

Begroting 2020

Algemeen	9
Aanbiedingsbrief.....	11
Inleiding.....	13
Ontwikkelingen.....	15
Financiën	15
Plannen	21
Lokale lasten.....	42
Bestedingsplan	43
Visieplan Hooghalen	44
Mooi op eigen kracht- Duurzaam op eigen kracht-	45
Vergroenen A.M. Sorghstraat Smilde	46
Evenmententerrein Smilde	47
Visie plan Smilde.....	48
Aangepaste trappen zwembaden Beilen en Smilde	49
Boomhut Battle	50
Pilot inzet sociale media.....	51
Programmaplan	53
Bestuur en ondersteuning.....	55
Beleidsindicatoren	56
Afspraken uit coalitieakkoord	59
Verbonden partijen.....	59
Beleidskaders.....	59
Bestuur	60
Burgerzaken.....	61
Beheer overige gebouwen en gronden.....	63
Overhead.....	64
Treasury	65
OZB woningen	66
OZB niet-woningen	68
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds.....	69
Overige baten en lasten	72
Vennootschapsbelasting (VpB).....	73
Mutaties reserves	74
Resultaat van de rekening van baten en lasten	76
Veiligheid.....	77
Beleidsindicatoren	77
Afspraken uit coalitieakkoord	78
Verbonden partijen.....	79
Beleidskaders.....	79
Crisisbeheersing en brandweer.....	79
Openbare orde en veiligheid	81
Verkeer, vervoer en waterstaat.....	83
Beleidsindicatoren	83
Afspraken uit coalitieakkoord	83
Verbonden partijen.....	84
Beleidskaders.....	84
Verkeer en vervoer	84
Economie.....	87

Beleidsindicatoren	87
Afspraken uit coalitieakkoord	88
Verbonden partijen.....	88
Beleidskaders.....	88
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	89
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen.....	90
Economische promotie	92
Beleidsindicatoren	95
Afspraken uit coalitieakkoord	96
Verbonden partijen.....	96
Beleidskaders.....	96
Onderwijshuisvesting.....	96
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken.....	98
Beleidsindicatoren	100
Afspraken uit coalitieakkoord	101
Verbonden partijen.....	101
Beleidskaders.....	101
Sportbeleid en activering	102
Sportaccommodaties	103
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	105
Musea	107
Media	109
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	110
Sociaal domein	113
Beleidsindicatoren	114
Afspraken uit coalitieakkoord	115
Verbonden partijen.....	116
Beleidskaders.....	116
Samenkracht en burgerparticipatie.....	117
Wijkteams	120
Inkomensregelingen	121
Begeleide participatie	122
Arbeidsparticipatie	123
Maatwerkvoorzieningen (WMO).....	124
Maatwerkdienstverlening 18+	126
Maatwerkdienstverlening 18-	127
Geëscaleerde zorg 18-	128
Beleidsindicatoren	130
Afspraken uit coalitieakkoord	131
Verbonden partijen.....	131
Beleidskaders.....	131
Volksgezondheid.....	132
Riolering	134
Milieubeheer	135
Afval	138
Begraafplaatsen en crematoria	140
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	143
Beleidsindicatoren	143
Afspraken uit coalitieakkoord	143
Verbonden partijen.....	144
Beleidskaders.....	144

Ruimtelijke ordening.....	144
Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	146
Wonen en bouwen	148
Paragrafen	153
Lokale heffingen	155
Opbrengsten belastingen, rechten en leges	155
Tarieven en WOZ-waarden	156
Kwijtschelding.....	157
Belastingdruk.....	159
Kostenonderbouwing afvalstoffenheffing	160
Kostenonderbouwing rioolheffing.....	163
Kostprijsberekening omgevingsvergunning.	165
Kostprijsberekening begraafrechten.	167
Ontwikkelingen.....	168
Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	169
Vaststellen weerstandscapaciteit	171
Risico's.....	175
Vaststellen weerstandsvermogen	181
Risico's matrix.....	183
Financiële kengetallen	185
Netto schuldquote	185
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen.....	186
Solvabiliteitsratio	187
Grondexploitatie	188
Structurele exploitatieruimte	189
Belastingcapaciteit	190
Onderhoud kapitaalgoederen	191
Wegen.....	192
Bruggen.....	193
Riolering	195
Openbaar groen.....	197
Openbare verlichting	199
Speelvoorzieningen.....	200
Gemeentelijke gebouwen	201
Bedrijfsmiddelen.....	203
Financiering (Treasury)	203
Beleidskader	204
Marktontwikkeling en rentevisie.....	204
Verwachte liquiditeits ontwikkeling	205
Risicopositie.....	205
Kasgeldlimiet	207
Bedrijfsvoering.....	209
Taakveld overhead en verdeling apparaatskosten.....	209
Organisatieontwikkeling	209
Personeelsbeleid.....	210
Financiën en controlling.....	210
Communicatie	211
Juridische zaken.....	213
Informatievoorziening	213

Inkoop	215
Huisvesting en facilitair	215
Verbonden partijen.....	217
Gemeenschappelijke regelingen	219
Gemeentelijke Gezondheidsdienst Drenthe (GGD)	221
Werkvoorzieningsschap Alescon.....	223
Veiligheidsregio Drenthe (VRD)	225
Recreatieschap Drenthe	227
Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUD)	229
Publiek vervoer	231
Stark.....	233
Vennootschappen en coöperaties	235
Bank Nederlandse Gemeenten (BNG).....	237
Enexis.....	239
Waterleidingmaatschappij Drenthe (WMD).....	241
Stichtingen en verenigingen.....	243
Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)	245
Vereniging van Drentse Gemeenten (VDG).....	245
P10.....	245
Overige verbonden partijen	247
Bedrijvencentrum Ossebroeken VOF	249
Zonnepark Leemdijk B.V.	251
Grondbeleid.....	253
Ontwikkelingen.....	253
Risico's.....	254
Verlies en winstneming.....	255
Subsidies.....	259
Transities	261
Financiële begroting	263
Samenvatting financiële begroting	265
Incidentele baten en lasten.....	267
Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen.....	269
Overzichten	271
Balans.....	271
Investerings.....	274
Geldleningen en waarborgsommen	274
Reserves en voorzieningen.....	275
Financieringsstructuur	276
EMU saldo / Wet hof	276
Uitgangspunten meerjarenraming	277
Meerjarenbegroting 2020 - 2023	281

Algemeen

Aanbiedingsbrief

Aan de gemeenteraad

Voorstel:

1. De begroting 2020 vaststellen.
2. De budgetten overeenkomstig het in deze begroting opgenomen programmaplan autoriseren op het niveau van de taakvelden.
3. De investeringskredieten autoriseren zoals opgenomen in het programmaplan en de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen.

Samenvatting:

De gemeenteraad stelt de begroting 2020 vast. Er is in 2020 sprake van een overschot. De gemeenteraad zet dit overschot nog niet structureel in, omdat meerjarig het perspectief minder gunstig is.

Inleiding

1. Uitvoeringsprogramma en Perspectiefnota

Tijdens de begrotingsbehandeling 2020 gaat u als raad opnieuw in debat. Met elkaar en met ons. Voor de derde keer dit jaar gaat het over de grote lijnen van het beleid. En over een hele serie concrete plannen.

Het eerste debat ging over het Uitvoeringsprogramma. In die vergadering heeft u financieel ruimte gegeven voor 2019 en volgende jaren. Met daarbij de afspraak dat we over de concrete invulling van veel plannen nog verder met u zouden spreken.

Daarna volgde het debat over de Perspectiefnota 2020. In die nota was het hoofdstuk met concrete plannen het centrale hoofdstuk. Over het algemeen hebben wij van u positieve reacties gekregen. Daarom gaan we in de concept begroting verder met de koers van de Perspectiefnota. U komt dus vooral de zelfde plannen en bestedingswensen tegen.

2. Koers en visie

De koers in de conceptbegroting bouwt verder op het coalitieakkoord: we gaan veel doen voor onze inwoners, bedrijven en verenigingen. Of beter nog: we gaan zo veel mogelijk werken vanuit de wensen en behoeften die de mensen zelf formuleren. En we gaan het samen met hen realiseren.

Tegelijk bent u als gemeenteraad gestart met het proces om te komen tot een gemeentebrede visie. We doen daar als college graag aan mee. We gaan er van uit dat de uitkomsten van dat proces ook invloed op de begroting zullen hebben. Daar zullen we dan op dat moment, samen met u als raad, op inspelen.

3. Opzet aanbiedingsbrief

De opzet van deze aanbiedingsbrief is de volgende.

Eerst zullen we kort ingaan op diverse **ontwikkelingen**. Welke ontwikkelingen zijn er en hoe kunnen we daar rekening mee houden?

Daarna kijken we naar de **financiën**. We geven daarbij aandacht aan de effecten van de meicirculaire. We zeggen daarbij ook hoe we naar onze mening het beste met die effecten om kunnen gaan.

Net als in de Perspectiefnota is ook in deze aanbiedingsbrief het hoofdstuk over de **plannen** het centrale hoofdstuk.

Het laatste hoofdstuk gaat over de **lokale lasten**.

Ontwikkelingen

Onze nationale economie is de afgelopen periode gegroeid. Dat leidde in eerste instantie tot de verwachting dat we als gemeente meer geld te besteden zouden krijgen. Want als het Rijk meer geld uitgeeft, krijgen we als gemeente meer inkomsten: samen de trap op, samen de trap af. Inmiddels geeft de meicirculaire 2019 een genuanceerd beeld: eerdere verwachtingen zijn naar beneden bijgesteld.

Extra geld van het Rijk gaat doorgaans samen met extra taken. Voor een belangrijk deel weten we dus waar we het extra geld aan moeten uitgeven. Denk bijvoorbeeld aan duurzaamheid en aan de Omgevingswet. Ook de verdere ontwikkeling van bestaande taken zoals de WMO en de Jeugdzorg vraagt om middelen.

Tegelijk zijn er landelijke en globale onzekerheden waar we als gemeente geen invloed op hebben. De economische groeivoorspellingen schommelen daardoor. Daarom gaan we verstandig met het geld van de gemeente om.

Er zijn inwoners die nog niet zoveel merken van de betere economie. Voor hen en voor andere inwoners die dat nodig hebben houden we ons sociale beleid op peil.

Tot slot: we doen het werk ook in 2020 met elkaar: samenleving en bestuur, ondersteund door de medewerkers van de gemeente.

Financiën

1. Inleiding

Opzet hoofdstuk Financiën

We bouwen, zoals gezegd, verder op de gegevens uit de Perspectiefnota. Eerst laten we structurele en incidentele cijfers in **overzichten** zien. Aangevuld met wat er na de Perspectiefnota is veranderd. Daarbij geven een korte **toelichting** op de veranderingen. In de toelichting gaan we iets uitgebreider aandacht aan de keuzes die we als gemeente kunnen maken op basis van de meicirculaire.

Kort gaan we in op mogelijke effecten van **marktontwikkelingen**.

Tot slot geven we aandacht aan de nieuwe **nota reserves en voorzieningen**.

Financieel beleid

De actuele meerjarenraming laat per saldo een structurele ruimte zien van iets minder dan € 70.000. Binnen die ruimte kunnen we als gemeente, zoals de cijfers er nu uitzien, alle plannen waarvoor u al middelen beschikbaar heeft gesteld, ook uitvoeren.

Er zijn ook plannen die we al wel voorbereiden maar waarvan we de uiteindelijke kosten nog niet weten. Zodra bekend is hoeveel die plannen kosten, vraagt dat op dat moment van u om een afweging van de noodzakelijke en beschikbare middelen. Dat geldt ook wanneer u nieuwe wensen heeft: het is noodzakelijk daarbij de dekking aan te geven.

Aan de andere kant zien we als college op dit moment geen aanleiding om in bestaand beleid in te grijpen en te bezuinigen. Niet alleen dwingen de cijfers ons daar niet toe. Maar de komende maanden en jaren kunnen er ook ontwikkelingen zichtbaar worden die een positief effect hebben op onze financiële positie. We zullen u daarover blijven informeren.

Concreet voorbeeld: de precieze effecten van de septembercirculaire zijn bij het opstellen van deze begroting nog niet bekend. We gaan u in een aparte brief daarover informeren, zodat u daar bij de behandeling van de begroting wel mee kunt rekenen.

2. Overzichten en toelichting

In de Perspectiefnota 2020 staan overzichten van onze financiën van 2020 tot en met 2023. Die overzichten staan hieronder nog een keer.

We hebben er één categorie bij gezet: veranderingen tussen de Perspectiefnota 2020 en de Begroting 2020.

Structurele ruimte

	2020	2021	2022	2023
Bestedingsruimte vóór de perspectiefnota	263.538	362.777	231.367	188.658
Wensen in de perspectiefnota				
Moek en Doek	-30.000	-30.000	-30.000	-30.000
Trappen zwembaden	-4.225	-4.225	-4.225	-4.225
Bestedingsruimte na de perspectiefnota	229.313	328.552	197.142	154.433
Veranderingen na de perspectiefnota				
Gemeentefonds	223.199	-67.651	-390.465	-318.455
Salarissen	235.858	33.212	2.193	32.795
Kapitaallasten	26.803	143.870	127.540	240.208
Doorrekeningen heffingen	59.344	74.190	79.040	74.851
Saldo mutaties	114.045	60.495	84.572	109.955
Sociaal domein	-364.530	-334.864	-294.867	-224.815
Bestedingsruimte per saldo	524.032	237.804	-194.845	68.972
niet cumulatief[1]				

[\[1\]](#) De rij 'niet-cumulatief' betekent: welk bedrag resteert er in het volgende jaar, als de gemeente de bestedingsruimte in het lopende jaar helemaal opmaakt. Anders gezegd: als de gemeenteraad in 2020 en 2021 alle ruimte opmaakt, is er de jaren erna een tekort

Gemeentefonds

Hier hebben we de effecten van de meicirculaire verwerkt.

Op één onderdeel gaan we iets dieper in. Het Rijk heeft namelijk voor drie jaren extra middelen voor de Jeugdhulp beschikbaar gesteld. Normaal gesproken zouden we die inkomsten dus ook maar drie jaar mogen opnemen in onze meerjarenraming. Tegelijk heeft het Rijk aangegeven dat het wel de bedoeling is om die middelen structureel te maken. Daarom hebben we ervoor gekozen die inkomsten structureel in onze meerjarenraming op te nemen.

Salarissen

In onze meerjarenraming hebben we een aanname gedaan over de ontwikkeling van de cao-lonen. De recent afgesloten cao laat lagere lonen zien dan waar wij mee gerekend hadden. Dat levert dus een voordeel op in de gemeentebegroting.

Kapitaallasten

De lage rentestand werkt ook door in de gemeentebegroting. De rekenrente die we zelf hanteren is van 3% naar 2,5% gegaan.

Doorrekening heffingen

De leges voor afval en riool zijn kostendekkend. Omdat we daar meer kosten voor maken, rekenen we die meerdere kosten toe aan de heffingen. Wat binnen de begroting dan een voordeel oplevert.

Saldo mutaties

Tussen het moment dat we de perspectiefnota opstellen en het moment dat we de cijfers in de concept begroting opnemen, veranderen er nog weer zaken: we nemen besluiten, er komt nieuwe informatie over cijfers en aantallen, we repareren zo nu en dan een fout bedrag. Al die veranderingen bij elkaar, leiden tot een positief saldo.

Sociaal domein

Op dit onderdeel geven we een uitgebreidere toelichting.

Toen het Rijk de nieuwe taken op het sociaal domein (vooral Jeugdhulp en WMO) aan de gemeenten opdroeg, heeft u als gemeenteraad een belangrijk uitgangspunt geformuleerd. U koos namelijk voor een zachte landing. Dat betekende: de overgang moest zo verlopen dat inwoners er niet de dupe van mochten worden. Bovendien wilde u ervaring opdoen met deze nieuwe taken. Op voorhand was namelijk heel erg moeilijk in te schatten om hoeveel inwoners en hoeveel kosten het zou gaan.

Daarom heeft u destijds een aantal maatregelen genomen.

- In de eerste plaats heeft u een eigen definitie gekozen voor wat onder het sociaal domein valt. Niet alleen de nieuwe taken en het nieuwe geld, maar ook een deel van de al bestaande taken en middelen heeft u daaronder gerekend.
- In de tweede plaats heeft u het geld voor het sociaal domein beschouwd als één geheel. Als u op het ene deel tekort kwam, loste u dat met een overschot op het andere deel op. Het meest duidelijk blijkt dat al enkele jaren in de verhouding Jeugdhulp-WMO: op de Jeugdhulp komen we als gemeente financieel tekort, op de WMO houden we over, dat WMO overschot zetten we in om het tekort op de Jeugdhulp op te lossen.
- In de derde plaats heeft u de inkomsten van het Rijk, samen met het geld dat voor het sociaal domein al in de begroting zat, taakstellend gemaakt. Anders gezegd: in de begroting bent u er telkens van uit gegaan dat we alles wat we aan inkomsten kregen, ook weer zouden uitgeven. Gingen de inkomsten omlaag, dan stelden we ook de uitgaven naar beneden bij, en omgekeerd.
- In de vierde plaats heeft u het positieve saldo in het sociaal domein telkens toegevoegd aan de Conjunctuurreserve. Voor een tekort op het sociaal domein kon u dan weer een beroep op die reserve doen.

Inmiddels wordt de noodzaak voor deze bijzondere aanpak van het sociaal domein minder. Op een paar onderdelen wordt dat zichtbaar. Zo gaat het geld van het Rijk steeds meer als gewone middelen naar de gemeenten. Ook krijgen we meer zicht op hoe aantallen en bedragen zich ontwikkelen. Met andere woorden: er is aanleiding om voor het sociaal domein net zo te begroten als we in de rest van de begroting doen: op basis van realistische ramingen de verwachte uitgaven begroten en daarvoor de middelen beschikbaar stellen.

De meicirculaire onderstreept het belang van deze verandering. In die circulaire wordt duidelijk dat we een fors bedrag aan extra inkomsten krijgen voor het sociaal domein. Als we die – zoals we tot nu toe deden – volledig taakstellend doorvertalen in de uitgaven, leidt dat tot een meerjarig tekort op de begroting. Maar als we realistisch ramen, stijgen uitgaven minder.

Om die reden hebben we gekozen voor het realistisch ramen van de uitgaven in het sociaal domein. Dat leidt tot het in de tabel opgenomen hogere bedrag aan uitgaven. Nogmaals: dat bedrag zou dus nóg hoger zijn geweest, als we taakstellend blijven begroten.

Incidentele ruimte

	openbare ruimte	woon- en leef- omgeving	conjunctuur- reserve	overige vrije reserves	totaal geraamd eind 2021
Saldo vóór de perspectiefnota	524.613	383.136	2.130.097	142.742	3.180.588
Wensen in de perspectiefnota					
Visieplan Hooghalen		-40.000			
Vergroenen A.M. Sorghstr		-7.000			
Evenemententerrein Smilde		-35.000			
Visieplan Smilde		-100.000			
Boomhut battle		-25.000			
Pilot social media		-20.000			
Toevoeging incidenteel		46.412			
Saldo ná perspectiefnota	524.613	202.548	2.130.097	142.742	3.000.000
Veranderingen na de perspectiefnota					
Vervallen toevoeging		-46.412			-46.412
Actualisatie reserves	178.023	751.831	26.675	-142.742	813.787
Saldo in begroting 2020	702.636	907.967	2.156.772	0	3.767.375

Toelichting incidentele ruimte

Toevoeging

Bij de Perspectiefnota gingen we er nog van uit dat we een toevoeging moesten doen om de Conjunctuurreserve op peil te houden. Nu we de cijfers geactualiseerd hebben, blijkt dat niet meer nodig.

Actualisatie reserves

In de afgelopen maanden zijn we, ter voorbereiding op de begroting, alle cijfers nog een keer doorgelopen. Dat leidde op enkele onderdelen tot aanpassingen en correcties. De resultaten hebben we hier opgenomen. Ook hebben we daar het effect van de Najaarsnota 2019 in verwerkt.

4. Markontwikkelingen

De prijzen in met name de 'harde' sector (wegen, gebouwen e.d.) zijn de afgelopen periode sterk gestegen. Dat kan leiden tot duurdere aanbestedingen. We hebben dat in de Perspectiefnota al aangestipt.

Aan de andere kant is er de recente uitspraak van de Raad van State over de beperking van stikstof-uitstoot. Dat zal tot vertraging leiden in veel (wegen)bouwprojecten. Dat kan dan weer een gunstig effect hebben op de prijzen bij aanbestedingen.

In de afgelopen zomer hebben we alle investeringsbudgetten beoordeeld. Op basis van de huidige informatie hebben wij het beeld dat over het algemeen de budgetten per saldo voldoende zijn. Wel hebben we zorg over de toereikendheid van budgetten voor duurzaamheidsprojecten, de aanleg van een aantal nieuwe fietspaden en stijgende verzekeringspremies.

We zullen zowel bij de exploitatie- als bij de investeringsbudgetten de vinger aan de pols houden. Als zich daarbij bijzonderheden voordoen, zullen we u dat als gemeenteraad meteen melden.

Samengevat: op dit moment is er geen aanleiding om vanwege marktontwikkelingen extra financiële maatregelen te nemen.

5. Nota reserves en voorzieningen

We zijn – op het moment dat we deze aanbiedingsbrief schrijven – bezig met een voorstel voor een nieuwe nota reserves en voorzieningen. We zullen u die nota aanbieden vóór de behandeling van de begroting 2020.

Dat betekent dat beide stukken (nota en begroting) elkaar kruisen. We sluiten in deze begroting aan bij de volgorde van de besluitvorming in de raad. Dat betekent dat we in de concept begroting nog niet vooruitlopen op de nieuwe nota reserves en voorzieningen.

Wel zullen we – na vaststelling van die nota – de inhoud daarvan alsnog verwerken in de begroting. Dat is dan alleen nog niet zichtbaar in de begrotingsstukken die u begin november bespreekt.

Plannen

Hieronder staan al onze plannen. Veel informatie is gelijk aan de informatie uit de Perspectiefnota. Als we de informatie inhoudelijk aangepast of aangevuld hebben, is die tekst schuingedrukt. De nummers tussen haakjes verwijzen naar de nummers uit het Uitvoeringsprogramma.

Digitale organisatie (5.1.1.)

Dienstverlening en digitalisering

De wereld om ons heen verandert, digitalisering gaat snel. Het is onze ambitie om te blijven aansluiten bij die steeds veranderende samenleving.

Om onze inwoners, bedrijven en instellingen goed en eigentijds te bedienen - de mens staat daarbij centraal! - is een goede (digitale) informatievoorziening/ICT cruciaal.

We zorgen daarbij voor een goede balans tussen de digitale mogelijkheden die er zijn en de menselijke maat waar wij als gemeente voor staan. Deze ontwikkelingen raken de hele organisatie op elk niveau.

In 2019 gaan wij als gemeente het nieuwe informatiebeleid vorm geven, om dat naar verwachting eind 2019 of begin 2020 vast te stellen.

Dat beleid is eerst en vooral gericht op de digitale ondersteuning en inrichting van de eigen organisatie. Daarbij zijn de wensen rondom digitale ondersteuning voor medewerkers en dienstverlening belangrijke input.

Na het vaststellen van het informatiebeleid gaan we aan de slag met de uitvoering ervan. Dan gaat het zeker over de volgende onderwerpen:

- Meer datagedreven werken, wat aansluit op de behoefte van de verschillende organisatie onderdelen.
- Het realiseren van een moderne werkplek en infrastructuur voor de gebruikers.
- Een flexibele digitale omgeving waarmee de gemeente proactief kan anticiperen op bijvoorbeeld wensen uit de samenleving en nieuwe wettelijke verplichtingen. Dit gaan we doen door standaardisatie (met maatwerk waar noodzakelijk).

Informatiebeveiliging en privacy

Onze organisatie slaat grote hoeveelheden informatie digitaal op. Als dat nodig is en mag, wisselen we deze informatie ook uit met andere partijen. Het belang van veiligheid en privacy wordt daarmee alleen maar groter.

Ook in 2020 gaan we daarom verder onze organisatie daarop in te richten en aan te passen. Daarbij gaat het niet alleen om techniek maar zeker ook beleid en de cultuur. We maken daarbij gebruik van de uitkomsten van een extern onderzoek, dat we om het jaar laten uitvoeren.

In 2019 komen er verder nieuwe richtlijnen voor de hele overheid. In 2019 gaan we daarvoor aanpassingen doen. Zodat we in 2020 de nieuwe richtlijnen verder kunnen invoeren in onze organisatie.

Pilot nieuwe vormen van communicatie (5.1.1.)

We leggen veel nadruk op nieuwe vormen van participatie. Of het nu om democracy gaat of om het ontwikkelen van een omgevingsvisie. Die nieuwe vormen vragen ook om nieuwe inzet van social media met bijvoorbeeld korte animatiefilms en een beeldbank. We verwachten dat deze extra kosten zich structureel zullen gaan voordoen. Maar we willen eerst door middel van een pilot hiermee ervaring opdoen. Daarvoor hebben we een bestedingswens opgenomen.

Regel 't anders! (5.1.3.)

De dienstverlening aan onze inwoners is een belangrijke pijler in ons beleid. Onze stelregel is 'het kan, als u...' We gaan de dienstverlening verder verbeteren door goed te kijken naar de regels die we hebben.

We gaan in 2020 daarom onderzoeken welke regels we als gemeente kunnen schrappen. Soms hebben we te maken met Rijksregels. Dan kijken we hoe we onze eigen regels en de Rijksregels zo goed mogelijk samen kunnen laten gaan. Ofwel: regel 't anders.

Een voorbeeld hiervan is de afstemming van onze bestemmingsplannen aan de landelijke regels. Om een voorbeeld te noemen: als in landelijke regels staat dat tot een bepaalde hoogte geen vergunning nodig is, gaan we die zelfde hoogte in ons bestemmingsplan opnemen. Daardoor hoeven onze inwoners minder vaak een vergunning aan te vragen.

Verder hebben we in onze gemeente een aantal verordeningen die op leeftijd zijn. We gaan de gemeenteraad voorstellen voorleggen om die regelgeving bij de tijd te brengen. Dat doen we in het kader van Regel 't anders! én in het kader van de invoering van de Omgevingswet. Zo blijven er minder verordeningen over, wat voor inwoners en medewerkers makkelijker en overzichtelijker is. We gaan dat voor het ruimtelijk beleid maar ook voor het sociaal beleid onderzoeken.

Gebiedsvisie De Haven (5.1.4.)

Wij hebben de gebiedsvisie De Haven in september 2019 ter vaststelling aan de gemeenteraad aangeboden. De raad heeft via het Uitvoeringsprogramma geld beschikbaar gesteld voor de uitvoering van deze visie.

De uitvoering van de gebiedsvisie gebeurt in vijf deelprojecten. Hierbij zoeken we aansluiting bij en afstemming met de nieuwbouw van de VO school. Ook stemmen we af met reguliere onderhoudsprojecten in de openbare ruimte.

In 2020 zullen we starten met de bouw van het nieuwe schoolgebouw en met de bouw van de gymzaal op het voormalige terrein van de gemeentewerf (deelgebied 1).

Tevens zullen we in 2020 beginnen met de aanleg van het sportveld en de afschermdende groenbeplanting. In overleg met de woningbouwvereniging gaan we in aansluiting hierop de openbare ruimte van de Verlengde Havenstraat opnieuw inrichten. Daarbij kijken we naar de beschikbare middelen en komen we eventueel met een aanvullende financiële wens. (deelgebied 2).

Het kruispunt Linthorst Homanweg, Torenlaan en De Omloop geven we prioriteit om te zorgen voor de verkeersveiligheid voor de schooljeugd (deelgebied 3). Het deel van deelgebied 3 dat betrekking

heeft op de Esweg nemen we binnen dit herstructureringsproject mee. In 2019/2020 starten we met de voorbereidende werkzaamheden van dit project. Dit onderdeel van de gebiedsvisie heeft een directe relatie met de 'Route noord-zuid door Beilen – Herinrichting Esweg'. Daar komen we verderop in deze perspectiefnota nog op terug. De totaalvisie op de noord-zuid route zal leidend zijn voor de inrichting van dit kruispunt.

Zodra er meer bekend is over de aanpak en de kosten, zullen we met een aanvullende financiële wens naar de gemeenteraad komen.

Met de overige deelprojecten beginnen we later in de tijd. De planning die we hierboven beschreven is direct gekoppeld aan de voortgang van de nieuwbouw VO.

Wijkverbeteringsprojecten (5.1.5.)

We gaan verder met het uitvoeren van wijkverbeteringsprojecten. Ons eerste project zal de Zes Lanenbuurt in Westerbork zijn.

De gemeenteraad heeft hiervoor via het Uitvoeringsprogramma een bedrag beschikbaar gesteld. Bij die kosten gaat het om een inschatting. Eerst besluiten we waar we het plan gaan realiseren en hoe groot dat kan worden. Dan worden de werkelijke kosten zichtbaar. Als dat nodig is, zullen we op dat moment aanvullende middelen aan de gemeenteraad vragen. We zijn hierover met de inwoners in gesprek.

Uitgangspunt bij wijkverbeteringsprojecten is dat we het samen met inwoners en organisaties oppakken. Daarom steken we het project integraal in: we kiezen voor een brede aanpak (sociaal en fysiek) om de leefbaarheid en leefomgeving van een buurt te verbeteren.

Börkerhout Westerbork (5.1.5.)

De wijk Börkerhout is op verschillende onderdelen aan groot onderhoud toe: bestrating, groen, enzovoort. We gaan inventariseren of we de wijk, door de verschillende onderdelen te combineren, een kwaliteitsimpuls kunnen geven. Hiervoor zijn we in gesprek met de initiatiefnemers.

We zullen dat doen met het uitgangspunt dat we dit binnen de bestaande middelen bekostigen.

Uitvoering Centrumplan Beilen (5.1.8.)

Voor het centrum van Beilen heeft de gemeenteraad een visie met een Uitvoeringsprogramma vastgesteld. Deze zijn tot stand gekomen met veel inbreng van ondernemers, inwoners en bezoekers van het centrum.

Op basis van het Uitvoeringsprogramma heeft de provincie een stimuleringsbijdrage van €750.000,- toegekend. Deze bijdrage wordt ingezet voor een subsidieregeling om het centrum van Beilen compacter en toekomstbestendig te maken. De eerste aanvragen hebben we al gehonoreerd.

Ook de gemeenteraad heeft €750.000,- beschikbaar gesteld. Dit geld zetten we in voor projecten op het gebied van verkeer, parkeren en de beleving van de openbare ruimte.

Bij de uitwerking van deze projecten zijn we opnieuw in gesprek gegaan met de omgeving, ondernemers, pandeigenaren en inwoners. Als de plannen definitief zijn, gaan we die meteen uitvoeren. Dat zal dus ook in 2020 gebeuren. We zullen de gemeenteraad over de concrete plannen en resultaten informeren.

Tot slot is het vermelden waard dat we een centrummanager hebben aangesteld. Daarmee komen we tegemoet aan een behoefte die onder de ondernemers leeft.

De gemeenteraad heeft vóór de bespreking van de perspectiefnota een brief ontvangen met meer specifieke informatie over de voortgang.

Centrumvisie en het actueel maken van de structuurvisie Westerbork (5.1.10.)

De ondernemers en vertegenwoordigers van het dorp Westerbork hebben een traject 'De Nieuwe Winkelstraat' doorlopen. Daarmee willen zij komen tot een toekomstbestendig winkelgebied dat de consument kan blijven boeien en binden. Eén van de actiepunten uit dit traject is het opstellen van een centrumvisie.

De Stuurgroep 'De Nieuwe Winkelstraat' zal in het vierde kwartaal 2019 op de centrumvisie besluiten. Vervolgens krijgt de gemeenteraad de visie begin 2020 ter besluitvorming voorgelegd.

Deze centrumvisie is meteen de input voor de actualisering van de structuurvisie Westerbork. Deze gemeenteraad heeft de huidige structuurvisie in 2009 vastgesteld. We hebben aan veel projecten uit die structuurvisie de afgelopen jaren invulling gegeven.

Nu is het een kwestie van afronden, inpassen van nieuwe ontwikkelingen en bij de tijd maken. In het voorjaar van 2020 maken we een plan van aanpak en daarna gaan we aan de slag met de actualisering.

We gaan daarbij niet het hele visietraject over doen. Daarom zal deze klus beperkt zijn in omvang en eventuele (gemeentelijke) kosten.

Verkeer en vervoer (5.1.11, 5.1.12.)

Fietsplan Midden-Drenthe

We gaan in 2020 een fietsplan opstellen. Daarbij letten we niet alleen op het verkeer en de veiligheid in het verkeer. We houden er ook rekening mee dat fietsvoorzieningen goed zijn voor recreatie en toerisme, voor bewegen en gezondheid, voor sociale samenhang en voor de bereikbaarheid.

Het opstellen van het Fietsplan doen we interactief en participatief met inwoners en raadsleden.

Fietspad Oranjekanaal

De voorbereidingen voor de aanleg van het Fietspad Oranjekanaal zijn bijna klaar. We verwachten eind 2019 te kunnen aanbesteden en te starten met de uitvoering begin 2020.

Fietspad Drijber

Voor het fietspad Drijber-School moeten we gronden verwerven van twee grondeigenaren. We verwachten dat dit in de tweede helft van 2019 gaat lukken. Dan kunnen we in 2020 met de uitvoering beginnen.

Fietspad Garmingerstukken

Voor het fietspad Garmingerstukken moeten we gronden verwerven van meerdere grondeigenaren. Daardoor kost zo'n proces relatief veel tijd. Het kan nodig blijken om per grondeigenaar afspraken te maken of naar alternatieve oplossingen te zoeken.

We verwachten dat we de gronden in de eerste helft van 2020 verwerven en dat we in de tweede helft van 2020 met de uitvoering kunnen beginnen.

Fietspad Beilervaart

Als je op dit moment langs de Beilervaart wilt fietsen, kan dat alleen maar over de weg. Auto's rijden er hard en fietsen is soms gewoon gevaarlijk.

Daarom zijn we samen met inwoners aan het bekijken of we een fietspad langs de Beilervaart aan kunnen leggen.

Via het Uitvoeringsprogramma heeft de gemeenteraad een richtinggevend bedrag van € 3,6 miljoen in 2022 opgenomen (kapitaallast € 200.000).

Inmiddels hebben we een eerste tracéverkenning uitgevoerd. We gaan nu verschillende aspecten wegen zoals de verkeersveiligheid, de uitvoerbaarheid, de recreatieve betekenis, de financiën, enzovoort. In samenspraak met inwoners bekijken we de best haalbare/uitvoerbare optie.

Omgevingswet (5.1.14.)

Op 1 januari 2021 treedt de Omgevingswet in werking. De Omgevingswet is onderdeel van de stelselherziening van het omgevingsrecht: welke regels gelden er voor hoe de openbare ruimte eruit ziet?

Het huidige stelsel met wetten en andere regels voor de leefomgeving is ingewikkeld, versnipperd en onoverzichtelijk. Dat kan belemmerend werken voor duurzame ontwikkelingen en initiatieven. Daarom wil het Rijk het omgevingsrecht moderniseren. Met de komst van de Omgevingswet worden regels eenvoudiger, gebundeld en meer in samenhang met elkaar gebracht.

De Omgevingswet heeft ook gevolgen voor onze dienstverlening, onze digitale processen en onze cultuur.

In 2020 brengen we verder in beeld wat die gevolgen zijn en hoe we ons hierop kunnen voorbereiden. Hierbij sluiten we ook aan bij het cultuurtraject dat we al in gang hebben gezet naar aanleiding van de uitkomsten van het BMC onderzoek.

Het jaar 2020 gebruiken we om de Omgevingswet op een soepele manier in te voeren in onze organisatie. Zodat we op 1 januari 2021 klaar zijn om aanvragen op grond van de Omgevingswet van onze inwoners en ondernemers in behandeling te kunnen nemen.

De periode daarna gebruiken we om het werken met de Omgevingswet nog verder vorm te geven in onze organisatie, zodat we nog beter aansluiten bij de veranderende samenleving.

Dit doen we stap voor stap. Zo zullen we voorstellen om onze huidige bomenverordening als één van de eerste verordeningen om te vormen naar de eisen van de Omgevingswet. Daarbij nemen we ook de vraag mee hoe we het beste om kunnen gaan met illegale kap.

Omgevingsvisie (5.1.14.)

Een van de instrumenten uit de Omgevingswet is de omgevingsvisie. De omgevingsvisie is de opvolger van de gemeentelijke structuurvisie. De omgevingsvisie geeft op hoofdlijnen richting aan de gewenste ontwikkeling van de fysieke leefomgeving voor het hele grondgebied van de gemeente. Hierin leggen we vast hoe we willen dat Midden-Drenthe er in de toekomst uit ziet. Wat er nodig is voor een prettige woon- en werkomgeving. En ook: hoe de inrichting van de omgeving kan bijdragen aan een sociaal, veilig en gezond Midden-Drenthe.

De visie gaat over onderwerpen die van belang zijn voor het leven en werken van mensen in Midden-Drenthe: van de bebouwde omgeving tot natuur en groen, van landbouw en economie tot gezondheid en van mobiliteit tot energietransitie. De omgevingsvisie laat zien wat de mogelijkheden zijn.

Bij het nadenken over de toekomst van de gemeente en het opstellen van de visie vinden we het belangrijk om de samenleving en organisaties betrekken. De afgelopen periode hebben we al met veel inwoners, bedrijven en organisaties gesproken over de toekomst van Midden-Drenthe. Deze input is gebundeld in een participatiedocument.

We verwachten in het voorjaar van 2020 een concept omgevingsvisie gereed te hebben.

Omgevingsplan (5.1.14.)

In 2020 verwachten we de eerste stappen te kunnen zetten op weg naar een omgevingsplan.

Een omgevingsplan is anders dan het huidige bestemmingsplan. Een omgevingsplan bevat (uiteindelijk) alle informatie over de fysieke leefomgeving. Zoals regels voor bouwen, gebruik, evenementen, kappen van bomen of de aanleg van uitwegen.

Welstandsbeleid (5.1.16.)

De gemeenteraad heeft tijdens de vorige periode uitgesproken dat hij onderzoek wil doen naar het welstandsbeleid.

De gemeenteraad heeft inmiddels een werkgroep gevormd, waarin raadsleden, de portefeuillehouder en ambtenaren meedoen. De werkgroep heeft een plan van aanpak opgesteld.

De werkgroep onderzoekt op welke manier we het welstandsbeleid in de gemeente kunnen stroomlijnen.

De werkgroep heeft gemeld dat ze in 2020 met een rapport komen. Daarin staan de antwoorden op de onderzoeksvragen. Ook zal daarin een aanbeveling voor de gemeenteraad staan op welke manier de gemeente het welstandsbeleid kan stroomlijnen.

Deze voorbereidende werkzaamheden vallen niet onder de directe verantwoordelijkheid van het college maar onder de verantwoordelijkheid van de gemeenteraads-werkgroep. Daarin verschilt dit onderwerp van de meeste andere onderwerpen in deze perspectiefnota.

Snippergroen (5.1.17.)

Het project Snippergroen biedt alle inwoners van de gemeente Midden-Drenthe de mogelijkheid om een verzoek tot aankoop van grond in te dienen. Inwoners hebben deze zogenaamde snippergroen grondstroken in de loop der jaren geleidelijk aan in gebruik genomen.

We gaan afspraken maken over het grondgebruik door middel van verkoop- of bruikleenovereenkomsten. Zo herstellen we de rechtsgelijkheid.

In april 2019 hebben we het project onder de aandacht gebracht met krantenartikelen en via social media. In september 2019 hebben we de gemeenteraad over de eerste vorderingen door een korte (tussentijdse) evaluatie geïnformeerd.

Het project loopt tot en met april 2020. Na afloop volgt een evaluatie, samen met de gemeenteraad. Op basis daarvan kunnen we een vervolgkoers inzetten.

Onderhoud vijvers (5.1.18.)

In 2020 gaan we aan de slag met de vijvers bij de Pinksterbloem. Dit doen we in een participatief traject met omwonenden en waterschap. De gemeenteraad heeft via het Uitvoeringsprogramma hiervoor de middelen al beschikbaar gesteld.

Jade Woonservicezone Beilen (5.1.20.)

Deelgebied D

Het plan voorziet in de realisatie van negen levensloopbestendige woningen, drie appartementen (in de 'Oude Beilerkorf') en vier koopwoningen. Op deze manier realiseren we nieuwbouw en behouden we het oude kleuterschooltje in opgeknapte staat. We richten het gebied opnieuw in en we nemen daarbij meer groen op. Op die manier is dit een impuls voor de kwaliteit van het hele gebied. Deze invulling sluit goed aan bij deelgebied A van de Woonservicezone (omgeving Spectrum). Het ontwerpbestemmingsplan ligt momenteel ter inzage. Dit betekent dat de bouw in 2020 kan starten.

Deelgebied B

Deelgebied B is het gebied rondom het oude Karspelhuus. De gesprekken met de diverse partijen zijn voortvarend verlopen. In 2020 start de bouw van de Lidl. Tevens verwachten wij dat de gemeenteraad in 2020 het bestemmingsplan voor het gehele deelgebied B kan vaststellen. Dit betekent dat de Lidl daar een winkel begint en dat het gebied ten noorden hiervan een impuls krijgt met woningen en groen.

Als de plannen voor dit gebied, waaronder ook de renovatie van de Harm Smeengeschool, klaar zijn, gaan we nog een keer na hoe het zit met de parkeerbehoefte en de parkeermogelijkheden.

Nieuwbouw VO Beilen (5.2.1.)

In juni 2019 hebben we de opdrachtnemer gekozen voor de Design & Build-opdracht voor het ontwerp en de bouw van de VO-school in Beilen. Daarmee zetten we een belangrijke stap richting de realisatie van dit nieuwe schoolgebouw.

In 2020 komt de bouw van de school op gang.

Met de huisvesting van VMBO-techniekonderwijs brengen we het onderwijsvoorzieningsniveau in onze gemeente weer verder op niveau.

Visieplan Smilde (5.2.3.)

De gemeenteraad heeft op 28 mei 2019 unaniem een motie aangenomen voor het opstellen van een visieplan voor Smilde.

Uitgangspunt is om samen met het dorp aan de slag gaan om deze visie op te stellen. Hierin zullen thema's zoals wonen, onderwijs, sport en recreatie en verkeer een plek krijgen. We zullen daarbij aansluiting zoeken bij ons verder te ontwikkelen gebouwenbeleid (Integraal accommodatiebeleid). Ook zullen we aansluiting zoeken bij het op te stellen IHP (het huisvestingsplan voor het onderwijs).

In oktober 2019 zullen we met een brief de gemeenteraad informeren over de manier waarop en wanneer we kunnen starten met het opstellen van een visie op Smilde.

Het begeleiden van het proces om tot zo'n visie te komen, vraagt inzet van menskracht. Daarom hebben we bij de bestedingswensen hiervoor een financiële wens opgenomen. Die wens heeft nog geen betrekking op de uitvoering van een eventuele visie. We gaan er op dit moment wel van uit dat zo'n visie ook zal leiden tot een Uitvoeringsprogramma met bijbehorende kosten.

Zoals hiervoor al geschreven, is het realiseren van een MFA onderdeel van de plannen voor het dorp Smilde. We zijn in gesprek met de kerngroep Smilde om een pilot op te starten voor het realiseren van een MFA in Smilde. In de kerngroep zijn diverse belangenorganisaties uit Smilde vertegenwoordigd. De kerngroep wil graag een nieuw dorpshuis in Smilde.

Op korte termijn is de in de kerngroep voorgestelde nieuwbouw niet haalbaar. Om toch te kunnen starten, bereidt de kerngroep een projectplan voor, om een pilot te starten in het gemeentelijk pand aan de Elzenlaan. Daar is ook de gemeentewinkel gevestigd.

In dit plan zal de kerngroep onder andere de wensen in beeld brengen voor het beheer, de exploitatie en de inrichting van een MFA.

Vergroenen A.M. Sorghstraat Smilde (5.2.3.)

In 2016 heeft het toenmalige college met een plaatselijke werkgroep afgesproken dat we een groot deel van de bomen in de A.M. Sorghstraat in Smilde zouden kappen. Deel van de afspraak was ook dat we de bomen weer zouden vervangen door nieuw groen.

Vanwege de vele kabels en leidingen in de stoep blijkt dat we verhoogde bakken moeten maken. We stellen u voor om de verdere inrichting van het groen samen met de bewoners op te pakken en af te ronden.

Hiervoor is een klein incidenteel bedrag nodig. Dat hebben we als bestedingswens opgenomen.

Evenemententerrein Smilde (5.2.3.)

We zijn al een aantal jaren bezig om te zoeken naar een goede invulling van het terrein rondom het evenemententerrein in Smilde.

We stellen u voor om daar een Bootcamp te realiseren en de omgeving van het evenemententerrein in Smilde daarvoor aan te passen. Dit doen we samen met de inwoners.

Voorlopig gaan we uit van een bedrag van € 35.000. We verwachten dat dit bedrag uiteindelijk lager kan worden door bijdragen vanuit fondsen. Dit bedrag is meegenomen in de bestedingswensen.

Naoberkracht (5.2.4.)

Niet voor niets komt het woord 'Naoberkracht' terug in de titel van het Uitvoeringsprogramma. We zetten verder in op initiatieven die we in samenwerking tussen dorpen, andere partners (zoals Welzijnswerk) en de gemeente uitwerken.

In 2020 verwachten we initiatieven in diverse dorpen. Zo zijn we met elkaar van mening dat er nog meer te halen is uit de activiteiten die plaatsvinden in Witteveen. Hier ontwikkelen we door, waarbij we onderzoeken welke verbinding er te leggen is tussen formele en informele zorg. Een vraag die we hierbij beantwoorden is hoe we kunnen omgaan met de financiële regelruimte.

Maar de aandacht gaat niet alleen uit naar Witteveen. Ook op andere plekken in onze gemeente geven we vrij baan aan Naoberkracht.

Dorpenbeleid (5.2.5.)

Onze gemeente bruist van initiatieven in de dorpen. We stimuleren deze initiatieven van onze inwoners. Hierbij geven we alle ruimte aan innovaties. Samen werken we aan dorpsvisies, inwonersbegrotingen en andere initiatieven. Dit blijven we doen. Naoberkracht is waar we voor staan.

Bij creativiteit passen tegelijk ook structuur en kaders. In 2020 bieden we daarom aan de gemeenteraad een voorstel aan voor nieuw gemoderniseerd Dorpenbeleid in Midden-Drenthe. Dit bereiden we voor in samenwerking met de diverse groepen in de dorpen. Daarbij speelt ook het Dorpen Overleg Midden-Drenthe een belangrijke rol.

Dorpenbeleid kan niet vastgesteld worden zonder een spilfunctie voor de inwoners en bedrijven in de dorpen zelf. We nemen daarom de tijd om dit proces goed met elkaar te doorleven. In de eerste helft van 2020 willen we u de resultaten aanbieden.

Eind 2019 verwachten we al opiniërend met de raadscommissie hierover te kunnen spreken.

In het dorpenbeleid nemen we ook de ontwikkeling van dorpsvisies mee.

Route noord-zuid door Beilen – Herinrichting Esweg (5.2.6.)

De Esweg is op korte termijn aan onderhoud toe. Zowel de bestrating, de fietspaden en de voetpaden, als delen van de riolering.

De Esweg is een belangrijke drager voor het auto-, fiets- en wandelverkeer. Ook is de weg een belangrijke route voor scholieren van en naar de sporthal.

Daarnaast spelen er nog meer ontwikkelingen langs de Esweg: de nieuwe VO-school, ontwikkeling van het Jadeterrein en het Habionterrein.

Ook kent de Esweg een aantal knelpunten zoals de smalle fietsvoorziening van de burgemeester Wytema rotonde tot aan de dikke boom en de oversteekbaarheid van de kruising Sportlaan.

Op het gebied van klimaatadaptatie liggen er kansen.

Tot slot is de Esweg beeldbepalend als entree voor het centrum van Beilen.

Al deze aspecten vragen een integrale visie op de Esweg. Voor het maken van de visie heeft de gemeenteraad via het Uitvoeringsprogramma € 70.000 beschikbaar gesteld. Voor de uitvoering zijn tot nog toe geen nieuwe middelen beschikbaar, anders dan de gewone onderhoudsbudgetten e.d..

Welzijnswerk (5.2.9.)

Ook in 2020 is de Stichting Welzijnswerk Midden-Drenthe voor ons een belangrijke partner. We hebben de afgelopen periode goede stappen gezet in de samenwerking met Welzijnswerk. Hierbij hebben de aanbevelingen uit het Berenschot-rapport ons op weg geholpen.

In 2020 voert Welzijnswerk weer veel taken met en voor ons uit. We indexeren de subsidie van Welzijnswerk vanwege de indexering van de personeelskosten. Die indexering nemen we standaard in onze conceptbegroting op. Dat valt binnen de kaders voor de begroting.

We bouwen de stabiele samenwerking met Welzijnswerk in 2020 verder uit. Dit draagt bij aan het bieden van een goede dienstverlening en is daarom goed voor het welzijn van onze inwoners.

Bewegen en leefstijl (5.2.10.)

Met de vaststelling van de Beleidsnota en leefstijl heeft de gemeenteraad in juni 2019 het beleidskader vastgesteld. Dat is het begin. Nu gaan we er met elkaar voor zorgen dat inwoners een eerlijke kans en een goede start hebben voor een gezond en gelukkig leven! Dit gaat leiden tot zichtbare dynamiek en beweging in de hele gemeente. Het Team Gezond in Midden-Drenthe speelt hierbij een belangrijke rol. Naast de JOGG-regisseur zien we extra inzet van buurtsportcoaches, een leefstijlcoach en een jeugdverpleegkundige.

Het slagen van onze doelstellingen voor bewegen en leefstijl hangt ook af van het behoud, het beheren en onderhouden van goede voorzieningen en accommodaties. Dit geldt zeker voor de binnen- en buitensportaccommodaties. Hier hebben we dan ook aandacht voor.

Bewegen, sporten, gezondheid en leefstijl zijn belangrijk voor alle leeftijden. We besteden extra aandacht aan jongeren/kinderen en aan mensen met een lagere opleiding en/of een laag inkomen. Belangrijk hierbij is voorlichting. Voorlichting over allerlei zaken, zoals gezond leven en het ontmoedigen van middelengebruik.

In de Beleidsnota heeft de gemeenteraad daarvoor maatregelen beschreven.

We zorgen ervoor dat die maatregelen op elkaar afgestemd en zichtbaar zijn, zodat de gewenste dynamiek en beweging tastbaar worden. Hierbij zoeken we aansluiting met andere beleidsterreinen, zodat onze gezamenlijke inzet een integraal karakter heeft.

Nationaal is er sportakkoord ondertekend. Met dit sportakkoord willen we bereiken dat iedereen plezier in sport/bewegen kan hebben. Iedereen moet dit ongehinderd in een veilige en gezonde omgeving kunnen doen. Dit een leven lang als sporter, vrijwilliger of toeschouwer.

Om de initiatieven uit het sportakkoord uit te werken en te ondersteunen, biedt het Rijk de mogelijkheid om een sportformateur aan te stellen die we lokaal kunnen inzetten om de sport in domeinen te versterken. Een sportformateur betreft diverse partijen uit bijvoorbeeld de sport-, zorg-, welzijns- en onderwijssector met als doel om te komen tot een lokaal en/of regionaal sportakkoord. Hiervoor kunnen we Rijksmiddelen inzetten.

Aangepaste trappen zwembaden Beilen en Smilde (5.2.10.)

Ook voor ouderen is het van groot belang om gezond te leven en te bewegen. Daarvoor scheppen we als gemeente zo veel mogelijk de voorwaarden. Bijvoorbeeld in onze zwembaden. We ontvangen zeer veel oudere bezoekers in onze baden. Deze ouderen kunnen (bijna) niet uit het zwembad komen via de standaard (verticale) trapjes. Dat leidt uiteindelijk tot het wegblijven van deze bezoekers. Daarmee neemt bij hen de kans op fysieke klachten toe. Met aangepaste trappen maken we het voor hen weer mogelijk om te blijven zwemmen. Ze helpen meteen ook om de fysieke belasting van het personeel te verminderen.

Sporthart in Westerbork (5.2.11.)

Voor de reconstructie van de Brandenweg in Westerbork hebben we gronden aangekocht. Ook het perceel dat de Survivalrunners gebruiken. Bij de aankoop hebben we uitgesproken dat we mee willen denken over een nieuwe locatie. Dit heeft geleid tot een initiatief van de Survivalrunners en VKW Westerbork om met elkaar tot een sporthart in Westerbork te komen. Een mogelijke plek hiervoor is sportcomplex De Perkenslag. Hier zouden dan een survivalbaan en een kunstgrasveld gerealiseerd kunnen worden.

Een verplaatsing van de Survivalrunners naar De Perkenslag heeft veel voordelen. Het terrein ligt centraal en sluit direct aan bij andere sportvoorzieningen. De locatie is toekomstbestendig en heeft voorzieningen die door medegebruik effectiever (en dus ook duurzamer) kunnen worden ingezet. De school is dichtbij (kinderen beoefenen de sport ook), de locatie is op een veilige manier te bereiken en beschikt over voldoende parkeermogelijkheden.

Zowel de Survivalrunners als VKW Westerbork zien de mogelijkheid om hier met elkaar iets te maken dat voor de hele samenleving van Westerbork van waarde is.

Er worden ook gesprekken gevoerd over het medegebruik van gebouwen op de Perkenslag. Samen hebben de clubs een plan ontwikkeld waar ieder zijn plek in krijgt.

Een knap staaltje samenwerking en een mooi voorbeeld van participatie.

We streven ernaar dat er voor de zomer 2020 een plan bij de gemeenteraad ligt. Zodra, in de aanloop naar dat plan, er al meer duidelijkheid is, geven de verenigingen een presentatie aan de raadscommissie.

Voor de eventuele aanleg van een kunstgrasveld is via het Uitvoeringsprogramma al geld beschikbaar. We zullen een dekkingsvoorstel voor de kosten van de verplaatsing van de survivalbaan aan de gemeenteraad voorleggen.

Stark - groenonderhoud (5.2.14.)

Dit jaar hebben we samen met de gemeenten De Wolden en Hoogeveen het werkvoorzieningsschap Stark opgericht. In Midden-Drenthe verzorgt Stark het groenonderhoud van de openbare ruimte, de begraafplaatsen en de sportvelden.

Een belangrijk aandachtspunt is de verwachte krimp van het aantal medewerkers van Stark. We onderzoeken wat dit de komende jaren betekent voor de omvang van de groenopdrachten. Waarschijnlijk moeten we de komende jaren meer werk uitbesteden aan derden. Het is mogelijk dat het huidige budget dan niet meer toereikend is.

Welzijn – Wonen – Zorg (WelWoZo) (5.2.15.)

Onder de naam WelWoZo werken we op allerlei manieren samen met partijen op het gebied van Welzijn, Wonen en Zorg. In het Actieplan WelWoZo 2019/2020 hebben we met elkaar de thema's benoemd die in de komende periode de aandacht hebben. Deze thema's zijn bewustwording, wijkteams, extramuralisering, dagbesteding en mobiliteit en bereikbaarheid.

We ervaren de inzet van onze WelWoZo-partners als bijzonder positief en werken ook in 2020 hard aan het leggen van verbindingen tussen de samenwerkingspartners en onze inwoners.

WMO-beleid / Jeugd en onderwijs (5.2.15./5.2.16.)

Via het Uitvoeringsprogramma heeft de gemeenteraad € 1,9 miljoen incidenteel geld beschikbaar gesteld voor het Sociaal Domein en dan met name de Jeugdhulp en de WMO. Daarbij is er ook een relatie met de Participatiewet: het beleid onder deze drie beleidsterreinen kent sterke samenhang en beïnvloedt elkaar,

We blijven de gemeenteraad over de besteding van de € 1,9 miljoen en de resultaten daarvan informeren. We willen dat graag blijven doen met de werkbijeenkomsten die de gemeenteraad sinds het begin van de decentralisatie in het sociaal domein heeft gehad. We zijn van plan om jaarlijks twee van zulke bijeenkomsten te organiseren.

De besteding van de € 1,9 miljoen hebben wij uitgewerkt in een Uitvoeringsagenda sociaal domein. Hierin is beschreven dat deze middelen een bijdrage gaan leveren aan:

- Een verbetering van de efficiency en onze manieren van werken (bedrijfsvoering).
- Het vergroten van onze grip op de kosten door kostenbeheersing en -reductie (budget).
- het uitbreiden en verbeteren van ons voorzieningenaanbod. Vooral door nog meer in te zetten op preventie en vroegsignalering (beleid). Daarmee geven we steeds meer inhoud aan de transformatie in het sociaal domein.

Deze drie aspecten (bedrijfsvoering, budget en beleid) hangen samen en versterken elkaar.

Vanuit deze uitgangspunten gaan we onder andere pilots financieren, zoals de pilot Witteveen.

Kostenbeheersing heeft in de media veel aandacht gekregen in de afgelopen periode. We zien tekorten op de Jeugdhulp. Ook de uitgaven van de Wmo lijken de komende jaren toe te nemen, terwijl de inkomsten in de vorm van de ontvangen eigen bijdragen afnemen. Dit baart gemeenten in het algemeen zorgen en dit geldt ook voor de gemeente Midden-Drenthe.

Om bij al deze ontwikkelingen goed in control te zijn, investeren we in 'datagedreven zorg'. Door goede stuurinformatie zijn we in staat om goed te monitoren of we de budgetten effectief inzetten. Die zelfde informatie is belangrijk voor de controlerende rol van de gemeenteraad. Daarnaast willen we onze data zo inrichten dat we daarmee voorspellingen kunnen doen en op tijd voorstellen voor aanpassing van beleid kunnen doen. Het gaat dan bijvoorbeeld om vergrijzing, extramuralisering en krimp. Een deel van de middelen zetten we in om hier grote stappen te zetten. Daarbij geven we goede aandacht aan de privacy van onze inwoners.

Ook de actualisatie van het Wmo-beleid en het versterken van de uitvoering zijn belangrijke aandachtspunten. We houden hierbij rekening met wat de Wmo-raad zegt over eenzaamheid, mobiliteit, voorlichting en bekendheid.

Extra aandacht geven we aan de doelgroep kwetsbare jongeren. We willen ervoor zorgen dat deze groep jongeren niet tussen wal en schip terechtkomen. Dit vraagt om het verbinden van diverse expertises en beleidsterreinen, zoals onderwijs, jeugdhulp, leerplicht en verzuim, veiligheid, arbeidsmarkt, sport en bewegen, cultuur etc. We zetten al in 2019 een medewerker in die zich richt op deze doelgroep. Daarnaast zorgen we voor actualisatie van het jeugdbeleid en het versterken van de uitvoering.

Ondersteuning vrijwilligers (5.2.15/5.2.16.)

Dit najaar organiseren we een bijeenkomst met organisaties die met vrijwilligers werken. We spreken dan niet alleen over vrijwilligers, maar vooral ook mét vrijwilligers. Zij vormen een brede basis in onze lokale samenleving, bijvoorbeeld in de sport, het welzijnswerk en de dorpen.

Er zijn ook veel vrijwilligers die de zorg hebben voor een naaste. Die incidenteel een hand uitsteken of die als mantelzorger een zware taak hebben. Een nieuw vrijwilligersbeleid heeft daar een sterke relatie met ons Wmo-beleid.

De resultaten van de bijeenkomst zijn input voor ons nieuwe vrijwilligersbeleid en vervolgens voor het Wmo-beleid.

Inburgeringsbeleid (5.2.17.)

We bereiden ons voor op de invoering van de nieuwe Wet inburgering. Naar verwachting treedt deze wet op 1 januari 2021 in werking.

Deze wet geeft gemeenten weer een sleutelpositie bij de inburgering. Een belangrijke gemeentelijke taak wordt om een brede intake af te nemen bij de inburgeraar. Op basis daarvan stellen we een Persoonlijk Plan Inburgering en Participatie (PIP) op. Vervolgens doen we een bij het PIP aansluitend inburgeringsaanbod. Hierbij ligt de focus op het leren van de Nederlandse taal, kennis van de

Nederlandse maatschappij, oriëntatie op de Nederlandse arbeidsmarkt en de benodigde ondersteuning bij het financieel zelfredzaam worden.

2020 staat in het teken van het voorbereiden op de nieuwe wet. We doen dat met een voorsprong: we hebben al een Actieplan versterking en participatie statushouders 2019-2020. Daarin is geregeld dat we contact met de statushouder hebben als deze nog in het AZC zit. Op dat moment houden we al een intakegesprek en werken we, als dat mogelijk is, aan een PIP.

We vinden het belangrijk dat statushouders zo snel mogelijk deelnemen aan het sociale en het arbeidsleven. In de uitvoering zetten we daarom in op een combinatie van het leren van de taal en het verrichten van werk of vrijwilligerswerk.

We nemen deel aan een pilot inburgering vrouwelijke statushouders en gezinsmigranten. Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft positief besloten op de aanvraag hiervoor. Ook doen we mee met een aanvraag voor de zogeheten Z-route: door het inzetten van buddy's de integratie bevorderen.

Geestelijke gezondheidszorg in Midden-Drenthe (5.2.18.)

De Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz) treedt naar verwachting op 1 januari 2020 in werking. Deze wet regelt de rechten van mensen die te maken hebben met verplichte zorg in de GGZ. Een belangrijke verandering is dat verplichte zorg straks ook buiten een GGZ-instelling opgelegd kan worden.

Daarnaast treedt naar verwachting op 1 januari 2021 de Wet dwang en zorg in werking. Beide wetten hebben ook voor Midden-Drenthe gevolgen. Maar ook zonder deze wetten is het onderwerp geestelijke gezondheidszorg voor onze gemeente actueel. Daarbij is ook overlast een thema dat aandacht vraagt.

Daarom hebben we in het Uitvoeringsprogramma de geestelijke gezondheidszorg als een belangrijk onderdeel van ons beleid opgenomen. In het Uitvoeringsprogramma staat ook welke maatregelen we allemaal gaan nemen en welke middelen we daarvoor inzetten. Deze maatregelen hebben we, ook financieel, uitgewerkt in de Uitvoeringsagenda Geestelijke Gezondheidszorg.

Om dat te kunnen doen, hebben we een kwartiermaker aangetrokken die in de startfase als voortrekker gaat fungeren. De kosten kunnen we betalen uit het budget dat de gemeenteraad via het Uitvoeringsprogramma beschikbaar heeft gesteld.

We kiezen daarbij voor twee invalshoeken: de zorg en ondersteuning van inwoners én de veiligheid van de samenleving.

In 2020 starten we met een Optimaal Leven Team in Midden-Drenthe. Dit is een samenwerking tussen zorginstellingen, huisartsen, verzekeraars en gemeenten. Het Optimaal Leven Team richt zich op mensen met langdurige psychische problemen. Samen met de cliënt kijkt het team wat hij of zij nodig heeft om een betere kwaliteit van leven te ervaren.

Duurzaamheidsvisie (5.3.1.)

De gemeenteraad heeft de wens uitgesproken om een Duurzaamheidsvisie vast te stellen. Belangrijk onderdeel is het meedoen van inwoners en stakeholders in het proces naar én bij de uitvoering van de Duurzaamheidsvisie.

Belangrijke onderdelen binnen de duurzaamheidsvisie zijn de grootschalige duurzame energieopwekking en het op termijn afkoppelen van gebouwen van het aardgas.

Daarom bereiden we parallel aan de Duurzaamheidsvisie beleid voor op het gebied van zon- en windenergie. Ook bereiden we een warmtevisie voor. Overkoepelend maken we voor alle beleidsdocumenten daarnaast nog een Uitvoeringsprogramma.

De voorbereiding van het beleid is nog volop in ontwikkeling. We hebben de gemeenteraad daarover recent apart geïnformeerd. De komende tijd moet duidelijk worden wat de precieze ambities zijn en wat daarvan de eventuele extra kosten zijn.

Klimaatadaptatie (5.3.2.)

We zijn samen met het waterschap, de provincie en andere gemeenten op zoek naar maatregelen om de gevolgen van de klimaatverandering op te vangen. In 2019 hebben we onderzocht welke gebieden kwetsbaar zijn. Vanaf 2020 gaan we in gesprek over de risico's. Daarbij kijken we welke maatregelen we kunnen en zullen nemen.

Het beleid voor klimaatadaptatie zal ook een belangrijke plek krijgen in ons nieuwe watertakenplan. Er is namelijk een sterke relatie met de riolering. In 2020 zullen we een start maken met het nieuwe watertakenplan.

Gebouwen – integraal beleid voor onze accommodaties (5.3.3.)

Het Rijk en de VNG hebben een hoge ambitie geformuleerd voor de duurzaamheid van de gebouwen met een betekenis voor de samenleving (het maatschappelijk vastgoed).

We nemen deze opgave en ambitie over voor ons gemeentelijk beleid. Dat betekent concreet dat ons maatschappelijk vastgoed in 2040 energieneutraal moet zijn.

In het coalitieakkoord staat de ambitie om al onze gebouwen richting 2040 energieneutraal te maken en bij groot onderhoud duurzame uitvoering voorop te stellen.

Op deze manier beperken we de gevolgen van ons eigen handelen op het klimaat zoveel mogelijk en geven we als gemeente het goede voorbeeld.

Wij gaan in 2019 eerst een duurzaamheidsonderzoek uitvoeren naar ons maatschappelijk vastgoed. Op basis daarvan gaan we verdere keuzes maken. Daarbij houden we rekening met de huidige kwaliteit en mogelijkheden van onze gebouwen.

Het gaat bij ons maatschappelijk vastgoed bijvoorbeeld om sporthallen en dorpshuizen. Ook ons gemeentehuis valt daaronder. Bij het gemeentehuis hebben we niet alleen te maken met een duurzaamheidsopgave, maar ook met het vraagstuk van de huisvesting van het CJG, de politie en met de geschiktheid van het gebouw voor een eigentijdse organisatie.

Het duurzaamheidsonderzoek moet in 2020 resulteren in een 'routeboek verduurzaming maatschappelijk vastgoed Midden-Drenthe. Daarin brengen we de per gebouw(groep) het tempo en de manier van verduurzaming in kaart.

Belangrijke vragen zijn op welk moment we als gemeente het beste kunnen gaan investeren en welke investeringen verantwoord zijn als je kijkt naar de leeftijd en kwaliteit van een gebouw.

Verder gaan we in beleid vastleggen hoe we omgaan met het beheer, verhuur en onderhoud van het gemeentelijk vastgoed en welke gebouwen we wel en niet in eigendom houden.

Het nieuwe beleid gaan we zo veel mogelijk samen met de gebruikers, de gemeenteraad en andere direct betrokkenen opstellen.

Op dit moment zijn nog geen uitspraken te doen over de mogelijke financiële gevolgen van al deze plannen.

Huisvesting scholen (5.3.3.)

Het bieden van goede huisvesting voor onze schoolkinderen en het personeel van de scholen is een belangrijke gemeentelijke taak. In 2020 zullen we aan de gemeenteraad het Integraal Huisvestingsplan (IHP) voorleggen. Daarin brengen we de (technische) staat van de schoolgebouwen voor primair onderwijs in beeld. Zo wordt duidelijk wat de mogelijkheden van de schoolgebouwen zijn, rekening houdend met de leerlingenprognoses en de onderhoudsstaat van de gebouwen. Ook houden we daarin rekening met de wensen van de schoolbesturen.

Het IHP gaat over de situatie in de komende 16 tot 20 jaar. Dit is een verandering - eerder ging het om een periode van 4 jaar. Deze verandering is het gevolg van afspraken die de PO-raad, de VO-raad en de VNG met elkaar hebben gemaakt. Waarschijnlijk gaat het Rijk deze langere looptijd op korte termijn omzetten in wetgeving. Nadat de gemeenteraad het IHP heeft vastgesteld, voeren we in 2020 de actiepunten uit die voor dat jaar in het IHP staan.

In het IHP geven we ook aandacht aan de stand van zaken op het gebied van duurzaamheid. Die informatie kunnen we gebruiken bij de verduurzaming van ons maatschappelijk vastgoed.

Over de nieuwbouw VO hebben we hiervoor al iets geschreven.

Centraliseren werkzaamheden buitendienst (5.3.6.)

In 2019 zijn we gestart met een extern onderzoek naar de mogelijkheid om de drie werkplaatsen te centraliseren. Samen met medewerkers die het aangaat, kijkt de onderzoeker naar wat de wensen en de mogelijkheden zijn. Er komt een aantal scenario's in beeld.

Eind 2019 verwachten wij de gemeenteraad plannen voor te kunnen leggen. De uitvoering daarvan zal dan grotendeels in 2020 plaatsvinden.

Over de uiteindelijke financiële gevolgen kunnen we op dit moment nog geen uitspraak doen. De uitkomsten zullen geen invloed hebben op het niveau van onze dienstverlening.

Afvalstoffenbeleid (5.3.7.)

We hebben de maatregelen uit het afvalstoffenbeleid 2016-2019 allemaal gerealiseerd, met uitzondering van de invoering van dftar (uitwerking van verschillen in tarieven).

In 2020 komen we met voorstellen voor actueel beleid naar de gemeenteraad. Bij het voorbereiden van dat beleid kijken we naar de resultaten tot dan toe, naar voorliggende vraagstukken en landelijke trends en naar actuele ontwikkelingen. Het voorstel voor nieuw afvalstoffenbeleid zal naar verwachting eind 2020 klaar zijn.

We gaan eind 2019 een uitvoeringsplan opstellen voor het probleem van zwerfafval. Vanaf 2020 gaan we dat plan uitvoeren. De maatregelen uit dat plan gaan we betalen met de zwerfafvalvergoeding die we hiervoor jaarlijks ontvangen.

Culturele gemeente en cultuurbeleid (5.4.1.)

Culturele gemeente

Tot en met oktober 2020 zijn wij als Midden-Drenthe de Culturele Gemeente van Drenthe. Samen met inwoners, organisaties en bedrijven organiseren we allerlei culturele evenementen. Er is voor elk wat wils, waarbij het thema Vrijheid centraal staat.

We updaten het programma voortdurend. Het is te vinden op de gemeentelijke website. Door een gerichte communicatie-aanpak zetten we de Culturele Gemeente goed op de kaart.

Cultuurnota

We gaan een nieuwe Cultuurnota voorbereiden. Dat wordt de opvolger van de huidige Cultuurnota Midden-Drenthe 2015-2020. Bij het voorbereiden van de nieuwe Cultuurnota maken we gebruik van de ervaringen en inzichten die we opdoen tijdens het jaar dat we Culturele Gemeente zijn. We zullen die voorbereidingen doen in nauw overleg met de culturele instellingen zelf.

75 jaar bevrijding (5.4.2.)

Voor het vieren en herdenken van 75 jaar vrijheid is al extra gemeentelijk geld beschikbaar. Ook van de Provincie Drenthe ontvangen we een subsidie waarmee we activiteiten kunnen (laten) organiseren. We werken aan een gemeentelijk programma om op een goede manier vorm te geven aan het vieren en herdenken. Dit programma vullen we onder andere met activiteiten die we als gemeente subsidiëren met een speciaal voor deze gelegenheid door de gemeente en door de provincie beschikbaar gesteld subsidiebudget.

Bij 75 jaar bevrijding speelt het Herinneringscentrum Westerbork natuurlijk een belangrijke rol. Een van de blikvangers is de fietstocht 'Terug naar Westerbork', waarbij studenten van Auschwitz naar Westerbork fietsen.

Herinneringscentrum Kamp Westerbork (5.4.2.)

Het Herinneringscentrum Kamp Westerbork heeft een grote historische betekenis die tot over de landsgrenzen heen reikt. 170.000 mensen bezoeken jaarlijks deze plek in onze gemeente. De educatieve waarde en de gevoelswaarde van het Herinneringscentrum zijn voor ons een duidelijk en

waardevol gegeven. We beseffen het belang van het Herinneringscentrum en we herkennen en erkennen de verbinding die we als gemeente met centrum hebben.

Die verbinding heeft eerder al vorm gekregen in een wezenlijke jaarlijkse financiële bijdrage.

De Stichting Herinneringscentrum Kamp Westerbork werkt aan een Masterplan dat een oplossing moet bieden voor de huidige situatie, waarin het Herinneringscentrum tegen een aantal grenzen aanloopt. Uitvoering van de plannen leidt tot een uitbreiding, maar ook tot een betere beleving, die tegelijkertijd goed aansluit bij de jongere generatie. Zodra sprake is van duidelijk omliggende plannen leggen we aan de gemeenteraad een voorstel voor over een eenmalige bijdrage voor de realisatie van deze plannen.

Vitale vakantieparken (5.4.3.)

In de Voorjaarsnota 2019 hebben wij aangegeven dat we nu echt inhoud gaan geven aan het project Vitale Vakantieparken. Dat doen we in nauwe samenwerking met de andere gemeenten in Drenthe en met de provincie.

We voeren momenteel onder meer pilots uit bij twee parken en verkennen de situatie bij enkele andere parken. De provinciale taskforce ondersteunt ons daarbij.

De vitaliteit van onze vakantieparken en daarmee ook permanente bewoning van recreatiewoningen is een onderwerp dat ook in 2020 op onze agenda zal staan. Wij geven daarmee inhoud aan de door de gemeenteraad in december 2017 vastgestelde koersnotitie. De ervaringen die we nu opdoen zullen we daarbij gebruiken.

We hebben de gemeenteraad hierover vóór de zomervakantie per brief uitvoeriger geïnformeerd.

Onderwijs- en bibliotheeknota (5.4.4.)

Het onderwijs en de bibliotheek spelen een belangrijke rol in het maatschappelijk leven. Als gemeente hebben we daarin een aantal taken en verantwoordelijkheden. Er is tegelijk ook veel waar de gemeente niet over gaat. Denk bijvoorbeeld aan de vormgeving van het onderwijs in de klas.

In 2020 willen we het gesprek gaan voeren over wat er speelt in het onderwijs en bij de bibliotheek. Dit gaat leiden tot een voorstel aan de gemeenteraad om een onderwijs- en bibliotheeknota vast te stellen.

We hebben een goede voorbereiding en een goed proces nodig. Daarin voeren we als partners met elkaar het gesprek over onze ambities voor de toekomst.

Hierbij komen we vragen tegen: Waar moet de nota over gaan? Waar gaat het in de nota uitdrukkelijk niet over? Op welke manier dagen we elkaar uit en stimuleren we elkaar?

Uiteraard besteden we ook aandacht aan de IKC's (Integrale Kindcentra) in Midden-Drenthe. Het resultaat moet zijn dat we de jeugd een eerlijke kans en een goede start geven. Inzet op taalvaardigheid is hierbij belangrijk.

Vrijetijdseconomie (5.4.6.)

We gaan ook in 2020 op zoek naar activiteiten en plannen die meerwaarde hebben voor de gemeente en die passen bij wat de gemeenteraad heeft vastgesteld in de Koersnota Vrijetijdseconomie 2018-2022. Dat hoeven niet altijd grote zaken te zijn, maar kunnen ook kleine toeristische trekkers worden.

Uitgangspunt voor ons is dat onze gemeente toeristisch nóg aantrekkelijker wordt. Ideeën hiervoor werken we de komende tijd uit, sommige in nauwe samenwerking met de stichting Marketing en Promotie Midden-Drenthe.

Daarnaast spelen we in op kansen die voorbij komen zoals de Boomhut Battle. Samen met de provincie Drenthe, een aantal Drentse gemeenten en een aantal recreatie-ondernemers willen we een vervolg geven aan de televisieseries Boomhut XXL (2017/2018) en Boomhut Battle (2018/2019). Aan de eerste serie (Boomhut XXL) hebben we ook deelgenomen en is camping de Reeënwissel uit Hoogersmilde winnaar geworden. Hiervoor hebben we een bestedingswens opgenomen.

Omdat de vrijetijdseconomie constant in beweging is en moet blijven, kunnen we niet alles van tevoren vastleggen. Wel zullen we de gemeenteraad in 2020 op de hoogte houden van wat we concreet realiseren.

Wandelpad Rondje Beilen – Noord Beilen (5.4.6.)

De Werkgroep Rondje Beilen heeft samen met actieve buurtverenigingen een wandelroute voor Beilen Noord ontwikkeld. Naast het rondje biedt het wandelpad ook een aantal educatieve onderdelen. Voorbeelden daarvan zijn een educatieve waterpomp en een audionetic om de wandelaars te informeren over de Joodse begraafplaats en de Joodse gemeenschap vroeger.

De werkgroep heeft daarvoor een globale begroting gemaakt van circa € 20.000. In die begroting zit nog een aantal onduidelijkheden en pm-posten. Dat betekent dat we over de hoogte van een eventuele gemeentelijke bijdrage nog geen uitspraak kunnen doen. Eventueel komen we in de concept begroting 2020 of nog daarna met een financiële wens.

Versterking en begeleiding ambtelijke organisatie (5.5.1.)

In het Uitvoeringsprogramma hebben we aandacht gegeven aan de versterking en begeleiding van de ambtelijke organisatie. De gemeenteraad heeft daar ook middelen voor beschikbaar gesteld.

Voor de korte en middellange termijn ligt het accent op wat we in 2019 doen. De interim-gemeentesecretaris heeft de gemeenteraad daarover op verschillende manieren geïnformeerd. Er is meer rust en duidelijkheid in de organisatie ontstaan.

Kort na de zomervakantie hebben wij een besluit genomen op een plan van aanpak met daarin beschreven de richting waarin de organisatie zich verder gaat ontwikkelen. Dat zal naar verwachting in het vierde kwartaal leiden tot een beperkte verandering in de structuur. Beperkt, omdat die verandering vrijwel alleen de ambtelijke top zal betreffen. De Ondernemingsraad heeft, onder de voorwaarde van verdere betrokkenheid, met de richting in het plan van aanpak ingestemd.

Tegelijk ligt er een belangrijke verantwoordelijkheid bij al onze medewerkers. We hebben er vertrouwen in dat het nu gestarte cultuurtraject ook in 2020 zijn vervolg zal krijgen. Onder leiding van de dit najaar te benoemen nieuwe gemeentesecretaris. Daarbij realiseren wij ons dat veranderingen in cultuur altijd minimaal enkele jaren tijd nodig hebben. Tijd die we de organisatie daarvoor ook gunnen.

Subsidies en samenwerking (5.5.2.)

Bij veel gemeenten is er nog braakliggend terrein met onontdekte subsidies. Er zijn Europese, nationale en regionale subsidies waarvoor gemeenten in aanmerking kunnen komen. Het bestaan van regelingen en/of de weg er naartoe zijn vaak onvoldoende bekend, zeker in kleinere gemeenten.

Dat geldt ook voor onze gemeente: we missen capaciteit en tijd om daarmee echt aan de slag te gaan. Waarschijnlijk laten we daardoor mogelijkheden onbenut.

In 2020 gaan we hiermee aan de slag. Via het Uitvoeringsprogramma is daarvoor geld voor een parttime medewerker beschikbaar. Wellicht is het tijdelijk aantrekken van een “subsidioloog” een goede mogelijkheid om meer kennis en kunde in huis te halen.

Ook gaan we in 2020 starten met een onderzoek naar samenwerking met andere gemeenten, partijen en instanties. Om zo efficiënter en misschien ook effectiever te kunnen werken.

Visieplan Hooghalen

Het college heeft in de gemeenteraadsvergadering van april 2019 een motie overgenomen van de gemeenteraad over het dorp Hooghalen. In die motie staat de wens om binnen een aantal jaren tot een actuele visie voor het dorp Hooghalen te komen.

We gaan daarom, schouder aan schouder met het dorp zelf, aan de slag om een visie op Hooghalen op te stellen. Hierin zullen thema's zoals ruimte voor woningbouw, duurzaamheid, voorzieningen (waaronder onderwijs, dorpshuis en sport), bestemming AZC-terrein en recreatie & toerisme aan de orde komen.

We zullen daarbij ook kijken naar wat er de afgelopen jaren al afgesproken en gebeurd is. Daarmee krijgt de visie naar onze verwachting voor een deel ook het karakter van een actualisatie.

Het begeleiden van het proces om tot zo'n visie te komen, vraagt inzet van menskracht. Omdat het deels gaat om het voortbouwen op wat er al is, is beperkte inzet van de kant van de gemeente nodig dan bijvoorbeeld voor een nieuwe visie in Smilde.

Daarom hebben we in de bestedingswensen hiervoor een concrete financiële wens opgenomen. Die wens heeft nog geen betrekking op de uitvoering van een eventuele visie. We gaan er op dit moment wel van uit dat zo'n visie ook zal leiden tot een Uitvoeringsprogramma met bijbehorende kosten.

Re-integratiebeleid

We gaan in 2020 de gemeenteraad nieuw re-integratiebeleid voorstellen. Daarin nemen we de aanpak voor de komende periode op. De economie draait al weer enkele jaren op een hoger niveau,

de arbeidsmarkt biedt kansen. Aan de andere kant zien we dat er een mismatch is tussen vraag en aanbod.

We zoeken daarom een gerichte aanpak die ons in staat stelt meer mensen aan het werk te helpen. Waarmee we tegelijk het aantal uitkeringen verlagen. Hierbij houden we de vinger aan de pols voor wat betreft het beleid dat op Rijksniveau wordt vastgesteld, zoals het breed offensief om meer mensen met een beperking aan het werk te helpen.

Armoedebeleid

Het huidige armoedebeleid is aan herziening toe. De doelstellingen 'niemand aan de kant, iedereen doet naar vermogen mee' en 'we voorkomen maximaal dat een laag inkomen leidt tot sociale uitsluiting' zijn nog altijd actueel. We gaan vanuit die uitgangspunten nieuw beleid aan de gemeenteraad voorleggen. Dat bereiden we integraal voor, vanuit alle invalshoeken die van belang zijn. De koers blijft het zelfde, we brengen andere accenten aan.

In het nieuwe armoedebeleid zullen we aandacht geven aan specifieke doelgroepen. Vaak aanvullend op en samenhangend met ander beleid. Soms is dit het gevolg van demografische ontwikkelingen, zoals de komst van mensen uit andere landen en culturen.

Voorbeelden van die specifieke doelgroepen zijn ouderen, personen die onder de geestelijke gezondheidszorg vallen, gezinnen in armoede en statushouders.

Het armoedebeleid zal dan aansluiten op bijvoorbeeld het WMO-beleid, het beleid voor de Jeugdhulp en het actieplan statushouders.

We hebben oog voor de oorzaken en de gevolgen van armoede. De aanpak van laaggeletterdheid en het bevorderen van digitale vaardigheden zullen een plek krijgen in onze beleidsvoorstellen. Daarnaast zullen we aandacht houden voor het bereiken van mensen die (nog) niet computervaardig zijn.

MFA De Spil Bovensmilde

We zijn in gesprek met het bestuur van de MFA De Spil over de exploitatie en het gebruik van de accommodatie. Met name over de exploitatie, het gebruik en de verantwoordelijkheid van de gemeenschappelijke ruimten bestaat onduidelijkheid.

We gaan met behulp van een externe deskundige onderzoeken hoe we deze onduidelijkheden kunnen oplossen. Dit kan betekenen dat we de exploitatie herzien en/of dat we het gebouw van binnen moeten aanpassen. We verwachten dat er in 2020 meer duidelijkheid zal ontstaan.

Mooi op eigen kracht – Duurzaam op eigen kracht – Up2You

We hebben een aantal jaren bijzonder positieve ervaringen opgedaan met het project 'Mooi op eigen kracht'. Het zorgt voor betrokkenheid van inwoners bij de eigen leef- en woonomgeving. De aanpak sluit naadloos aan bij de algemene doelstelling van ons beleid om inwoners te stimuleren met elkaar initiatieven te ontplooien.

Daarnaast zijn we gestart met een vergelijkbare aanpak voor duurzaamheid: Duurzaam op eigen kracht.

Het project up2You stimuleert de uitvoering van projecten door jongeren. We gaan het project op korte termijn evalueren. Met de informatie die dat oplevert zullen we voorstellen doen om er een vervolg aan te geven. De evaluatie had op het moment van schrijven van de aanbiedingsbrief nog net niet plaatsgevonden.

Lokale lasten

1. Lasten voor inwoners en bedrijven

De onroerendezaakbelasting (OZB), de afvalstoffenheffing en de rioolheffing noemen we samen onze lokale lasten. Inwoners, instellingen en bedrijven moeten die belastingen en heffingen aan de gemeente betalen.

Er zijn nog meer bedragen die mensen aan de gemeente moeten betalen. Bijvoorbeeld voor het aanvragen van een paspoort of een vergunning. Die kosten noemen we leges. Het gaat daarbij dus om de betaling voor een dienst of product voor een inwoner, instelling of bedrijf. Daarom tellen we deze betalingen niet mee bij de lokale lasten. De kosten van leges kunnen nooit hoger zijn dan de werkelijke kosten.

2. OZB

Voor de OZB hanteren wij de afspraken zoals vastgelegd in het coalitieakkoord. Voor de begroting 2020 geldt het percentage zoals genoemd in de CBS-prognose van maart 2019, te weten 1,4%. Op de OZB-tarieven passen we dus in 2020 de inflatiecorrectie van 1,4% toe.

3. Afvalstoffenheffing en rioolheffing

Voor de tarieven rioolheffing bouwen we verder op het beleid dat in 2016 is ingezet. De tarieven blijven daarom gelijk.

Volgend jaar zal een nieuw meerjarig watertakenplan duidelijk moeten maken hoe de tarieven zich de komende jaren verder gaan ontwikkelen.

De tarieven voor de afvalstoffenheffing gaan in 2020 met € 7 omhoog. Deze verhoging is nodig om kostendekkend te blijven werken. De verhoging dekt de structurele kosten.

De incidentele kosten voor 2020 bekostigen we uit de egalisatiereserve. De egalisatiereserve is voldoende om deze incidentele en onverwachte kosten op te kunnen vangen.

In 2020 starten we met het proces om te komen tot nieuw afvalstoffenbeleid. Hierin zullen we onder andere de evaluatie van het beleid 2016-2019 en de landelijk trends en ontwikkelingen meenemen.

Bestedingsplan

Bij de behandeling van de Perspectiefnota 2020 Midden-Drenthe zijn de plannen besproken die we aanvullend op het Uitvoeringsprogramma in 2020 willen realiseren. Daarom staan er maar een beperkt aantal bestedingswensen in deze begroting.

Samenvattend leiden de nieuwe bestedingswensen 2020 tot de volgende effecten op de exploitatie en de reserves:

	Kredietbedrag	Saldo concept begroting	Algemene bestemmings-reserve*1)	Reserve Sociaal domein *1)
Beschikbaar per 1/1/2020:		558.257	2.374.582	2.578.772
Lopende verplichtingen:			251.980	
Uitvoeringsprogramma 2020:		0	285.000	422.000
Bestedingsplan:	42.350	34.225	227.000	0
Nog beschikbaar		524.032	1.610.602	2.156.772

*1) het betreft de verwachte stand op 1 januari 2020 conform de staat van reserves en voorzieningen onder de rubriek Overzichten.

Hierna volgt per plan een korte toelichting, inclusief het structureel of incidenteel benodigde budget. Bij een incidenteel budget hebben we aangegeven uit welke bestemmingsreserve de bekostiging plaatsvindt.

Project	Visieplan Hooghalen
Programma	Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing
Taakveld	Ruimtelijke ordening
Krediet	€ 0
Exploitatiekosten	€ 40.000
Incidenteel/structureel	Incidenteel
Dekking	Reserve Woon- en leefomgeving
Toelichting	Het college heeft in de gemeenteraadsvergadering van april 2019 een motie overgenomen van de gemeenteraad over het dorp Hooghalen. In die motie staat de wens om binnen een aantal jaren tot een actuele visie voor het dorp Hooghalen te komen. We gaan daarom, schouder aan schouder met het dorp zelf, aan de slag om een visie op Hooghalen op te stellen. Hierin zullen thema's zoals ruimte voor woningbouw, duurzaamheid, voorzieningen (waaronder onderwijs, dorpshuis en sport), bestemming AZC-terrein en recreatie & toerisme aan de orde komen. We verwachten voor het bedrag de procesbegeleiding te kunnen financieren waarmee de actuele visie tot stand komt.

Project	Mooi op eigen kracht- Duurzaam op eigen kracht-
Programma	Sociaal domein
Taakveld	Samenkracht en burgerparticipatie
Krediet	€ 0
Exploitatie	€ 30.000
Incidenteel/structureel	Structureel
Dekking	Structurele bestedingsruimte
Toelichting	We hebben een aantal jaren bijzonder positieve ervaringen opgedaan met het project 'Mooi op eigen kracht'. Het zorgt voor betrokkenheid van inwoners bij de eigen leef- en woonomgeving. De aanpak sluit naadloos aan bij de algemene doelstelling van ons beleid om inwoners te stimuleren met elkaar initiatieven te ontplooien. Daarnaast zijn we gestart met een vergelijkbare aanpak voor duurzaamheid; Duurzaam op eigen kracht. Daarom stellen we u voor om voor deze projecten structureel middelen beschikbaar te stellen. Dan kunnen we Moek en Doek afwisselend elk jaar uitvoeren.

Project	Vergroenen A.M. Sorghstraat Smilde
Programma	Sport, cultuur en recreatie
Taakveld	Openbaar groen en (openlucht) recreatie
Krediet	€ 0
Exploitatie	€ 7.000
Incidenteel/structureel	Incidenteel
Dekking	Reserve Woon- en leefomgeving
Toelichting	In 2016 heeft het toenmalige college met een plaatselijke werkgroep afgesproken dat we een groot deel van de bomen in de A.M. Sorghstraat in Smilde zouden kappen. Deel van de afspraak was ook dat we de bomen weer zouden vervangen door nieuw groen. Vanwege de vele kabels en leidingen in de stoep blijkt dat we verhoogde bakken moeten maken. We stellen u voor om de verdere inrichting van het groen samen met de bewoners op te pakken en af te ronden.

Project	Evenmententerrein Smilde
Programma	Economie
Taakveld	Economische promotie
Krediet	€ 0
Exploitatie	€ 35.000
Incidenteel/structureel	Incidenteel
Dekking	Reserve Woon- en leefomgeving
Toelichting	We zijn al een aantal jaren bezig om te zoeken naar een goede invulling van het terrein rondom het evenemententerrein in Smilde. We stellen u voor om daar een Bootcamp te realiseren en de omgeving van het evenemententerrein in Smilde daarvoor aan te passen. Dit doen we samen met de inwoners.

Project	Visie plan Smilde
---------	-------------------

Programma : Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Taakveld : Ruimtelijke ordening

Krediet : € 0

Exploitatiekosten : € 100.000

Incidenteel/structureel : Incidenteel

Dekking : Reserve Woon- en leefomgeving

Toelichting : De gemeenteraad heeft op 28 mei 2019 unaniem een motie aangenomen voor het opstellen van een visieplan voor Smilde. Uitgangspunt is om samen met het dorp aan de slag gaan om deze visie op te stellen. Hierin zullen thema's zoals wonen, onderwijs, sport en recreatie en verkeer een plek krijgen. We zullen daarbij aansluiting zoeken bij ons verder te ontwikkelen gebouwenbeleid (Integraal accommodatiebeleid). Ook zullen we aansluiting zoeken bij het op te stellen IHP (het huisvestingsplan voor het onderwijs) en de voorbereidingen om een nieuwe samenwerkingsschool in een MFA in Smilde te realiseren.

Project	Aangepaste trappen zwembaden Beilen en Smilde
---------	---

Programma	:	Sport, cultuur en recreatie
Taakveld	:	Sportaccommodaties
Krediet	:	€ 42.350
Exploitatiekosten	:	€ 4.225
Incidenteel/structureel	:	Structureel
Dekking	:	Structurele bestedingsruimte
Toelichting	:	We ontvangen zeer veel oudere bezoekers in onze baden. Deze ouderen kunnen (bijna) niet uit het zwembad komen via de standaard (verticale) trapjes. Dat leidt uiteindelijk tot het wegblijven van deze bezoekers. Daarmee neemt bij hen de kans op fysieke klachten toe. Aangepaste trappen kunnen dit probleem oplossen. Ze helpen meteen ook om de fysieke belasting van het personeel te verminderen.

Project		Boomhut Battle
Programma	:	Economie
Taakveld	:	Economische promotie
Krediet	:	€ 0
Exploitatiekosten	:	€ 25.000
Incidenteel/structureel	:	Incidenteel
Dekking	:	Reserve Woon- en leefomgeving
Toelichting	:	Samen met de provincie Drenthe, een aantal Drentse gemeenten en een aantal recreatie-ondernemers wille we een vervolg geven aan de televisieseries Boomhut XXL (2017/2018) en Boomhut Battle (2018/2019). Aan de eerste serie (Boomhut XXL) hebben we ook deelgenomen en is camping de Reeënwissel uit Hoogersmilde winnaar geworden.

Project	Pilot inzet sociale media
---------	---------------------------

Programma : Bestuur en ondersteuning

Taakveld : Overhead

Krediet : € 0

Exploitatiekosten : € 20.000

Incidenteel/structureel : Incidenteel

Dekking : Reserve Woon- en leefomgeving

Toelichting : We leggen veel nadruk op nieuwe vormen van participatie. Of het nu om democracy gaat of om het ontwikkelen van een omgevingsvisie. Die nieuwe vormen vragen ook om nieuwe inzet van social media met bijvoorbeeld korte animatiefilms en een beeldbank. We verwachten dat deze extra kosten zich structureel zullen gaan voordoen. Maar we willen eerst door middel van een pilot hiermee ervaring opdoen.

Programmaplan

Programma	Bestuur en ondersteuning
Taakveld	Bestuur Burgerzaken Beheer overige gebouwen en gronden Ondersteuning organisatie Treasury OZB woningen OZB niet-woningen Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds Overige baten en lasten Mutaties reserves Resultaat van de rekening van baten en lasten

Programmadoelstelling

- Het goed besturen van de gemeente. Dit willen wij bereiken door inwoners te vertellen wat wij als bestuur doen en waar wij het gemeenschapsgeld voor gebruiken.
- Raad en college betrekken onze inwoners en organisaties tijdig bij het maken van plannen en beleid zodat zij invloed hebben op de eigen leefomgeving.
- Onze dienstverlening is eigentijds waarbij wij rekening houden met de verschillende groepen inwoners in onze gemeente.
- Wij kiezen voor persoonlijk contact en zijn goed bereikbaar. Door korte lijnen leveren wij oplossingen op maat. Inwoners waarderen dat.
- Doorlopend werken we aan het verbeteren van de dienstverlening. We leren ervan wanneer inwoners niet tevreden zijn. Klachten nemen we serieus.
- Wij voeren een behoedzaam financieel beleid en een doelmatige bedrijfsvoering.

Beleidsindicatoren

Op grond van het BBV worden beleidsindicatoren in de begroting opgenomen. De beleidsindicatoren dienen ter toelichting van de maatschappelijke effecten in de programma's. De beleidsindicatoren zijn voorgeschreven en afkomstig van de website 'Waar staat je gemeente'.

Hieronder staan de beleidsindicatoren met betrekking tot dit programma opgenomen. De cijfers voor Midden-Drenthe worden vergeleken met de cijfers van gemeenten uit de inwonersklasse 25.000-50.000. Tussen haakjes staan de waarden uit de begroting 2019.

Indicator	jaar	regio	waarde	beschrijving
<i>Woonlasten éénpersoonshuishouden</i>	2019	Midden-Drenthe	€ 665 (€ 631)	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.
	2019	25.000 - 50.000 inwoners	€ 678 (€ 660)	
<i>Woonlasten meerpersoonshuishouden</i>	2019	Midden-Drenthe	€ 710 (€ 676)	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.
	2019	25.000 - 50.000 inwoners	€ 753 (€ 735)	
<i>Demografische druk</i>	2019	Midden-Drenthe	80,2 (79,6)	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.
	2019	25.000 - 50.000 inwoners	77,8 (77,4)	

Indicator WOZ-waarde woningen	2014	2015	2016	2017	2018
<i>Midden-Drenthe</i>	€ 202.000	€ 193.000	€ 193.000	€ 196.000	€ 201.000
<i>25.000-50.000 inwoners</i>	€ 225.000	€ 219.000	€ 220.000	€ 224.000	€ 243.000

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Besluit-Begroting-en-Verantwoording/
(geraadpleegd 12-08-2019)

Onderstaande verplichte indicatoren komen niet van de website Waar staat je gemeente. Deze worden intern samengesteld. Tussen haakjes staan de waarden uit de begroting 2019.

Indicator	Jaar	regio	waarde	beschrijving
<i>Formatie</i>	2020	Midden-Drenthe	6,92 (6,80)	Het aantal formatieplaatsen (fte, exclusief personeel griffie en externe inhuur) per 1.000 inwoners.
<i>Bezetting</i>	2018	Midden-Drenthe	6,65 (6,67)	De bezetting (fte) per 1.000 inwoners (invulling formatie, exclusief griffie en externe inhuur)
<i>Apparaatskosten</i>	2019	Midden-Drenthe	€ 653 (€ 609)	Euro's per inwoner dat besteed wordt aan apparaatskosten.
<i>Externe inhuur</i>	2019	Midden-Drenthe	3,30 % (3,24 %)	Kosten inhuur externen als % van de totale loonsom.
<i>Externe inhuur</i>	2019	Midden-Drenthe	€ 548.320 (€ 512.314)	Totale kosten inhuur in Midden-Drenthe.
<i>Overhead</i>	2019	Midden-Drenthe	9.95 % (10,59%)	De kosten van overhead als % van de totale kosten.

Indicator	2014	2015	2016	2017	2018
Aantal Fte's per 31 december (afgerond op hele fte's)	216	211	215	232	232

Dienstverlening

We willen als gemeente goede dienstverlening leveren aan onze inwoners. Dit maken we meetbaar aan de hand van een aantal indicatoren.

Indicator	eenheid	jaar	regio	waarde	Beschrijving
<i>Directe dienstverlening</i>	waardering (0-10)	2017	Midden-Drenthe	6,8	Het gemiddelde rapportcijfer dat inwoners geven voor de dienstverlening van de gemeente.
		2017	25.000 - 50.000 inwoners	6,7	

Het streven is dat onze inwoners de dienstverlening bovengemiddeld waarderen. Elke twee jaar meten we dit met de [burgerpeiling](#) van 'Waar staat je gemeente'.

Klantcontact

Inwoners kiezen zelf op welke manier ze contact hebben met de gemeente. Streven is om op die manier voor alle doelgroepen beschikbaar en bereikbaar te zijn.

Indicatoren klantcontacten	Doel	2014	2015	2016	2017	2018
		Gerealiseerd				
Aantal opgenomen telefoontjes binnen 20 seconden	80%	-	-	71%	71%	-
Beantwoording van brieven binnen 10 dagen	80%	84%	82%	82%	92%	86%
Aantal klanten dat minder dan 10 minuten wacht	80%	89%	89%	83%	81%	86%

Aantal opgenomen telefoontjes binnen 20 seconden

Een inwoner heeft direct contact met de medewerker die zijn of haar vraag beantwoordt, dat is het streven. Dit rechtstreekse contact verloopt nog niet optimaal. In 2018 is een traject gestart om dit te verbeteren (m.b.v. een nieuwe telefooncentrale). Van 2018 is, in verband met de nieuwe telefooncentrale, geen informatie over het aantal opgenomen telefoontjes beschikbaar.

Aantal klanten dat minder dan 10 minuten wacht

In de vernieuwde hal zullen inwoners waar mogelijk direct geholpen worden. Dat geldt bijvoorbeeld voor het afhalen van reisdocumenten. Doel is dat dit vanaf 2019 een positief effect heeft op de wachttijd.

Afhandeling klantvragen

Doel is alle vragen van inwoners binnen de gewenste termijn te beantwoorden. Met onderstaande indicatoren wordt dit in beeld gebracht.

Indicatoren afhandeling klantvragen	Doel	2014	2015	2016	2017	2018
		Gerealiseerd				
Afhandeling vergunningen binnen de wettelijke termijn	100%	91%	92%	92%	93%	91%
Afhandeling bezwaarschriften binnen de wettelijke termijn	100%	93%	99%	100%	82%	88%
Afhandeling meldingen binnen 5 dagen	80%	67%	82%	81%	81%	83%

Afhandeling bezwaarschriften binnen de wettelijke termijn

In 2017 zat dit ruim onder de norm. Personele problemen waren hiervan de hoofdoorzaak. Deze zijn in 2018 opgelost. Inzet is dat we in 2019 opnieuw de norm van 100% naderen.

Klachten

De behandeling van klachten is een wezenlijk onderdeel van de dienstverlening. We nemen klachten serieus. Persoonlijke contact wanneer een klacht binnenkomt hoort daarbij. We stellen ons kwetsbaar op en erkennen wanneer we als medewerker anders hadden kunnen en moeten handelen. We ontwikkelen door te leren, met aandacht voor houding en gedrag.

Indicatoren afhandeling klachten	Doel	2015	2016	2017	2018
		Gerealiseerd			
Aantal klachten		25	27	29	54
1 ^e contact binnen vijf werkdagen	80%	64%	81%	93%	70%
Afhandeling binnen de wettelijke termijn van 42 dagen	100%	96%	81%	86%	89%

Afspraken uit coalitieakkoord

- Plannen maken we met elkaar en bij voorkeur niet in het gemeentehuis. Dat doen we het liefst andersom: plannen komen vooral uit de samenleving. Inwoners en ondernemers nemen zelf verantwoordelijkheid. Als gemeente denken we mee. En als we zelf plannen maken, betrekken we de samenleving vanaf het begin.
- We letten bij alle plannen op de regels die gelden. Niet alles kan en mag. Dat vertellen we duidelijk en op tijd. Maar de nadruk ligt op hoe het wél kan. Het verminderen van regels hoort daarbij.
- We houden rekening met iedereen in onze gemeente. Inwoners en ondernemers kunnen gemakkelijk bij ons terecht. We zoeken actief contact met de jongeren. We dagen ze uit en geven ze ruimte om mee te doen.
- Bij onze dienstverlening staan de mensen centraal. We brengen de dienstverlening op een hoog niveau. Dat betekent dat inwoners en ondernemers ook digitaal makkelijk, veilig en snel bij ons terecht kunnen.
- We blijven in onze gemeente verstandig met geld omgaan. Verstandig betekent: niet te snel en niet te veel geld uitgeven. En tegelijk: niet meer sparen dan nodig is.
- Inkomsten en leges moeten in verhouding staan tot de kosten. We houden de kosten zo laag mogelijk. We verhogen de OZB niet, behalve met de correctie voor inflatie.
- We gaan hard ons best doen om voor de plannen die we maken subsidies te krijgen. Subsidies zorgen voor extra geld, kennis en samenwerking.
- We zorgen ervoor dat inwoners onze begroting kunnen lezen en begrijpen. We gaan door met het nog beter leesbaar maken van de begroting. We gebruiken daarbij de digitale mogelijkheden die er zijn.

Verbonden partijen

[Vereniging Nederlandse Gemeenten \(VNG\)](#)

[Vereniging Drentse Gemeenten](#)

[Bank Nederlandse Gemeente \(BNG Bank\)](#)

[Enexis](#)

[Waterleidingmaatschappij Drenthe](#)

[P10](#)

Beleidskaders

[Vernieuwing BBV op het gebied van onder ander vennootschapsbelasting, overhead, grondexploitaties, opbouw begroting en materiële vaste activa](#)

[Financiële verordening Midden-Drenthe](#) (2016)

[Controleverordening gemeente Midden-Drenthe](#) (2012)

[Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid van de gemeente Midden-Drenthe](#) (2004)

[Coalitieakkoord 2018-2022 “Sociaal en ondernemend Midden-Drenthe”](#) (2018)

[Nota Weerstandsvermogen en Risicomanagement](#) (2015)

[Nota Reserves en Voorzieningen](#) (2015)

[Bouwplan: Dichtbij, Duidelijk en Daadkrachtig](#) (2016)

Notitie Beschikbaar en Bereikbaar (2016)

Ontwikkelingen

- In het voorjaar 2018 zijn een nieuwe raad en een nieuw college begonnen. Vier partijen hebben samen een coalitieakkoord ondertekend. Het college heeft dat akkoord verder uitgewerkt in een Uitvoeringsprogramma. De gemeenteraad heeft begin 2019 voor de uitvoering van het Uitvoeringsprogramma financiële middelen beschikbaar gesteld. In 2020 gaat het college verder met de uitvoering van het Uitvoeringsprogramma.
- Het bestuur staat voor grote inhoudelijke uitdagingen: het verder ontwikkelen van het sociaal domein, maatregelen nemen voor klimaat en energie, aandacht geven aan hoe we omgaan met informatie én het betrekken van de samenleving.
- In 2020 volgt de vaststelling van een overkoepelende visie voor de gemeente Midden-Drenthe waar raad, college, organisatie maar vooral ook inwoners vanaf 2019 met elkaar in gesprek gaan.
- Deze overkoepelende visie voor de gemeente wordt in 2020 verder vertaald naar een daarop aansluitende besturingsfilosofie en een organisatievisie.
- De pilot van de werkgroep Democracy, een participatietraject waarbij de samenleving het voortouw neemt en de raad faciliteert is afgerond en de werkwijze wordt geëvalueerd.
- Voorstellen ten aanzien van vergadervormen en het vernieuwen van de vergaderopstelling, technische ondersteuning daarbij en een nieuw raadsinformatiesysteem worden aan de raad voorgelegd.

Wat willen we bereiken?

- De uitvoering van het Uitvoeringsprogramma.
- Veel interactie tussen bestuur, samenleving en andere besturen (bijvoorbeeld via de pilot Democracy)
- Een nieuw raadsinformatiesysteem en een herijkt Reglement van orde met ruimte voor andere vergadervormen.
- Het vaststellen van een overkoepelende gemeentebrede visie voor Midden-Drenthe.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Externe projectondersteuning inhuren om via een stuurgroep (waarin raadsleden, gemeentesecretaris, griffier en organisatie participeren) de totstandkoming van de visie te begeleiden.
- De griffie tijdelijk (binnen de financiële ruimte die de formatie biedt) uitbreiden voor het kunnen inrichten van een nieuw raadsinformatiesysteem.
- Vanuit de werkgroep financieel overleg een voorstel doen om te komen toe sturingsgegevens in de begroting.
- Binnen de eigen organisatie voldoende controlemaatregelen gaan of blijven nemen om een goedkeurende accountantsverklaring te krijgen.
- Actief deelnemen in de VDG, de VNG en de P10.

Wat mag het kosten?

Bestuur	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	1.671	1.701	1.641	1.679	1.719	1.760
Totaal lasten	1.671	1.701	1.641	1.679	1.719	1.760
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat	1.671	1.701	1.641	1.679	1.719	1.760

Toelichting

Lasten

De begroting voor 2020 is € 60.000 lager ten opzichte van de begroting 2019. Dit wordt vooral verklaard door:

- Lagere kosten voor pensioenverzekering. Vanaf 2020 gaat een aantal oud-bestuurders met pensioen. Hierdoor worden de bijdragen aan de pensioenverzekering € 90.000 lager.
- Hogere kosten voor raadvoorzieningen. Vanaf 2020 wordt respectievelijk € 8.000 en € 6.000 begroot voor cursussen en vergaderkosten van raadsleden.
- Op grond van verwachte loonontwikkelingen stijgen jaarlijks de salarissen met circa € 31.000.

Baten

Er zijn op dit taakveld geen baten begroot.

Taakveld Burgerzaken

Ontwikkelingen

- Optimaliseren van de Basisregistratie Personen (BRP) en Burgerlijke Stand.
- Voorkomen van identiteits- en adressenfraude.
- Zelfredzaamheid van de inwoners vergroten, onder andere via digitalisering.
- Modernisering van processen rondom verkiezingen.

Wat willen we bereiken?

- Een optimale Basisregistratie Personen (BRP) die de basis vormt voor de uitvoering van diverse wettelijke voorgeschreven taken zoals uitgifte rijbewijzen en reisdocumenten, het toekennen van toeslagen en een juiste adresregistratie.
- We willen de privacy van onze inwoners waarborgen en identiteitsfraude voorkomen.
- We willen onze dienstverlening op het gebied van Burgerzaken via verschillende kanalen aanbieden, zodat elke inwoner die weg kan kiezen die het beste bij hem of haar past. Of dit nu aan de balie, via de telefoon of digitaal is. We volgen in deze de landelijke ontwikkelingen.
- Verkiezingen willen we zo toegankelijk mogelijk maken voor onze inwoners.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We gaan mogelijkheden voor inwoners uitbreiden om laagdrempelig wijzigingen door te kunnen geven en aanvragen in te dienen via verschillende kanalen. We willen hierbij zoveel mogelijk plaats- en tijdonafhankelijke dienstverlening aanbieden.
- We vervolgen onze deelname aan de LAA (Landelijke Aanpak Adresfraude) en scholen hierin onze medewerkers. De aanpak vindt integraal plaats over de verschillende domeinen.
- We gaan gebruikmaken van extra middelen om identiteitsfraude te voorkomen, waaronder het inzetten van camera's met gezichtsherkenning aan de balie.
- De mogelijkheden voor digitale dienstverlening gaan we uitbreiden waardoor inwoners meer via internet kunnen regelen.

Wat mag het kosten?

Burgerzaken	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	988	1.020	920	1.008	1.013	1.083
Totaal lasten	988	1.020	920	1.008	1.013	1.083
Totaal baten	559	380	354	377	321	254
Resultaat	429	640	565	631	692	829

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2020 zijn € 100.000 lager ten opzichte van de begrote lasten 2019. Dit wordt vooral verklaard door:

- Lagere afdracht rijksleges. De rijksleges voor paspoorten, identiteitskaarten en rijbewijzen jaarlijks met circa € 15.000 tot € 20.000 af. Dit wordt vooral veroorzaakt door de langere geldigheidsduur (van 5 naar 10 jaar).
- Schommelingen in verkiezingsbudgetten. Per verkiezing is een budget beschikbaar van circa € 60.000. In 2020 is geen verkiezing gepland. De budgetten voor de verkiezingen worden in het betreffende jaar incidenteel begroot.

Baten

De begrote baten 2020 zijn € 26.000 lager ten opzichte van de begrote baten 2019. Dit wordt vooral verklaard door:

- Lagere legesopbrengsten ten gevolge van gewijzigde looptijden van 2019. Door de langere geldigheidsduur (van 5 naar 10 jaar) is de verwachting dat de legesopbrengsten in 2020 € 26.000 lager zullen zijn. In 2021 wachten we weer meer identiteitskaarten te verstrekken, in 2022 verwachten we een verlaging van € 56.000 en in 2023 een verlaging van € 67.000.

Taakveld Beheer overige gebouwen en gronden

Ontwikkelingen

- Voor 1 januari 2020 moeten we een aantal oude niet in exploitatie genomen gronden (NIEGG) in exploitatie hebben genomen.
- Deze NIEGG gronden mogen tegen de huidige boekwaarde worden ingebracht, mits de gronden voor 1 januari 2020 in exploitatie worden genomen. Zijn de gronden op 31 december 2019 niet in exploitatie genomen, dan moeten de gronden op dat moment tegen de marktwaarde worden gewaardeerd. In de paragraaf grondbeleid is dit nader toegelicht.
- Het project ongeregistreerd grondgebruik loopt door in 2020. Gedurende dit project kunnen mensen die grond van de gemeente in gebruik hebben genomen kopen voor de helft van het reguliere tarief. Het project wordt na afloop geëvalueerd en er wordt geadviseerd over het vervolgtraject. Niet iedereen die grond van de gemeente gebruikt zal een aanvraag hebben ingediend. Om de rechtsongelijkheid op te heffen zal een vervolgtraject worden uitgewerkt.

Wat willen we bereiken?

- We gaan de oude NIEGG gronden voor 1 januari 2020 in ontwikkeling nemen.
- Het opheffen van rechtsongelijkheid in verband met ongeregistreerde grondgebruik.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Om de gronden in exploitatie te nemen bereiden we planologische procedures voor en stellen de bijbehorende grondexploitaties op zodat deze voor 1 januari 2020 door de gemeenteraad kunnen worden vastgesteld.
- De aanvragen voor het ongeregistreerde grondgebruik gaan we afhandelen met als resultaat de verkoop van deze gronden.

Wat mag het kosten?

Beheer overige gebouwen en gronden	2018 rekening	2019 na wijz.	2020	2021	2022	2023
Bedragen x € 1.000						
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	1.448	240	175	175	175	175
Totaal lasten	1.448	240	175	175	175	175
Totaal baten	103	96	95	95	95	95
Resultaat	1.344	145	80	80	80	80

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2020 zijn € 65.000 lager ten opzichte van de begrote lasten 2019 maar vanaf 2020 blijven de lasten gelijk. Dit wordt vooral verklaard door:

- Door de afwaardering van gronden in 2018 met € 1.087.000 zijn de rentekosten vanaf 2019 lager. Vanaf 2020 is de hanteren rentepercentage nog weer verlaagd, waardoor de kosten vanaf 2020 ook zijn.

Baten

De begrote baten 2020 liggen in lijn met de begrote baten 2019. De daling ten opzichte van 2018 wordt verklaard doordat in 2018 € 20.000 bijdrage compensatiefonds Broekstreek is ontvangen. Daartegenover stond een nadeel van per saldo € 13.000 als gevolg van lagere pachtopbrengsten en verkoopopbrengst van overhoeken.

Taakveld Overhead

Ontwikkelingen

Er zijn geen relevante ontwikkelingen.

Wat willen we bereiken?

- Inzicht hebben in de kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primair proces.
- Inzicht in de toerekening van de kosten van overhead aan de kostendekkende heffingen (rioolheffing en afvalstoffenheffing), bouwgrond en investeringen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We brengen overeenkomstig het BBV afzonderlijk alle kosten in beeld van de activiteiten die onder overhead vallen.
- We brengen de kosten in beeld die doorberekend worden in de afvalstoffen- en rioolheffing. Dit vindt plaats op grond van een rekentarief per productief uur.
- Een deel van de overhead wordt doorgerekend aan bouwgrond en investeringen.

Wat mag het kosten?

Ondersteuning organisatie Bedragen x € 1.000	2018 rekening	2019 na wijz.	2020	2021	2022	2023
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	8.378	12.427	8.755	8.901	9.030	9.300
Totaal lasten	8.378	12.427	8.755	8.901	9.030	9.300
Totaal baten	230	94	98	98	98	98
Resultaat	8.149	12.334	8.658	8.804	8.932	9.203

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2020 zijn € 3.672.000 lager ten opzichte van de begroting 2019. Dit wordt vooral verklaard door:

- Op grond van het uitvoeringsprogramma is in 2019 incidenteel € 3 miljoen en structureel € 380.000 beschikbaar gesteld voor versterking van de ambtelijke organisatie de komende jaren. Het bedrag wat niet besteed wordt in 2019 zal worden overgeheveld naar 2020.
- De stijging vanaf 2020 is een gevolg van verwachte cao-ontwikkelingen, indexeringen en toename of afname van niet direct productief personeel.

Baten

De begrote baten 2020 liggen in lijn met de begroting 2019. De daling ten opzichte van de rekening 2018 wordt verklaard door de incidentele vergoeding van € 125.000 voor gedetacheerd personeel en de hogere kantineopbrengsten van € 10.000.

Taakveld Treasury

Ontwikkelingen

Op dit moment is de rente laag. De verwachting is dat de rente de komende jaren licht zal stijgen.

Wat willen we bereiken?

- We beschikken over voldoende financiële middelen om de begrotingstaken binnen de door de raad vastgestelde kaders van de begroting uit te kunnen voeren (aantrekken of uitzetten).
- We willen zo optimaal mogelijk financieringsmiddelen aantrekken om de taken die de gemeente heeft te kunnen uitvoeren.
- We willen de risico's die verbonden zijn aan treasury beheersen (renterisico's, liquiditeitsrisico's, kredietrisico's).

Wat gaan we daarvoor doen?

- We volgen de rentemarkt op de voet.
- We anticiperen op onze liquiditeitsbehoefte door het aantrekken van kortlopende en langlopende geldleningen.
- We beheersen de risico's en proberen zoveel mogelijk zekerheden te vestigen bij leningen en garanties die aan derden worden verstrekt.

Wat mag het kosten?

Treasury Bedragen x € 1.000	2018 rekening	2019 na wijz.	2020	2021	2022	2023
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	157	-104	-197	-227	-207	-262
Totaal lasten	157	-104	-197	-227	-207	-262
Totaal baten	1.778	1.540	1.230	1.297	1.301	1.305
Resultaat	-1.621	-1.645	-1.428	-1.524	-1.508	-1.567

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2020 zijn € 217.000 lager ten opzichte van de begrote lasten 2019. Dit wordt vooral verklaard door:

- Afwijkingen vanaf 2020 bestaan uit schommelingen in de rentekosten. De rentepercentages zijn nu extreem laag. Het heeft maar gedeeltelijk effect omdat dezelfde mutatie ook onder de baten plaatsvindt.
- Effect renteomslag. Vanaf 2019 wordt de renteomslag verlaagd van 3,5% naar 3% en vanaf 2020 en volgende jaren zelfs afgerond op 2,5%. Het verschil tussen de werkelijke omslag en

de doorgerekende omslag komt op grond van BBV voorschriften als verschil zichtbaar op dit product. Voor 2020 wordt € 234.000 meer doorgerekend en leidt op dit taakveld tot een negatieve last van € 234.000.

Baten

De begrote baten 2020 zijn € 310.000 lager ten opzichte van de begrote baten 2019. Dit wordt vooral verklaard door:

- Lagere bespaarde rente. Dit is afhankelijk van de aanwezige saldo's van de reserves en de berekende rentevergoeding. Het saldo van de reserves en voorzieningen neemt in 2020 af met € 4 miljoen. De rentevergoeding daalt van 3,37% in 2019 naar 2,65% in 2020. In de daaropvolgende jaren wordt gerekend met 2,89 in 2021, 2,92% in 2022 en 2,95% in 2023. In 2018 betrof het rentepercentage nog 3,5%. De rentebaten dalen hierdoor met € 318.000 ten opzichte van 2019 en stijgen weer licht vanaf 2021.
- Hogere dividenduitkeringen. Vanaf 2020 wordt € 19.000 meer aan dividenduitkeringen begroot.
- Lagere rentevergoeding uitstaande geldleningen. Door aflossing van de geldleningen nemen de rentebaten jaarlijks structureel met bijna € 6.000 af.

Taakveld OZB woningen

Ontwikkelingen

- Op basis van het Coalitieakkoord geen tariefsverhoging, behalve correctie voor inflatie.
- WOZ-waardebepaling vanaf 2022 op basis van gebruiksoppervlak.
- Vervallen gebruik acceptgiro's; de ingangsdatum is nog niet bekend.
- Bezwaar- en beroepsmogelijkheid uitstel van betaling: ingangsdatum na 2021.
- Invoering benchmark woonlasten OZB, afvalstoffen- en rioolheffing in 2020 in plaats van de huidige macronorm OZB.

Wat willen we bereiken?

- De geraamde opbrengst realiseren.
- De eigenaren betalen over een marktconforme WOZ-waarde.
- Tijdige betaling, al of niet via automatische incasso en/of betalingsregelingen.
- Bij te late betaling: invordering via aanmaning, dwangbevel, schuldregeling.
- Klantgericht behandelen van reacties en bezwaren.
- Het op orde hebben en houden van de kwaliteit basisregistratie WOZ: volledigheid objecten, analyseren vraag- en koopcijfers, registratie nieuw- verbouw, sloop en vergunningsvrije bouw, waardebeoordeling.
- Het voldoen aan wettelijke WOZ-toetsingscriteria: toezicht Waarderingskamer.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Vaststellen van de verordening voor heffen en innen van deze belasting.
- De jaarlijkse waardeontwikkeling corrigeren in de tarieven.
- Het actueel houden van de BAG/WOZ-gegevens: objecten, kadastrale percelen en eigenaren (koppeling Kadaster).

- Het actueel houden van de belastingsoorten en tarieven per object.
- Het opleggen van aanslagen en WOZ-beschikkingen: bulk eind februari.
- De aanslagen worden voor zover van toepassing gecombineerd opgelegd met de aanslagen afvalstoffen- en rioolheffing, de BIZ-bijdrage en de forensenbelasting.
- Het behandelen van bezwaar- en beroepschriften, met de mogelijkheid van telefonische afstemming voorafgaande aan een formeel bezwaartraject.
- Mogelijkheid te betalen via automatische incasso in maximaal 8 maandelijkse termijnen.
- Incasso met aanmaningen en dwangbevelen bij te late betaling.
- Betalingsregelingen op verzoek.
- Oninbare vorderingen alleen als oninbaar afboeken op advies deurwaarder of bij faillissement.

Wat mag het kosten?

OZB woningen	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	381	467	410	423	437	451
Totaal lasten	381	467	410	423	437	451
Totaal baten	3.377	3.473	3.563	3.634	3.706	3.780
Resultaat	-2.997	-3.006	-3.153	-3.211	-3.269	-3.329

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2020 zijn € 57.000 lager ten opzichte van de begrote lasten 2019. Dit wordt vooral verklaard door:

- Het gedeeltelijk doorberekenen van kosten voor de uitvoering wet WOZ aan taakveld OZB niet woningen. Dit is in 2019 niet begroot.
- De stijging van de lasten vanaf 2020 wordt verklaard door de verwachte loon- en prijsontwikkelingen. Gedeeltelijk worden deze kosten doorgerekend aan andere taakvelden.

Baten

De begrote baten 2020 zijn € 90.000 hoger dan de begrote baten 2019. Dit wordt vooral verklaard door:

- De hogere opbrengst OZB woningen in 2020 op grond van 1,4% indexering en autonome groei met € 90.000. Voor de volgende jaren wordt alleen de indexering van 2% gehanteerd. De meeropbrengsten bedragen dan jaarlijks circa € 72.000.

Taakveld OZB niet-woningen

Ontwikkelingen

- Op basis van het Coalitieakkoord geen tariefsverhoging, behalve correctie voor inflatie.
- Vervallen gebruik acceptgiro's; de ingangsdatum is nog niet bekend.
- Bezwaar- en beroepsmogelijkheid uitstel van betaling: ingangsdatum na 2021.

Wat willen we bereiken?

- De geraamde opbrengst realiseren.
- De eigenaren en/of gebruikers betalen over een marktconforme of op basis van taxatiewijzers vastgestelde WOZ-waarde.
- Tijdige betaling, al of niet via automatische incasso en/of betalingsregelingen.
- Bij te late betaling: invordering via aanmaning, dwangbevel, schuldregeling.
- Klantgericht behandelen van reacties en bezwaren.
- Het op orde hebben en houden van de kwaliteit basisregistratie WOZ: volledigheid objecten, analyseren Vraag-, koop- en huurcijfers, registratie nieuw- verbouw, sloop en vergunningsvrije bouw, waardebepaling.
- Het voldoen aan wettelijke WOZ-toetsingscriteria: toezicht Waarderingskamer.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Vaststellen van de verordening voor heffen en innen van deze belastingen.
- De jaarlijkse waardeontwikkeling wordt gecorrigeerd in de tarieven.
- Het actueel houden van de BAG/WOZ-gegevens: objecten, kadastrale percelen, eigenaren en gebruikers (koppeling Kadaster en BRP).
- Het actueel houden van de belastingsoorten en tarieven per object.
- Het opleggen van aanslagen en WOZ-beschikkingen: bulk eind februari.
- De aanslagen worden voor zover van toepassing gecombineerd opgelegd met de aanslagen afvalstoffen- en rioolheffing, de BIZ-bijdrage en de forensenbelasting.
- Het behandelen van bezwaar- en beroepschriften, met de mogelijkheid van telefonische afstemming voorafgaande aan een formeel bezwaartraject.
- Mogelijkheid te betalen via automatische incasso in maximaal 8 maandelijkse termijnen.
- Incasso met aanmaningen en dwangbevelen bij te late betaling.
- Betalingsregelingen op verzoek.
- Oninbare vorderingen alleen als oninbaar afboeken op advies deurwaarder of bij faillissement.

Wat mag het kosten?

OZB niet-woningen	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	160	37	172	177	183	189
Totaal lasten	160	37	172	177	183	189
Totaal baten	2.654	2.745	2.765	2.820	2.877	2.934
Resultaat	-2.494	-2.708	-2.594	-2.643	-2.694	-2.745

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2020 zijn € 135.000 hoger dan de begrote lasten 2019. Dit wordt vooral verklaard door:

- De doorberekende kosten voor de uitvoering wet WOZ vanuit het taakveld OZB woningen. Dit was over 2019 niet begroot.
- Per jaar stijgen de kosten op basis van indexeringen circa € 4.000.

Baten

De begrote baten 2020 zijn € 20.000 hoger dan de begrote baten in 2019. Dit wordt vooral verklaard door:

- De stijging van de opbrengst OZB niet woningen op grond van 1,4% indexering en autonome groei met € 20.000. Voor de volgende jaren wordt alleen de indexering van 2% gehanteerd. De meeropbrengsten bedragen dan jaarlijks circa € 55.000. In de voorgaande jaren was de jaarlijkse stijging circa € 90.000.

Taakveld Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds

Ontwikkelingen

- Gemeente ontvangt op drie tijdstippen in het jaar de informatie over de gemeentefondsuitkeringen: in mei op basis van de Voorjaarsnota, in september op basis van de Miljoenennota en in december, ter afronding van het lopende jaar, op basis van de Najaarsnota.
- Vanaf uitkeringsjaar 2019 is de integratie-uitkering Sociaal domein opgehouden te bestaan. De betreffende onderdelen zijn of naar de algemene uitkering overgeheveld of omgezet naar aparte integratie-uitkeringen (Participatie, Beschermd wonen en Voogdij/18+).
- De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van de totale rijksuitgaven. Als de uitgaven van het rijk stijgen/dalen dan stijgt/daalt door de normeringssystematiek (trap op of trap af) evenredig ook de bijdrage van het rijk aan het gemeentefonds.
- De fondsbeheerders werken samen met de VNG aan een herijking van de verdeling van het gemeentefonds. De planning is dat in 2021 de nieuwe verdeling wordt ingevoerd.

Wat willen we bereiken?

- Kort na uitkomen van de circulaire van het gemeentefonds de financiële gevolgen voor onze gemeente in beeld hebben.
- Effecten op de diverse onderdelen van de gemeente afzonderlijk in beeld hebben.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Na het verschijnen van een circulaire (mei-, september- of de decembercirculaire) de financiële gevolgen meerjarig in beeld brengen.
- Het analyseren welke gevolgen elke circulaire heeft voor de (meerjaren)begroting.
- De specifieke gevolgen voor de diverse onderdelen in beeld brengen.
- Ontwikkelingen volgen op het gebied van het gemeentefonds.

Wat mag het kosten?

Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	2018 rekening	2019 na wijz.	2020	2021	2022	2023
Bedragen x € 1.000						
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	44.269	47.272	49.642	50.525	51.477	52.825
Resultaat	-44.269	-47.272	-49.642	-50.525	-51.477	-52.825

Toelichting

Lasten

Er zijn op dit taakveld geen lasten begroot.

Baten

De begrote baten 2020 zijn € 2.370.000 hoger dan de begrote baten in 2019. De begrote baten zijn gebaseerd op de laatst bekende circulaire. Hierin zitten de volgende aandachtspunten:

- Aanpassing van de accessen 2019 t/m 2023. Uitname oplopend naar € 603 miljoen.
- Voor de begroting 2020 met bijbehorende meerjarenraming is in de circulaire een advies opgenomen dat de raming voor het Btw compensatie fonds (BCF) maximaal gelijk mag zijn aan de afrekening van 2018, zijnde macro € 39 miljoen in alle jaren.
- Extra middelen voor Jeugdhulp. Drie eenmalige bedragen in 2019 t/m 2021 van respectievelijk € 400 miljoen, € 300 miljoen en € 300 miljoen.
- Loon- en prijscompensatie 2019 in het sociaal domein. Compensatie € 245 miljoen voor taken die in de algemene uitkering zijn opgenomen, vermeerderd met € 130 miljoen voor taken die in een integratie-uitkering zijn achtergebleven (te weten Voogdij/18+, Beschermd Wonen en WSW).
- Invoering Wet Verplichte GGZ € 20 miljoen vanaf 2020.
- Structurele regeling voor verhoging vergoeding raadsleden in gemeenten tot 24.000 inwoners. Er komt een herverdeling van geld. Alle gemeenten betalen mee tot een bedrag van € 7,4 miljoen door een verlaging van de uitkeringsfactor. De gemeenten onder 24.000 inwoners ontvangen structureel geld uit een decentralisatie-uitkering.

- Compensatie organisatie Waterschapsverkiezingen 2019 € 12 miljoen eenmalig.
- Uitname van € 18 miljoen als bijdrage in het Digitaal Stelsel Omgevingswet vanaf 2020.
- Er worden 13 nieuwe decentralisatie-uitkeringen gepresenteerd en wijzigingen aangebracht in enkele bestaande decentralisatie-uitkeringen.

Hiernaast was bij de bestemming van het rekeningsresultaat 2018 in 2019 al rekening gehouden met een korting van € 360.000.

Taakveld Overige baten en lasten

Ontwikkelingen

- Het bedrag dat niet wordt besteed wordt de komende jaren toegevoegd aan de reserve Wegen en Bruggen. Dit loopt door totdat het saldo van deze reserve toereikend is om de kapitaallasten van de investeringen vanuit het beleidsplan Onderhoud Wegen en bruggen 2018-2028 te kunnen dekken.
- Jaarlijks is een bedrag van € 25.000 beschikbaar voor onvoorziene uitgaven.
- Bezuinigingen die nog niet concreet zijn ingevuld worden op dit taakveld geraamd.

Wat willen we bereiken?

- Alle baten en lasten die we (nog) niet aan een specifiek taakveld kunnen toerekenen zijn in beeld.
- Nog te realiseren bezuinigingen invullen met concrete maatregelen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We inventariseren alle baten en lasten die wij niet direct kunnen toerekenen aan een ander taakveld. Het gaat hierbij om de posten Onvoorzien, nog niet aangewend gedeelte van de structurele bestedingsruimte, verrekening Btw Compensatiefonds (BCF), taakstelling bedrijfsvoering en afdelingen en de incidentele onderuitputting kapitaallasten.

Wat mag het kosten?

Overige baten en lasten Bedragen x € 1.000	2018 rekening	2019 na wijz.	2020	2021	2022	2023
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	8	-730	-1.268	-60	-60	-61
Totaal lasten	8	-730	-1.268	-60	-60	-61
Totaal baten	249	15	15	15	15	15
Resultaat	-241	-745	-1.283	-75	-75	-76

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2020 zijn circa € 1.2 miljoen lager ten opzichte van de volgende begrotingsjaren en € 538.000 ten opzichte van 2019.

- We hanteren de systematiek dat van de beschikbare kredieten de kapitaallasten volledig in de exploitatie worden begroot. De werkelijke kapitaallasten worden toegerekend op basis van werkelijke investeringen per 1 januari van een betreffende jaar. Het verschil hierin wordt onderuitputting in de kapitaallasten genoemd. Deze bedragen kunnen incidenteel worden besteed. Op grond van een inventarisatie blijkt dat door de gehele begroting 2020 voor € 1.025.000 (in 2019 € 709.000) aan kapitaallasten zijn opgenomen die in 2020 niet werkelijk zullen worden toegerekend. De belangrijkste post bestaat uit de kapitaallasten voor de nieuwe VO school in Beilen. De stelpost voor de onderuitputting staan daarom negatief op dit taakveld. Dit bedrag wordt conform besluit op het taakveld reserves weer toegevoegd aan de reserve Wegen en bruggen.

- De doorrekeningen van de salariskosten waren al door de gehele begroting verwerkt voordat de werkelijke effecten van de nieuwe cao in beeld waren. Deze zijn € 207.000 lager dan begroot. Op dit taakveld is dit voordeel als stelpost opgenomen.
- Bij invulling van uitvoeringsprogramma 2019 is de taakstelling op de teamleiders structureel vervallen en is de taakstelling afdelingen incidenteel vervallen. Vanaf 2020 bedraagt de taakstelling afdelingen weer € 60.000.

Baten

De begrote baten 2020 zijn gelijk aan de begrote baten 2019. In 2018 werd incidenteel meer geld ontvangen. Dit betrof onder andere € 49.000 mee doorgeschoven BTW vanuit de gemeenschappelijke regelingen, € 17.000 door vrijval van aangegane verplichtingen van voorgaande jaren lager, € 21.000 opbrengst inruil materiaal en € 129.000 bijdrage Nagtegaal.

Taakveld Vennootschapsbelasting (VpB)

Ontwikkelingen

- In 2019 is een vaststellingsovereenkomst met de belastingdienst opgesteld waarin de fiscale openingsbalans per 1 januari 2016 is vastgelegd.
- Met ingang van 1 januari 2016 zijn we als overheidsonderneming belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. Met behulp van externe ondersteuning zijn onze activiteiten doorgelicht om te toetsen of deze werkzaamheden onder de vennootschapsbelasting vallen. Uit dit onderzoek blijkt dat, afhankelijk of hier winst behaald wordt, alleen de bouwgrondactiviteiten hieronder vallen. Jaarlijks vindt een toetsing plaats of eventuele andere werkzaamheden er onder zullen komen te vallen.

Wat willen we bereiken?

- Jaarlijks tijdig een complete aangifte vennootschapsbelasting indienen bij de belastingdienst.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Jaarlijks toetsen of ondernemersactiviteiten zijn verricht en of op deze activiteiten winst is gemaakt waarmee de gemeente onder de vennootschapsbelasting valt.
- Jaarlijks een aangifte vennootschapsbelasting indienen bij de belastingdienst.

Wat mag het kosten?

	2018 rekening	2019 na wijz.	2020	2021	2022	2023
Resultaat						

Toelichting

Lasten

Op grond van de openingsbalans van 1 januari 2016 zijn wij tot op heden nog geen vennootschapsbelasting verschuldigd.

Baten

Er zijn op dit taakveld geen baten begroot.

Taakveld Mutaties reserves

Ontwikkelingen

De nota Reserves en voorzieningen is geactualiseerd.

Wat willen we bereiken?

- Dat het gebruik van reserves en voorzieningen conform de kaders plaatsvindt, zoals deze door de raad in de nota Reserves en voorzieningen zijn vastgelegd.
- Dat wij de onttrekkingen uit en stortingen in reserves in beeld hebben.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Op basis van genomen raadsbesluiten de toevoegingen en onttrekkingen boeken, .
- Per mutatie zichtbaar maken ten laste of ten gunste van welke reserve de onttrekking of toevoeging plaatsvindt.

Wat mag het kosten?

Mutaties reserves	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	14.008	3.242	2.106	1.146	1.101	1.112
Totaal lasten	14.008	3.242	2.106	1.146	1.101	1.112
Totaal baten	15.201	11.961	2.046	733	862	712
Resultaat	-1.193	-8.719	60	412	239	399

Toelichting

Lasten

De totale lasten worden hieronder per jaar toegelicht:

- In 2020 worden vanuit de exploitatie middelen toegevoegd aan de reserves Vervangingsinvesteringen, Wegen en bruggen en Breedband. Hiervan betreft € 1.025.000 onderuitputting kapitaallasten ten gunste van de reserve Wegen en bruggen. Door indexering neemt de jaarlijkse storting in de reserve vervangingsinvesteringen toe. Hiertegenover staat dat door aflossing van de schuld de rentetoevoeging voor de reserve Breedband jaarlijks afneemt. In 2021 is er een storting in de reserve onderhoud gebouwen van € 55.000 omdat het benodigde budget in dat jaar lager is dan het beschikbare budget.
- In 2019 werd als onderdeel van de bestemming van het rekeningresultaat 2018 € 335. 000 toegevoegd aan de reserves Woon- en Leefomgeving en Openbare ruimte en € 769.000 aan de Conjunctuurreserve.
- In de jaarrekening 2018 hebben op grond van werkelijke resultaten mutaties plaatsgevonden bij de reserves onderhoud gebouwen € 104.000, riolering € 422.000, openbare verlichting € 41.000, weerstandsvermogen bouwgrond € 1,1 miljoen. Ook is in de raadsvergadering van

20 december 2018 € 1,7 miljoen overgeheveld naar 2019. Vanuit de bestemming rekeningresultaat is € 967.000 toegevoegd aan de Conjunctuurreserve.

- Structureel wordt jaarlijks circa € 333.000 toegevoegd aan de reserve Wegen en bruggen. Daarnaast worden vanuit de onderuitputting kapitaallasten in het begrotingsjaar incidenteel bedragen toegevoegd. In 2018 was dit € 8,4 miljoen, 2019 € 0,7 miljoen en voor 2020 € 1 miljoen. Dit verklaart het hoge bedrag in 2018.

Baten

De totale baten worden hieronder toegelicht:

- In 2020 wordt voor de uitvoering van het bestedingsplan € 1.029.000 onttrokken aan de reserves Woon- en leefomgeving, Openbare ruimte, Waterplan, Lokaal onderwijsbeleid en de Conjunctuurreserve.
- Voor de dekking van de verwachte kapitaallasten vervangingsinvesteringen en de afschrijvingskosten Wegen en bruggen wordt jaarlijks een bedrag onttrokken aan de betreffende reserve. De kapitaallasten van de vervangingsinvesteringen worden jaarlijks gemiddeld circa € 60.000 lager. De afschrijving op de Wegen en bruggen start in 2019 met € 193.000 en groeit voorlopig door naar € 310.000 in 2020 en volgende jaren.
- Uitgezonderd 2018 en 2021 wordt jaarlijks een bedrag onttrokken aan de reserve onderhoud gebouwen. Het begrote budget is in dat jaar hoger dan het beschikbare budget.
- In 2018 is € 306.000 onttrokken aan de egaliseringsreserve tarief afvalstoffenheffing om het tarief niet te laten stijgen. In 2019 is € 60.000 en in 2020 € 75.000 onttrokken aan de egaliseringsreserve om incidentele bestedingen te bekostigen.
- Vanuit 2018 is € 1,7 miljoen aan budgetten via het rekeningresultaat overgeheveld naar 2019.
- In 2019 werd het rekeningresultaat 2018 van circa € 1,9 miljoen bestemd. Als onderdeel van het rekeningresultaat werd € 375.000 onttrokken aan de reserve weerstandsvermogen bouwgrond.
- In 2018 is € 7,8 miljoen overgeheveld van de reserves Openbare ruimten en Woon- en leefomgeving naar de nieuwe reserve Wegen en bruggen.

Taakveld Resultaat van de rekening van baten en lasten

Ontwikkelingen

Er zijn geen ontwikkelingen.

Wat willen we bereiken?

- In beeld brengen van de saldo's van de jaarrekening en de (meerjaren)begroting. Dit is exclusief de begrote structurele bestedingsruimte.
- Inzicht hebben in het gerealiseerd resultaat of het verwachte overschot of tekort in de (meerjaren)begroting. Hierdoor krijgen we inzicht in de aanwezige financiële ruimte.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Het actueel begroten van verwachte lasten en baten.
- Er naar streven dat de begroting in evenwicht is.

Wat mag het kosten?

Resultaat van de rekening van baten en lasten	2018 rekening	2019 na wijz.	2020	2021	2022	2023
Bedragen x € 1.000						
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	1.912	0	0	0	0	0
Totaal lasten	1.912	0	0	0	0	0
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat	1.912	0	0	0	0	0

Toelichting

Lasten

In 2020 zijn geen lasten op dit taakveld begroot. De rekening 2018 bestaat uit het rekeningresultaat van € 1,9 miljoen. Dit rekeningresultaat is in 2019 bestemd.

Baten

Er zijn op dit taakveld geen baten begroot.

Programma

Veiligheid

Taakveld

Crisisbeheersing en Brandweer
Openbare orde en Veiligheid

Programmadoelstelling

- Wij zorgen voor een veilige en prettig leefbare samenleving in Midden-Drenthe.
- Wij zorgen in samenwerking met de Veiligheidsregio Drenthe voor een adequate crisismanagementorganisatie.
- Wij waarborgen de veiligheid van de mensen die in Midden-Drenthe wonen, werken, recreëren of anderszins verblijven.
- Wij handhaven de regelgeving en de openbare orde. Daarmee beschermen we inwoners en bedrijven zo goed mogelijk tegen aantasting van hun leefomgeving en hun persoonlijke veiligheid.

Beleidsindicatoren

Op grond van het BBV worden beleidsindicatoren in de begroting opgenomen. De beleidsindicatoren dienen ter toelichting van de maatschappelijke effecten in de programma's. De beleidsindicatoren zijn voorgeschreven en afkomstig van de website 'Waar staat je gemeente'.

Hieronder staan de beleidsindicatoren met betrekking tot dit programma opgenomen. De cijfers voor Midden-Drenthe worden vergeleken met de cijfers van gemeenten uit de inwonersklasse 25.000 - 50.000. Tussen haakjes staan de waarden uit de begroting 2019.

Indicator	jaar	regio	waarde	Beschrijving
<i>Winkeldiefstal per 1.000 inwoners</i>	2018	Midden-Drenthe	0,8 (0,7)	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.
	2018	25.000 - 50.000 inwoners	1,0 (1,0)	
<i>Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners</i>	2018	Midden-Drenthe	2,7 (3,0)	Het aantal geweldsmisdrijven, per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).
	2018	25.000 - 50.000 inwoners	3,4 (3,6)	

Indicator	jaar	regio	waarde	Beschrijving
<i>Diefstal uit woning per 1.000 inwoners</i>	2018	Midden-Drenthe	1,4 (2,2)	Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.
	2018	25.000 - 50.000 inwoners	2,0 (2,3)	
<i>Vernieling en beschadiging per 1.000 inwoners</i>	2018	Midden-Drenthe	3,9 (3,1)	Het aantal vernielingen en beschadigingen, per 1.000 inwoners.
	2018	25.000 - 50.000 inwoners	4,2 (4,0)	
<i>Verwijzingen HALT</i>	2018	Midden-Drenthe	65 (66)	Verwijzingen Halt per 10.000 inwoners van 12-17 jaar
	2018	25.000 - 50.000 inwoners	111 (115)	
<i>Jongeren met delict voor de rechter</i>	2015	Midden-Drenthe	0,93% (0,93%)	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.
	2015	25.000 - 50.000 inwoners	1,06% (1,07%)	

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Besluit-Begroting-en-Verantwoording/
(geraadpleegd 12-08-2019)

De indicator 'Harde kern jongeren' is met ingang van 2018 vervallen.

Afspraken uit coalitieakkoord

- We willen dat onze inwoners zich veilig voelen. Op straat, in hun wijk, overdag, 's avonds. Als het moet en kan, zorgen we dat het gevoel van veiligheid groter wordt.
- We zorgen als gemeente voor de veiligheid van onze inwoners. Inwoners hebben daarbij zelf een rol. Als overheid hebben we ook een eigen verantwoordelijkheid. Die maken we ook waar.
- Het is belangrijk dat we de politie en de buitengewoon opsporingsambtenaren (boa's) zien op straat. Als we de boa's taken geven, zorgen we dat daarvoor voldoende boa's beschikbaar zijn. En dat ze hun werk goed kunnen doen.
- We willen het politiebureau in Beilen openhouden. We beslissen daar als gemeente uiteindelijk niet over. Maar we gaan in gesprek met wie er wel over beslist.
- We kennen mooie voorbeelden van buurtpreventie. Dat gaan we verder uitbouwen.
- We hebben in Beilen al heel lang een instelling voor mensen die psychische problemen hebben. We blijven goed samenwerken met deze instelling. Tegelijk is er overlast door sommige bewoners. Die overlast moet minder worden. We spreken GGZ hierop aan.
- We hebben veel informatie over onze inwoners, ondernemers en organisaties. Die informatie is bij ons veilig. We zorgen ervoor dat de privacy in orde is.

Verbonden partijen

[Veiligheidsregio Drenthe \(VRD\)](#)

Beleidskaders

[Integraal veiligheidsplan 2016-2018](#)

Regionaal Veiligheidsplan Noord Nederland 2015-2018

[Regionaal Crisisplan VRD](#)

Hennepconvenant Noord Nederland (waaronder handhavingsbeleid hard- en softdrugs gemeente Midden-Drenthe 2014)

[APV 2017](#)

[Coalitieakkoord 2018-2022 “Sociaal en ondernemend Midden-Drenthe”](#)

Taakveld Crisisbeheersing en brandweer

Ontwikkelingen

Binnen de VRD zien we de volgende ontwikkelingen:

- De toenemende professionalisering van brandweer de afgelopen decennia heeft ertoe geleid dat regels en eisen en daarmee opleiding- en oefenbelasting voor de brandweermedewerkers zijn toegenomen. Dit legt de lat hoger om als vrijwilliger aan de slag te gaan bij de brandweer;
- De samenleving verandert. Mensen werken niet meer automatisch in hun dorp of stad en wisselen sneller van baan. Niet alleen binnen de brandweer, maar ook bijvoorbeeld bij sportverenigingen wordt het steeds moeilijker om geschikte vrijwilligers te vinden en langdurig te binden. Voor ongeveer de helft van de 36 Drentse brandweerposten levert dit - met name overdag - problemen op in de paraatheid en daarmee een potentiële snelle hulpverlening aan de inwoners van Drenthe;
- Het behoud van de rechtspositie van brandweervrijwilligers staat onder druk. Dit komt door (1) de mogelijke effecten van de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren en (2) een landelijk onderzoek waarin wordt geconcludeerd dat er een reëel risico bestaat dat elementen in de rechtspositie van de brandweervrijwilligers in strijd zijn met Europese en internationale regelgeving. De gevolgen voor beide ontwikkelingen voor de brandweer in Nederland zijn nog niet duidelijk;
- De kosten voor het paraat houden van de brandweer nemen toe. De VRD is zich ervan bewust dat pilots en experimenten helpen om de paraatheid op peil te houden, maar beseft dat voor de nabije toekomst een andere wijze van brandweezorg nodig is om de hulpverlening aan de inwoners goed en financieel verantwoord te kunnen blijven organiseren.
- Een veranderende samenleving, innovaties, paraatheidsproblemen en andere inzettechnieken waarbij een (grotere) rol voor burgerhulpverlening is weggelegd vragen mogelijk ook de inzet van ander brandweermaterieel dan tot nu toe gewend is. Bij de aankomende omvangrijke aanbestedingen (meerdere redvoertuigen/ hoogwerkers en ca. 20

tankautospuiten) is aandacht voor deze veranderingen zodat het nieuwe brandweermaterieel geschikt is voor een veranderende vorm van brandweezorg.

Wat willen we bereiken?

- Dat gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Drenthe (VRD) samen met gemeenten en partners werkt aan een veilig Drenthe op het gebied van brandweer, crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening.
- De VRD hanteert daarbij de volgende missielijnen:
 1. Het optreden bij calamiteiten en crisis.
 2. Het vergroten van de bewustwording bij inwoners, bedrijven en instellingen over fysieke veiligheid
 3. De VRD is onderdeel van de samenleving.
 4. De VRD is een vitale en flexibele organisatie.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We zorgen ervoor dat de VRD goed kan functioneren en dat de belangen van Midden-Drenthe binnen de VRD worden behartigd.

Wat mag het kosten?

Crisisbeheersing en Brandweer	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	1.687	1.813	1.886	1.982	2.042	1.992
Totaal lasten	1.687	1.813	1.886	1.982	2.042	1.992
Totaal baten	14	0	0	0	0	0
Resultaat	1.672	1.813	1.886	1.982	2.042	1.992

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2020 zijn € 73.000 hoger dan de begrote lasten 2019. Dit wordt vooral verklaard door:

- De hogere bijdrage aan de Veiligheidsregio Drenthe. De bijdrage groeit op grond van ontwikkelingen, loon- en prijsstijgingen van € 1.550.000 in 2018 naar € 1.889.000 in 2023. De overige mutaties hebben betrekking op de drie brandweergarages en de rampenbestrijding. Het betreft mutaties in het jaarlijks onderhoud, rente en afschrijvingen en de indexering van de toegerekende apparaatskosten binnendienst.

Baten

Er zijn in 2020 geen baten begroot. De bate in 2018 betreft de ontvangen bijdrage van de Veiligheidsregio Drenthe voor verrekening van de huisvestingskosten van onze drie brandweergarages.

Taakveld Openbare orde en veiligheid

Ontwikkelingen

- In 2019 is de veiligheidsanalyse uitgevoerd. Op basis van enquêtes onder inwoners, data van 'Waar staat je gemeente?' en andere bronnen (bijvoorbeeld politiegegevens) zijn speerpunten en prioriteiten geïdentificeerd. Deze zijn vertaald in het vast te stellen Integraal Veiligheidsplan 2020 - 2023. Dit plan is in samenwerking met de gemeenten Meppel en Westerveld voorbereid, en wordt bestuurlijk in het eerste kwartaal van 2020 afgerond.
- Het eind 2017 vastgestelde VTH Beleid blijft in beginsel de basis voor ons handelen. Tegelijkertijd is op basis van onderzoek door Berenschot vastgesteld dat de huidige capaciteit en de ambitie onvoldoende op elkaar aansluiten. In 2020 wordt inzichtelijk gemaakt op welke wijze we ambities van de raad en formatie op elkaar laten aansluiten.
- Ondernijming is een steeds groter thema, ook in de lokale politiek. Bestuurders en organisatie krijgen hier mee te maken als gevolg van het werk dat zij verrichten. In 2020 bekijken we hoe we voor de uitoefening van onze publieke taak zorgen voor een veilige woon- én werkomgeving, mede naar aanleiding van het in 2019 opgestelde Ondernijmingsbeeld Zuidwest Drenthe.

Wat willen we bereiken?

- Veilige straten, buurten en wijken. Met andere woorden een veilige woon- en leefomgeving, zowel overdag als 's avonds, voor inwoners, bedrijven, instellen en iedereen die Midden-Drenthe bezoekt.
- Ondernemers in Midden-Drenthe voeren hun bedrijf uit, zonder dat zij daarbij gehinderd worden door criminaliteit en onveiligheid.
- In Midden-Drenthe zorgen we voor integriteit en veiligheid en voorkomen we zoveel als mogelijk verschijnselen met een potentieel omvangrijk veiligheidseffect.
- Jongeren zijn een belangrijke doelgroep in het veiligheidsbeleid: enerzijds als 'slachtoffer', anderzijds als 'dader'. Wij verbeteren de veiligheidsbeleving van jongeren en zien een afname van jeugdcriminaliteit door ons te richten op thema's als jeugdoverlast, jeugdgroepen, alcohol en drugsgebruik, veiligheid in en om de school en binnen het gezin.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Uitvoeren van het vastgestelde Integraal Veiligheidsplan 2020 - 2023.
- Onze buitengewoon opsporingsambtenaar is zichtbaar op straat.
- We houden toezicht op evenementen, inrichtingen met een drank- en horecaverunning en, in voorkomend geval, dwingen we de naleving van regelgeving af.
- Het WhatsApp Buurtpreventie project blijven we faciliteren voor zover er nog aanvragen komen.
- We sluiten een nieuw convenant voor de instellingen in de geestelijke gezondheidszorg. We concretiseren de gemaakte afspraken en hebben regulier afstemming met de betrokken instellingen.
- We treden actief op in het geval van hennepkwekerijen en andere drugsgerelateerde problematiek. In voorkomende gevallen sluit de burgemeester panden voor bepaalde tijd.

Omdat vaak ook een relatie bestaat met het overtreden van de bouwregelgeving, treden we ook op tegen die overtredingen.

- We zijn actief als het gaat om het identificeren van jeugdgroepen die overlast veroorzaken. Voor zoveel mogelijk treden we samen met onze ketenpartners op.

Wat mag het kosten?

Openbare orde en Veiligheid	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	293	745	345	352	359	366
Totaal lasten	293	745	345	352	359	366
Totaal baten	23	13	13	13	13	13
Resultaat	270	732	332	339	346	353

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2020 zijn € 400.000 lager dan de begrote lasten in 2019. Dit wordt vooral verklaard door:

- Via het uitvoeringsprogramma is in 2019 incidenteel € 400.000 beschikbaar gesteld voor de ontwikkelingen geestelijke gezondheidszorg.
- In 2020 is het budget voor vervanging van materiaal door vandalisme structureel met € 7.000 verlaagd maar is het budget integraal veiligheidsbeleid met bijna € 9.000 verhoogd.
- Verhogingen na 2020 hebben betrekking op de jaarlijkse loon- en prijsontwikkelingen toegerekende uren apparaatskosten. Jaarlijks bedragen deze circa € 7.000.

Baten

De begrote baten 2020 zijn gelijk aan de begrote baten 2019. De hogere baten in 2018 worden verklaard door iets hogere legesopbrengsten speelautomaten en drank- en horecaverGUNningen.

Programma

Verkeer, vervoer en waterstaat

Taakveld

Verkeer, wegen en water

Programmadoelstelling

- Wij willen de openbare ruimte op zo'n manier inrichten en beheren dat sprake is van een aantrekkelijk en leefbaar woonklimaat.
- Wij willen een optimaal bereikbare gemeente zijn.
- Wij willen vanuit de nota "Midden-Drenthe op de goede weg!" de aankomende jaren zorgen voor het gewenste kwaliteitsniveau van onze wegen en bruggen.

Beleidsindicatoren

Op grond van het BBV worden beleidsindicatoren in de begroting opgenomen. De beleidsindicatoren dienen ter toelichting van de maatschappelijke effecten in de programma's. De beleidsindicatoren zijn voorgeschreven vanuit en afkomstig van de website 'Waar staat je gemeente'.

De indicatoren van het programma 'verkeer, vervoer en waterstaat' zijn bij de laatste herziening van de ministeriële regeling komen te vervallen. Het betreft de indicatoren "Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een fietser" en "Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig". Na wijzigingen in het beleid van de bronhouder kunnen er niet langer voldoende updates beschikbaar worden gesteld voor deze indicatoren. Hierdoor zijn deze indicatoren niet meer duurzaam.

Afspraken uit coalitieakkoord

- We hebben op 29 juni 2017 het beleid vastgesteld voor wegen en bruggen. Dat beleid gaan we zorgvuldig uitvoeren. We letten goed op of we daarin tegen praktische knelpunten aanlopen. Die gaan we oplossen.
- We zijn een belangrijke fietsgemeente. Op dit moment wordt er gewerkt aan een fietsroute op de VAM-berg. We gaan kijken hoe we die route aan kunnen laten sluiten op andere fietspaden in de buurt.
- We zorgen voor veilige verkeersroutes naar de scholen. Dat zelfde doen we voor routes naar sportvelden en andere gebouwen waar activiteiten zijn.

Verbonden partijen

Geen.

Beleidskaders

Beleid Onderhoud wegen en bruggen Midden-Drenthe op de goede weg! 2018-2028

Gemeentelijk verkeer- en vervoerplan (GVVP 2012)

[Verduurzaming openbare verlichting 2014-2023](#)

[Coalitieakkoord 2018-2022 "Sociaal en ondernemend Midden-Drenthe"](#)

Taakveld Verkeer en vervoer

Ontwikkelingen

- We zijn een belangrijke fietsgemeente. De (elektrische) fiets neemt een dominantere rol in dan vroeger en dat neemt in de toekomst verder toe. In het geactualiseerde Gemeentelijk Verkeer- en VervoerPlan (GVVP) staat de fiets daarom meer op de voorgrond dan vroeger. Fietspaden en -routes onderhouden we op het hogere onderhoudsniveau A.
- Aan het (recreatieve) fietsen is door de provincie een impuls gegeven door de VAM-berg open te stellen. Dit heeft uiteraard ook effect op de omgeving en onze wegen en (fiets)paden. In samenwerking met de provincie en in samenspraak met de omgeving bekijken wij welke aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn en hoe we de route aan kunnen laten sluiten op andere fietspaden in de buurt. Hierbij kijken we niet alleen naar "gewone" fietsen en wielrenners, maar ook naar mountainbikers.
- De samenleving verandert, daarmee de openbare ruimte en het gebruik ervan. De verandering van verzorgingsstaat naar participatiemaatschappij zorgt er onder andere voor dat mensen langer thuis wonen en daarmee vervoersstromen en -wijzen veranderen. Het openbaar vervoer rijdt steeds meer vraaggericht in plaats van aanbodgericht. Concreet betekent dit dat in de toekomst goed bezette lijnen verstevigd worden en dun bezette lijnen geminimaliseerd worden of zelfs verdwijnen. Dit betekent ook dat veel mensen op een andere manier zich moeten verplaatsen. De fiets kan hier een belangrijke rol vervullen.
- Voor openbare verlichting is de nieuwe richtlijn: Donker waar het kan, verlichting waar het moet. Dit is duurzaam, maar ook beter voor de nachtdieren.

Wat willen we bereiken?

- We willen fietsen nog toegankelijker maken. Om zo in Midden-Drenthe duurzaam en gezond de toekomst tegemoet te gaan. We maken een integraal fietsplan, met input vanuit de verschillende vakgebieden verkeer, recreatie/toerisme, sociaal, gezondheid en sport. Op deze manier willen we projecten en maatregelen ontwikkelen met meer samenhang en verbinding.
- Samen werken aan een goede openbare ruimte voor iedereen, nu en in de toekomst. Vanuit deze taak staan we voor de opgave om de openbare ruimte, op een duurzame manier, veilig en comfortabel in te richten en te houden.

- Voor wegen en verkeer investeren we, voortvloeiend uit het Beleid voor onderhoud wegen en bruggen 2018-2028: "Midden-Drenthe op de goede weg!", om wegen en bruggen op niveau B (basis) te onderhouden en fietspaden en -routes op niveau A (goed). We willen de fiets een steeds dominantere positie in laten nemen. Naast de verkeersaspecten levert dit ook een positieve bijdrage aan duurzaamheid, milieu, volksgezondheid en recreatie/toerisme.
- De veiligheid en bereikbaarheid willen we verbeteren door te investeren in projecten en onderhoudsmaatregelen. Daarnaast investeren we ook in onkruidbestrijding, straatvegen, onderhoud bermen en wegbeplanting en gladheidsbestrijding om de veiligheid en bereikbaarheid zoveel mogelijk te waarborgen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We leggen vrij liggende fietspaden langs de Garmingerstukken naar de school van Drijber. Ook kijken we samen met de inwoners of we een fietspad langs de Beilervaart aan kunnen leggen.
- In de periode van 2018 tot 2028 investeren we voor ruim 14 miljoen euro in het groot onderhoud van wegen en bruggen. Belangrijke onderdelen hierin zijn de kwaliteitsverbetering voor fietspaden en -routes en de aanleg van passeerhavens en graskeien langs wegen in het buitengebied. Daarnaast investeren we structureel meer in bermonderhoud en klein onderhoud van bruggen.
- We maken plannen voor de Esweg. We kijken hierbij naar het totaal: de doorgaande route van noord naar zuid in Beilen. De Esweg is een belangrijke schakel in de fietsroute Assen-Beilen-Hoogeveen. We maken er een veilige route van. Voor wandelaars, fietsers en auto's. Een veilige route naar de nieuwe school, naar de sporthal, naar het centrum. Voor kinderen en volwassenen. Voor gezonde mensen en mensen met een beperking. Voor gewone en elektrische fietsen. Daarbij nemen we niet alleen de bovenkant mee (het profiel van de weg, de bestrating en het groen). We brengen ook de onderkant (het riool) weer op niveau.

Wat mag het kosten?

Verkeer, wegen en water	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	4.844	5.141	5.353	5.427	5.476	5.517
Totaal lasten	4.844	5.141	5.353	5.427	5.476	5.517
Totaal baten	273	128	128	129	129	129
Resultaat	4.571	5.013	5.225	5.298	5.347	5.389

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2020 zijn € 212.000 hoger dan de begrote lasten 2019. Dit wordt vooral verklaard door:

- Hogere toegerekende apparaatskosten binnen- en buitendienst en hogere bijdrage aan derden als gevolg van loon- en prijsstijging.
- Door afronding en nieuwe investeringen stijgen de kapitaallasten in 2020 met € 175.000 (2019 € 277.000).

Baten

De begrote baten 2020 zijn gelijk aan de begrote baten in 2019. De hogere baten in 2018 zijn incidenteel en worden vooral verklaard door hogere leges glasvezelnetwerk € 32.000, door hogere ontvangen vergoedingen nutsbedrijven € 46.000 voor herstellen van bestrating en door verkoopopbrengst houtverkoop Padenbos € 62.000.

Programma

Economie

Taakveld

Fysieke bedrijfsinfrastructuur
Bedrijfsloket en -regelingen
Economische promotie

Programmadoelstelling

- Wij willen de werkgelegenheid bevorderen en behouden en wij willen de arbeidsdeelname bevorderen, zodat inwoners (jong en oud) in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien.
- Wij willen de bestaande bedrijfsgemeenschap behouden en zo mogelijk uitbreiden zodat lokaal zoveel mogelijk arbeidsplaatsen beschikbaar zijn.
- Wij willen het vestigingsklimaat op orde is. Goede bereikbaarheid en infrastructuur zijn hierbij belangrijke faciliteiten.
- Wij willen zodanig faciliteren van ondernemers bij uitbreiding, vernieuwing of nieuwbouw binnen de bestaande regelgeving dat van ondernemerszijde weinig drempels worden ervaren.
- Wij bieden faciliteiten aan en creëren voorwaarden voor een zinvolle invulling van de vrije tijd van inwoners en bezoekers van de gemeente.

Beleidsindicatoren

Op grond van het BBV worden beleidsindicatoren in de begroting opgenomen. De beleidsindicatoren dienen ter toelichting van de maatschappelijke effecten in de programma's. De beleidsindicatoren zijn voorgeschreven en afkomstig van de website 'Waar staat je gemeente'.

Hieronder staan de beleidsindicatoren met betrekking tot dit programma opgenomen. De cijfers voor Midden-Drenthe worden vergeleken met de cijfers van gemeenten uit de inwonersklasse 25.000 - 50.000. Tussen haakjes staan de waarden uit de begroting 2019.

Indicator	jaar	regio	waarde	Beschrijving
<i>Banen</i>	2018	Midden-Drenthe	655,3 (654,1)	Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
	2018	25.000 - 50.000 inwoners	687 (678)	
<i>Vestigingen</i>	2018	Midden-Drenthe	145 (140,9)	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
	2018	25.000 - 50.000 inwoners	142,6 (137,0)	

Indicator	jaar	regio	waarde	Beschrijving
<i>Functiemenging</i>	2018	Midden-Drenthe	48,7% (49,1%)	De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.
	2018	25.000 - 50.000 inwoners	49,5% (49,4%)	

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Besluit-Begroting-en-Verantwoording/
(geraadpleegd 12-08-2019)

Afspraken uit coalitieakkoord

- Ondernemers die plannen hebben ondersteunen we graag. We doen ons best om meer bedrijven in Midden-Drenthe te krijgen. We zetten ons ervoor in dat er meer werk in onze gemeente komt.
- En als we inkopen, geven we een kans aan ondernemers uit onze eigen gemeente. Bij al deze acties houden we ons aan de regels: we mogen bedrijven niet zomaar voortrekken.
- Sociaal en ondernemend Midden-Drenthe. Dat bouwen we met elkaar. Het blijft goed wonen, werken en ontspannen in Midden-Drenthe!
- De tarieven van de Toeristenbelasting blijven vier jaar lang gelijk. We rekenen de inflatie niet door in deze belasting. We gaan met de ondernemers in gesprek.
- Hoe gaan we als gemeente om met onze vakantieparken? Hoe gaan we om met mensen die daar zonder toestemming wonen? Bij deze vragen gaat het erom: hoe zijn we als gemeente een betrouwbare overheid?

We willen parken die het goed doen bij toeristen graag in stand houden. We gaan uitzoeken wat we als gemeente kunnen doen om daarbij te helpen.

1. We gaan een proef (een pilot) doen met een park waar veel mensen gewoon wonen.
2. We gaan daarvoor in gesprek met de Vereniging van Eigenaren (VVE). We gaan ook in gesprek met de mensen die niet bij een VVE horen.

Maar voor elk park zoeken we oplossing die het beste bij dát park past. Maatwerk dus. De oplossing moet helpen bij alle problemen op een park: veiligheid, openbare orde en wonen.

Verbonden partijen

[Bedrijvencentrum Ossenbroeken VOF](#)

[Recreatieschap Drenthe](#)

Beleidskaders

[Nota grondbeleid 2016-2020](#)

Landbouwonwikkelingsvisie

[Masterplan Beilen Centrum](#)

Taakveld Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Ontwikkelingen

- De economie in Nederland heeft zich grotendeels hersteld. Deze trend lijkt zich voort te gaan zetten. In Midden-Drenthe merken we dit vooral door de toename van de ruimtevrage op bedrijventerreinen in Beilen.
- We zien dat ondernemers de startende ondernemer willen helpen door voor die doelgroep passende bedrijfsgebouwen te realiseren.

Wat willen we bereiken?

- Het doel is om samen met ondernemers te zorgen voor een prettig vestigingsklimaat in Midden-Drenthe en dit te behouden.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Om nieuw vestigingen mogelijk te maken zorgen we voor voldoende ruimte.
- Omdat op de huidige bedrijventerreinen in Beilen (Dambroeken, Ossebroeken) er nog maar beperkt ruimte is, is het ontwerpbestemmingsplan Ossebroeken fase II in 2019 ter inzage gelegd. Dit is een uitbreiding aansluitend op fase I en dit past bij de Visie op Midden-Drenthe.
- Op Leemdijk West (Smilde) zijn alle kavels bezet door ondernemers.
- Op Koekoeksdijk (Nieuw-Balinge) is voldoende ruimte beschikbaar.

Wat mag het kosten?

Fysieke bedrijfsinfrastructuur	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	259	554	128	192	25	173
Totaal lasten	259	554	128	192	25	173
Totaal baten	506	554	128	192	25	173
Resultaat	-247	0	0	0	0	0

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2020 zijn € 426.000 lager dan de begrote lasten 2019. Dit wordt vooral verklaard door:

- De effecten die voortvloeien uit de geactualiseerde exploitatie opzet van de lopende BIE's (Bouwgronden In Exploitatie). Op basis van een dynamische kostprijsberekening is per plan in beeld gebracht welke lasten in de betreffende jaren worden verwacht.
- De effecten van kredietverstrekking of kredietaflossing. Door kredietverstrekking of kredietaflossing aan de lopende plannen is dit taakveld vanaf 2019 per jaar in evenwicht.

Baten

De begrote baten 2020 zijn € 426.000 lager dan de begrote baten 2020. Dit wordt vooral verklaard door:

- De effecten die voortvloeien uit de geactualiseerde exploitatie opzet van de lopende BIE's (Bouwgronden In Exploitatie). Op basis van een dynamische kostprijsberekening is per plan in beeld gebracht welke baten in de betreffende jaren worden verwacht. In 2019 zijn hogere opbrengsten van verkoop bedrijventerreinen begroot.
- De effecten van kredietverstrekking of kredietaflossing. Door kredietverstrekking of kredietaflossing aan de lopende plannen is dit taakveld vanaf 2019 per jaar in evenwicht. In 2019
- In 2018 is er geen evenwicht tussen de baten en lasten . Dit werd veroorzaakt door de winstuitkering van € 130.000 door de VOF Ossebroeken en de verplichte winstneming van € 133.000 op het plan bedrijventerrein Leemdijk West.

Taakveld Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen

Ontwikkelingen

- Agrarische aangelegenheden. Volgens de planning wordt de volgende Middenveld tentoonstelling in 2023 in Westerbork gehouden.
- BIZ-bijdrage: de huidige BIZ-bijdrage in de plaats Beilen geldt voor de periode 2017 tot en met 2021. Het tarief wordt jaarlijks geïndexeerd overeenkomstig de index voor de onroerende-zaakbelastingen.

Wat willen we bereiken?

- Het is van belang om te zorgen dat de basis goed is en blijft. Dat wil zeggen dat we zorgen voor een goed vestigingsklimaat. Hierbij moet bijvoorbeeld gedacht worden aan een hoogwaardig voorzieningenniveau (breedband), een goede bereikbaarheid en een vitaal ondernemersklimaat, in combinatie met een aantrekkelijke omgeving.
- We willen een goed relatiebeheer met onze ondernemers op de verschillende onderdelen van het vestigingsklimaat van Midden-Drenthe.
- Op verzoek van de stichting Ondernemersfonds Centrum Beilen hebben we op basis van de Wet op de bedrijveninvesteringszones (BIZ) voor de periode 2017 tot en met 2021 een BIZ-bijdrage voor het centrum van Beilen ingesteld. Met de BIZ-bijdragen wil de stichting in de betreffende periode een kwaliteitsimpuls geven aan het centrum van Beilen. We zorgen voor de inning van de baten en het doorsluizen van deze gelden aan de stichting.
- Dat het heffen en innen van de BIZ-bijdrage tijdig, volledig en compleet plaatsvindt. Waarbij we de heffingsadministratie op orde hebben en houden.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We bouwen aan een goed relatiebeheer door een proactieve houding naar de ondernemers door ca. 100 bedrijfsbezoeken vanuit bestuur en ambtelijke organisatie.
- We gaan netwerken met belangenorganisaties en andere overheden.
- We promoten de gemeente op beurzen en in publicaties.
- We houden de vestigingsvoorwaarden op peil en verbeteren deze zo mogelijk.
- We ondersteunen (financieel) projecten die passen binnen de landbouwontwikkelingsvisie.
- We hebben structureel overleg met gemeentelijke overlegcommissie o.a. t.b.v. uitvoering landbouwontwikkelingsvisie en overleg met landbouworganisaties.
- We verstrekken subsidies aan het betreffende dorp voor het organiseren van de Middenveld tentoonstelling.
- We gaan conform BIZ-verordening de BIZ-bijdrage heffen en innen. Hiervoor leggen we eind februari de aanslagen op.
- Het behandelen van bezwaar- en beroepschriften, met de mogelijkheid van telefonische afstemming voorafgaande aan een formeel bezwaartraject.
- Oninbare vorderingen alleen als oninbaar afboeken op advies deurwaarder of bij faillissement.

Wat mag het kosten?

Bedrijfsloket en -regelingen	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	151	235	191	193	196	218
Totaal lasten	151	235	191	193	196	218
Totaal baten	60	67	62	63	31	31
Resultaat	91	168	129	130	165	188

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2020 zijn € 44.000 lager dan de begrote lasten 2019. Dit wordt vooral verklaard door:

- In 2020 stopt project bloemrijke akkers en is er geen middenveldtentoonstelling. Hiermee vervallen € 15.000 en € 22.000 aan budgetten.
- Vanaf 2019 stijgen ten opzichte van 2018 de kapitaallasten uit het krediet Centrumplan Beilen met € 60.000. In de volgende jaren dalen de kapitaallasten.
- Naast de kleine jaarlijkse indexeringen stijgt in 2023 het budget met € 22.000 voor het organiseren van de Middenveld tentoonstelling in Westerbork.

Baten

De begrote baten 2020 liggen in lijn met de begrote baten 2019. Alleen zijn de huurvergoedingen standplaatsen op grond van werkelijke ontvangsten 2018 per 2020 met bijna € 4.000 verlaagd. Vanaf 2022 eindigt het innen van de baten voor de bedrijfsinvesteringszone (BIZ). Hiertegenover staat de beëindiging van de doorbetaling van hetzelfde bedrag (€ 33.000) op het taakveld economische promotie.

Taakveld Economische promotie

Ontwikkelingen

- Vaststelling en uitvoering Koersnota vrijetijdseconomie 2018-2022.
- Vanaf juli 2019 is er een toeristisch regisseur werkzaam voor stichting Marketing en Promotie Midden-Drenthe.
- In het najaar 2019 is begonnen met de uitrol van het wandelknooppuntennetwerk Midden-Drenthe fase 1.
- Er wordt volop gewerkt aan het project Vitale Vakantieparken (Midden-)Drenthe waarbij we kijken naar richtingen voor zowel de vitale als de niet-vitale parken.
- In het coalitieakkoord is opgenomen dat het tarief toeristenbelasting € 1,30 per persoon per overnachting blijft. We gaan samen met ondernemers afstemmen en onderzoeken of door tariefdifferentiatie dezelfde opbrengst toeristen- en forensenbelasting kan worden gerealiseerd.
- We gaan het gebruik van acceptgiro's beëindigen. De ingangsdatum is nog niet bekend.
- De bezwaar- en beroepsmogelijkheid uitstel van betaling wordt na 2021 ingevoerd.

Wat willen we bereiken?

- De groei van de werkgelegenheid in de toeristische sector bevorderen.
- Ruimte bieden voor groei van zowel kleinschalige als grootschalige activiteiten.
- Midden-Drenthe promoten als een aantrekkelijke toeristische gemeente met voldoende activiteiten.
- Toename van het aantal toeristen en activiteiten in Midden-Drenthe.
- De vitaliteit van de vakantieparken vergroten. We kijken hierbij ook naar parken waar veel mensen gewoon wonen.
- Een goede samenwerking in de toeristische sector, tussen de aanbieders onderling en tussen de gemeente en de aanbieders stimuleren.
- Een goed wandelknooppuntensysteem.
- We vervullen een proactieve rol, scheppen voorwaarden, faciliteren en jagen ontwikkelingen aan.
- Dat voor de toeristen- en forensenbelasting de geraamde opbrengsten worden gerealiseerd. Hiervoor hebben en houden we de heffingsadministratie op orde.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Verder uitvoering geven aan de actiepunten uit de Koersnota vrijetijdseconomie 2018-2022.
- Komende jaren budget beschikbaar stellen voor de uitvoering van de doelen van de stichting Marketing en Promotie Midden-Drenthe door een toeristisch regisseur.
- Verdere uitrol van het wandelknooppuntennetwerk door het Recreatieschap Drenthe.
- Het inzetten op promotie voor wandelknooppuntennetwerk Midden-Drenthe.
- Het project Vitale Vakantieparken vervolgen samen met andere Drentse gemeenten en provincie Drenthe.
- Uitvoering geven aan het gemeentelijke plan van aanpak voor vitale vakantieparken.
- Vaststellen van de verordeningen voor heffen en innen van toeristen- en forensenbelasting.

- Het actueel houden en beoordelen van gegevens: objecten, belastingplicht, verblijfsadministratie.
- Het opleggen van aanslagen toeristen- en forensenbelasting.
- Het behandelen van bezwaar- en beroepsschriften, met de mogelijkheid van telefonische afstemming voorafgaande aan een formeel bezwaartraject.
- Oninbare vorderingen alleen als oninbaar afboeken op advies deurwaarder of bij faillissement.

Wat mag het kosten?

Economische promotie	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	497	575	686	520	497	507
Totaal lasten	497	575	686	520	497	507
Totaal baten	1.157	1.186	1.172	1.176	1.181	1.185
Resultaat	-659	-611	-486	-656	-683	-678

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2020 zijn € 111.000 hoger dan de begrote lasten 2019. Dit wordt vooral verklaard door:

- Via het uitvoeringsprogramma is voor 2019 incidenteel € 75.000 beschikbaar gesteld voor de projecten "Herijken economisch beleid": € 25.000 en "Activiteiten vrijetijdseconomie": € 50.000. Voor 2020 betreft incidenteel € 132.000 voor de projecten "Subsidies en samenwerking": € 40.000, "Alleen regels die nodig zijn": € 32.000, "Herinrichting evenemententerrein Smilde": € 35.000 en "Boomhut Battle": € 25.000.
- Bijdrage BIZ gelden. Vanaf 2022 beëindigd de doorbetaling van € 33.000 aan BIZ aan de stichting Ondernemersfonds Centrum Beilen. Vanaf dat jaar loopt de overeenkomst af om de BIZ gelden te innen.
- Budget voor vitaal platteland. De incidentele verhoging van het werkbudget met € 21.000 voor de jaren 2018 tot en met 2020 als bijdrage in het project Vitale Vakantieparken Drenthe. Hetzelfde geldt voor budget voor promotieactiviteiten. Vanaf 2021 vervalt ook dit budget van € 20.000.
- Hogere subsidie Recreatieschap. De jaarlijkse indexering van de bijdrage aan het Recreatieschap Drenthe. De jaarlijkse structurele stijging wordt begroot op bijna € 3.000.
- Mutaties van het toegerekend aandeel apparaatskosten binnendienst. Vanaf 2020 zijn toegerekende uren op evenementen verhoogd. Ten opzichte van 2019 ontstaat hierdoor een stijging van circa € 27.000. In de overige jaren stijgen door loon- en prijsontwikkelingen voor jaarlijks met circa € 5.000.

Baten

De jaarlijkse verschillen bestaan uit:

- Hogere opbrengsten forensenbelasting. Jaarlijks wordt een stijging van circa € 4.000 verwacht op basis van de meegenomen indexering van 2%. Alleen voor 2020 wordt de indexering begroot op 1,4%.
- Mutaties opbrengsten toeristenbelasting. Het aantal overnachtingen fluctueert. Op grond van 2017 was 2019 verhoogd met € 52.000. Op grond van het aantal overnachtingen 2018 wordt opbrengst voor 2020 en volgende jaren weer verlaagd met € 13.000. Conform het coalitieakkoord wordt het tarief niet geïndexeerd.

Programma

Onderwijs

Taakveld

Onderwijshuisvesting
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

Programmadoelstelling

- Wij stimuleren een optimaal opleidings- en ontwikkelingsniveau voor jongeren en volwassenen.
- Wij zorgen voor goede onderwijshuisvesting en een sluitend vangnet voor uitvallers binnen het onderwijs.

Beleidsindicatoren

Op grond van het BBV worden beleidsindicatoren in de begroting opgenomen. De beleidsindicatoren dienen ter toelichting van de maatschappelijke effecten in de programma's. De beleidsindicatoren zijn voorgeschreven en afkomstig van de website 'Waar staat je gemeente'.

Hieronder staan de beleidsindicatoren met betrekking tot dit programma opgenomen. De cijfers voor Midden-Drenthe worden vergeleken met de cijfers van gemeenten uit de inwonersklasse 25.000 - 50.000. Tussen haakjes staan de waarden uit de begroting 2019.

Indicator	jaar	regio	waarde	Beschrijving
<i>Voortijdige schoolverlaters totaal (VO+MBO)</i>	2017	Midden-Drenthe	1,2 (1,1)	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.
	2017	25.000 - 50.000 inwoners	1,4 (1,3)	
<i>Absoluut verzuim</i>	2017	Midden-Drenthe	0,78 (0,78)	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 leerlingen (5-18 jaar).
	2017	25.000 - 50.000 inwoners	1,16 (1,16)	
<i>Relatief verzuim</i>	2017	Midden-Drenthe	18,92 (18,92)	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 leerlingen (5-18 jaar).
	2017	25.000 - 50.000 inwoners	23,59 (23,59)	

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Besluit-Begroting-en-Verantwoording/
(geraadpleegd 13-08-2019)

Afspraken uit coalitieakkoord

- We gaan ook uitzoeken wat we kunnen doen voor organisaties en verenigingen die zelf gebouwen hebben. Daarbij letten we op hun doelstelling, hun eigen geld en het geld dat we als gemeente hebben. Daarbij geven we in elk geval aandacht aan de schoolgebouwen.

Verbonden partijen

Geen.

Beleidskaders

Actieplan Jeugd en Zorg

VVE beleid 2014- 2018

[Nota peuterspeelzaalwerk en voorschoolse educatie](#)

[Nota lokaal onderwijsbeleid - Een leven lang leren](#)

[Coalitieakkoord 2018-2022 “Sociaal en ondernemend Midden-Drenthe”](#)

Taakveld Onderwijshuisvesting

Ontwikkelingen

- Voor de gezamenlijke nieuwbouw van het voortgezet onderwijs is in 2019 de keuze gemaakt voor een partij die het gebouw gaan ontwerpen en bouwen. de tweede helft van 2019 en het eerste kwartaal van 2020 wordt gebruikt om in overleg met alle betrokken partijen te komen tot een definitief ontwerp. De planning is om in het tweede kwartaal 2020 te starten met de bouw en dat het schoolgebouw in september 2021 in gebruik genomen kan worden.
- De schoolbesturen van het voortgezet onderwijs hebben gezamenlijk de keuze gemaakt om techniek onderwijs aan te gaan bieden in Beilen. Dit wordt bij de bouw van de nieuwe school meegenomen.
- Het jongerencentrum wordt ook gehuisvest in het nieuwe schoolgebouw voor het voortgezet onderwijs in Beilen.
- IKC Harm Smeenge in Beilen wordt eind 2019 gerenoveerd. De planning is dat in 2020 IKC Harm Smeenge een moderne frisse en duurzame school is die voldoet aan de eisen van deze tijd.
- In 2019 is aan een extern bureau opdracht gegeven om een nieuw integraal huisvestingsplan (IHP) op te stellen. Het IHP wordt in overleg met de schoolbesturen opgesteld. Duurzaamheid en frisse scholen zijn belangrijke uitgangspunten bij het opstellen van het IHP. De planning is om het IHP in het eerste kwartaal van 2020 klaar te hebben.

Wat willen we bereiken?

- Behouden van het brede onderwijsaanbod (basis- en voortgezet onderwijs) in Midden-Drenthe. Alle schoolgebouwen in Midden-Drenthe zijn op termijn duurzame en frisse scholen die op alle vlakken voldoen aan de meest recente eisen. Dit doen we door het realiseren van nieuwbouwprojecten en tijdig inspelen op actualiteiten en ontwikkelingen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- In 2020 hebben we een nieuw integraal huisvestingsplan voor alle schoolgebouwen in Midden-Drenthe. Hierin kijken we minstens 16 jaar vooruit. Dit doen we gezamenlijk met de schoolbesturen.
- Gezamenlijk met het externe bureau, wat de opdracht voor ontwerpen en bouwen van het gezamenlijke schoolgebouw voor het voortgezet onderwijs in Beilen heeft gekregen, en alle betrokken partijen komen tot een definitief ontwerp. De direct omwonenden en de ingestelde klankbordgroep actief betrekken bij de (voorbereidende) werkzaamheden. In 2020 starten met de bouw.

Wat mag het kosten?

Onderwijshuisvesting	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	2.483	2.029	2.149	2.045	2.120	2.104
Totaal lasten	2.483	2.029	2.149	2.045	2.120	2.104
Totaal baten	23	49	49	49	49	49
Resultaat	2.460	1.980	2.100	1.996	2.071	2.055

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2020 zijn € 120.000 hoger ten opzichte van de begrote lasten 2019.

- Mutaties in de kapitaallasten nieuwe VO school. Voor de aankoop van het pand Oostland voor de realisatie nieuwe VO school werd in 2018 incidenteel bijna € 0,9 miljoen extra afgeschreven. De kapitaallasten, die voortvloeien uit het aanvullend krediet bouw nieuwe school voortgezet onderwijs worden conform het raadsbesluit van 22 februari 2018 in de loop van 2018 tot en met 2021 beschikbaar gesteld. Deze groeit van € 100.600 in 2018 naar € 388.900 in 2021.
- Door jaarlijkse afschrijvingen nemen de rentlasten jaarlijks af. Hierbij komt nog de verlaging van de renteomslag van 3,5% naar 3% en voor 2020 zelfs naar 2,5%.
- Via het uitvoeringsprogramma is voor 2019 incidenteel € 30.000 beschikbaar gesteld voor het project "Opstellen nieuwe IHP": € 30.000 en voor 2020 incidenteel € 160.000 het project "Onderzoekkosten gebouwenbeleid": € 160.000.
- Op grond van meerjarenonderhoudsplan gemeentelijke gebouwen schommelt jaarlijks het onderhoud van onze sporthallen en gymlokalen. Het totale onderhoud loopt via de reserve Onderhoud gebouwen.

Baten

De begrote baten 2020 en de volgende jaren liggen in lijn met de begroting 2019. Alleen het jaar 2018 wijkt af:

- Omdat de huurbijdragen van de BSO op de basisscholen € 7.000 lagere waren en voor het gymlokaal de Bosrand werd zelfs geen huur kantine ontvangen.
- De bijdragen in de energiekosten waren circa € 17.000 lager. Hier stonden ook lagere kosten tegenover.

Taakveld Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

Ontwikkelingen

- In 2016 is de keuze gemaakt voor het realiseren van gezamenlijke nieuwbouw voor het voortgezet onderwijs in Beilen. In 2018/2019 wordt met alle betrokken partijen het programma van eisen voor de school opgesteld. De verwachting is dat in 2020 gestart kan worden met de bouw en dat de school in 2021/2022 in gebruik kan worden genomen.
- Zonder gemeentelijke bijdrage is het verzorgen van kwalitatief goede cursussen voor de buurtacademies niet mogelijk. De gemeentelijke bijdrage maakt onderdeel uit van het budgetcontract met Welzijnswerk.
- Alle 18 basisscholen in de gemeente hebben zich ontwikkeld tot Integrale Kindcentra voor kinderen van 0-12 jaar. In 2020 wordt met GGD, CKC-Drenthe en Kits Primair verder gewerkt aan de toeleiding en toegankelijkheid van de voorschoolse periode.
- In het schooljaar 2019-2020 wordt door CKC-Drenthe en Kits Primair gestart met pilots voor de uitbreiding van voorschoolse educatie van 10 naar 16 uur per week.

Wat willen we bereiken?

- Een adequaat opleidings- en ontwikkelingsniveau voor jongeren en volwassenen door de zorg voor het onderwijs.
- Het bieden van een volwaardige plaats in de samenleving, zowel in fysiek als in sociaal opzicht.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Vroegtijdig signaleren en bestrijden van onderwijsachterstanden bij peuters.
- Zoveel mogelijk kinderen in Midden-Drenthe te laten deelnemen aan een voorschools aanbod.
- Voorkomen dat leerlingen zonder startkwalificatie van school gaan.
- Het bieden van en het vergroten van de mogelijkheden voor volwasseneneducatie o.a. door uitvoering te geven aan de nota Naar een geletterd en digisterk Midden-Drenthe en subsidiëring van de buurtacademies.

Wat mag het kosten?

Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	1.399	1.423	1.336	1.357	1.365	1.374
Totaal lasten	1.399	1.423	1.336	1.357	1.365	1.374
Totaal baten	128	98	94	94	94	94
Resultaat	1.271	1.324	1.242	1.263	1.271	1.280

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2020 zijn € 87.000 lager ten opzichte van de begrote lasten 2019.

- Omdat in 2018 de werkelijke vervoerskosten circa € 105.000 lager waren zijn vanaf 2020 de budgetten voor het leerlingenvervoer met € 70.000 verlaagd.
- Vanaf 2020 is het budget voor het lokaal onderwijsbeleid met € 21.000 verlaagd.
- In 2019 worden minder uren toegerekend aan dit taakveld. Ondanks de stijgende kosten ontstaat in 2019 door het lagere aantal uren een voordeel van € 92.000. In de volgende jaren stijgen door loon- en prijsontwikkelingen deze posten jaarlijks met circa € 7.000.

Baten

De begrote baten 2020 zijn € 4.000 lager ten opzichte van de begrote baten 2019.

- Omdat de ouderlijke bijdrage leerlingen vervoer in 2018 € 4.000 lager was is op grond hiervan de ouderlijke bijdrage vanaf 2020 structureel hiermee verlaagd.

In 2018 viel de rijksbijdrage voor de OAB € 28.000 en de bijdrage voor de leerplicht € 6.000 hoger uit.

Programma	Sport, cultuur en recreatie
Taakveld	Sportbeleid en activering Sportaccommodaties Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie Musea Media Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Programmadoelstelling

- Wij faciliteren voor goede sportaccommodaties in de gemeente zodat elke inwoner tegen acceptabele tarieven en zoveel mogelijk binnen zijn eigen woonomgeving kan sporten.
- Wij stimuleren sportbeoefening door de inwoners op allerlei niveau 's.
- Wij ondersteunen een divers culturaanbod door middel van subsidiëring van activiteiten.

Beleidsindicatoren

Op grond van het BBV worden beleidsindicatoren in de begroting opgenomen. De beleidsindicatoren dienen ter toelichting van de maatschappelijke effecten in de programma's. De beleidsindicatoren zijn voorgeschreven en afkomstig van de website 'Waar staat je gemeente'.

Hieronder staan de beleidsindicatoren met betrekking tot dit programma opgenomen. De cijfers voor Midden-Drenthe worden vergeleken met de cijfers van gemeenten uit de inwonersklasse 25.000 - 50.000. Tussen haakjes staan de waarden uit de begroting 2019. Deze cijfers zijn sinds 2016 nog niet herzien.

Indicator	jaar	regio	waarde	Beschrijving
<i>Niet-sporters</i>	2016	Midden-Drenthe	52,6% (52,6%)	Het percentage niet-wekelijkse sporters ten opzichte van bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.
	2016	25.000 - 50.000 inwoners	49,1% (49,1%)	

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Besluit-Begroting-en-Verantwoording/
(geraadpleegd 12-08-2019)

Afspraken uit coalitieakkoord

- Het is belangrijk dat inwoners in hun eigen dorp kunnen sporten. Daar helpen we bij. We kijken wel of er voldoende sporters zijn om mee te doen. Een voorziening moet voldoende levensvatbaar zijn.
- De sporttarieven blijven gelijk, we passen alleen een correctie voor de inflatie toe. Omgekeerd stijgen de sportsubsidies met de inflatie mee.
- Meedoen gaat niet alleen over zorg. Meedoen gaat eigenlijk over al ons beleid. Kinderen doen mee in de sportclub. Ze doen mee aan cultuur. Als gemeente moedigen we meedoen en bewegen aan. Daarom gaan we verder met de plannen om daarvoor beleid te maken. Beleid dat aanmoedigt. Beleid dat voorkomt dat mensen een beroep op zorg moeten doen.
- We zijn als gemeente eigenaar van gebouwen. Het gemeentehuis, maar bijvoorbeeld ook sporthallen en gymzalen. We gaan een plan maken voor het groot onderhoud van al onze eigen gebouwen. In dat plan staat duurzaamheid voorop. In dat plan zeggen we ook welke gebouwen we willen houden en welke we willen verkopen.
- We zorgen ervoor dat de sportaccommodaties van onze basissporten bij de tijd zijn.
- Onze doelstelling is: al onze gebouwen energie-neutraal. We maken een plan hoe we dat kunnen realiseren.
- Soms gebruiken anderen onze gebouwen. In dat geval gaan we de opbrengsten delen. Als gemeente willen we onze investering terugverdienen. Als gebruiker betaal je minder voor energie.
- We gaan ook uitzoeken wat we kunnen doen voor organisaties en verenigingen die zelf gebouwen hebben. Daarbij letten we op hun doelstelling, hun eigen geld en het geld dat we als gemeente hebben.
- We maken goed sociaal beleid. Iedereen die zorg nodig heeft, krijgt die zorg ook. We werken samen met dorpen, buurtschappen en wijken. En we zijn zuinig op onze vrijwilligers – we kunnen niet zonder hen.

Verbonden partijen

Geen

Beleidskaders

[Beleidsplan Buitensportaccommodaties 2013](#)

[Accommodaties buitensport - Beleid in uitvoering](#)

[Bomenverordening](#)

[Landschapsbeleidsplan 2012](#)

[Groenbeleidsplan 2016-2025](#)

[Beleidsplan Spelen 2011-2020](#)

[Cultuurnota 2015–2020](#)

[Coalitieakkoord 2018-2022 “Sociaal en ondernemend Midden-Drenthe”](#)

[Nota kunstgrasvelden](#)

Taakveld Sportbeleid en activering

Ontwikkelingen

- Op 27 juni 2019 is de nota Bewegen en Leefstijl door de raad vastgesteld. De nota vervangt de sportnota 2008-2013 en het volksgezondheidsbeleid 2015-2019.
- De nieuwe nota heeft een integrale benadering van bewegen, leefstijl en gezondheid waarin de gemeente zorg draagt voor de samenleving en inwoners een eerlijke kans geeft om een goede start te maken voor een gezond en gelukkig leven.
- Samenwerking tussen organisatie, (sport)verenigingen en groepen inwoners stimuleren.

Wat willen we bereiken?

- Door de kracht van (actief)bewegen op diverse beleidsterreinen binnen het sociaal domein te promoten willen we inwoners het belang van een gezonde levensstijl en sociale betrokkenheid laten herkennen en motiveren zich hiervoor in te zetten.
- Doel is om een gezondere leefstijl bij de inwoners te bevorderen door (actief) te bewegen en betrokkenheid bij sociale activiteiten te behouden.
- Gelukkige en sociaal betrokken inwoners.
- Gezond leefstijl en betere gezondheid voor inwoners met minder gezondheidsverschillen, minder zorg en een prettig leven.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Preventie om ervoor te zorgen dat iedereen zich van jong tot oud zich gezond en gelukkig voelt.
- Met promotie- en stimuleringsactiviteiten zetten we de uitvoering van de nieuwe beleidsnota kracht bij en worden inwoners gemotiveerd tot (meer) deelname aan beweeg- en activiteitenprogramma's.
- Stimuleren van een gezonde leefstijl die aansluit bij de behoefte en motivatie van haar inwoners
- Bij de uitvoering van de nieuwe nota Bewegen en Leefstijl wordt veel aandacht besteed aan het streven naar een gezonde(re) leefstijl.
- Door inzet van de buurtsportcoaches geven we uitvoering aan de nieuwe nota Bewegen en Leefstijl in combinatie met de regeling Brede Impuls Combinatiefuncties. Per kern wordt regelmatig de (sport)deelname en (sport)behoefte in beeld gebracht en ingespeeld op de behoefte.
- Stimuleren van de lokale sport- en beweegaanbieders om meer sport- en beweegaanbod op lokaal niveau te ontwikkelen.
- Het gebruik van de sportbon voor minimahuishoudens promoten om daarmee actieve deelname aan (sport)activiteiten te bevorderen.
- Samenwerkingsverbanden tussen sportverenigingen en scholen tot stand brengen met als doel om sportsoorten op de scholen onder de aandacht te brengen en te beoefenen.
- Scholen, welzijnswerk en sportverenigingen ontvangen eens per kwartaal een nieuwsbrief en worden hiermee op de hoogte gebracht van de plannen, activiteiten en werkzaamheden van de buurtsportcoaches.

- Scholen en verenigingen ontvangen een sportagenda met daarin een overzicht van het totale sport- en beweegaanbod aanbod in de gemeente Midden-Drenthe.
- Samenwerking met het JOGG-programma en de organisatie van diverse activiteiten voor sportpromotie en streven naar een gezonde leefstijl.

Wat mag het kosten?

Sportbeleid en activering	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	424	755	366	366	365	365
Totaal lasten	424	755	366	366	365	365
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat	424	755	366	366	365	365

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2020 blijven de volgende jaren gelijk maar zijn € 389.000 lager ten opzichte van de begrote lasten 2019.

- Via het uitvoeringsprogramma is voor 2019 structureel € 28.000 kapitaallasten voor een investering van € 289.000 in duurzame sportaccommodaties en incidenteel geld beschikbaar gesteld voor het project "Beleid maken en invoeren duurzame sportaccommodaties": € 80.000 en het project "Bijdragen in duurzaam maken van sportaccommodaties": € 274.000.
- Vanaf 2020 vervallen de kapitaallasten van € 10.000 van de afgeschreven investering "voorkomen legionella sportaccommodaties". Door verlaging van de renteomslag en afschrijving worden de jaarlijkse rentelasten circa € 1.000 per jaar lager.

Baten

Er zijn op dit taakveld geen baten begroot.

Taakveld Sportaccommodaties

Ontwikkelingen

- We moeten inspelen op de effecten die ontstaan door nieuwbouw scholen met een eigen sportvoorziening in relatie tot onze bestaande sportgebouwen.
- Het gebruik van onze sportaccommodaties is stabiel. Wel zien we een verschuiving naar beweeg/sportactiviteiten in het buitengebied. Denk hierbij aan actief en recreatief fietsen, wandelen en vissen.
- Duurzaamheidstraject buitensportaccommodaties. Uitvoering eind 2019 begin 2020.
- We gaan ons gebouwenbeleid actualiseren.

Wat willen we bereiken?

- We streven naar veilige en goed gefaciliteerde sportaccommodaties waar het prettig vertoeven is.

- We streven naar een optimale bezetting van onze bestaande sportaccommodaties.
- Bij het ontwikkelen van nieuw gebouwenbeleid vraagt duurzaamheid prioriteit.
- Energie ge- en verbruik op buitensportaccommodaties beperken.
- Verlagen van de energiekosten.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Bij de buitensportaccommodaties die vallen onder de basissporten zijn energiescans gemaakt. In samenwerking met de betrokken verenigingen zijn door een technisch adviseur inrichtingsadviezen gemaakt om te komen tot een aanzienlijk lager energieverbruik.
- Betrokken vereniging van buitensportaccommodaties krijgen ondersteuning van technisch adviseurs voor het maken van een juiste keuze duurzaamheidsmaatregelen.
- Betrokken verenigingen van buitensportaccommodaties worden geïnformeerd over subsidiemogelijkheden en hierin begeleid.
- De gemeente zorgt voor goed beheer en onderhoud van onze sportaccommodaties.
- We gaan actief huurders werven voor onze binnensportaccommodaties.
- We gaan de uitvoering van de duurzaamheidsmaatregelen voor binnensportaccommodaties combineren met het regulier onderhoud.

Wat mag het kosten?

Sportaccommodaties	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	4	4	4	4
Bestaand beleid	2.703	2.799	2.986	2.928	3.173	3.099
Totaal lasten	2.703	2.799	2.990	2.932	3.177	3.104
Totaal baten	725	696	708	720	731	739
Resultaat	1.979	2.103	2.282	2.212	2.446	2.365

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2020 blijven de volgende jaren gelijk maar zijn € 389.000 lager ten opzichte van de begrote lasten 2019.

- Via het uitvoeringsprogramma is vanaf 2020 structureel € 48.000 aan kapitaallasten voor een investering van € 540.000 aan sport in Westerbork en € 15.000 structureel voor de exploitatiekosten beschikbaar gesteld
- Via het bestedingsplan is vanaf 2020 structureel € 4.225 aan kapitaallasten voor een investering van € 42.350 aan "Aangepaste trappen zwembaden Beilen en Smilde" beschikbaar gesteld.
- Mutaties meerjarenonderhoudsplan gemeentelijke gebouwen. Op grond van het meerjarenonderhoudsplan gemeentelijke gebouwen schommelt jaarlijks het onderhoud van onze sportcomplexen en zwembaden. Zo wordt op grond van het onderhoudsplan in 2020 € 115.000 meer aan onderhoud begroot dan in 2019. Het totale onderhoud loopt via de reserve Onderhoud gebouwen.

- Mutaties in de kapitaallasten. De jaarlijkse kapitaallasten nemen per jaar af. Hierbij is nog geen rekening gehouden met de kapitaallasten zoals genoemd bij de onderdelen Uitvoeringsprogramma en Bestedingsplan 2020
- Mutaties van het toegerekend aandeel apparaatskosten binnendienst. In 2019 is een tijdelijke daling van het toegerekend aandeel apparaatskosten binnendienst voor de Drenthetal. In 2020 worden de uren weer op het niveau van 2018 gebracht. In de daarop volgende jaren stijgen deze posten door loon- en prijsontwikkelingen jaarlijks met circa € 12.000.
- Mutaties salariskosten en inhuur derden. In 2018 waren de werkelijk kosten bijna € 92.000 lager. Dit werd vooral veroorzaakt doordat minder personeel ingehuurd moest worden. In de jaren erna stijgen de toegerekende salariskosten en inhuur door (verwachte) loonstijgingen. In 2020 bedraagt deze circa € 24.000 en stijgt jaarlijks tot circa € 34.000 in 2023.

Baten

- De begrote baten stijgen jaarlijks door indexeringen van de tarieven voor huuropbrengsten sportvelden, verhuur sportaccommodaties en entreegelden zwembaden. Jaarlijks gaat het om circa € 13.000.
- De hogere baten in 2018 van € 29.000 werd vooral gerealiseerd door de horeca in het zwembad Westerbork.

Taakveld Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

Ontwikkelingen

- Midden-Drenthe is Culturele gemeente van Drenthe voor 2019/2020. Het programma is in uitvoering gekomen. Er is een groot aantal initiatieven het hele culturele jaar door. De huidige cultuurnota loopt in 2020 ten einde. Het culturele jaar geeft een goede input voor een nieuwe cultuurnota.

Wat willen we bereiken?

- De gemeente bewerkstelligt dat zoveel mogelijk verenigingen, clubs, kunstenaars, ateliers en overige organisaties en instellingen actief deel kunnen nemen aan het jaar als Culturele Gemeente. Zij doet dat door te verbinden; door tijdens het hele proces dwarsverbanden te stimuleren en te (laten) leggen.
- We ontwikkelen op basis van de ontwikkelingen die op gang komen in het culturele jaar een nieuw cultuurbeleid, waarin we kunst en cultuur toegankelijk laten zijn voor zo veel mogelijk mensen en waarin wij ook een accent op de verbinding met onze eigen tradities en geschiedenis.
- Bevorderen dat (vooral jonge) inwoners en bezoekers van de gemeente Midden-Drenthe in aanraking komen met kunst- en cultuur.
- Cultuureducatie met Kwaliteit biedt scholen de mogelijkheid structureel en laagdrempelig aandacht te besteden aan de kunstdisciplines: audiovisueel, beeldend, dans, drama, literatuur en muziek. Alle basisscholen in de gemeente Midden-Drenthe doen mee.
- Stimuleren van mondiale bewustwording.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We geven uitvoering aan de nota Cultuurbeleid 2015-2020. We ontwerpen op basis van de ontwikkelingen die op gang komen in het culturele jaar een nieuw cultuurbeleid, samen met het culturele veld. Het huidige cultuurbeleid wordt in 2020 volgens de vier hoofdlijnen verder uitgewerkt:
 - a. Uitvoeren cultureel jaar in 2019/2020.
 - b. Stimuleren creatief aanboren van geldbronnen en samenwerking en verbinding zoeken met elkaar (o.a. toerisme en recreatie).
 - c. Een adviescommissie Cultuur adviseert over jaarlijkse thema's en subsidieaanvragen in dat verband.
 - d. Stimuleren en bijdragen aan cultuureducatie en creativiteitsonderwijs in het basis en voortgezet onderwijs, zowel binnen- als buitenschools. Daarbij dient de inzet aan te sluiten bij het door het rijk in gang gezette beleid van Cultuureducatie met Kwaliteit.
- We subsidiëren in 2020:
 - a. Kunst en cultuuractiviteiten in het basis- en voortgezet onderwijs
 - b. Stichting Kunst4daagse
 - c. Culturele Raden
 - d. Wereldwinkel(s)
 - e. Cultuurprojecten
 - f. Culturele activiteiten
 - g. Huus van de Taol
 - h. Jeugdcultuurfonds
 - i. Amateuristische kunstbeoefening
 - j. Musea

Wat mag het kosten?

Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	248	499	205	205	206	206
Totaal lasten	248	499	205	205	206	206
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat	248	499	205	205	206	206

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2020 blijven de volgende jaren gelijk maar zijn € 294.000 lager ten opzichte van de begrote lasten 2019.

- Via het uitvoeringsprogramma is in 2019 € 50.000 incidenteel beschikbaar gesteld voor marketing voor cultuur, 75 jaar bevrijding en vrijetijdseconomie en € 48.000 structureel voor 0,6 fte formatie uitbreiding voor cultuur. Vanaf 2020 is dit bedrag toegevoegd aan het salarisbudget.

- In 2018 was ruim € 20.000 besteed en in 2019 is € 196.000 beschikbaar voor activiteiten voor onze culturele gemeente van Drenthe.
- De overige kleine jaarlijkse mutaties van bijna € 1.000 bestaat uit de indexering van het toegerekend aandeel apparaatskosten binnendienst.

Baten

Er zijn op dit taakveld geen baten begroot.

Taakveld Musea

Ontwikkelingen

- In het jaar dat Midden-Drenthe 'Culturele Gemeente van Drenthe' is, zorgen we voor een impuls op het gebied van kunst en cultuur en dus ook voor (het bezoek aan) musea.
- De gezamenlijke overheden in de provincie Drenthe hebben een ambitedocument 'Door en voor Drenthe' opgesteld. Hiermee kunnen gemeenten middels cofinanciering gezamenlijke initiatieven op cultureel vlak ontplooien. Voor onze gemeente heeft de provincie een bedrag van € 18.505 per jaar gereserveerd op basis van cofinanciering.
- De gemeente heeft een beperkt aantal musea (Stichting Oudheidkamer, Museum voor papierknipkunst, Apple museum, Herinneringscentrum Kamp Westerbork en het Jan Kruismuseum). Eén van de pijlers is om de positie van de kleine musea te verstevigen, maar ook kansen bieden voor nieuwe initiatieven.

Wat willen we bereiken?

- Door musea willen we kunst en cultuur verbinden met onze inwoners en daarmee bewustwording van ons cultureel erfgoed stimuleren.
- Kunst en cultuur zichtbaar en beleefbaar maken en voor een groot publiek toegankelijk maken.
- Door musea willen we 'eigen' tradities en geschiedenis vastleggen en hoe zij bijdragen aan het verhaal van (Midden-) Drenthe.
- Musea een bijdrage laten leveren aan de vrije tijdsbesteding en het toerisme.
- Structurele samenwerking initiëren tussen kleine musea en zoeken naar verbinding met het Drents Museum.
- Het Herinneringscentrum Kamp Westerbork als belangrijke plek in onze gemeente beter waarderen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Structurele waarderingssubsidie beschikbaar stellen aan de in de gemeente gevestigde musea.
- Onze Adviescommissie Cultuur stelt jaarlijks onder cofinanciering geld beschikbaar voor nieuwe initiatieven met een bredere kijk op kunst en cultuurbeleving.
- In samenspraak met musea wordt gekeken naar betere benutting van erfgoed en kunst.
- Het cultuurbudget van de provincie Drenthe inzetten voor kunst en cultuur (musea).
- Aansluiten bij Culturele alliantie voor versterking kleine musea en daardoor samenwerking zoeken met andere gemeenten.

- We stellen een nieuwe cultuurnota op, waarin we het beleid ten aanzien van onze musea herijken.
- We verstrekken vanaf 2020 jaarlijks een structurele subsidie van € 40.000 aan het Herinneringscentrum Kamp Westerbork.
- In samenspraak met het Herinneringscentrum Kamp Westerbork bezien we welke bijdrage we kunnen leveren aan de beoogde vernieuwbouw.

Wat mag het kosten?

Musea	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	94	93	128	130	132	134
Totaal lasten	94	93	128	130	132	134
Totaal baten	3	0	0	0	0	0
Resultaat	92	93	128	130	132	134

Toelichting

Lasten

De begrote lasten zijn vanaf 2020 ruim € 40.000 hoger.

- Voor het realiseren van de Cultuurhistorische waardekaart was in 2018 € 13.000 besteed en het restant van € 7.000 was van 2018 overgeheveld naar 2019.
- Via het uitvoeringsprogramma is vanaf 2020 structureel € 40.000 beschikbaar gesteld als extra subsidie aan het herinneringscentrum kamp Westerbork.
- In 2018 vielen de bestedingen voor het monumentenbeleid € 8.000 lager uit.
- Mutaties van het toegerekend aandeel apparaatskosten binnendienst. Jaarlijks stijgen deze posten door loon- en prijsontwikkelingen met circa € 2.000.

Baten

In 2018 is circa € 3.000 aan subsidie voor monumenten ontvangen. Voor andere jaren zijn geen baten begroot.

Ontwikkelingen

- Op bibliotheekgebied zijn nieuwe ontwikkelingen te verwachten. In 2019 zijn de negen Drentse plattelands bibliotheken gefuseerd tot een gezamenlijke bibliotheekorganisatie. Deze organisatie voert voor de verschillende gemeenten het bibliotheekwerk uit, waarbij elke gemeente haar specifieke wensen kan inzetten. Het wordt een zakelijke opdrachtgever/opdrachtnemer relatie. Om dit goed neer te zetten wordt in samenwerking met het huidige bibliotheekbestuur en de gemeenteraad een visie ontwikkeld op het gemeentelijk bibliotheekbeleid.

Wat willen we bereiken?

- We werken aan het terugdringen van de laaggeletterdheid.
- Behoud van kwalitatief goede, voor alle inwoners bereikbare, bibliotheekvoorzieningen (lokaal georiënteerde basisbibliotheek, specifiek doelgroepenbeleid en samenwerking met andere lokale instellingen).
- We leren kinderen omgaan met sociale media, bijvoorbeeld op school.
- We zorgen dat kinderen plezier beleven aan lezen.
- Dat ouderen kunnen omgaan met digitalisering.
- Op alle integrale Kindcentra is een bibliotheek op school aanwezig.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We brengen leesstimulering nadrukkelijk in verband met armoedebestrijding en participatie. Het is voor laaggeletterden moeilijk om mee te doen in de samenleving. We zien dat laaggeletterden een grote afstand hebben tot de arbeidsmarkt. Door laaggeletterdheid te signaleren en aan te pakken, helpen we deze inwoners meer mee te doen in de samenleving. Als gemeente werken we meer samen met maatschappelijke partners bij de signalering en bestrijding van laaggeletterdheid.
- We gaan ouderen cursussen geven om te kunnen omgaan met digitalisering.
- We zorgen ervoor dat in alle 18 integrale Kindcentra een bibliotheek aanwezig is.

Wat mag het kosten?

Media	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	573	591	597	609	621	633
Totaal lasten	573	591	597	609	621	633
Totaal baten	3	2	2	2	2	2
Resultaat	570	589	595	607	620	632

Toelichting

Lasten

De begrote lasten stijgen jaarlijks door de indexering van de subsidie aan de provinciale bibliotheekcentrale in Assen.

Baten

De begrote baten 2020 wijken niet af ten opzichte van de vorige en de volgende jaren.

Taakveld Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Ontwikkelingen

- Er is steeds meer aandacht voor natuurvriendelijk groenbeheer.
- Er wordt een start gemaakt met planmatig bomenbeheer.
- De eikenprocessierups is sterk aanwezig. Door het grote aantal eiken en areaal is het niet meer mogelijk om alle overlast te voorkomen.

Wat willen we bereiken?

- De ambities voor het begrotingsjaar 2020 zijn vooral het uitvoering geven aan het nieuwe beleid. Daarbij is er bijzondere aandacht voor natuurvriendelijk groen, bomenbeleid, zelfwerkzaamheid door bewoners.
- De kaders voor het onderhoud van het openbaar groen zijn vastgelegd in het Landschapsbeleidsplan (buiten bebouwde kom) en Groenbeleidsplan (binnen bebouwde kom).

Wat gaan we daarvoor doen?

- De belangrijkste activiteiten zijn groenonderhoud (o.a. grasmaaien, onkruidbeheersing, snoeien en boominspecties).

Wat mag het kosten?

Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2018 rekening	2019 na wijz.	2020	2021	2022	2023
Bedragen x € 1.000						
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	2.815	3.091	3.321	3.045	3.192	3.328
Totaal lasten	2.815	3.091	3.321	3.045	3.192	3.328
Totaal baten	4	3	3	3	3	3
Resultaat	2.810	3.087	3.317	3.042	3.188	3.325

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2020 zijn € 230.000 hoger ten opzichte van de begrote lasten 2019.

- Via het uitvoeringsprogramma is in 2020 € 340.000 incidenteel beschikbaar gesteld voor de uitvoering van de gebiedsvisie De Haven in Beilen en via het bestedingsplan 2020 is € 7.000 incidenteel beschikbaar voor het vergroenen van de A.M. Sorghstraat Smilde
- Via het bestedingsplan 2019 is € 75.000 incidenteel beschikbaar gesteld voor het groenplan Westerbork en € 6.300 structureel voor de kapitaallasten van het krediet fietspad de Zeven Blokken.

- Mutaties budget onderhoud openbare groen. Hogere lasten voor het regulier onderhoud openbaar groen. Door verwachte loon- en prijsontwikkelingen stijgen de budgetten jaarlijks met circa € 30.000.
- Vanuit 2018 was incidenteel € 97.000 overgeheveld naar 2019 voor het groenplan Beilen, het belevingspad Beilen-West en voor het groenfonds Elp.
- Door uitwerking van het beleidsplan Wegen en bruggen 2018-2028 stijgen de jaarlijks de netto kapitaallasten in 2019: € 58.000, in 2020: € 26.000, in 2021: € 11.000, in 2022: € 85.000 en in 2023: € 73.000.
- Mutaties van het toegerekend aandeel apparaatskosten binnen- en buitendienst. Ten opzichte van 2018 stijgen de apparaatskosten in 2018 met circa € 28.000. Vanaf 2019 stijgen deze posten door loon- en prijsontwikkelingen jaarlijks met circa € 20.000.

Baten

De begrote baten wijken niet af ten opzichte van de vorige en de volgende jaren.

Programma	Sociaal domein
Taakveld	Samenkracht en burgerparticipatie Wijkteams Inkomensregelingen Begeleide participatie Arbeidsparticipatie Maatwerkvoorzieningen (WMO) Maatwerkdienstverlening 18+ Maatwerkdienstverlening 18- Geëscaleerde zorg 18-

Programmadoelstelling

- Wij willen inwoners (financieel) ondersteunen die anders te weinig mogelijkheden/middelen hebben om deel te nemen aan het maatschappelijk verkeer.
- Wij willen alle inwoners met een beperking faciliteren om ondanks deze beperking zoveel mogelijk deel te kunnen nemen aan het maatschappelijk verkeer. Daarbij wordt uitgegaan van in eerste instantie eigen kracht, daarna gemeenschapskracht, dan collectieve voorziening en als sluitstuk de individuele voorziening.
- Inwoners kunnen binnen een netwerk alle relevante informatie op het gebied van maatschappelijke ondersteuning krijgen. De ontvanger van de vraag zorgt ervoor dat de inwoner antwoord krijgt op de vraag of bij de juiste persoon terecht komt.
- In samenspraak met dorpen en wijken willen wij de leefbaarheid in de gemeente bevorderen. Bij leefbaarheid doelen we op de fysieke leefomgeving en op de sociale leefomgeving. In Midden-Drenthe maken we daarin geen onderscheid.
- Wij faciliteren de ontwikkelingen in de samenleving door een adequaat dorpenbeleid.
- Wij willen een goede zorgstructuur voor jongeren realiseren waarbij de nadruk ligt op een goede invulling van de preventieve zorg zodat zwaardere zorg zoveel mogelijk wordt voorkomen.
- Wij zorgen ervoor dat, als het noodzakelijk is, de juiste zwaardere zorg beschikbaar is voor jongeren.

Beleidsindicatoren

Op grond van het BBV worden beleidsindicatoren in de begroting opgenomen. De beleidsindicatoren dienen ter toelichting van de maatschappelijke effecten in de programma's. De beleidsindicatoren zijn voorgeschreven en afkomstig van de website 'Waar staat je gemeente'.

Hieronder staan de beleidsindicatoren met betrekking tot dit programma opgenomen. De cijfers voor Midden-Drenthe worden vergeleken met de cijfers van gemeenten uit de inwonersklasse 25.000 - 50.000. Tussen haakjes staan de waarden van de begroting 2019. Een ? betekent dat de informatie niet beschikbaar is.

Indicator	jaar	regio	waarde	Beschrijving
<i>Netto arbeidsparticipatie</i>	2018	Midden-Drenthe	67,7% (67%)	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.
	2018	25.000 - 50.000 inwoners	68,3% (67,5%)	
<i>Bijstandsuitkeringen</i>	tweede halfjaar 2018	Midden-Drenthe	23,8 (25,7)	Het aantal personen met een bijstandsuitkering, per 1.000 inwoners van 18 jaar en ouder.
	tweede halfjaar 2018	25.000 - 50.000 inwoners	25,8 (26,9)	
<i>Aantal re-integratievoorzieningen</i>	tweede halfjaar 2018	Midden-Drenthe	35,3 (38,8)	Het aantal re-integratievoorzieningen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar
	tweede halfjaar 2018	25.000 - 50.000 inwoners	niet bekend (25,3)	
<i>% Jeugdwerkloosheid</i>	2015	Midden-Drenthe	1,15% (1,15%)	Het percentage werkeloze jongeren (16-22 jaar).
	2015	25.000 - 50.000 inwoners	1,24% (1,24%)	
<i>% kinderen in armoede</i>	2015	Midden-Drenthe	3,89% (3,89%)	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.
	2015	25.000 - 50.000 inwoners	4,35% (4,35%)	
<i>Jongeren met jeugdhulp</i>	tweede halfjaar 2018	Midden-Drenthe	13,8% (12,3%)	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar.

Indicator	jaar	regio	waarde	Beschrijving
	tweede halfjaar 2018	25.000 - 50.000 inwoners	10,1% (9,3%)	
<i>Jongeren met jeugdreclassering</i>	tweede halfjaar 2018	Midden-Drenthe	0,3% (0,3%)	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugd-reclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar).
	tweede halfjaar 2018	25.000 - 50.000 inwoners	0,3% (0,3%)	
<i>Jongeren met jeugdbescherming</i>	tweede halfjaar 2018	Midden-Drenthe	1,1% (1,1%)	Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermings-maatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.
	tweede halfjaar 2018	25.000 - 50.000 inwoners	1,0% (1,0%)	
<i>Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement</i>	tweede halfjaar 2018	Midden-Drenthe	niet bekend (niet bekend)	Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 180 deelnemende gemeenten.
	tweede halfjaar 2018	25.000 - 50.000 inwoners	56 (51)	

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Besluit-Begroting-en-Verantwoording/
(geraadpleegd 13-08-2019)

Afspraken uit coalitieakkoord

- We hebben goede ervaringen met de dorpscontactambtenaren. Daarom gaan we daarmee verder. We zorgen dat er voldoende menskracht is om dat werk goed te doen.
- Het sociaal beleid is een belangrijke pijler onder deze coalitie. Iedereen moet kunnen meedoen! Ook moet iedereen de zorg kunnen krijgen die hij nodig heeft. En onze inwoners moeten die zorg kunnen betalen.
- We hebben als gemeente goed sociaal beleid. Dat houden we. Soms bouwen we daarop verder, dat noemen we dan hieronder. Verder houden we het sociaal beleid zoals het nu is.
- Sinds een paar jaren hebben we als gemeente nieuwe taken. Het gaat om de Jeugdzorg, de uitgebreide WMO en de Participatiewet. Bij deze nieuwe taken past een andere manier van werken. Daar hebben we de afgelopen jaren een begin mee gemaakt. Tegelijk willen we daar met veel enthousiasme verder in ontwikkelen. Zo gaan we een verbinding maken met andere

onderwerpen. Zoals bijvoorbeeld met sport en cultuur. We stemmen de verschillende onderdelen van beleid op elkaar af. We letten op het geheel, zodat het voor onze inwoners overzichtelijker wordt.

- We krijgen van het Rijk geld voor de Jeugdzorg, WMO en de Participatiewet. Binnen het totale budget kunnen we schuiven. Het kan bijvoorbeeld gebeuren dat we bij de WMO overhouden en bij de Jeugdzorg tekort komen. Dan gebruiken we het WMO-geld voor de Jeugdzorg.
- We gaan door met de ontwikkeling van de WMO. We houden daarbij rekening met meer oude mensen (vergrijzing). We kunnen de WMO zoals het nu lijkt uitvoeren met het geld dat we krijgen.
- De jongere staat centraal. Als hij hulp nodig heeft, krijgt hij die ook. We geven tegelijk extra aandacht aan de kosten van de Jeugdzorg. We gaan door met het beleid dat er is. Dat doen we samen met onze partners in de Jeugdzorg. Het voorkómen van problemen wordt daarbij steeds belangrijker.
- Soms heeft de ene gemeente meer kosten dan de andere gemeente. Bijvoorbeeld omdat er meer instellingen voor jongeren in die gemeente zijn. We gaan in de provincie met anderen overleggen hoe we daar goed mee om kunnen gaan.
- We gaan goed letten op wat we uitgeven. Als dat kan, nemen we maatregelen om minder uit te geven. Bijvoorbeeld als we contracten sluiten. Zorgaanbieders krijgen van ons een eerlijke prijs voor hun werk. Zodat de mensen die werken in de zorg volgens de regels salaris krijgen. Van onze kant verwachten we dat de zorgaanbieders zich aan onze eisen voor kwaliteit houden.
- We werken veel samen met de Stichting Welzijnswerk Midden-Drenthe. Dat blijven we doen. Daarbij heeft de gemeente de rol van opdrachtgever. We zorgen ervoor dat de samenwerking past bij de gemeente die we willen zijn. Dat betekent dat Welzijnswerk zich aanpast aan de veranderende samenleving.
- We participeren samen met de gemeente Hogeveen en de Wolden in het werkvoorzieningsschap Stark.

Verbonden partijen

[Werkvoorzieningsschap Stark](#)

[Publiek vervoer](#)

Beleidskaders

[Nota integrale schuldhulpverlening 2013-2017](#)

[Nota Chronisch zieken en gehandicapten 2015-2019 gemeente Midden-Drenthe](#)

Keuzenota Wet maatschappelijke ondersteuning in Midden-Drenthe

Nota persoonsgebonden budget en eigen bijdrage bij de Wmo

Nota + Plan van aanpak vrijwilligersbeleid 'Meedoen in Midden-Drenthe'

Nota 'Als Jeugd en toekomst tellen' (visie op de Jeugdzorg)

[Verordening voorzieningen maatschappelijke ondersteuning gemeente Midden-Drenthe](#)

[Nota Re-integratiebeleid 2016-2020](#)

[Mantelzorgbeleid en vrijwillige ondersteuning](#)

[Transformatie Nota WMO 2016](#)

[Coalitieakkoord 2018-2022 “Sociaal en ondernemend Midden-Drenthe”](#)

[Armoedebelief Uw goed recht 2008-2012](#)

[Nota fraude- en handhavingsbeleid 2014 - 2018](#)

[Zorgkostenregeling 2018](#)

Notitie Kindpakket 2018 – gemeente Midden-Drenthe

[Verordening Minimaregelingen 2019](#)

Beleid Bijzondere bijstand voor kosten van woninginrichting voor statushouders. (2016)

[Terugvorderingsbeleid](#)

Taakveld Samenkracht en burgerparticipatie

Ontwikkelingen

Dorpenbeleid

Onze gemeente bruist van initiatieven in de dorpen. Zoals de Krachttoer, de werkconferentie en de laatste bijeenkomst in Hijken in 2018 en 2019 georganiseerd door het Dorpen Overleg Midden-Drenthe. De uitkomsten van de Krachttoer dragen bij aan het gemeentelijk proces voor een geactualiseerd Dorpenbeleid. Wij streven ernaar om dit in het tweede kwartaal van 2020 ter vaststelling aan de gemeenteraad aan te bieden.

Het doel van dit beleid is om de participatie door de dorpen, samen met de dorpen actief te houden en verder te bevorderen. Deze participatie betreft alle thema's die met de leefbaarheid van onze dorpen te maken hebben. Het dorpenbeleid gaat niet alleen over kleine dorpen, maar zal ook over de grotere dorpen (Beilen, Smilde, Westerbork en Bovensmilde) betreffen.

Pilot Witteveen Noaberkracht

We zetten verder in op initiatieven die we in samenwerking tussen dorpen, andere partners (zoals Welzijnswerk) en de gemeente uitwerken. In 2019 hebben een aantal gesprekken met een vertegenwoordiging van het dorp Witteveen plaatsgevonden over de vorm en inhoud van een mogelijke pilot. Over de exacte vorm en inhoud van een mogelijke pilot is op dit moment (25-7-2019) nog geen duidelijkheid. Dorpsbelang Witteveen zoekt hierover ook uitdrukkelijk afstemming met alle Witteveeners en dat kost tijd. Na de afstemming met de inwoners van Witteveen zullen de gesprekken ambtelijk vervolgd worden en mogelijk leiden tot een aanvraag voor een pilot voor het einde van 2019.

MOEK

We hebben een aantal jaren bijzonder positieve ervaringen opgedaan met het project 'Mooi op eigen kracht'. Het zorgt voor betrokkenheid van inwoners bij de eigen leef- en woonomgeving. Met de vaststelling van de Perspectiefnota 2020 is besloten om afwisselend elk jaar een MOEK (Mooi op eigen kracht) en een DOEK (Duurzaam op eigen kracht) te organiseren. Daaraan is toegevoegd het project Up2You, specifiek voor onze jongeren.

Vitaal Platteland

Vitaal Platteland. De gemeente kreeg tot en met 2018 jaarlijks € 50.000 van de provincie om leefbaarheidsinitiatieven van inwoners te ondersteunen. De provincie heeft besloten voor 2019 en 2020 eenzelfde subsidieregeling vast te stellen. De voorwaarden zijn nagenoeg gelijk aan de regeling 2016-2018. Ook het bedrag is hetzelfde gebleven: € 50.000 per jaar. Voor de verplichte

gemeentelijke cofinanciering worden diverse budgetten aangesproken. Het gaat hierbij om brede initiatieven op het gebied van wonen en leefomgeving, mobiliteit, voorzieningen, werk en economie, of sociale structuur. De initiatieven leveren een aantoonbare bijdrage aan de leefbaarheid en komen ten goede aan het hele dorp.

Wat willen we bereiken?

Ten behoeve van de sociale samenhang en de leefbaarheid van buurten en dorpen bevorderen:

- Dat thema's op het gebied van leefbaarheid door inwoners(groepen) opgepakt (kunnen) worden en dat initiatieven van inwoners tot uitvoering komen (dorpenbeleid);
- Dat de dorpen de beschikking hebben over goede accommodaties voor ontmoeting en activiteiten;
- Dat er nieuwe vormen van zorg en leefbaarheid ontwikkeld worden, op maat gemaakt door een of een aantal dorpen. De pilot Witteveen is daarvoor een eerste voorbeeld ;
- Dat we met het project Mooi op Eigen Kracht (MOEK) initiatieven uit de dorpen ondersteunen en waarderen;
- Dat projecten op het gebied van leefbaarheid, sociale infrastructuur, zorg en cultuur financiële ondersteuning kunnen krijgen;
- Dat bestaande overlegstructuur met inwoners- en dorpsbelangenorganisaties worden voortgezet.
- Collegebezoek aan de dorpsbelangenorganisaties;
- Subsidiëren van de activiteiten van diverse instellingen zoals de Stichting Welzijnswerk Midden-Drenthe en van het maatschappelijk werk;
- Voldoen aan onze wettelijke verplichting om statushouders (vluchtelingen met een verblijfsvergunning) te huisvesten en het aanbieden van maatschappelijke begeleiding via Vluchtelingenwerk;
- Het sociaal raadsliedenwerk continueren als laagdrempelige voorziening voor met name minima.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We ontwikkelen in 2020 een nieuw dorpenbeleid samen met betrokkenen
- We ondersteunen initiatieven van inwoners, individueel of collectief, financieel en/of met menskracht
- We zetten in op het behoud van de bestaande accommodaties en onderzoeken, waar dat gevraagd wordt samen met inwoners, de mogelijkheden voor nieuwe accommodaties
- We ondersteunen de pilot Witteveen. Waar mogelijk starten we in 2020 nog een aantal pilots. Daarvoor is financiële ruimte opgenomen in het Uitvoeringsprogramma Noaberkracht Midden in Drenthe.
- We organiseren in 2020 een MOEK.
- We zetten de middelen voor Vitaal Platteland ad. € 50.000 beschikbaar voor aanvragers die voldoen aan de provinciale voorwaarden en organiseren intern de benodigde gemeentelijke cofinanciering.
- Subsidiëring Stichting Welzijnswerk Midden-Drenthe.
- Uitvoering Subsidieregeling deskundigheidsbevordering vrijwilligers.
- Uitvoeren acties in Mantelzorg en vrijwilligersondersteuning.

- We organiseren een bijeenkomst met vrijwilligers en de organisaties waar zij zich inzetten
- We maken afspraken met woningcorporaties om de benodigde woonruimte voor statushouders te realiseren. Daarbij zorgen we voor hun maatschappelijke begeleiding en participatie in onze samenleving.
- Subsidiëring Vluchtelingenwerk.
- We faciliteren de sociaal raadvrouw en zorgen voor spreekuurlocaties in Beilen, Westerbork en Smilde.

Wat mag het kosten?

Samenkracht en burgerparticipatie	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	10	14	30	30	30	30
Bestaand beleid	3.186	3.759	3.250	3.276	3.442	3.442
Totaal lasten	3.196	3.773	3.280	3.306	3.472	3.472
Totaal baten	158	54	4	4	4	4
Resultaat	3.038	3.718	3.276	3.301	3.467	3.468

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2020 zijn € 492.500 lager ten opzichte van de begrote lasten 2019. Dit betreft het saldo van verschillende budgetten die hieronder op hoofdlijnen worden toegelicht.

- De regeling vitaal platteland stopt in 2019, waardoor er geen uitgaven zijn geraamd (-€ 123.000).
- In 2019 stond € 75.000 geraamd voor de viering van 75 jaar bevrijding (-€ 75.000).
- De Stichting Welzijnswerk ontvangt in 2020 een hogere subsidie als gevolg van indexering (+ € 65.000)
- In 2018 is een incidentele (rijks)vergoeding ontvangen voor de verhoogde asielinstroom. Hiervoor zijn lasten opgenomen in de begroting van dezelfde omvang. Deze middelen zijn overgeheveld naar 2019. In verband met het incidentele karakter zijn deze niet opgenomen in de begroting 2020 (-€ 330.000).

Baten

De begrote baten zijn vanaf 2020 gelijk. In 2019 ontvingen wij een provinciale bijdrage Vitaal platteland ter hoogte van € 50.000. Dit stopt in 2020.

Taakveld Wijkteams

Ontwikkelingen

- De wijkteams in Westerbork, Beilen en Smilde zijn geborgd en hebben positie in de ketensamenwerking binnen de zorg. De drie kernen hebben ieder een vast team, aangevuld met relevante professionals, zodat per kern maatwerk kan worden geleverd. De deelnemende partners (gemeente, Stichting Welzijn Midden-Drenthe, zorgaanbieders van wijkverpleging, huisartsen / praktijkondersteuners, GGZ en VNN) weten elkaar steeds beter te vinden. De partijen komen 1 x per maand bijeen en er sprake van een steeds betere aanpak van complexe zorgvragen.

Wat willen we bereiken?

- Het doel van het wijkteam is het werken in een multidisciplinair team met een integrale en sluitende aanpak. De aanpak richt zich op zorggerelateerde problematiek van 18+, waarbij maatwerk centraal staat.
- Oplossingen zoeken en kansen pakken op basis van signalen.
- Versnippering van en onduidelijkheid over verantwoordelijkheden behoren tot het verleden.
- Het verkrijgen van een goed beeld van de welzijns- wonen en zorgsituatie van onze inwoners van 75 jaar en ouder

Wat gaan we daarvoor doen?

- De afstemming tussen de wijkteams en het OGGZ-overleg (het handelt hier om zorgmijders) is geïntensiveerd.
- De gemeente geeft invulling aan haar regierol en zit de wijkteams voor. Naast casuïstiek worden ook thema's waaronder dementie, eenzaamheid, cliëntondersteuning, valpreventie en ouderenwerk besproken.
- Er wordt afstemming gezocht tussen de wijkteams en het - in oprichting zijnde - Optimaal Leven Team

Wat mag het kosten?

Wijkteams	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	778	593	584	597	610	618
Totaal lasten	778	593	584	597	610	618
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat	778	593	584	597	610	618

Toelichting

Lasten

De lasten stijgen jaarlijks met ruim € 10.000 als gevolg van indexering. De daling in 2020 ten opzichte van 2019 houdt verband met het reëel ramen van de uitgaven sociaal domein vanaf 2020. In de aanbestedingsbrief en in de paragraaf transitie staat hierover meer informatie opgenomen.

Baten

Er zijn op dit taakveld geen baten begroot.

Taakveld Inkomensregelingen

Ontwikkelingen

- Kwijtschelding: geen verruiming: vermogensnormen voor kwijtschelding en Participatiewet worden niet gelijk getrokken. Bezwaar- en beroepsmogelijkheid beschikking kwijtschelding: ingangsdatum na 2021. Overleg Waterschap Drents Overijsselse Delta om overeenkomstig het gemeentelijk beleid de maximaal toegestane rijksnormen te hanteren.
- Samenwerking kwijtschelding: GBLT beëindigd eenzijdig per 1-1-2020 het samenwerkingscontract voor de toetsing van kwijtscheldingsaanvragen gemeente- en waterschapsheffingen
- Gebruik van de minimaregelingen: Binnen de gemeente is een breed pakket aan inkomensondersteuning beschikbaar. We zagen in 2018 voor het eerst in jaren een afname van het aantal gebruikers. In 2018 waren er ruim 13% minder gebruikers van de uitkering voor activiteiten.
- Zorgkostenregeling: Op grond van het Coalitieakkoord 2018 – 2022 is de doelgroep van de Zorgkostenregeling met ingang van 1.1.2018 verruimd van 110 naar 130%. In plaats van de verwachte stijging van de aantallen, zien we voor beide compensatieregelingen in 2018 een daling van circa 17% van het aantal toekenningen. We zullen in 2020 blijven inzetten op brede bekendheid van de regeling.
- Kindpakket: In 2019 werden 2 nieuwe regelingen ingevoerd: de Sportbon voor kinderen van 4 tot 18 jaar en een Schoolkostenregeling voor brugklassers en voor kinderen tot 18 in hogere klassen op het voortgezet onderwijs (incl. MBO en HBO). In 2020 gaan we de aantallen monitoren.

Wat willen we bereiken?

- Het verlenen van kwijtschelding overeenkomstig de maximaal door het rijk toegestane normen aan belastingplichtigen met een laag inkomen en vermogen.
- We willen een sociaal sterk Midden-Drenthe zijn.
- Inwoners die recht hebben op een gemeentelijke regeling weten dat en maken er gebruik van.
- Dankzij hoogwaardige handhaving en goede controles gaan wij misbruik van de bijstand en regelingen tegen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Het toetsen van aanvragen om kwijtschelding van gemeentelijke belastingen en waterschapsheffingen.
- Het toetsen van de inkomens- en vermogensgegevens op basis van gemeentelijke- en waterschapsnormen. Hierbij maken we gebruik van de mogelijkheid om, met toestemming

van de aanvrager, de inkomens- en vermogensgegevens te toetsen via het Landelijk Inlichtingen Bureau.

- We gaan de toekenningen van de kwijtschelding gelijktijdig met het opleggen van de aanslag(en) bekend maken op het aanslagbiljet.
- We geven goede bekendheid aan met name de nieuwe Kindregelingen.
- We continueren onze inzet om het niet gebruik van regelingen tegen te gaan. Samen met onze maatschappelijke partners zorgen voor een zo goed mogelijk sluitende aanpak voor mensen met (financiële) problemen of schulden.
- We continueren onze hoogwaardige handhaving en zorgen voor goede voorlichting over de bijstand en de minimaregelingen.

Wat mag het kosten?

Inkomensregelingen	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	9.180	10.068	9.772	9.769	9.802	9.836
Totaal lasten	9.180	10.068	9.772	9.769	9.802	9.836
Totaal baten	7.850	7.508	7.578	7.578	7.578	7.578
Resultaat	1.330	2.560	2.194	2.190	2.223	2.257

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2020 zijn € 295.000 lager ten opzichte van de begrote lasten 2019. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door lager geraamde lasten voor de uitvoering van het Kindpakket. Vanuit de ontvangen rijksmiddelen is afgerond € 300.000 via overheveling en bestemming ten gunste van het budget in 2019 gebracht. Omdat dit incidentele middelen betreft zijn deze lasten in 2020 niet opnieuw opgevoerd.

Baten

De begrote baten 2020 en volgende jaren zijn € 70.000 hoger ten opzichte van de begrote baten 2019.

- In de jaren 2020 tot en met 2023 zijn er geen mutaties begroot in de baten.

Taakveld Begeleide participatie

Ontwikkelingen

Binnen de Gemeenschappelijke Regeling (GR) Stark werkt Midden-Drenthe samen met de gemeenten Hoogeveen en De Wolden. Het Leerwerkbedrijf Stark voert voor deze gemeenten de Wsw en het nieuw beschut werk binnen de Participatiewet uit. Daarnaast biedt Stark aan meerdere doelgroepen een (tijdelijke) ontwikkelplek aan om van daaruit de stap naar het reguliere bedrijfsleven te maken. Dit doet Stark door het aanbieden van allerlei trajecten, opleidingen en cursussen.

Wat willen we bereiken?

- We willen dat de Stark onze kwetsbare inwoners zo goed mogelijk begeleidt en ontwikkelt om aan het werk te gaan. Het liefst zo veel mogelijk buiten de organisatie van Stark.

Wat gaan we daarvoor doen?

- De gemeente doet zelf de actieve bemiddeling naar werk. Voor de mensen die wat meer ondersteuning nodig hebben, biedt de Stark hiervoor trajecten aan. De gemeente levert deze mensen aan.
- Daarnaast heeft Stark werkplekken ingericht voor het beschut werk en begeleiden ze de doelgroep Wsw.

Wat mag het kosten?

Begeleide participatie Bedragen x € 1.000	2018 rekening	2019 na wijz.	2020	2021	2022	2023
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	398	457	436	436	437	438
Totaal lasten	398	457	436	436	437	438
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat	398	457	436	436	437	438

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2020 en volgende jaren zijn € 21.000 lager ten opzichte van de begrote lasten 2019.

Baten

Er zijn op dit taakveld geen baten begroot.

Taakveld Arbeidsparticipatie

Ontwikkelingen

- De bestaande re-integratienota 2016-2020 loopt af. We evalueren het beleid en afhankelijk van de uitkomsten zal er nieuw beleid worden ontwikkeld met alle betrokken partijen.
- We gaan extra inzet plegen op de re-integratie van statushouders en op 50 plussers.
- We bereiden ons voor op de nieuwe Wet Inburgering. Deze wet treedt naar verwachting in op 1 januari 2021. Met deze wet krijgen gemeenten weer de regie op inburgering.
- We geven uitvoering aan de pilot integratie vrouwelijke gezinsmigranten en nareizigers. Middels deze pilot willen we de vrouwelijke statushouders actief laten participeren én daarmee de achtergestelde positie van de vrouw ten opzichte van de man doorbreken.
- We geven uitvoering aan het regionaal actieplan 'Perspectief op werk'. Hiermee geven we een extra impuls aan de arbeidstoeleiding van mensen die willen en kunnen werken, maar niet zelfstandig de weg naar werk vinden.

Wat willen we bereiken?

- We willen bijstandsgerechtigden (weer) zelfstandig maken.
- We willen de mogelijkheden voor regulier werk bevorderen.
- We willen het verdienvermogen van mensen benutten.
- We willen scholing van met name de doelgroep 18 tot 27 jaar bevorderen.
- We willen actieve deelname aan de maatschappij bevorderen.
- We willen de contacten met (lokale) werkgevers onderhouden en uitbreiden.
- We willen nauw samenwerken met andere gemeenten in de arbeidsmarktregio.
- We willen werken op basis van vaste afspraken met onze klanten.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We richten ons met name op het actief bemiddelen van werkzoekenden naar duurzame arbeid. Hiervoor maken we lokaal en regionaal gebruik van onze werkgevers. Voor de mensen voor wie reguliere arbeid niet haalbaar is, zetten we in op sociale activering en participatie.

Wat mag het kosten?

Arbeidsparticipatie Bedragen x € 1.000	2018 rekening	2019 na wijz.	2020	2021	2022	2023
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	1.072	1.173	1.128	1.123	1.153	1.171
Totaal lasten	1.072	1.173	1.128	1.123	1.153	1.171
Totaal baten	74	0	0	0	0	0
Resultaat	998	1.173	1.128	1.123	1.153	1.171

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2020 zijn € 45.000 lager ten opzichte van de begrote lasten 2019. Dit wordt veroorzaakt door het vervallen in 2020 van het incidentele budget voor impulsbanen enerzijds en anderzijds een iets hoger budget voor maatwerktrajecten.

Baten

Uitgezonderd 2018 zijn er geen baten begroot.

- De incidentele bijdrage in 2018 van € 73.000 betreft een Europese subsidie voor het creëren van impulsbanen.

Taakveld Maatwerkvoorzieningen (WMO)

Ontwikkelingen

- Niet alle inwoners redden het (volledig) zelfstandig. Ook niet met behulp van hun omgeving. Hen bieden we een vangnet van voorzieningen. Dat begint bij onafhankelijke cliëntondersteuning dat door Welzijn Midden-Drenthe wordt verzorgd. Zij helpen mensen hun vraag helder te krijgen. Indien nodig komen zij samen tot een pakket aan voorzieningen.

Maatwerk en duurzaamheid van oplossingen zijn hierbij de uitgangspunten. Zo bestaan de oplossingen altijd uit een combinatie van eigen kracht, inzet van vrijwilligers en mantelzorgers en inzet van betaalde zorg en ondersteuning. Omdat onafhankelijke cliëntondersteuning ook in het wijkteam zitting heeft, is er borging van ook complexe casuïstiek.

Wat willen we bereiken?

- De zelfredzaam en samenredzaam van onze inwoners bevorderen. Zij doen actief mee aan de (lokale) samenleving.
- Dat mensen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen.
- We hebben extra aandacht voor de kwetsbare ouderen zoals mensen met een verminderde mobiliteit en personen met verward gedrag.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We ondersteunen de zelfredzaamheid en participatie van inwoners en houden de zorg betaalbaar. En wel door focussen op preventie, zorg dicht bij mensen te organiseren en te kiezen voor een integrale aanpak.
- Voor inwoners die het niet op eigen kracht redden, bieden we een sluitend vangnet.
- Indien nodig krijgen mensen zorg dicht bij huis om zo lang mogelijk zelfstandig te blijven wonen.
- Binnen het samenwerkingsverband van Welwozo werken we integraal aan vraagstukken rondom welzijn, wonen en zorg

Wat mag het kosten?

Maatwerkvoorzieningen (WMO)	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	1.084	1.701	1.424	1.460	1.495	1.531
Totaal lasten	1.084	1.701	1.424	1.460	1.495	1.531
Totaal baten	16	16	13	13	13	13
Resultaat	1.068	1.686	1.412	1.447	1.483	1.518

Toelichting

Lasten.

De begrote lasten 2020 zijn ruim € 273.000 lager dan begroot in 2019. Dit houdt verband met het reëel ramen van de uitgaven sociaal domein vanaf 2020. In de aanbiedingsbrief en in de paragraaf transitie staat hierover meer informatie opgenomen.

Baten

De begrote en gerealiseerde baten zijn gedurende de betreffende jaren nagenoeg gelijk. In het kader van het reëel ramen van het sociaal domein in 2020 zijn de baten iets naar beneden bijgesteld.

Ontwikkelingen

- Op basis van de evaluatie m.b.t. tot het resultaatgericht werken in Noord en Midden Drenthe (NMD) vindt de inkoop in 2019 plaats. De nieuwe contracten gaan, naar verwachting, op 1 januari 2020 in. De contracten voor huishoudelijke hulp worden voor de gemeente Midden-Drenthe (samen met de gemeente Noordenveld) verlengd en vallen buiten deze inkoop.
- In 2019 maken we een begin met het actualiseren van ons Wmo-beleid, in afstemming met inwoners, zorgaanbieders en de Wmo-raad.
- We draaien pilots om kennis en ervaring op te doen en deze te borgen binnen het nieuwe beleid (denk daarbij aan pilots logeerszorg, sensortechniek en maaltijdvoorziening)
- Schuldhelpverlening: We zien een forse afname van het aantal intakes bij de budgetconsulent. In 2018 werden er 27% minder intakes gepland dan in 2017.
- We zien eveneens een forse afname van het aantal ingekochte trajecten schuldhelp en budgetbeheer. In 2018 werden er 34% minder schuldhelptrajecten gestart bij Sociaal.nl dan in 2017. In 2018 nam ook het aantal ingekochte maanden budgetbeheer met circa 25% ten opzichte van 2017. Dit is in lijn met de daling die ook landelijk gesignaleerd wordt.
- Om de zorg en ondersteuning aan onze inwoners met GGZ-problematiek (ook wel 'Personen met verward gedrag' genoemd) te verbeteren, gaan we de samenwerking met partners, zoals GGZ, Cosis, Welzijn Midden-Drenthe, Handhaving en Toezicht, Axiom en Woonservice intensiveren. Met deze partners richten we een Optimaal Leven Team in.

Wat willen we bereiken?

- We realiseren een sluitende aanpak voor alle inwoners van 18 jaar en ouder.
- Inwoners kunnen optimaal participeren in de lokale samenleving.
- De samenwerking tussen maatschappelijke organisaties, zorginstellingen en belangenbehartigers verder verstevigen.
- Inwoners krijgen bij één herkenbaar en laagdrempelig loket alle relevante voorlichting, informatie, advies en hulp op het gebied van het sociaal domein.
- Via het inkoopproces willen we betaalbare en kwalitatief hoogwaardige zorg inkopen.
- Inwoners met beginnende of problematische schulden worden snel en goed geholpen om weer grip op hun financiën te krijgen.
- Met het Optimaal Leven Team willen we een sluitende aanpak creëren in de keten van zorg en ondersteuning met personen met verward gedrag

Wat gaan we daarvoor doen?

- Voortdurend in gesprek zijn en blijven met inwoners, zorgaanbieders en andere relevante partijen, zoals de Wmo-raad.
- Het uitvoeren van de uitvoeringsagenda sociaal domein en geestelijke gezondheidszorg.
- Samen met onze maatschappelijke partners zorgen voor een zo goed mogelijk sluitende aanpak voor mensen met (financiële) problemen of schulden.
- We nemen een kwartiermaker - tijdelijk - in dienst om zowel beleidsmatig als in operationele zin een Optimaal Leven Team in te richten.

Wat mag het kosten?

Maatwerkdienstverlening 18+	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	6.648	8.250	8.109	8.294	8.464	8.625
Totaal lasten	6.648	8.250	8.109	8.294	8.464	8.625
Totaal baten	508	570	350	350	350	350
Resultaat	6.140	7.680	7.759	7.944	8.114	8.275

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2020 zijn per saldo € 140.000 lager ten opzichte van de begrote lasten 2019. Dit houdt verband met het reëel ramen van de uitgaven sociaal domein vanaf 2020. In de aanbestedingsbrief en in de paragraaf transitie staat hierover meer informatie opgenomen.

Baten

De baten zijn vanaf 2020 met € 220.000 verlaagd. Dit houdt verband met lagere te ontvangen eigen bijdragen voor Wmo voorzieningen als gevolg van de invoering van het abonnementstarief. Dit is meegenomen in de gehele bijstelling van de begroting in het kader van het reëel begroten van het sociaal domein.

Taakveld Maatwerkdienstverlening 18-

Ontwikkelingen

- In 2019 is het inkoopproces gestart voor Wmo en jeugd in NMD-verband (Assen, Aa en Hunze, Noordenveld, Tynaarlo en Midden-Drenthe). De inkoop vindt plaats op basis van het resultaatgericht inkopen. Na de positieve evaluatie van Vilans.

Wat willen we bereiken?

- We realiseren een sluitende aanpak voor alle inwoners van 18 jaar en jonger.
- De samenwerking met zorgaanbieders en huisartsen verder verstevigen.
- De jeugdteams meer een positie geven in de indicatiestelling.
- Met de inkoop willen we meer kwaliteit van zorg realiseren voor een realistische prijs.

Wat gaan we daarvoor doen?

- In 2019 is een inkoopproces opgestart (voor 2020 e.v.), onder meer interviews bij gemeenten, marktconsultatie met aanbieders, onderwijs en huisartsen maken onderdeel uit van het inkoopproces.
- In 2019 hebben we een start gemaakt met een uitgebreid participatieproces om te komen tot een actueel lokaal jeugdbeleid

- We participeren in het JHRD-project: 'Zorg voor de Jeugd en zijn de trekker van het project 'Drentse Jeugdacademie.
- In de uitvoeringsagenda sociaal domein geven we extra aandacht aan preventie, onder andere door de programma's PBS (Positive Behavior Support), NNZ (Nu Niet Zwanger) en het programma 'Kansrijke start' en de beleidsmatige versterking en sluitende aanpak voor kwetsbare jongeren.

Wat mag het kosten?

Maatwerkdienstverlening 18- Bedragen x € 1.000	2018 rekening	2019 na wijz.	2020	2021	2022	2023
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	7.704	8.768	8.315	8.512	8.687	8.852
Totaal lasten	7.704	8.768	8.315	8.512	8.687	8.852
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat	7.704	8.768	8.315	8.512	8.687	8.852

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2020 zijn € 450.000 lager ten opzichte van de begrote lasten 2019. Dit houdt verband met het reëel ramen van de uitgaven sociaal domein vanaf 2020. In de aanbestedingsbrief en in de paragraaf transitie staat hierover meer informatie opgenomen.

Baten

Er zijn op dit taakveld geen baten begroot.

Taakveld Geëscaleerde zorg 18-

Ontwikkelingen

- Deze zorg valt binnen het CJG en wordt of vanuit het CJG opgepakt (dwang) of het wordt doorgezet naar Veilig Thuis Drenthe (VTD) of Jeugdbescherming Noord (jeugdbescherming en jeugdreclassering). Het doel is kinderen zo veilig en optimaal mogelijk te laten functioneren. Voor de continuïteit is het van belang dat regelmatig overleg plaats vindt met de gecertificeerde instellingen (GI's).

Wat willen we bereiken?

- Het streven is zo vroeg mogelijk eventuele problemen te signaleren, maar desondanks kan het escaleren. Als dit gebeurt, moet er snel en daadkrachtig worden opgetreden. Om de veiligheid van jongeren te waarborgen kunnen gemeenten een beroep doen op VTD. VTD heeft de opdracht om huiselijk geweld en kindermishandeling effectief aan te pakken. De routes zijn helder.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Binnen het CJG zijn specialisten complexe opvoedvraagstukken geplaatst die uitvoering moeten geven aan de geformuleerde doelstelling.
- **Jeugdhulpregio Drenthe.** Lokaal wat lokaal kan is ons uitgangspunt. Sommige onderdelen worden echter provinciaal opgepakt door de jeugdhulpregio Drenthe. Vanaf 2017 is de gemeente Hoogeveen de coördinerende gemeente voor die onderdelen die door de 12 gemeenten gezamenlijk worden uitgevoerd. Dit gaat o.a. om het contractmanagement (financieel) beheer en de inhoudelijke regie over o.a. Spoed4Jeugd; JB/JR-maatregelen, Pleegzorg, de transformatiemonitor. Zowel aan de zorgkosten als de uitvoeringskosten wordt door de 12 gemeenten bijgedragen.

Wat mag het kosten?

Geëscaleerde zorg 18- Bedragen x € 1.000	2018 rekening	2019 na wijz.	2020	2021	2022	2023
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	416	653	512	525	537	548
Totaal lasten	416	653	512	525	537	548
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat	416	653	512	525	537	548

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2020 zijn € 140.000 lager ten opzichte van de begrote lasten 2019. Dit houdt verband met het reëel ramen van de uitgaven sociaal domein vanaf 2020. In de aanbestedingsbrief en in de paragraaf transitie staat hierover meer informatie opgenomen.

Baten

Er zijn op dit taakveld geen baten begroot.

Programma	Volksgezondheid en milieu
Taakveld	Volksgezondheid Riolering Afval Milieubeheer Begraafplaatsen

Programmadoelstelling

- Wij bewaken en bevorderen de volksgezondheid.
- Wij scheppen voorwaarden voor een divers functioneel gebruik van de ruimte in zijn geheel.
- Wij hebben een zorgplicht voor een (milieuhygiënisch) goede kwaliteit van het woon- en leefklimaat.

Beleidsindicatoren

Op grond van het BBV worden beleidsindicatoren in de begroting opgenomen. De beleidsindicatoren dienen ter toelichting van de maatschappelijke effecten in de programma's. De beleidsindicatoren zijn voorgeschreven en afkomstig van de website 'Waar staat je gemeente'.

Hieronder staan de beleidsindicatoren met betrekking tot dit programma opgenomen. De cijfers voor Midden-Drenthe worden vergeleken met de cijfers van gemeenten uit de inwonersklasse 25.000 - 50.000. Tussen haakjes staan de waarden van de begroting 2019. Een ? betekent dat de informatie niet beschikbaar is.

Indicator	jaar	regio	waarde	Beschrijving
<i>Fijn huishoudelijk restafval</i>	2017	Midden-Drenthe	111 (231)	De hoeveelheid restafval (niet gescheiden ingezameld huishoudelijke afval) per inwoner per jaar (kg)
	2017	25.000 - 50.000 inwoners	151 (niet bekend)	
<i>Hernieuwbare elektriciteit</i>	2017	Midden-Drenthe	107,2% (122,8%)	Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.
	2017	25.000 - 50.000 inwoners	16,3 (niet bekend)	

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Besluit-Begroting-en-Verantwoording/
(geraadpleegd 12-08-2019)

Afspraken uit coalitieakkoord

- We gaan voluit voor duurzaamheid. De grondstoffen die we nu gebruiken raken op. En we zorgen dat we de veranderingen in het klimaat opvangen. Als gemeente geven we daarbij zelf het goede voorbeeld.
- We zijn samen verantwoordelijk voor duurzaamheid, energie en klimaat: de inwoners, de bedrijven, de overheid. Geen van de drie kan zeggen 'ik laat dit de anderen wel opknappen'.
- Daarom kiezen we een manier van werken waarbij al deze drie partijen meedoen.
- De afgelopen jaren hebben we in Midden-Drenthe veel gedaan aan duurzaamheid. We hebben allerlei maatregelen genomen. De komende periode moeten en willen we een grote stap vooruit zetten. Op weg naar een duurzaam Midden-Drenthe: klimaatneutraal en energieneutraal.
- We gaan eerst zo goed mogelijk uitzoeken wat we als gemeente moeten doen.
- Daarbij gaat het om twee opgaven. De eerste: wat kunnen we doen om het klimaat te helpen? Om het opraken van de grondstoffen tegen te gaan? De tweede: wat moeten we doen om ons aan te passen aan de veranderingen in het klimaat?
- We zorgen als gemeente op een natuurvriendelijke manier voor ons eigen groen. Bedrijven in de landbouw spelen een belangrijke rol in het beheer van groen. Daarom gaan we met hen in gesprek. We kijken waarin we elkaar kunnen versterken.
- We werken mee aan de kringlooeconomie: alles wat we maken, kunnen we opnieuw gebruiken. Afval is dan niet alleen afval. Het is meteen weer grondstof voor iets nieuws.
- We gaan verder met gescheiden inzameling. We blijven inwoners, ondernemers en organisaties voorlichting geven. We willen dat we allemaal goed weten waar het om gaat bij afval en duurzaamheid. Bovendien hebben we dan ook het recht om te handhaven als iemand zich niet aan de regels houdt.
- We gaan geen verschillende tarieven hanteren voor het restafval. Dus geen diftar.
- We komen in actie tegen zwerfvuil. We gaan zorgen voor genoeg afvalbakken en blikvangers. We gaan scholen en organisaties vragen mee te werken.

Verbonden partijen

[Gemeentelijke Gezondheidsdienst Drenthe \(GGD\)](#)

[Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe](#)

Beleidskaders

[Beleidsnota bewegen en leefstijl 2019-2023, met elkaar bewegen naar een gezonde toekomst](#)

[Afvalstoffenbeleidsplan 2016-2019](#)

[Watertakenplan 2016-2021](#)

Duurzaamheidsprogramma 2015-2018

Nota Alcoholbeleid

[Coalitieakkoord 2018-2022 "Sociaal en ondernemend Midden-Drenthe"](#)

[Nota bodembeheer](#)

[Beheersverordening begraafplaatsen Midden-Drenthe 2013](#)

[Uitvoeringsbesluit Graven, asbezorging en gedenkplaats](#)

[Uitvoeringsbesluit grafbedekkingen Midden Drenthe 2013](#)

[Begraafplaatsen, nota.](#)

Taakveld Volksgezondheid

Ontwikkelingen

In juni 2019 heeft de gemeenteraad de beleidsnota Bewegen en leefstijl 2019-2023 "Met elkaar bewegen naar een gezonde toekomst" vastgesteld. In het beleid is de volgende missie geformuleerd: Midden-Drenthe is een gemeente waar we zorg voor elkaar hebben, zodat inwoners een eerlijke kans en een goede start hebben voor een gezond en gelukkig leven! Een betere gezondheid willen we bereiken door succesvolle preventie hetgeen de rode draad in het beleid is.

In 2020 voert het team Gezond in Midden-Drenthe het beleid uit conform een plan van aanpak dat onder regie van de gemeente is opgesteld. In het plan van aanpak staat beschreven wat de inzet in 2020 wordt. Elk jaar worden de werkzaamheden geëvalueerd. Op basis van de uitkomsten van de evaluaties en nieuwe ontwikkelingen wordt het plan aangepast tot een nieuw plan voor het jaar daarop (2021). De gemeenteraad wordt hierover jaarlijks geïnformeerd.

En in 2020 werken we gezamenlijk met de onderwijspartners verder uit hoe we het bewegingsonderwijs een impuls kunnen geven.

Wat willen we bereiken?

- Het stimuleren van een gezonde leefstijl waar bewegen in brede zin een onderdeel van is.
- Een goede gezondheid voor alle inwoners zodat iedereen zich in Midden-Drenthe gezond voelt en gelukkig is.
- Het tegengaan van overgewicht en obesitas
- Het tegengaan van eenzaamheid.
- Ontmoedigen middelengebruik waaronder roken en alcohol.
- Extra aandacht voor inwoners met een lage SES en op jeugd.

In de beleidsnota benoemen we een aantal concrete indicatoren, gekoppeld aan doelstellingen. Het gaat om de volgende indicatoren:

1. We meten hoe jongeren in de leeftijd van 12 tot 18 jaar hun eigen gezondheid beoordelen
2. We meten het percentage kinderen in groep 2, groep 7 en klas 2 van de middelbare school overgewicht en obesitas hebben.
3. We meten het percentage jongeren in de leeftijd van 12-18 jaar dat nog nooit gerookt heeft
4. We meten het percentage jongeren in de leeftijd van 12-18 jaar dat nog nooit gedronken heeft.
5. We meten het percentage jongeren (12-18 jaar) dat lid is van een sportclub.
6. We meten hoe volwassenen hun eigen gezondheid beoordelen.
7. We meten het percentage volwassenen met overgewicht of obesitas.
8. We meten het percentage volwassenen dat rookt.
9. We meten het percentage volwassenen dat geen indicatie voor eenzaamheid heeft.
10. We meten hoe ouderen hun eigen gezondheid beoordelen.

11. We meten het percentage ouderen met overgewicht of obesitas.
12. We meten het percentage ouderen dat geen indicatie voor eenzaamheid heeft.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Het uitvoeren van het beleid bewegen en leefstijl 2019-2023, "Met elkaar bewegen naar een gezonde toekomst".
- Inspringen op actuele behoeftes.
- Nauwe contacten met GGD onderhouden.

Wat mag het kosten?

Volksgezondheid	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	1.229	1.789	1.486	1.527	1.533	1.566
Totaal lasten	1.229	1.789	1.486	1.527	1.533	1.566
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat	1.229	1.789	1.486	1.527	1.533	1.566

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2020 zijn € 303.000 lager ten opzichte van de begrote lasten 2019.

- Via het uitvoeringsprogramma is in 2019 € 240.000 incidenteel en € 50.000 structureel beschikbaar gesteld voor gezondheid en bewegen .
- De jaarlijkse subsidiebijdrage aan de GGD groeit jaarlijks door de reguliere verhoging voor loon- en prijsontwikkeling. Gemiddeld bedraagt deze circa € 35.000 per jaar. Hiernaast is vanaf 2019 € 69.000 extra begroot in verband met hogere huisvestingskosten.
- De directe salariskosten voor de basisgezondheidszorg zijn vanaf 2020 begroot op de teambegroting. Hierdoor vervalt op dit taakveld vanaf 2020 de salarispost van € 38.000.
- Via de overheveling is in 2019 € 55.000 beschikbaar voor Gezond in de stad (GIDS) en Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG) en bij de bestemming bij jaarrekeningresultaat 2018 is nog € 20.000 aan toegevoegd. Vanuit het gemeentefonds is vanaf 2019 structureel circa € 60.000 toegevoegd voor de uitvoering van het Rijksvaccinatieprogramma.
- Jaarlijks stijgt door loon- en prijsontwikkelingen het toegerekend aandeel apparaatskosten binnendienst. Vanaf 2018 zijn uren begroot voor het product jeugdgezondheidszorg, uniform deel.

Baten

Er zijn op dit taakveld geen baten begroot.

Ontwikkelingen

- Binnen de riolering werken we met zorgplichten voor het afvalwater, hemelwater en grondwater. In de huidige situatie kunnen we stellen dat de technische situatie op orde is. Wat wel meer gaat spelen zijn de effecten en mogelijke overlast door hoosbuien als gevolg van de klimaatontwikkeling.
- Klimaatverandering vraagt steeds meer aandacht van overheden, en dus ook van ons. Hoe we met de klimaatverandering om kunnen gaan wordt klimaatadaptatie genoemd. Vanuit het Rijk worden hiervoor kaders gesteld in het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie. Dit werkt met het principe: weten-willen-werken. De eerste stap is weten: wat houdt de klimaatverandering in voor de eigen regio, wat gebeurt er en waar gebeurt het. We verkennen deze opgave samen met onze partners van het samenwerkingsverband Fluvius. De opgave hierin ligt niet alleen bij riolering en water, maar ook bij het ontwerpen en inrichten van de openbare ruimte, groenbeheer, ontwikkeling van zorgcentra en scholen (ouderen en kinderen zijn kwetsbare doelgroepen), organisatie van evenementen en inrichting van gebouwen. Klimaatadaptatie raakt dus meerdere disciplines en is een opgave die we breed moeten verkennen.
- Vervallen gebruik acceptgiro's. De ingangsdatum is nog niet bekend.
- Bezwaar- en beroepsmogelijkheid uitstel van betaling: ingangsdatum na 2021.

Wat willen we bereiken?

- Zorgen voor en in standhouden van een functionele riolering, een doelmatige inzameling van hemelwater en het beperken van structurele (grond)water-overlast.
- Ten aanzien van klimaatadaptatie werken we aan een waterrobuust en klimaatbestendige inrichting van bebouwd gebied in 2050.
- Dat de huishoudens niet meer betalen dan de totale kosten voor het inzamelen, het transport en het verwerken van afval- en hemelwater.
- Dat tijdig wordt betaald, al of niet via automatische incasso en/of betalingsregelingen en het aantal bezwaarschriften zo laag mogelijk blijft.
- Het op orde hebben en houden van de heffingsadministratie: volledigheid objecten, hoeveelheid afvalwater.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Reinigen en inspecteren van het riool.
- Repareren, vervangen en vergroten van de riolen.
- Zorgen voor goed werkende gemalen.
- Schoonhouden van kolken.
- Beleid en strategie ontwikkelen, die rekening houdt met heviger neerslag, meer hitte en langere droge periodes teneinde toename van overlast en hinder te voorkomen.
- We gaan conform de verordening rioolheffing heffen en innen. Hiervoor leggen we eind februari de aanslagen op.
- Het actueel houden van de gegevens: objecten, belastingplicht, gezinsgrootte.

- Door de mogelijkheid van telefonische afstemming voorafgaande aan een formeel bezwaartraject proberen we het aantal bezwaar- en beroepschriften zo laag mogelijk te houden.
- Oninbare vorderingen alleen als oninbaar afboeken op advies deurwaarder of bij faillissement.

Wat mag het kosten?

Riolering Bedragen x € 1.000	2018 rekening	2019 na wijz.	2020	2021	2022	2023
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	3.308	3.129	3.218	3.105	3.099	3.086
Totaal lasten	3.308	3.129	3.218	3.105	3.099	3.086
Totaal baten	4.415	3.920	3.941	3.941	3.941	3.941
Resultaat	-1.107	-791	-723	-837	-842	-855

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2020 zijn € 89.000 hoger ten opzichte van de begrote lasten 2019.

- Via het uitvoeringsprogramma is uit de conjunctuurreserve € 80.000 incidenteel beschikbaar gesteld voor het opstellen van beleid Klimaatadaptatie.
- Hiernaast geldt voor riolering een kostendekkend systeem. Waarbij op begrotingsbasis het verschil tussen de lasten en baten wordt verrekend met de mutatie in de voorziening Riolering. Niet alle mutaties die betrekking hebben op riolering zijn op dit taakveld zichtbaar. Dit geldt voor de btw die verrekend kan worden via het BTW compensatiefonds (BCF). Hetzelfde geldt voor de mutatie in de reserve, straatvegen, kwijscheldingen en overhead. Dit loopt via de taakvelden mutatie reserves, verkeer en vervoer, inkomensregelingen en overhead.

Baten

De begrote baten 2020 zijn € 21.000 hoger ten opzichte van de begrote baten 2019 maar de baten van de volgende jaren zijn gelijk aan 2020.

- De hogere baten van € 21.000 heeft betrekking op meer aansluitingen.
- Het verschil met 2018 heeft betrekking op een incidentele bijdrage van € 45.000 van het waterschap en € 485.000 als bijdrage vanuit de voorziening riolering om de investeringskosten te dekken.

Taakveld Milieubeheer

Ontwikkelingen

- Start opbouw Basisregistratie Ondergrond (BRO) tot en met 2021.
- Binnen de RUD zien we de volgende ontwikkelingen:
 - a. De Omgevingswet, die gevolgen kan hebben voor de advisering door de RUD voor bijvoorbeeld de (ver)bouw van objecten of andere planologische ontwikkelingen.

- b. Het verbod op asbestdaken is voorlopig opgeschort.
- c. De uitvoering aan het beleid voor de Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS)
- d. De klimaatdoelen en energiebesparing.
- e. De overdracht van het bevoegd gezag voor de bodemtaken van de provincie naar gemeenten.
- f. De uitvoering van de BRZO-taken (Besluit Risico's Zware Ongevallen)
- g. Het waarschijnlijk wegvallen van de rijksfinanciering voor de advisering voor externe veiligheid.
- h. De uitkomsten van de evaluatie van de Drentse Maat die in 2019 plaats vindt.
- i. Invoering van risicogericht werken.
- Daarnaast zijn de volgende organisatorische ontwikkelingen voor de RUD Drenthe van groot belang:
 - a. Grip krijgen op productie en financiën en het LOS.
 - b. Het realiseren en borgen van een effectieve en efficiënte digitale aanlevering van informatie door de deelnemers.
 - c. Het sluitend krijgen van de beleidscyclus.
 - d. Het verder uitvoeren van het Ontwikkelprogramma, waarin de RUD de basis op orde brengt en zich toekomstbestendig door ontwikkelt.
 - e. De implementatie en uitvoering van een strategische personeelsplanning.
 - f. Het eindigen van de package deals met de gemeente Emmen en de provincie in 2021.
 - g. Het opstarten van het aanbestedingstraject voor het zaakstelsel.
 - h. Uitvoering geven aan dataveiligheid (AVG).
 - i. De organisatorische voorbereiding op de invoering van de Omgevingswet.
 - j. De invoering van de WNRA (Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren).
- Duurzaamheidsvisie. In het coalitieakkoord 2018-2022 is opgenomen om nieuw beleid te maken voor duurzaamheid. Dit doen we in nauwe samenwerking met inwoners, ondernemers, organisaties en raadsleden. In het eerste kwartaal van 2020 leveren we de Duurzaamheidsvisie, warmteverkenning en het beleid voor zon- en windenergie ter vaststelling aan voor de gemeenteraad.
- Regionale Energiestrategie (RES). De duurzaamheidsvisie van de gemeente loopt parallel aan de RES waarbij alle Drentse overheden en andere stakeholders zijn betrokken. Via de RES wordt invulling gegeven aan het klimaatakkoord voor de onderwerpen grootschalige duurzame energieopwekking en de warmtetransitie (aardgasloos wonen en werken). In 2020 werken we gezamenlijk aan de eerste versie van de Regionale Energiestrategie Drenthe.
- We hebben een aantal jaren bijzonder positieve ervaringen opgedaan met het project 'Mooi op eigen kracht en 'Duurzaam op eigen kracht'. Het zorgt voor betrokkenheid van inwoners bij de eigen leef- en woonomgeving. Met de vaststelling van de Perspectiefnota 2020 is besloten om afwisselend elk jaar een MOEK (Mooi op eigen kracht) en een DOEK (Duurzaam op eigen kracht) te organiseren. We stellen voor om in het najaar van 2020 een nieuwe MOEK te organiseren. In 2021 kan vervolgens een DOEK georganiseerd worden.

Wat willen we bereiken?

- Zorgen dat de BRO per fase wordt uitgevoerd.
- Dat de volgende doelstellingen door de RUD worden na gestreeft:
 - a. Een kwalitatief goede taakuitvoering, die voldoet aan de wettelijke kwaliteitseisen, onder voorwaarde dat zij daarvoor de opdracht en de financiële middelen krijgt.
 - b. Een goede afstemming/samenwerking met partijen die participeren in de RUD en andere handhavingspartners.
 - c. Een zo eenduidig mogelijke taakuitvoering in de gehele regio, met maatwerkafspraken als het gaat om ambities en bestuurlijke keuzes van de individuele organisaties.
 - d. Een taakuitvoering die beduidend efficiënter is dan de som van de huidige taakuitvoering door de afzonderlijke organisaties.
 - e. Bijdragen aan verdergaande innovatie in de aanpak en organisatie van de VTH-taken.
 - f. Borging van specifieke expertise, die waar mogelijk verder wordt uitgebouwd.
- Een door de gemeenteraad vastgestelde Duurzaamheidsvisie, warmteverkenning, zon- en windbeleid en een bijbehorend uitvoeringsprogramma.
- Een eerste versie van de Regionale Energiestrategie Drenthe.
- Duidelijkheid over het beleid voor zonneparken en het afhandelen van de verzoeken die er liggen.
- Voorbereidingen treffen voor het project Duurzaam Op Eigen Kracht.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Werkprocessen BRO opstellen en laten aansluiten op andere (basis)registraties.
- Om ervoor te zorgen dat de belangen van Midden-Drenthe binnen de RUD behartigd worden en de RUD goed kan functioneren voeren wij de volgende activiteiten uit:
 - a. Het adviseren van het college van burgemeester en wethouders over bestuurlijke aangelegenheden, die betrekking hebben op de brandweer, crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening.
 - b. De financiële verantwoording voor de RUD.
- In samenwerking met inwoners, ondernemers, organisaties, andere overheden en de gemeenteraad het duurzaamheidsbeleid vormgeven.
- Deelname aan het proces van de Regionale Energiestrategie wat de provincie regisseert.
- Uitvoering voorbereiding project Duurzaam Op Eigen Kracht.

Wat mag het kosten?

Milieubeheer	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	1.535	1.726	1.678	1.526	1.572	1.621
Totaal lasten	1.535	1.726	1.678	1.526	1.572	1.621
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat	1.535	1.726	1.678	1.526	1.572	1.621

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2020 zijn € 48.000 lager ten opzichte van de begrote lasten 2019.

- Vanuit 2018 was € 130.000 voor duurzaamheid, € 75.000 voor bijdragen energie neutrale woningen en € 70.000 voor ongediertebestrijding overgeheveld naar 2019.
- Via het uitvoeringsprogramma is in 2020 € 150.000 incidenteel beschikbaar gesteld voor "Beleid voor duurzaamheid, energie en klimaat".
- De jaarlijkse bijdrage aan de RUD wordt door loon- en prijsontwikkeling verhoogd met circa € 30.000.
- Ten opzichte van 2019 worden aantal uren apparaatskosten binnendienst voor de onderdelen duurzaamheid en de RUD verhoogd, meer kosten € 51.000. Op grond van loon- en prijsontwikkelingen stijgen de apparaatskosten binnen- en buiten dienst vanaf 2020 jaarlijks met circa € 8.000.

Baten

Er zijn op dit taakveld geen baten begroot.

Taakveld Afval

Ontwikkelingen

- Het Afvalstoffenbeleid 2016-2019 wordt in 2020 geëvalueerd.
- Afvalstoffenbeleid actualiseren/opstellen voor na 2020.
- Grootste opgave is het verbeteren van de kwaliteit van het ingezamelde PMD.
- Er komt een aanbesteding voor het sorteren, verwerken en vermarkten van PMD.
- Coalitieakkoord: geen diftar. Uitgangspunt is dat de afvalstoffenheffing kostendekkend blijft.
- Vervallen gebruik acceptgiro's; de ingangsdatum is nog niet bekend.
- Bezwaar- en beroepsmogelijkheid uitstel van betaling: ingangsdatum na 2021.

Wat willen we bereiken?

- Dat de huishoudens niet meer betalen dan de totale kosten voor het inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval.
- Dat tijdig wordt betaald, al of niet via automatische incasso en/of betalingsregelingen en het aantal bezwaarschriften zo laag mogelijk blijft.
- Optimaliseren inzameling grondstoffen en afvalstromen.
- Het op orde hebben en houden van de heffingsadministratie: volledigheid objecten en de gezinsgrootte.
- Een afvalscheidingspercentage van 75% in 2020.
- 100 kg restafval per inwoner per jaar in 2020.
- Een hogere kwaliteit en minder afkeur van het ingezamelde PMD.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Nieuw beleid opstellen of huidige beleid actualiseren met betrekking tot de doelstellingen 2025 en andere opgaven.

- Communiceren over PMD en andere afvalstromen.
- Controleren en handhaven.
- Sorteeranalyse restafval in Markerein verband.
- Sorteeranalyse PMD in Markerein verband.
- We gaan conform de verordening afvalstoffenheffing heffen en innen. Hiervoor leggen we eind februari de aanslagen op.
- Het actueel houden van de gegevens: objecten, belastingplicht, gezinsgrootte.
- Door de mogelijkheid van telefonische afstemming voorafgaande aan een formeel bezwaartraject proberen we het aantal bezwaar- en beroepschriften zo laag mogelijk te houden.
- Oninbare vorderingen alleen als oninbaar afboeken op advies deurwaarder of bij faillissement.

Wat mag het kosten?

Afval	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	2.728	2.638	2.949	2.925	2.961	2.999
Totaal lasten	2.728	2.638	2.949	2.925	2.961	2.999
Totaal baten	3.165	3.437	3.847	3.904	3.951	4.008
Resultaat	-437	-799	-898	-979	-990	-1.009

Toelichting

Lasten

De effecten van de geactualiseerde budgetten. Voor Afval geldt een kostendekkend systeem.

Eventueel worden incidentele lasten eenmalig gedekt uit de egaliseringsreserve tarief afvalstoffenheffing. Voor 2019 was dit € 60.000 en voor 2020 € 75.000.

Niet alle mutaties die betrekking hebben op afval zijn op dit taakveld zichtbaar. Dit geldt voor de btw die verrekend kan worden via het BTW compensatiefonds (BCF). Hetzelfde geldt voor de mutatie in de reserve, toezicht handhaving, zwerfafval, straatvegen, kwijscheldingen en overhead. Dit loopt via de taakvelden mutatie reserves, openbare orde en veiligheid, verkeer en vervoer, inkomensregelingen en overhead.

Het werkelijke resultaat wordt in de jaarrekening verrekend met de mutatie in de egaliseringsreserve tarief afvalstoffenheffing.

Voor 2020 moet de PMD weer worden aanbesteed.

Baten

De baten afval bestaan uit de opbrengsten op basis van vastgesteld tarieven voor de huishoudens en milieustraat en vergoedingen van Nedvang of andere derden. Voor 2020 zijn naast de stijging van het aantal aansluitingen de tarieven voor de huishoudens met € 7 verhoogd.

Taakveld Begraafplaatsen en crematoria

Ontwikkelingen

Ondanks dat statistisch het aantal overledenen door onder andere vergrijzing al jaren stijgt, neemt het aantal begravingen en as-bijzettingen niet toe. Meer dan de helft (54%) van de uitvaartbestemmingen vindt buiten onze gemeente plaats. De overige worden begraven of bijgezet op onze begraafplaatsen. Op onze begraafplaatsen staat tegenover iedere 2 begrafenis 1 as-bijzetting.

Wat willen we bereiken?

- Het onderhouden van de op de begraafplaatsen aanwezige groenvoorzieningen, paden en hekwerken.
- Het garanderen van voldoende capaciteit.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Onderhouden van de op de begraafplaatsen aanwezige groenvoorzieningen, paden en hekwerken, urnen- en gedenkmuren en gebouwen.
- Het realiseren van voldoende capaciteit, zoals het uitbreiden van urnenmuren, aanleggen en inrichten van nieuwe grafperken.
- Het informeren en adviseren van recht- en belanghebbende. Bijvoorbeeld over verlopen grafrechten, verwaarlozing of schades aan een graf.
- Jaarlijks overleg met de begrafenisverenigingen.
- Het schoonhouden en verzorgen van beplanting van graven van oorlogsslachtoffers. Dit wordt in eigen beheer uitgevoerd. Het schilderen, repareren of vervangen van de graven wordt door de Oorlogsgravenstichting uitgevoerd. Periodiek worden de graven geschoond door de Oorlogsgravenstichting.

Wat mag het kosten?

Begraafplaatsen	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	725	782	682	717	690	697
Totaal lasten	725	782	682	717	690	697
Totaal baten	367	440	400	400	400	400
Resultaat	358	341	282	317	290	297

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2020 zijn € 100.000 lager ten opzichte van de begrote lasten 2019.

- In de voorjaarsnota 2019 is incidenteel € 38.500 beschikbaar gesteld voor het opknappen van de begraafplaats Torenlaan.
- Op grond van het meerjarenonderhoudsplan gemeentelijke gebouwen schommelt jaarlijks het onderhoud van onze aula's en mortuaria's. Zo wordt op grond van het onderhoudsplan

in 2020 € 29.000 minder aan onderhoud begroot maar in 2021 is het weer € 28.000 hoger. Het totale onderhoud loopt via de reserve Onderhoud gebouwen.

- In 2018 is € 43.000 beschikbaar gesteld voor verharding paden begraafplaats Hijken en Hooghalen.
- Stijging van het toegerekend aandeel apparaatskosten binnen- en buitendienst. Ten opzichte van 2019 stijgt het aantal toe te rekenen uren in 2020. Samen met de loon- en prijsontwikkeling bedraagt de verhoging €25.000. In de volgende jaren bedraagt de jaarlijkse stijging ten gevolge van loon- en prijsontwikkeling circa € 7.000.
- Door verwachte loon- en prijsstijgingen gaat het budget voor onderhoud jaarlijks met bijna € 5.000 omhoog.
- De mutaties in de kapitaallasten. Door nieuwe investeringen worden de kapitaallasten in 2019 circa € 13.000 hoger en vanaf 2020 worden kapitaallasten door afschrijvingen jaarlijks circa € 7.000 lager.

Baten

De begrote baten 2020 en volgende jaren zijn € 40.000 lager ten opzichte van de begrote baten 2019.

- Op grond van de werkelijke baten in de voorgaande jaren zijn de begrote baten begraafrechten structureel met € 40.000 verlaagd.

Programma	Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing
Taakveld	Ruimtelijke Ordening Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen) Wonen en bouwen

Programmadoelstelling

- Wij willen bijdragen aan een goed woonklimaat waardoor het (economisch) aantrekkelijk wordt om in onze gemeente te wonen en te werken.
- Wij willen de woningbehoefte en het woningaanbod beter op elkaar aan laten sluiten zodat inwoners in staat zijn langer zelfstandig thuis te wonen.

Beleidsindicatoren

Op grond van het BBV worden beleidsindicatoren in de begroting opgenomen. De beleidsindicatoren dienen ter toelichting van de maatschappelijke effecten in de programma's. De beleidsindicatoren zijn voorgeschreven en afkomstig van de website 'Waar staat je gemeente'.

Hieronder staan de beleidsindicatoren met betrekking tot dit programma opgenomen. De cijfers voor Midden-Drenthe worden vergeleken met de cijfers van gemeenten uit de inwonersklasse 25.000 - 50.000. Tussen haakjes staan de waarden uit de begroting 2019.

Indicator	eenheid	jaar	regio	waarde	Beschrijving
<i>Nieuwbouw woningen</i>		2016	Midden-Drenthe	3,6 (3,6)	Het aantal nieuwbouwwoningen, per 1.000 woningen.
		2016	25.000 - 50.000 inwoners	6,6 (6,6)	

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Besluit-Begroting-en-Verantwoording/
(geraadpleegd 12-08-2019)

Afspraken uit coalitieakkoord

- We werken goed samen met de dorpen en wijken. Dat doen we in Midden-Drenthe al heel lang. Daar zijn we trots op. En daar gaan we mee door.

- Elk jaar gaan we met in elk geval één wijk of straat aan de slag om te verbeteren. Daarbij kijken we naar hoe het er uit ziet: de straat, de stoep, het groen. We kijken ook naar hoe de mensen met elkaar samenleven.
- We maken in 2018 een plan welke wijken of straten de komende jaren aan de beurt komen.
- We hebben beleid voor dorpshuizen. Daarin hebben de inwoners veel eigen verantwoordelijkheid. Bij grote veranderingen springen we als gemeente bij. Dat beleid blijft zoals het is.
- De Omgevingswet komt er aan. Ook al duurt het nog wel een paar jaar, we zorgen dat we goed voorbereid zijn.
- We blijven samenwerken met de woningcorporaties. Die samenwerking helpt ons om te doen wat we in dit akkoord opschrijven. Een voorbeeld is de samenwerking in het WelWoZo overleg.
- Het college gaat daarnaast verder met het bestaande beleid. Voorbeelden daarvan zijn het woonplan en het beleid voor wegen en bruggen. Het college gaat dat gewoon uitvoeren.

Verbonden partijen

[Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe \(RUD\)](#)

Beleidskaders

[Welstandsnota \(2011\)](#)

Bestemmingsplannen

Kadernota toezicht en handhaving 2011-2014 Wabo

[Westerbork structuurvisie voor het dorp 2009-2020](#)

[Nota Grondbeleid](#)

[Nota Nieuwe landgoederen in Midden-Drenthe](#)

[Verordening Starterslening Midden-Drenthe](#)

[Woonplan Midden-Drenthe 2017-2021](#)

[Structuurvisie Midden-Drenthe 2030 'Platteland Leeft' \(2012\)](#)

[Visie op Beilen 2030 \(2013\)](#)

Dorpsvisies Oranje, Spier, Hijken, Hooghalen

[Coalitieakkoord 2018-2022 "Sociaal en ondernemend Midden-Drenthe"](#)

[VTH-beleidsplan](#)

[Verordening Verzilverlening](#)

Taakveld Ruimtelijke ordening

Ontwikkelingen

- Naar verwachting treedt de nieuwe Omgevingswet in 2021 in werking. Dit heeft grote gevolgen voor onze manier van werken en voor de gemeentelijke organisatie. De Omgevingswet verplicht om integrale plannen te maken. Visies, verordeningen, beleid, bestemmingsplannen moeten vanuit verschillende vakdisciplines worden omgezet naar één visie en/of omgevingsplan.

Wat willen we bereiken?

- Een organisatie die goed is voorbereid op de komst van de nieuwe Omgevingswet.
- Een actueel arsenaal aan bestemmingsplannen en visies.
- Voldoen aan de vraag vanuit de samenleving.

Wat gaan we daarvoor doen?

Omgevingswet

- Middels een projectgroep en diverse werkgroepen wordt de organisatie voorbereid op de komst van de Omgevingswet. Bestuur en ambtelijke organisatie worden periodiek geïnformeerd over ontwikkelingen.

Omgevingsvisie

- Een van de instrumenten uit de Omgevingswet is de omgevingsvisie. De omgevingsvisie geeft op hoofdlijnen richting aan de gewenste ontwikkeling van de fysieke leefomgeving voor het hele grondgebied van de gemeente. Hierin leggen we vast hoe we willen dat Midden-Drenthe er in de toekomst uit ziet. Wat er nodig is voor een prettige woon- en werkomgeving. En ook: hoe de inrichting van de omgeving kan bijdragen aan een sociaal, veilig en gezond Midden-Drenthe. We verwachten in het voorjaar van 2020 een concept omgevingsvisie gereed te hebben.

Bestemmingsplannen en visies

- Cyclusgewijs worden de bestemmingsplannen en visies actueel gehouden. Ook hierbij wordt ingespeeld op de komst van de Omgevingswet.
- In dit kader gaan we aan de slag met het opstellen van visies voor Smilde en Hooghalen.
- Door uitvoering te geven aan de diverse visies, spelen we in op de vraag vanuit de samenleving.

Uitvoering visie op Beilen

- Het bestemmingsplan voor de nieuwe woningbouwlocatie Lievingerveld is in werking getreden. Hiermee is de weg vrij voor realisatie van woningbouw. Naar verwachting wordt in de tweede helft van 2019 de infrastructuur aangelegd en daarna verrijzen begin 2020 de eerste woningen in dit gebied.
- Voor een toekomstbestendig centrum van Beilen is een uitvoeringsprogramma opgesteld. Zowel provincie als gemeente hebben €750.000 beschikbaar gesteld en minstens een zelfde deel zal vanuit de markt worden geïnvesteerd in het centrum. De projecten in het openbaar gebied worden in 2020 uitgevoerd.
- Er zal uitvoering worden gegeven aan de invulling van diverse inbreidingslocaties.

Uitvoering en actualisatie Structuurvisie Westerbork

- Voor het centrum van Westerbork wordt gewerkt aan een centrumvisie. Deze centrumvisie dient als input voor de actualisering van de Structuurvisie Westerbork uit 2009.
- Er zal uitvoering worden gegeven aan de invulling van diverse inbreidingslocaties.

Uitvoering gebiedsvisie De Haven in Beilen

- Er zal worden gestart met de uitvoering van de deelprojecten uit de gebiedsvisie De Haven.
- Deze uitvoering wordt afgestemd op de realisatie van de VO-school in Beilen binnen dit gebied.

Wat mag het kosten?

Ruimtelijke Ordening	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	353	722	805	618	792	795
Totaal lasten	353	722	805	618	792	795
Totaal baten	3	0	0	0	0	0
Resultaat	350	722	805	618	792	795

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2020 zijn € 83.000 hoger ten opzichte van de begrote lasten 2019.

- Via bestedingsplan wordt in 2020 incidenteel € 100.000 voor het opstellen van een visieplan Smilde en € 40.000 voor het opstellen van een visieplan Hooghalen beschikbaar gesteld.
- Het aantal toegerekende uren apparaatskosten binnendienst is vanaf 2020 verhoogd. Inclusief de loon- en prijsontwikkeling zijn de kosten in 2020 € 32.000 hoger. In de daarop volgende jaren stijgen door loon- en prijsontwikkelingen deze posten jaarlijks met circa € 14.000.
- Voor de invoering nieuwe omgevingswet is voor de aankomende jaren incidenteel geld opgenomen. Inclusief de overheveling vanuit 2018 is in 2019 € 200.000, 2020 € 162.000, 2021 € 106.000, 2022 € 265.000 en in 2023 € 253.000 in de begroting opgenomen.
- Vanuit 2018 is het restant budget van € 50.000 voor het ontwikkelen van het bestemmingsplan ETP/MERA overgeheveld naar 2019.

Baten

Er zijn geen structurele baten begroot. Alleen in 2018 is een bijdrage van € 3.000 van de 2 woningbouwverenigingen ontvangen als bijdrage in de kosten voor de woningmarktanalyse.

Taakveld Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)

Ontwikkelingen

- In 2020 wordt de nota grondbeleid en het grondprijzenbeleid herzien.
- Verkoop kavels. Extra promotie voor verkoop van kavels blijkt over het algemeen niet noodzakelijk. De economie is sinds de vaststelling van de grondprijzen heel sterk verbeterd waardoor de vraag naar kavels is toegenomen.

Wat willen we bereiken?

- We willen zorgen voor voldoende vestigingsmogelijkheden in Midden-Drenthe.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Wij gaan zorgen voor een prettig vestigingsklimaat in onze gemeente door de in het verleden aangekochte grond te ontwikkelen.
- Wij bieden bedrijven, ontwikkelaars of individuele inwoners de mogelijkheid zelf woningbouw te realiseren. Bij het faciliteren van deze initiatieven is de gemeente verplicht afspraken te maken zodat duidelijk is wie welke verantwoordelijkheden heeft en met welke kosten de initiatiefnemer rekening moet houden.
- In de Wet ruimtelijke ordening wordt deze verplichting het verzekeren van kostenverhaal genoemd.
- Naast bovengenoemde ontwikkelmethoden is er ook een mengvorm. Het voorbeeld hiervan in de gemeente Midden-Drenthe is Lievingerveld. De gemeente geeft de grond uit en regelt de bestemming. De kopers zorgen zelf voor de ontwikkeling van het gebied. Zij zorgen zelf voor de aanleg van wegen en nutsvoorzieningen.
- We nemen de regie daar waar dit noodzakelijk is en laten los waar het kan.

Wat mag het kosten?

Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	2018 rekening	2019 na wijz.	2020	2021	2022	2023
Bedragen x € 1.000						
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	1.177	1.577	3.036	2.365	2.703	1.292
Totaal lasten	1.177	1.577	3.036	2.365	2.703	1.292
Totaal baten	1.510	1.577	3.036	2.365	2.703	1.292
Resultaat	-334	0	0	0	0	0

Toelichting

Lasten

De begrote lasten vanaf 2019 zijn gelijk aan de begrote baten. Op basis van een dynamische kostprijsberekening is per BIE (Bouwgrond In Exploitatie) in beeld gebracht welke lasten in de betreffende jaren worden verwacht. Door kredietverstrekking of kredietaflossing aan de lopende plannen is dit taakveld vanaf 2019 per jaar in evenwicht.

Baten

De begrote baten vanaf 2019 zijn gelijk aan de begrote lasten. Op basis van een dynamische kostprijsberekening is per BIE (Bouwgrond In Exploitatie) in beeld gebracht welke lasten in de betreffende jaren worden verwacht. Door kredietverstrekking of kredietaflossing aan de lopende plannen is dit taakveld vanaf 2019 per jaar in evenwicht.

Alleen door verplichte winstneming waren in 2018 de baten € 322.000 hoger en kon door positieve ontwikkelingen het saldo van de voorzieningen niet kostendekkende plannen met € 19.000 worden verlaagd.

Ontwikkelingen

Wonen

- De woningmarkt is volop in ontwikkeling. Een groot aantal projecten is in voorbereiding of in aanbouw. In Beilen wordt gebouwd in fase 3 van Nagtegaal. Deze uitbreidingslocatie is bijna volgebouwd. In de kleinere kernen is veel belangstelling voor de woningbouwkvelds op de uitbreidingslocaties. Diverse woningen zijn in aanbouw. Voor Lievingerveld is de verwachting dat er in 2020 volop wordt gebouwd.
- In 2020 zetten we ook in op de bouw van woningen op inbreidingslocaties. In Beilen wordt vervangende nieuwbouw gerealiseerd op de Groene Brink (hoek Esweg / Dingspelstraat) en werken we verder aan de woningbouwplannen voor de locaties Lindelaar en de An de Boerbrink in Westerbork.
- In Beilen merken we extra druk op de huurmarkt. Met woningcorporatie Woonservice onderzoeken we de mogelijkheid om tijdelijke woningen aan de voorraad toe te voegen.
- De positie van starters op de koopwoningmarkt is lastig. De huizenprijzen zijn gestegen, het aanbod is beperkt en het financieren van een koophuis is lastiger geworden. Ook in 2020 kunnen starters een beroep doen op de gemeente voor een starterslening bij de aankoop van hun eerste woning.
- We maken nieuw beleid voor huisvesting van arbeidsmigranten. Daarbij hebben we oog voor de woonomgeving en de veiligheid. Zowel voor de ondernemers als voor de arbeidsmigranten is goede huisvesting van belang. We hopen dit in 2020 af te ronden.
- Ouderen en mensen die zorg nodig hebben, moeten hun zorgvraag steeds meer zelf en binnen hun directe omgeving oplossen. We gaan in 2020 daarom door met onze inspanningen op het gebied van wonen en zorg. We willen het mogelijk maken dat mensen zo lang mogelijk op een goede manier in hun eigen woning kunnen blijven wonen, onder andere door het inzetten op het geschikt maken van bestaande woningen. Met de inzet van de Verzuiverlening kunnen senioren met een bescheiden inkomen en vermogen de overwaarde in hun woning gebruiken om de woning levensloopbestendig te maken. In 2020 gaan we deze regeling evalueren.

Leefbaarheid en wijkverbetering

- Een prettige woon- en leefomgeving in onze kernen en wijken vinden we belangrijk. Ook in 2020 willen we aantrekkelijk blijven als woongemeente. Voor de huidige bewoners, maar ook voor mensen die nieuw in de gemeente komen wonen. Aantrekkelijkheid gaat over de kwaliteit van de woonomgeving en uitstraling van de openbare ruimte, woningen, voorzieningen, veiligheid en de vitaliteit van de kernen en buurten.
- De afgelopen jaren hebben we als gemeente geïnvesteerd in projecten voor wijkverbetering. De komende jaren gaan we jaarlijks met in elk geval één wijk of straat aan de slag om te verbeteren. Daarbij kijken we naar hoe het er uit ziet: de straat, de stoep, het groen. We kijken ook naar hoe de mensen met elkaar samenleven. In 2020 gaan we aan de slag in de Zes lanenbuurt in Westerbork.

Wat willen we bereiken?

- Dat het in Midden-Drenthe prettig wonen is voor iedereen, nu en in de toekomst. Om dit te kunnen verwezenlijken hebben we in het *Woonplan Midden-Drenthe 2017-2021* vijf belangrijke ambities geformuleerd:
 - a. *Ontwikkeling van de woningvoorraad: bouwen in het ritme van vraag en aanbod.* Het grootste deel van de woningvoorraad staat er al. Wat in de bestaande voorraad niet aangeboden wordt voegen we toe door (vervangende) nieuwbouw of door transformatie van de voorraad en de herontwikkeling van locaties. Dit doen we in het ritme van vraag en aanbod: we bouwen het gevraagde woningtype, op de juiste plek en tegen een goede prijs.
 - b. *Voldoende betaalbare woningen.* Iedereen moet in de gemeente een betaalbare woning kunnen vinden. Zowel in de huur- als de koopsector. Hierbij gaat het niet alleen om het prijsniveau, ook lage energielasten kunnen bijdragen aan de betaalbaarheid van het wonen. *Impuls voor kwaliteitsverbetering en verduurzaming van bestaande woningen.* We willen de bestaande voorraad aantrekkelijk en toekomstbestendig houden. Investerings in kwaliteitsverbetering en verduurzaming van woningen dragen bij aan meer comfort, woonkwaliteit en een prettiger woonomgeving.
 - c. *Onze kernen en wijken zijn én blijven vitaal en leefbaar.* Een goed onderhouden openbare ruimte, de bereikbaarheid van voorzieningen, sociale contacten in de buurt en je veilig voelen. Allemaal zaken die belangrijk zijn om prettig te wonen. Door hier aan te werken zorgen we dat onze dorpen vitaal en leefbaar blijven.
 - d. *Wonen, welzijn, zorg: iedereen kan een leven lang wonen in Midden-Drenthe.* Iedereen moet goed kunnen wonen in Midden-Drenthe, ook wanneer zorg of begeleiding nodig is. Mensen met een zorgvraag, jong of oud, wonen steeds vaker zelfstandig. Met passend woningaanbod, inzet op bewustwording en goede samenwerkingsafspraken (bijvoorbeeld via het Welwozo-samenwerkingsverband) spelen we hier op in.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Op basis van het Woonplan Midden-Drenthe 2017-2021 sluiten we met ons bouwprogramma aan bij de verwachte huishoudensprognose. In de periode tot 2025 gaan we uit van een toename van ongeveer 560 woningen. De grootste groei verwachten we in de kern Beilen.
- We zetten in op een divers en gevarieerd woningaanbod, waarbij woningbouwontwikkelingen aansluiten bij de maat en het karakter van de dorpen.
- We willen ruimte bieden aan vernieuwende initiatieven en bijzondere woonvormen. We ontwikkelen een stimuleringspremie voor collectief particulier opdrachtgeverschap (CPO).
- We maken jaarlijkse prestatieafspraken met de in Midden-Drenthe werkzame woningcorporaties en huurdersorganisaties. Samen met hen brengen we de druk op de huurmarkt in beeld en maken we afspraken over de benodigde omvang van de sociale huurvoorraad in relatie tot de wachttijd / zoektijd. Ook maken we afspraken over de (verdere) verduurzaming van de sociale huurvoorraad en het stimuleren van bewustwording van het energiegebruik onder huurders.

- Verduurzaming van de particuliere woningvoorraad stimuleren we door de inzet van verschillende maatregelen, zoals het geven van voorlichting en het organiseren van bijeenkomsten over energiebesparing.
- We willen de bewustwording bij woningbezitters versterken om tijdig hun woning levensloopbestendig te maken. Daarvoor zetten verschillende instrumenten in, waaronder de Verzilverlening.
- Samen met inwoners en organisaties voeren we projecten uit ter bevordering van de leefbaarheid in dorpen, wijken en buurten. Succesfactor van de projecten is de betrokkenheid van bewoners en de combinatie van inzet op fysiek en sociaal. In 2020 gaan we verder met een nieuw project.

Wat mag het kosten?

Wonen en bouwen	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	1.721	2.400	1.950	1.925	1.938	2.011
Totaal lasten	1.721	2.400	1.950	1.925	1.938	2.011
Totaal baten	1.429	948	944	954	963	972
Resultaat	293	1.452	1.006	971	975	1.039

Toelichting

Baten

De begrote lasten 2020 zijn € 450.000 lager ten opzichte van de begrote lasten 2019.

- Het restant budget 2018 van € 67.000 van het Masterplan Orvelte was overgeheveld naar 2019 en via het uitvoeringsprogramma is nog aanvullend incidenteel € 50.000 beschikbaar gesteld voor aanschaf klein materiaal (banken en borden).
- Voor het gereed maken van gebouw aan Elzenlaan 10 te Smilde als MFA in verband het afstoten van het gebouw Villa Maria is incidenteel in 2019 € 68.000 beschikbaar gesteld. In 2020 is hiervoor een structurele exploitatie bijdrage van € 10.000 opgenomen.
- Door een overheveling uit 2018 naar 2019 is in 2019 incidenteel een budget van € 65.000 voor het opstellen van een woonplan.
- Via het uitvoeringsprogramma is in 2019 € 25.000 incidenteel beschikbaar gesteld voor ontwikkeling van de Volkshuisvesting en € 100.000 structureel voor het oplossen van de formatieve knelpunten vergunningverlening (vanaf 2020 is dit bedrag toegevoegd aan het salarisbudget van het team).
- Bij de voorjaarsnota 2019 is incidenteel € 65.000 beschikbaar gesteld als budget quick scan integraal accommodatiebeleid 2019-2022.
- Ten opzichte van 2019 zijn in 2020 meer uren apparaatskosten toegerekend. Vooral aan het onderdeel vergunningverlening. Samen met de verwachte loon- en prijsstijging stijgen deze posten met € 145.000. In de daarop volgende jaren stijgen door loon- en prijsontwikkelingen deze posten jaarlijks met circa € 40.000.
- Op grond van het meerjarenonderhoudsplan gemeentelijke gebouwen schommelt jaarlijks het onderhoud van onze brugwachterswoningen en MFA's. Zo wordt op grond van het

onderhoudsplan in 2020 € 10.000 meer aan onderhoud begroot dan in 2019 maar in 2021 weer € 43.000 minder. Het totale onderhoud loopt via de reserve Onderhoud gebouwen.

- Voor het project Versnelling sanering asbestdaken in Drenthe is een aflopende bijdrage beschikbaar. In 2019 bedraagt deze circa € 24.000 en loopt in 2023 terug tot € 6.000.

Lasten

Uitgezonderd 2018 stijgen de jaarlijkse baten op basis van de jaarlijkse indexering. De hogere baten van 2018 hebben vooral betrekking op de hogere legesopbrengsten omgevingsvergunningen. Door een aantal grote bouwprojecten kon dit resultaat worden gerealiseerd.

Paragrafen

Lokale heffingen

Lokale heffingen is een verzamelterm voor een aantal belastingen en rechten. De lokale heffingen vormen een aanzienlijk deel van de inkomsten van de gemeente en maken dus een wezenlijk onderdeel uit van het te voeren gemeentelijk beleid.

Voor de tarieven is voor 2020 het volgende kader vastgesteld:

- tariefstijging van 1,4% voor OZB, forensenbelasting en BIZ-bijdrage
- tarief toeristenbelasting € 1,30 per persoon per overnachting
- kostendekkende leges voor omgevingsvergunningen
- tariefstijging van 2% voor overige belastingen, leges en verhuur van sportaccommodaties
- tarieven afvalstoffenheffing zijn gebaseerd op het laatst vastgestelde 'Afvalstoffenbeleidsplan'; de tarieven zijn 100% kostendekkend, de kwijschelding is erin verwerkt
- tarief rioolheffing is gebaseerd op het vastgestelde 'Watertakenplan 2016-2021'. Het tarief is 100% kostendekkend, de kwijschelding is erin verwerkt.

In tabellen staan voor de verschillende heffingen de tarieven en de opbrengsten vermeld.

Daarnaast staat in deze paragraaf informatie over kwijschelding, over belastingdruk en kostendekking en wordt ingegaan op ontwikkelingen.

Opbrengsten belastingen, rechten en leges

Opbrengsten belastingen en rechten (bedragen x € 1.000)

Belastingsoorten	Werkelijk 2018	Raming 2019	Raming 2020
Onroerende-zaakbelastingen	6.014	6.200	6.310
• woonruimten	3.365	3.460	3.550
• niet-woonruimten	2.649	2.740	2.760
Afvalstoffenheffing	2.610	3.004	3.124
Rioolheffing	3.870	3.905	3.926
Forensenbelasting	209	212	211
Toeristenbelasting	936	962	949
Bedrijven Investeringszone (BIZ)	31	32	32
Begrafenisrechten	367	440	400

Onderstaande tabel geeft inzicht in de inkomstenontwikkeling van een aantal soorten gemeentelijke leges.

Legesinkomsten (bedragen x € 1.000)

Soort	Werkelijk 2018	Raming 2019	Raming 2020
Bouwleges	1.176	686	700
Huwelijksrechten	21	20	20
Bewijs opneming BRP	6	7	7
Gemeentelijke leges rijbewijzen	120	127	125
Leges eigen verklaring	21	20	20
Gemeentelijke leges paspoorten	83	27	13
Gemeentelijke leges identiteitskaarten	70	31	34

Tarieven en WOZ-waarden

Soort belasting/heffing		Tarief 2018 (% woz- waarde)	Tarief 2019 (% woz- waarde)	Tarief 2020 (% woz- waarde)
-	Onroerendezaakbelastingen			
	Woningen:			
	Eigenaar	0,1165%	0,1132%	0,1147%*
	Niet-woningen:			
	Eigenaar	0,2058%	0,2105%	0,2134%*
	Gebruiker	0,1650%	0,1687%	0,1710%*
-	Afvalstoffenheffing			
	- Eenpersoonshuishoudens	€ 160,00	€ 185,25	€ 192,25
	- Tweepersoonshuishoudens	€ 182,00	€ 207,25	€ 214,25
	- Drie- of meer persoonshuishoudens en voor recreatiewoningen	€ 205,00	€ 230,25	€ 237,25
	- Extra groene container	€ 90,00	€ 102,60	€ 106,10
-	Toeristenbelasting (tarief per overnachting)	€ 1,30	€ 1,30	€ 1,30
-	Forensenbelasting			
	afhankelijk van de vastgestelde WOZ-waarde:			
	tot € 46.000,00	€ 397,50	€ 406,50	€ 412,00
	van € 46.000,00 tot € 70.000,00	€ 488,00	€ 499,00	€ 505,50
	van € 70.000,00 tot € 93.000,00	€ 513,00	€ 524,50	€ 531,50
	van € 93.000,00 tot € 116.000,00	€ 525,00	€ 537,00	€ 544,50
	van € 116.000,00 tot € 139.000,00	€ 593,50	€ 607,00	€ 615,00
	van € 139.000,00 of meer.	€ 748,00	€ 765,00	€ 775,50
-	Rioolheffing (per aansluiting)	€ 238,50	€ 238,50	€ 238,50

* Het uitgangspunt is + 1,4%; hierbij is nog geen rekening gehouden met de gevolgen van de herwaardering voor 2020 naar waardepeildatum 1-1-2019 (was 1-1-2018). De WOZ-waardeontwikkeling dient te worden gecorrigeerd in de tarieven.

WOZ-waarden onroerende zaken (bedragen x € 1.000)

	Werkelijk 2018	Raming 2019	Raming 2020*
Waarde WOZ-objecten **	3.708.925	3.709.000	3.891.000
Waarde OZB-objecten **	3.691.938	3.692.000	3.874.000
- waarde woonruimten	2.898.068	2.900.000	3.084.000
- waarde niet-woonruimten	793.870	792.000	790.000
- vervallen OZB-gebruikersheffing woningen en woongedeelte niet-woningen	<u>-/- 121.502</u>	<u>-/- 150.000</u>	<u>-/- 140.000</u>
(amendement De Pater / motie van Beek)	672.368	642.000	650.000

* Bij de raming is nog geen rekening gehouden met de gemiddelde waardeontwikkeling.

** De waardepeildatum voor de bepaling van de waarde van de WOZ-objecten en van de OZB-objecten is

1 januari van het voorgaande jaar. Voor 2020 is de waardepeildatum dan 1 januari 2019.

In de tabel WOZ-waarden onroerende zaken staan de geraamde en werkelijke waarden van de onroerende zaken in de gemeente. De economische waarde van de onroerende zaken in een gemeente vormt onder meer de grondslag voor de onroerende-zaakbelastingen. Van ieder object moet de economische waarde worden vastgesteld. Door in de wet genoemde vrijstellingen krijgt niet iedere eigenaar of gebruiker van een gewaardeerd object een OZB-aanslag. Dit verklaart het verschil in waarden van WOZ-objecten en OZB-objecten.

Kwijtschelding

Belastingplichtigen met een laag inkomen kunnen kwijtschelding vragen van de onroerende-zaakbelastingen, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Dit geldt ook voor kleine, soms startende, zelfstandige ondernemers. De aanvragen worden wat betreft inkomen, vermogen en gezinssituatie getoetst aan door het rijk vastgestelde normen.

Onderstaande tabellen geven inzicht in het aantal (gehonoreerde) kwijtscheldingsverzoeken en de bedragen die daarmee gemoeid zijn.

Kwijtschelding

	Werkelijk 2018	Raming 2019	Raming 2020
Aantal verzoeken	581	575	575
Aantal gehonoreerd	416	430	430
Bedrag (bedragen x € 1.000)	168	184	184

Kosten 2015-2020 gehonoreerde kwijtscheldingsverzoeken (bedragen x € 1.000)

Jaar	OZB	Rioolheffing	Afvalstoffenheffing	Totaal
2015	1	101	91	176
2016	1	114	91	193
2017	2	118	89	207
2018	1	96	71	168
2019 (raming)	1	90	93	184
2020 (raming)	1	90	93	184

Belastingdruk

Belastingdruk 2020 (x € 1.000)

Opbrengst onroerende-zaakbelastingen	6.310		
af: opbrengst niet-woonruimten	- 2.760		
		3.550	
Opbrengst rioolheffing	3.926		
af: opbrengst niet-woonruimten	-432		
		3.494	
Opbrengst afvalstoffenheffingen	3.124		
		3.124	
Totaalopbrengst particuliere huishoudingen			10.168

De totale geraamde belastingopbrengst van particuliere huishoudens in 2020 bedraagt € 10.168.000. Het geraamde aantal woonruimten per 1 januari 2020 is 15.140 (betreft CBS gegevens Stuf cap). De gemiddelde belastingdruk per woonruimte van een *koopwoning* bedraagt dan € 671,60 (2019: € 660,00).

Deze indicatoren zijn berekend volgens een eigen - bestendig toegepaste - methode. Door verschillen in definities, en daardoor in gehanteerde tarieven en hoeveelheden, wijken deze indicatoren af van de beleidsindicatoren in het programma Bestuur en ondersteuning.

Huurders betalen geen onroerende-zaakbelasting. De belastingdruk van een *huurwoning*, uitgaande van een drie- of meerpersoonshuishouden, bedraagt dan € 475,75 (2019: € 468,75). Dit is de optelsom van de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Het aantal inwoners per 1 januari 2020 wordt geschat op 33.415. De belastingdruk per inwoner komt dan op € 304,29 (2019: € 299,20).

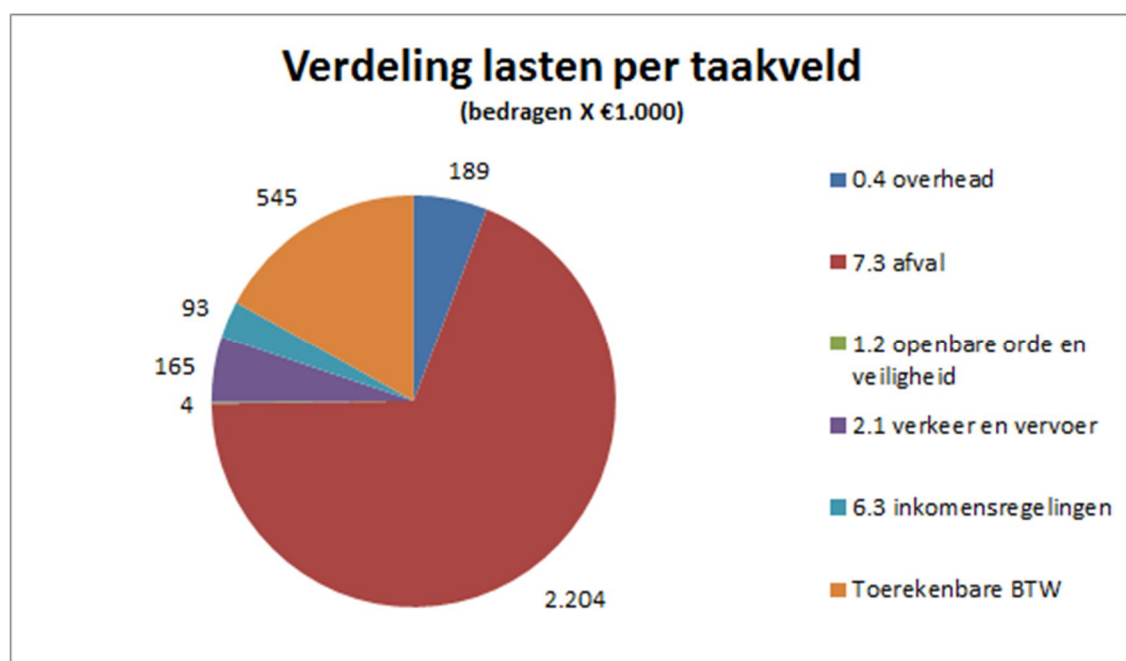
Kostenonderbouwing afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing

De hoofddoelen van het afvalstoffenbeleid 2016-2019 zijn een scheidingspercentage van 75% en 100 kg restafval per inwoner per jaar in 2020. Op dit moment is het scheidingspercentage 75% en 158 kg restafval per inwoner per jaar.

Door indexeringen van bestaande contracten (o.a. inzameling en verwerking) en nieuwe aanbestedingen die na verwachting hoger uitvallen nemen de kosten toe.

In het coalitie akkoord is opgenomen dat afvalstoffenheffing kostendekkend moet zijn. Als gevolg hiervan stijgen de tarieven afvalstoffenheffing 2020 ten opzichte van 2019 voor de huishoudens met € 7.

Onderbouwing toegerekende kosten

0.4 Taakveld overhead

De toegerekende kosten betreffen de kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces.

7.3 Taakveld afval

De toegerekende kosten betreffen alle kosten die gemaakt worden voor de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval. Op dit taakveld worden ook de kosten van heffing en invordering van de afvalstoffenheffing verantwoord.

1.2 Taakveld openbare orde en veiligheid

De toegerekende kosten betreffen de kosten van de inzet van een buitengewoon opsporingsambtenaar (BOA) voor toezicht en handhaving.

2.1 Taakveld verkeer en vervoer

De toegerekende kosten betreffen een deel van de kosten van het schoonmaken en (toezien op) schoonhouden van de openbare ruimte van veeg- en zwerfafval.

6.3 Taakveld inkomensregelingen

De toegerekende kosten betreffen de kosten van kwijschelding afvalstoffenheffing.

Toerekenbare BTW

De toegerekende kosten betreffen de geraamde btw op de exploitatie.

In onderstaande tabel wordt per taakveld weergegeven welk percentage van de afgeronde totale lasten of baten van het taakveld wordt toegerekend aan de afvalstoffenheffing.

Taakveld	Bedrag	% van de totale lasten afval
Lasten		
0.4 overhead	188.557	5,9%
7.3 afval	2.927.048	91,5%
1.2 openbare orde en veiligheid	3.725	0,1%
2.1 verkeer en vervoer	204.007	6,4%
6.3 inkomensregelingen	93.302	2,9%
Toerekenbare BTW	545.294	17,0%
totale lasten	3.961.933	123,8%
Baten		
0.4 overhead	0	0,0%
7.3 afval	-723.235	-22,6%
1.2 openbare orde en veiligheid	0	0,0%
2.1 verkeer en vervoer	-39.500	-1,2%
6.3 inkomensregelingen	0	0,0%
totale lasten	-762.735	-23,8%
Saldo lasten minus baten	3.199.198	100,0%

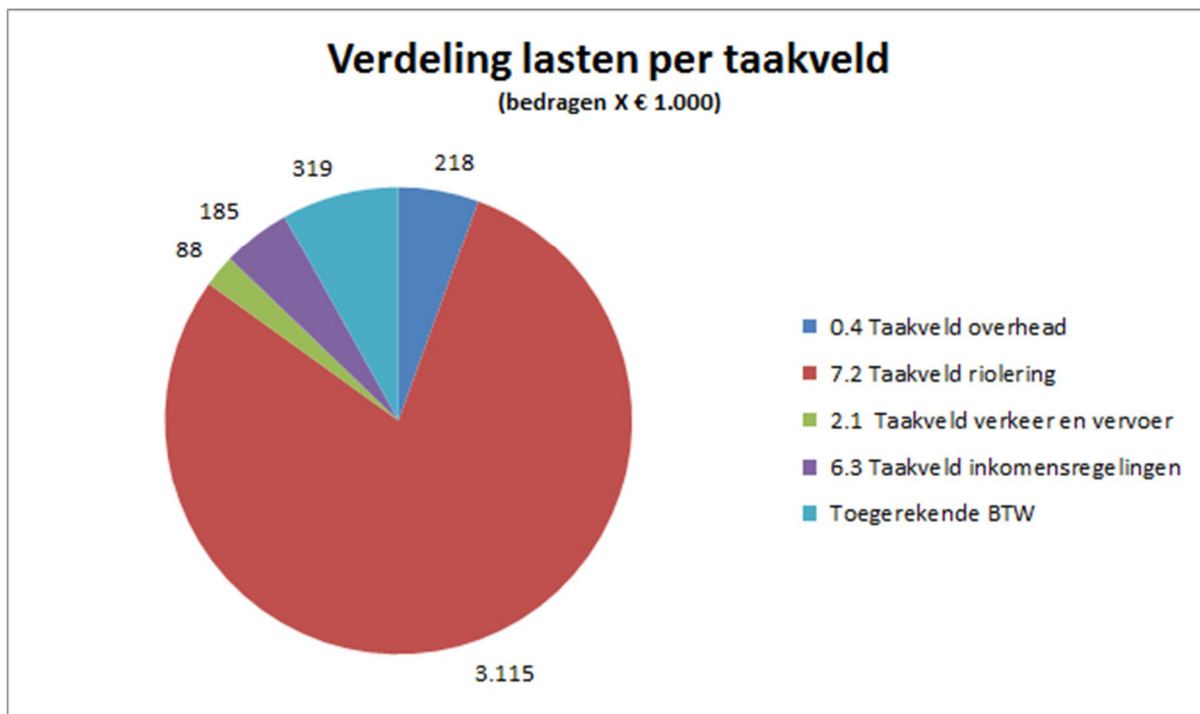
Totaaloverzicht baten en lasten afvalstoffenheffing 2020	
De toegerekende lasten	3.199.198
Leges opbrengsten aansluitingen afvalstoffenheffing	3.124.242
Verschil	74.956

Verloop egalisatiereserve tarief afvalstoffenheffing 2020	
Verwachte stand op 1 januari 2020	535.892
Mutatie	-/- 74.956
Stand op 31 december 2020	460.936

Kostenonderbouwing rioolheffing

Rioolheffing

Voor de rioolheffing is in het najaar van 2016 een nieuwe systematiek vastgesteld. Vanuit deze systematiek blijft de rioolheffing jaarlijks op hetzelfde niveau, nl. € 238,50 per aansluiting.

Onderbouwing toegerekende kosten

0.4 Taakveld overhead

De toegerekende kosten betreffen de kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces.

7.2 Taakveld riolering

De toegerekende kosten betreffen alle kosten die behoren tot de gemeentelijke taken ten aanzien van afvalwater en de waterhuishouding. Op dit taakveld worden ook de kosten van heffing en invordering van de riolering verantwoord.

2.1 Taakveld verkeer en vervoer

De toegerekende kosten betreffen een deel van de kosten van het schoonmaken en (toezien op) schoonhouden van de openbare ruimte van veeg- en zwerfafval.

6.3 Taakveld inkomensregelingen

De toegerekende kosten betreffen de kosten van kwijtschelding afvalstoffenheffing.

Toerekenbare BTW

De toegerekende kosten betreffen de geraamde btw op de exploitatie.

In onderstaande tabel wordt per taakveld weergegeven welk percentage van de afgeronde totale lasten of baten van het taakveld wordt toegerekend aan de afvalstoffenheffing.

Taakveld	Lasten per taakveld	% van de totale lasten riolering
0.4 Taakveld overhead	218.000	5,6%
7.2 Taakveld riolering	3.115.000	79,4%
2.1 Taakveld verkeer en vervoer	88.000	2,2%
6.3 Taakveld inkomensregelingen	185.000	4,7%
Toegerekende BTW	320.000	8,1%
Totale lasten	3.926.000	100,0%

Totaaloverzicht baten en lasten rioolheffing 2020	
De toegerekende lasten	3.925.668
De toegerekende baten	3.925.668
Verschil	0

Verloop voorziening riolering	
Verwachte stand op 1 januari 2020 (zie onder de kop Overzichten de staat reserves en voorzieningen).	1.840.068
Dotatie	1.097.479
Onttrekking	-/- 750.000
Stand op 31 december 2020	2.188.384

Verloop reserve riolering	
Verwachte stand op 1 januari 2020 (zie onder de kop Overzichten de staat reserves en voorzieningen).	817.659
Dotatie	0
Onttrekking	0
Stand op 31 december 2020	817.659

Kostprijsberekening omgevingsvergunning.

Leges omgevingsvergunningen zijn rechten die worden geheven op basis van artikel 229, eerste lid, onderdelen a en b van de Gemeentewet. Dit artikel luidt:

1. Rechten kunnen worden geheven ter zake van:
 - a. het gebruik overeenkomstig de bestemming van voor de openbare dienst bestemde gemeentebezittingen of van voor de openbare dienst bestemde werken of inrichtingen die bij de gemeente in beheer of in onderhoud zijn;
 - b. het genot van door of vanwege het gemeentebestuur verstrekte diensten.
- Er is sprake van dienstverlening, van gebruik van gemeentebezit en in sommige gevallen van een combinatie van beide.

Om de leges voor aanvraag van vergunningen voor plannen met een relatief lage bouwsom haalbaar en betaalbaar te houden, is in onze gemeente met name sprake van kruissubsidiëring tussen de grote en de kleine bouwplannen. Dit is een bestuurlijke keuze.

Binnen het legesstelsel voor aanvragen om een omgevingsvergunning voor bouwactiviteiten wordt gewerkt met een percentage over de bouwkosten.

Alle kosten die betrekking hebben op omgevingsvergunning zijn in onze begroting op de volgende posten begroot.

8.7156 Integrale toezicht en handhaving	Aandeel	€	233.000
	Overhead	€	198.000
	Btw	€	14.000

De lasten op het product integrale toezicht en handhaving worden voor 70% toegerekend. De overige lasten hebben betrekking op dienstverlening en handhaving en die mogen niet worden doorgerekend. Hiernaast wordt 70% van de toe te rekenen btw meegenomen.

8.7307 Welstand	Aandeel	€	30.000
	Btw	€	5.000

De lasten op het product Welstand worden voor 100% toegerekend. Hiernaast wordt de toe te rekenen btw meegenomen.

8.7312 Vergunningverlening	Aandeel	€	314.000
	Overhead	€	276.000
	Btw	€	5.000

De uitbreiding van het aantal uren heeft gedeeltelijk betrekking op dienstverlening. Daarom is het door te rekenen percentage verlaagd van 75% naar 70%. Aan het product Vergunningverlening wordt 70% van de kosten toegerekend aan directe werkzaamheden omgevingsvergunning. De overige lasten hebben betrekking op dienstverlening en die mogen niet worden doorgerekend. Hiernaast wordt 70% van de toe te rekenen btw meegenomen.

Aan de producten integraaltoezicht en vergunningverlening wordt overhead afzonderlijk toegerekend. Deze is verantwoord op het taakveld overhead. Op basis van een bedrag per toegerekende uur binnendienst: € 50,30 wordt de overhead toegerekend aan het bovengenoemd

producten. Het niet toerekenen van de overheadkosten zou een ongewenst begrotingstekort veroorzaken.

In de begroting 2020 bedraagt het saldo van bovenstaande producten € 1.500.000. Hiervan kan € 1.075.000 worden toegerekend aan de kostprijsberekening omgevingsvergunning.

In de begroting 2020 zijn € 700.000 aan baten geraamd.

Er is een dekkinggraad van 65%.

Kostprijsberekening begraafrechten.

Lijkbezorgingsrechten zijn rechten die worden geheven op basis van artikel 229, eerste lid, onderdelen a en b van de Gemeentewet. Dit artikel luidt:

1. Rechten kunnen worden geheven ter zake van:
 - a. het gebruik overeenkomstig de bestemming van voor de openbare dienst bestemde gemeentebezittingen of van voor de openbare dienst bestemde werken of inrichtingen die bij de gemeente in beheer of in onderhoud zijn;
 - b. het genot van door of vanwege het gemeentebestuur verstrekte diensten.

Er is sprake van dienstverlening, van gebruik van gemeentebezit en in sommige gevallen van een combinatie van beide.

Alle kosten die betrekking hebben op lijkbezorging zijn in onze begroting op de volgende posten begroot.

8.5600 Begraafrechten.	Aandeel	€	14.000
	Overhead	€	13.000

Dit product betreft alleen uren afdeling dienstverlening. Hiervan wordt 20% toe gerekend aan lijkbezorging voor het versturen van nota's, brieven, verlengingen, enz.

8.7800 Begraafplaatsen algemeen	Aandeel	€	355.000
	Overhead	€	20.000

Van het product begraafplaatsen algemeen wordt 68% toegerekend omdat een gedeelte onder andere betrekking heeft op graven voor onbepaalde tijd. Hiernaast worden de kosten van de oorlogsgraven buiten beschouwing gelaten en de uren binnendienst maar voor 34% toegerekend.

8.7805 Grafdelven	Aandeel	€	43.000
	Overhead	€	7.000

De lasten op het product grafdelven wordt voor 100% toegerekend. Deze kosten worden gemaakt op het moment dat er een graf ontstaat.

8.7810 Onderhoud graven	Aandeel	€	1.000
	Overhead	€	1.000

De lasten op het product onderhoud graven worden voor 20% toegerekend. De overigen hebben het in het verleden meerjarig afgekocht.

Aan de producten wordt overhead afzonderlijk toegerekend. Deze is verantwoord op het taakveld overhead. Op basis van een bedrag per toegerekende uur binnendienst: € 50,30 en buitendienst: € 9,98 wordt de overhead toegerekend aan de bovengenoemde producten. Het niet toerekenen van de overheadkosten zou een ongewenst begrotingstekort veroorzaken.

In de begroting 2020 wordt in het totaal € 775.000 begroot als totale kosten lijkbezorging. Hiervan kan € 453.000 worden toegerekend aan de kostprijsberekening lijkbezorgingsrechten.

In de begroting 2020 zijn € 400.000 aan baten geraamd. Er is een dekkingsgraad van 88%.

Ontwikkelingen

- Verkenning herziening/ verruiming lokaal belastinggebied begin 2020 op agenda Tweede Kamer
- Invoering benchmark woonlasten OZB, afvalstoffen- en rioolheffing in 2020 in plaats van de huidige macronorm OZB
- Stijgend aantal verkopen en verkoopprijzen door herstel van de woningmarkt
- Stijging aantal bezwaren niet-woningen door no-cure-no-pay-bedrijven
- In 2019 realiseren geautomatiseerde koppeling met landelijke voorziening BGT
- Verdere integratie uitvoering basisregistraties BAG, WOZ en BGT / toezicht en handhaving (inclusief vergunningsvrije bouw en onverantwoordelijke en/of illegale bouw)
- Overleg met waterschapsbesturen om ook de maximaal toegestane kwijtscheldingsnormen te gebruiken
- GBLT beëindigd eenzijdig per 1-1-2020 het samenwerkingscontract voor de toetsing van kwijtscheldingsaanvragen gemeente- en waterschapshellingen
(= 5 aug. 2019 ambtelijk aangekondigd / nog niet formeel opgezegd)
- Wetswijzigingen:

	1	vanaf 2022 WOZ-waardebepaling woningen op basis van BAG-gebruiksoppervlak in plaats van op inhoud;
	2	onderzoek naar het tegenstrijdig belang WOZ-waarde bij verhuur (verhuurder belang bij hoge waarde, huurder bij lagere waarde);
	3	mogelijkheid om bezwaar- en beroep in te stellen tegen een beschikking uitstel van betaling en tegen een beschikking kwijtschelding: na 2021.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

De gemeente bevindt zich in een dynamische omgeving. Om ambities te formuleren, beleid te maken en uit te voeren moeten keuzes worden gemaakt en risico's worden afgewogen. De regeldruk neemt toe, het takenpakket wordt uitgebreid en we hebben te maken met verschillende verwachtingen van inwoners. Wat we als gemeente doen is zichtbaar voor iedereen. De kans op reputatie- en financiële schade neemt toe. Daarom moeten we als gemeente de risico's die er zijn beheersen.

De mate waarin de gemeente in staat is om de bestaande risico's op te vangen wordt uitgedrukt in de ratio Weerstandsvermogen. Het weerstandsvermogen geeft de verhouding aan tussen de risico's die de gemeente loopt (*benodigde weerstandscapaciteit*) en de financiële middelen die de gemeente vrij kan maken om de nadelige gevolgen van deze risico's op te vangen (*beschikbare weerstandscapaciteit*).

$$\text{Weerstandsvermogen of ratio weerstandscapaciteit} = \frac{\text{beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{benodigde weerstandscapaciteit}}$$

Voor beoordeling van de uitkomst van de ratio wordt gebruik gemaakt van onderstaande tabel:

Ratio weerstandsvermogen	Waardering
> 2	Uitstekend
1,5 - 2,0	Ruim voldoende
1,0 - 1,5	Voldoende
0,8 - 1,0	Matig
0,6 - 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

In de nota Weerstandsvermogen en risicobeheersing staat dat de doelstelling van de gemeente is een ratio tussen 1 en 2. De gemeente heeft dan voldoende weerstandscapaciteit om mogelijke risico's af te dekken.

Vaststellen weerstandscapaciteit

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit diverse buffers in het eigen vermogen. Risico's kunnen zich incidenteel voordoen, bijvoorbeeld een negatief exploitatieresultaat. Deze risico's moeten worden opgevangen door een vrij aanwendbare reserve. De vrij aanwendbare reserves vormen de incidentele weerstandscapaciteit.

Als de financiële impact van risico's structureel is, moet dit worden opgevangen door de structurele weerstandscapaciteit. De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit de onbenutte belastingcapaciteit, de stelpost onvoorziene uitgaven en de structurele bestedingsruimte.

In onderstaande tabel staat de beschikbare weerstandscapaciteit opgenomen.

Weerstandscapaciteit (x 1.000)	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
<i>Exploitatie (structurele weerstandscapaciteit)</i>			
Onbenutte belastingcapaciteit	2.505	2.057	2.048
Onvoorziene uitgaven	25	25	25
Bestedingsruimte	0	257	0
Begrotingssaldo	0	0	p.m.
<i>Vermogen (incidentele weerstandscapaciteit)</i>			
Incidentele bestedingsruimte	273	0	0
Algemene A-reserve	3.017	3.017	3.017
Weerstandsvermogen bouwgrondexploitatie	1907	1.907	1.532
Bestemmingsreserves	444	397	1.118
Stille reserves	pm	pm	pm
Totaal	8.171	7.660	7.740

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit de onbenutte belastingcapaciteit, reserve onvoorziene uitgaven en de structurele bestedingsruimte.

De onbenutte belastingcapaciteit is het verschil tussen de voor het boekjaar geraamde opbrengsten uit onroerende zaakbelasting en de door het rijk vastgestelde normopbrengst voor dat jaar.

Wanneer een structureel risico optreedt is het niet altijd mogelijk de financiële impact op korte termijn in de begroting op te vangen. In dat geval kan een gemeente onder strikte voorwaarden een beroep doen op extra financiering van het Rijk (artikel 12 Gemeentewet). Eén van de voorwaarden is dat de gemeente de belastingcapaciteit ten volle benut. Dat kan niet oneindig. Daarom is door het Rijk een norm gesteld tot welk niveau het aanvaardbaar is de lokale belastingen te verhogen. Dit heet de artikel 12-norm. De normopbrengst voor 2020 is vastgesteld op 0,1853 % van de WOZ-waarde.

De geraamde opbrengst voor 2019 inclusief de correctie in verband met leegstand is € 6.279.000. De 'normopbrengst' voor 2019 is € 8.327.000. De onbenutte belastingcapaciteit is daarmee € 2.048.000.

Voor onvoorziene uitgaven is een stelpost opgenomen van € 25.000.

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit bestaat uit de algemene reserves (Algemene A-reserve en de reserve bouwgrondexploitatie), de vrij aanwendbare bestemmingsreserves, de incidentele bestedingsruimte en de stille reserves.

Op basis van de nota Reserves en voorzieningen zijn de reserve Openbare ruimte en de reserve Woon- en leefomgeving bestemd voor toekomstige maatschappelijke investeringen. Deze reserves zijn daarom niet in deze tabel opgenomen. Hetzelfde geldt voor de overige bestemmingsreserves waarvoor een specifieke aanwending is voorzien.

Vanaf 2019 wordt, na overleg met de provincie, ook de conjunctuurreserve gezien als een bestemde reserve. Hierdoor wordt deze niet meer meegenomen in het bedrag van het weerstandsvermogen. De stille reserves zijn niet geïnventariseerd.

Tabel opbouw weerstandsvermogen (x € 1.000)

Omschrijving reserve	Wel in weerstandsvermogen	Niet in weerstandsvermogen
Algemeen Weerstandsvermogen	3.017	
Weerstandsvermogen bouwgrondexploitatie	1.532	
Egalisatie tarief afvalstoffenheffing		461
Algemene bestemmingsreserve	-	1.611
Openbare Verlichting	-	-
Dienstverleningsprogramma	-	52
Jeugdgezondheidszorg BDU CJG	300	
Gezondheidszorg v.m. gemeente Beilen	-	49
Conjunctuurreserve	-	2.157
Alg. reserve Breedband	-	2.986
Reserve dekking kapitaallasten overig	-	2.118
Reserve dekking kapitaallasten	-	9.654
Onderhoud gebouwen	-	173
Reserve riolering	818	
Vervangingsinvesteringen		1.328
Totaal bestemmingsreserves	5.667	20.588

Benodigde weerstandscapaciteit

De risico's zijn geïdentificeerd en beoordeeld volgens het risicomanagementmodel uit de nota Weerstandsvermogen en risicomanagement 2015. Per risico is ingeschat hoe groot de kans is dat deze zich voordoet en wat de gevolgen hiervan kunnen zijn. Dit is gebeurd aan de hand van de volgende tabellen Kansscore en Klasse:

Tabel: Kansscore

Kansscore	Omschrijving	Toelichting
1	Minder dan of 1 keer per 10 jaar	Zeer onwaarschijnlijk
2	1 keer per 5-10 jaar	Onwaarschijnlijk
3	1 keer per 2-5 jaar	Waarschijnlijk
4	1 keer per 1-2 jaar	Mogelijk
5	1 keer per jaar	Vrijwel zeker

Tabel: Klasse

Klasse	Financieel gevolg	Imagobeeld	Referentiebeeld
A	< € 75.000	Zeer klein	Geen bedreiging voor de doelstellingen
B	Tussen € 75.000 en € 250.000	Klein	Minimale bedreiging voor de doelstellingen
C	Tussen € 250.000 en € 1.000.000	Midden	Bedreiging voor de doelstellingen
D	Tussen € 1.000.000 en € 1.500.000	Groot	Ernstige bedreiging voor de doelstellingen
E	> € 1.500.000	Zeer groot	Zeer ernstige bedreiging voor de doelstellingen

Ieder risico krijgt op basis hiervan een risicoscore waaraan een risicopercentage hangt. Dit percentage vermenigvuldigd met het risico leidt tot een risicobedrag. De uitkomsten hiervan staan opgenomen in het risicoprofiel of risicocontrolematrix.

Risico's

Onderwerp	Omschrijving van het risico	Risico-score	Risico-kans in %	Bedrag	Risico-bedrag	I of S	Reactie	Beheersmaatregel
<u>Sociaal domein</u> Het sociaal domein	In tegenstelling tot voorgaande jaren is het sociaal domein reeel begroot (voorheen budgetneutraal). De ontwikkeling van de zorgkosten is niet voor 100% te voorspellen. De jeugdzorg en de Wmo begeleiding is in 2019 opnieuw aanbesteed. De effecten hiervan zijn bij het opstellen van de begroting nog niet bekend.	3c	40%	670.000	268.000	S	verminderen / accepteren	Het beleid overeenkomstig aanpassen. Het aanwenden van de opgebouwde reserve.
<u>Sociaal domein</u> Abonnementstarief Wmo	Invoering abonnementstarief in plaats van de inkomensafhankelijke bijdrage. Voor Midden-Drenthe leidt dit tot lagere inkomsten. Hiermee is rekening gehouden in de begroting, maar het bedrag kan nog lager	5c	10%	300.000	30.000	S	accepteren	Het betreft een landelijke maatregel waar de gemeente geen invloed op heeft. Vanaf 2020 zal het effect op de begroting duidelijk worden en geraamd kunnen worden.

	uitvallen.							
<u>Participatiewet</u> Eigen risico Inkomensdeel	Uitkeringslasten tot 107,5% van het door het rijk toegekende inkomensdeel komen voor risico van de gemeente. De geraamde rijksbijdrage bedraagt afgerond € 7.344.500. 7,5% hiervan is € 550.838. Gelet op de arbeidsmarkt is de risicokans lager ingeschat.	3c	20%	550.838	110.168	S	verminderen / accepteren	In de werkprocessen is veel aandacht voor het voorkomen van fraude. In het kader van de re-integratie worden zoveel mogelijk bijstandsgerechtigden naar werk begeleid. Een plotselinge stijging van het aantal bijstandsgerechtigden kan echter niet altijd worden opgevangen.
<u>Arbeidsparticipatie</u> Loonkostensubsidie	Open einderegeling	5a	20%	80.000	16.000	S	accepteren	Afhankelijk van de jaarlijkse uitkomst keuring moet uit eigen middelen worden bijgedragen.
<u>Overhead</u> Garantiestellingen	De gemeente heeft nog 5 gewaarborgde geldleningen. Restant waarde is nog € 3,12 miljoen. Het risicobedrag stellen wij op 25%	1b	15%	780.000	117.000	I	Accepteren/beheersen	Wij kunnen hier niet zelf op sturen maar volgen het kritisch.

<u>Grondexploitatie</u> Gronden met hogere marktwaarde die onder de overgangsregeling tot 1/1/2020 vallen en nog niet in exploitatie zijn genomen.	Boekwaarde van deze gronden verlagen tot de agrarische marktwaarde.	5e	90%	1.500.000	1.350.000	I	accepteren	Uitvoering geven aan de BBV voorschriften. De verwerking heeft nog niet plaatsgevonden toen de begroting 2020 is opgesteld.
<u>Grondexploitatie</u> Bouwgrondexploitatie BIE plannen (<i>bedrag is 25% van de boekwaarde 31/12/2018</i>)	De begrote lasten worden niet meer afgedekt door de begrote baten.	1c	15%	2.669.750	400.463	I	beheersen	Toekomstige negatieve resultaten worden direct via een voorziening genomen. Pas investeren als er reële verkopen worden verwacht. Verkoop stimulerende maatregelen nemen.
<u>Gemeentefonds</u> Gemeentefonds (<i>bedrag is 5% van het begrote bedrag 2018</i>)	Door aanpassingen in de accessen en maatregelen van het Rijk.	3c	40%	1.611.650	644.660	I	accepteren	Indien van toepassing kortingen doorrekenen aan de budgetten van de vakafdelingen.
<u>Milieu</u> Zonnelingen.	Er is een risico dat de verstrekte zonnelingen niet worden terugbetaald.	1c	15%	576.451	86.468	I	beheersen	Jaarlijks wordt de zonnelening afgelost waarmee het risico ook wordt afgebouwd.
<u>Overhead</u> Staatssteun & Europese aanbesteding	Onvoldoende kennis over de complexe regelgeving op dit gebied waardoor ten onrechte Staatssteun wordt verschaft of onjuist wordt aanbesteed.	1b	15%	500.000	75.000	S	verminderen	Processen zijn zo ingericht dat in principe advisering plaatsvindt door Juridische zaken (Staatssteun) en / of de inkoper (gecoördineerde inkoopfunctie).
<u>Ruimtelijke ordening</u> Legesopbrengsten omgevingsvergunningen	Dat de begrote legesopbrengsten niet worden gerealiseerd. Zeer conjunctuurgevoelig.	3b	20%	700.000	140.000	I	verminderen	Flexibel inspelen op de lastenkant als de baten/werkzaamheden achterblijven.

<u>Begraafplaatsen</u> Opbrengst begraafrechten	Dat de begrote legesopbrengsten niet worden gerealiseerd.	4a	15%	400.000	60.000	I	verminderen	Informeren over mogelijkheden gemeentelijke begraafplaatsen, lasten verlagen
<u>Overhead</u> Digitale dienstverlening (bedrag is een ingeschat bedrag)	Welke schade een inbraak kan veroorzaken is nauwelijks te geven. Hangt af van de informatie die er wordt afgehaald en wat ermee wordt gedaan.	2b	15%	500.000	75.000	I	voorkomen	Optimale beveiliging en jaarlijks via een audit toetsen.
<u>Economische ontwikkeling</u> Kettingbeding Westeinde 52A.	Op dit pand rust een kettingbeding om niet bepaalde bedrijven te vestigen	1C	15%	450.000	67.500	I	beheersen	De planning is om op dit gebied te bestemmen als parkeerplaats en niet voor de supermarkt. Bij de planontwikkeling hiermee rekening houden.
<u>Wonen en bouwen</u> Verhuur gemeentelijke gebouwen	Dat de gebouwen op strategische gronden niet meer worden verhuurd.	4a	15%	150.000	22.500	I	beheersen	
<u>Omgevingswet</u> Financiële gevolgen van de invoering	Dat de nieuwe omgevingswet een naderende financiële mistbank kan gaan worden.					I/S	beheersen	Welke financiële gevolgen dit meebrengt kan niet worden overzien. Tijdig inspelen op verschuiving van werkzaamheden.
<u>Onderwijshuisvesting</u> Klimaatbeheersing schoolgebouw de Grift.	Dat de gemeente de juridische procedure verliest en zelf aansprakelijk blijft					I	beheersen	Juridisch control en het aanpassen van de werkprocessen. V oor de extra investering heeft de raad al een aanvullend krediet beschikbaar gesteld waarmee het financiële risico is afgedekt.

Re-integratie Bijdrage GR Stark	De begroting 2020 van Stark moet mogelijk worden bijgesteld. Dit heeft mogelijk effect op onze bijdrage in het exploitatietekort.					I	Accepteren / beheersen	Op het moment van schrijven van deze begroting is nog niet duidelijk wat de oorzaak en het mogelijk financieel effect van de bijstelling van de begroting is.
Economische ontwikkeling Breedband Coöperatie Sterk Midden-Drenthe.	Er is lening verstrekt van € 2,75 miljoen					I	beheersen	Nadruk op juridisch control. Het beschikbaar gesteld bedrag is als een reserve geparkeerd. Het financiële risico is afgedekt.
PAS (Programma Aanpak Stikstof) ontwikkelingen.	Kan gevolgen hebben voor diverse bouwontwikkelingen					I	Accepteren/ beheersen	Het PAS kan niet meer worden gebruikt voor het verlenen van vergunningen. Er moeten landelijk nieuwe beleidsregels opgesteld worden.
					3.462.758			

Vaststellen weerstandsvermogen

Weerstandsvermogen 2020

Op basis van de berekende weerstandscapaciteit en het risicobedrag kan het weerstandsvermogen voor 2020 als volgt worden berekend:

Incidentele + structurele weerstandscapaciteit			
7.740.000			
Weerstandsvermogen =	-----	=	-----
Risicobedrag			
3.462.758			
			= 2,2%

Uit deze inventarisatie blijkt dat de gemeente voldoende in staat is om mogelijke risico's af te dekken.

Risico's matrix

In onderstaande matrix zijn de risico's samengevat naar kans- en effectscore. De grote risico's - risico's met een relatief hoge kans- en effectscore - staan in de rode cellen. De kleine risico's – risico's met een relatief lage kans- en effectscore – staan in de groene cellen. Per cel is het aantal risico's opgenomen dat in de betreffende categorie valt.

Effect		A	B	C	D	E
		< 75.000	75.000-250.000	250.000-1.000.000	1.000.000-1.500.000	> 1.500.000
Kans	5 1 per jr	1	0	1	0	1
	4 1 per 1-2 jr	2	0	0	0	0
	3 1 per 2-5 jr	0	1	3	0	0
	2 1 per 5-10 jr	0	1	0	0	0
	1 > 1 per 10 jr	0	2	3	0	0

Financiële kengetallen

De financiële kengetallen geven de gemeenteraad een globaal inzicht in de verwachte financiële ontwikkelingen in de gemeente. In de begroting wordt een toelichting gegeven op de onderlinge verhouding tussen deze kengetallen en wat dat betekent voor de financiële positie van de gemeente.

Er zijn geen landelijke normen voor de kengetallen omdat deze erg afhangen van de lokale situatie.

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft de verhouding aan tussen de vaste en vlottende financiering en de totale baten vóór reservemutaties en geeft een indicatie van de druk van de kapitaallasten op de exploitatie. Bij de gecorrigeerde netto schuldquote worden de door de gemeente aan derden door verstrekte leningen gecorrigeerd. Een laag percentage is gunstig.

	(bedragen x 1.000)	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2019	2020	2021	2022	2023
a	Vaste schulden (cf. art 46 BBV)	53.324	52.169	47.844	43.515	39.182
b	Netto vlottende schuld(cf art 49 BBV)	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000
c	Overlopende passiva (cf art 49 BBV)	600	600	600	600	600
d	Financiële activa (cf art 36 lid d, e en f BBV)	1.741	1.650	1.554	1.453	1.348
e	Uitzettingen < 1 jaar (cf art. 39 BBV)	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
f	Liquide middelen (cf art 40 BBV)	580	580	580	580	580
g	Overlopende activa (cf art 40a BBV)	0	0	0	0	0
h	Totale baten (cf art 17 lid c BBV (dus excl. mutaties reserves)	76.882	80.311	80.730	82.248	82.395
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H * 100%)	97%	92%	86%	79%	74%

Analyse

De netto schuldquote is een percentage dat ongeveer overeenkomt met het Europese schuldplafond van 60% van het bruto binnenlands product. Dat percentage geldt voor de lidstaten van de Europese Unie. Normaal bevindt de netto schuldquote van een gemeente zich ergens tussen de 0% en 100%. De schuldquote is in 2019 opgelopen als gevolg van de financiering van de bouw van een brede VO school in Beilen.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen geeft de verhouding aan tussen de vaste en vlottende financiering en de totale baten vóór reservemutaties exclusief doorgeleende gelden. Het geeft een indicatie van de druk van de kapitaallasten op de exploitatie. Omdat bij leningen onzekerheid bestaat of ze allemaal worden terugbetaald, wordt de netto schuldquote zowel berekend inclusief als exclusief de doorgeleende gelden. Zo wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Een laag percentage is gunstig.

	(bedragen x 1.000)	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2019	2020	2021	2022	2023
a	Vaste schulden (cf. art 46 BBV)	53.324	52.169	47.844	43.515	39.182
b	Netto vlottende schuld(cf art 49 BBV)	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000
c	Overlopende passiva (cf art 49 BBV)	600	600	600	600	600
d	Financiële activa (cf art 36 lid d, e en f BBV)	6.176	5.941	5.701	5.457	5.209
e	Uitzettingen < 1 jaar (cf art. 39 BBV)	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
f	Liquide middelen (cf art 40 BBV)	580	580	580	580	580
g	Overlopende activa (cf art 40a BBV)	0	0	0	0	0
h	Totale baten (cf art 17 lid c BBV (dus excl mutaties reserves)	76.882	80.311	80.730	82.248	82.395
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H * 100%)	91%	86%	81%	74%	69%

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger dit percentage, hoe gunstiger dit is voor de financiële weerbaarheid van de gemeente.

Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat volgens artikel 42 BBV uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten.

	(bedragen x 1.000)	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2019	2020	2021	2022	2023
a	Eigen vermogen (cf. art. 42 BBV)	26.468	26.255	26.255	26.255	26.255
b	Balanstotaal	109.549	108.895	104.570	100.241	95.908
	Solvabiliteit (A/B) * 100%	24%	24%	25%	26%	27%

Analyse

Het Uitvoeringsprogramma 'Naoberkracht Midden in Drenthe' en het bestedingsplan 2020 zijn bekostigd door een forse greep van ruim € 7,5 miljoen uit de reserves. Hiermee komen wij volgens de algemene normwaarden bruto schuld ratio solvabiliteit in het blok *voorzichtigheid is geboden*. Door afschrijvingen stijgt het percentage weer in de loop van de jaren.

Algemene normwaarden bruto schuld Ratio Solvabiliteit	
Weinig tot geen schuld	> 80 %
Normaal	30% - 80%
Voorzichtigheid geboden	20% - 30%
Bezit zeer zwaar belast met schuld	0% - 20%

Grondexploitatie

De grondexploitatie kan een forse impact hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond moet worden terugverdiend bij de verkoop. Kenmerkend voor grondexploitaties is dat de looptijd meerdere jaren is. Naarmate de inkomsten verder in de toekomst liggen, brengt dit meer rentekosten en risico's met zich mee. Een grondexploitatie van 10% over hoger wordt over het algemeen beschouwd als kwetsbaar. Echter dit kengetal moet worden gezien in relatie tot de lokale situatie.

	(bedragen x 1.000)	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2019	2020	2021	2022	2023
a	Niet in exploitatie genomen/m.i.v. 2017 strategische gronden (cf art 38 lid 1 punt 1 BBV)	7.045	6.855	6.855	6.855	6.855
b	Bouwgrond in exploitatie (cf art 38 lid b BBV)	10.095	8.370	6.322	3.863	1.727
C	Totale baten (cf art 17 lid c BBV (excl. mutaties reserves)	76.882	80.311	80.730	82.248	82.395
	Grondexploitatie (A+B)/C*100	22%	19%	16%	13%	10%

Analyse

We hebben per 1 januari 2020 circa € 8,4 miljoen aan gronden in exploitatie. De waardering hiervan is afhankelijk van de (verwachte) toekomstige verkopen en de verplichte winstneming (conform de POC methode). Dit wordt jaarlijks intern geanalyseerd en geactualiseerd.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal laat zien dat de begroting in meerjarig opzicht structureel sluitend is. Wanneer dit cijfer negatief is, betekent het dat het structurele deel van de begroting onvoldoende ruimte biedt om de lasten te blijven dragen.

De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten en uitgedrukt in een percentage.

	(bedragen x 1.000)	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2019	2020	2021	2022	2023
a	Totale structurele lasten	76.022	79.589	80.099	81.940	81.275
b	Totale structurele baten	77.462	80.311	80.730	82.248	82.395
c	Totale structurele toevoegingen aan de reserves	2	2	2	2	2
d	Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	47	47	47	47	47
e	Totale baten	77.462	82.282	81.546	82.913	82.995
	Structurele exploitatieruimte (B-A) + (D-C)/e * 100%	1,92%	0,93%	0,83%	0,43%	1,40%

Analyse

In de meerjarenbegroting kunnen de structurele lasten worden afgedekt met structurele baten.

Belastingcapaciteit

Met dit kengetal wordt de hoogte van de lokale lastendruk vergeleken met het landelijk gemiddelde. Voor de landelijke gemiddelden voor 2020 en verder is uitgegaan van een structurele verhoging van 0,7%.

	(bedragen x 1.000)	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2019	2020	2021	2022	2023
a	OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	236,00	244,00	248,00	252,00	257,00
b	Rioolheffing voor een gezin	238,50	238,50	238,50	238,50	238,50
c	Afvalstoffenheffing voor een gezin	230,25	237,25	241,15	244,45	248,25
d	Eventuele heffingskorting	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
e	Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (a + b + c - d)	704,75	719,75	727,65	734,95	743,75
f	Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin in t-1	740,00	740,00	745,18	750,40	755,65
	Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar t-1 (e / f) * 100%	95,24%	97,26%	97,65%	97,94%	98,43%

Analyse

Voor de begrotingsjaren geldt dat de verwachte lokale lastendruk iets onder het landelijk gemiddelde ligt. Voor meer inzicht in de hoogte van de lokale lastendruk wordt verwezen naar de paragraaf Lokale heffingen.

Onderhoud kapitaalgoederen

Een aanzienlijk deel van de aanwezige kapitaalgoederen zoals infrastructuur, gebouwen en plantsoenen is in beheer en onderhoud van de gemeente.

Door de gemeenteraad is hiervoor de verzamelnota Onderhoud kapitaalgoederen vastgesteld.

De verzamelnota geeft inzicht in:

- de beleidsuitgangspunten (= gewenste kwaliteit) uit de door de raad vastgestelde beleids- en beheersplannen.
- het (meerjarig) financiële beslag dat voortvloeit uit deze beleidskeuzes.

Onderdeel	Beleid	Gewenste kwaliteit
Wegen	Beleidsplan Wegen en bruggen 2018-2028	wegen: niveau B (CROW) fietspaden: niveau A (CROW)
Bruggen	Beleidsplan Wegen en bruggen 2018-2028	algemeen: niveau B (CROW) op fietsroutes: niveau A (CROW)
Riolering	Watertakenplan Fluvius 2016-2021 specificatie Midden-Drenthe	Technisch / functioneel
Openbaar groen		Technisch / functioneel / aanzien
• buiten bebouwde kom • binnen bebouwde kom	Landschapsbeleidsplan 2012 Groenbeleidsplan 2016-2025	
Openbare verlichting	Beleidsplan Verduurzaming openbare verlichting 2014-2023	Technisch / functioneel, milieu, groen
Speeltuinen	Beleidsplan Spelen in Midden-Drenthe 2011-2020	Technisch / functioneel
Gebouwen	Notitie gebouwenbeleid 2015	Hoog (gemeentehuis) redelijk (werkplaatsen en stallingsruimten) gemiddeld (alle overige gebouwen)

Voor de verschillende onderdelen zijn beheersplannen vastgesteld.

Beheersplannen	Vastgesteld door raad in (jaar)	Looptijd t/m (jaar)	Financiële vertaling in begroting
Wegen	2017	2027	ja
Bruggen	2017	2027	ja
Riolering	2016	2021	ja
Openbaar groen			
• buiten bebouwde kom • binnen bebouwde kom	2012 2016	- 2025	ja ja
Openbare verlichting	2014	2023	ja
Speeltuinen	2011	2020	ja
Gebouwen	2015	-	ja

Wegen

Kerncijfers

De totale oppervlakte van alle verhardingen die de gemeente onderhoudt, bedraagt ongeveer 3,8 miljoen vierkante meter. De totale lengte aan wegen bedraagt ongeveer 850 kilometer.

Verhardingssoorten	Aantal m ²
gesloten verharding (asfalt)	2.140.000
gesloten verharding (beton)	160.000
open verharding (klinkers, tegels)	1.290.000
onverhard	210.000
totaal	3.800.000

Aantal kilometers	Aantal km
binnen bebouwde kom	227
buiten bebouwde kom	536
fietspaden (vrijliggend of parallel)	120
voetpaden	170
zandwegen	74

Vervangingswaarde: € 200 miljoen

Ambities voor dit begrotingsjaar

We hebben als gemeente een wettelijke taak als wegbeheerder. In raadsvergadering van 29 juni 2017 is nieuw beleid vastgesteld voor het onderhoud van wegen en bruggen 2018-2028.

Naast een inhaalslag op uitgesteld groot onderhoud zal de focus liggen op de kwaliteit van fietspaden en fietsroutes. Een ander aspect waar fors op wordt ingezet is de aanleg van bermverharding en passeerhavens.

Waar combinaties met andere werkzaamheden gemaakt kunnen worden, zal daar de prioriteit komen te liggen.

Financieel overzicht

De uitgaven met betrekking tot wegenonderhoud vallen onder het taakveld Verkeer en vervoer in het programma Verkeer, vervoer en waterstaat.

Budgetten (bedragen x € 1.000)	Besteed 2018	Raming 2019	Raming 2020
Exploitantiebudget voor groot onderhoud	269	177	176
Exploitantiebudget voor klein onderhoud	325	300	300
Investerings wegen en fietspaden	1.181	1.775	1.240
Investerings graskeien en passeerhavens	582	431	445

Het budget voor investeringen 2019 is inclusief nog niet bestede kredieten uit voorgaande jaren.

Het begrote exploitatiebedrag voor groot onderhoud is vanaf 2018 verlaagd, het begrote exploitatiebedrag voor klein onderhoud is vanaf 2018 verhoogd. Beide aanpassingen zijn een gevolg van het nieuwe beleid Wegen en bruggen 2018-2018. In dit beleidsplan is ook het investeringsniveau voor de periode 2018-2028 bepaald.

Indexering

In het Beleidsplan Wegen en bruggen 2018-2028 is vastgelegd dat voor het op niveau brengen en houden het noodzakelijk is dat de bedragen jaarlijks geïndexeerd worden. Dit geldt zowel voor de investeringen als voor de exploitatiebudgetten.

Voor het onderdeel wegen wordt de GWW index van het deelgebied 42/43 gehanteerd.

Voor 2020 betekent dit een indexering van 3,15%.

Planning 2020

Het definitieve programma voor het groot onderhoud in 2020 zal in het eerste kwartaal van 2020 bekend worden.

De planning voor de aanleg van passeerhavens en bermverharding zal in het najaar bekend zijn.

Naast de investeringen uit het groot onderhoud vinden nog een aantal investeringen plaats.

Fietspaden: Stille kant Oranjekanaal, Smildegergeriven (7 blokken) en Garmingerstukken.

Wegen: Rotonde A28 afrit 30, en het Oosteinde, het Westeinde en de Hoofdstraat in Westerbork

Investeringsplanning 2020

Voor 2020 moet de raad voor de uitvoering van de nota Midden-Drenthe op de goede weg voor het beleid onderhoud wegen en bruggen de volgende geïndexeerde bedragen (+3,15%) beschikbaar stellen.

wegen	1.084.971
fietspaden	154.625
bermverharding en passeerhavens	445.051

Bruggen

Kerncijfers

Midden-Drenthe beheert en onderhoudt als onderdeel van de infrastructuur 83 bruggen en duikers verspreid over de gemeente.

Soort	Aantal
Beweegbare bruggen over de Drentse Hoofdvaart	7
Vaste verkeersbruggen	21
Duikerbruggen	4
Voormalige beweegbare bruggen	8
Fiets- en voetgangersbruggen	35
Duikers	8
totaal	83

Door de aanleg van het nieuwe fietspad Mussels/Hijken zijn er twee nieuwe fiets- voetgangers bruggen bijgekomen. Ook is gebleken dat het onderhoud van steigers (Oranjekanaal en Drentse hoofdvaart) bij de gemeente ligt. Deze steigers zijn niet meegenomen met de inspecties. In 2020 gaan we weer inspecteren en worden ook de steigers meegenomen. De vervangingswaarde van de steigers en bruggen is circa € 19 miljoen euro.

Ambities voor dit begrotingsjaar

In 2020 wordt opnieuw het areaal aan kunstwerken en steigers geïnspecteerd. De resultaten hiervan worden jaarlijks verwerkt in een onderhoudsprogramma. Hierbij spelen nieuwe richtlijnen op het gebied van onderhoud ook een rol. De nieuwe inspecties kunnen invloed hebben op In de raadsvergadering van 29 juni 2017 is het nieuw beleid vastgesteld voor het onderhoud van wegen en bruggen 2018-2028.

Financieel overzicht

Voor regulier onderhoud wordt het beschikbare budget in de begroting ingezet. Het budget is vanaf 2018 naar boven bijgesteld. De investeringen voor groot onderhoud en vervanging komen voort uit inspecties en worden vanaf 2018 beschikbaar gesteld vanuit het beleidsplan Wegen en bruggen 2018-2028.

Budgetten (bedragen x € 1.000)	Besteed 2018	Raming 2019	Raming 2020
Exploitantiebudget regulier onderhoud	116	177	182
Investeringen:			
- vervanging bruggen	121	320	597
- renovatie bruggen	247	326	0

Het budget voor investeringen 2019 is inclusief nog niet bestede kredieten uit voorgaande jaren.

In 2018 en 2019 is alles nagenoeg uitgevoerd volgens plan van uitvoering (investeringen):

- vervangen houten bruggen; Smilde, Beilen, Zwiggelte (totaal 6 stuks)
- groot onderhoud beton bruggen (totaal 5 stuks)
- groot onderhoud draaibruggen over de Drentse Hoofdvaart (totaal 2 stuks)
- Houten brug Carry v Bruggenstraat Smilde

Ook is de Duikerbrug Beilerweg in 2019 vervangen (stond gepland op 2020), omdat door nader onderzoek dit noodzakelijk is gebleken.

Indexering

In het Beleidsplan Wegen en bruggen 2018-2028 is vastgelegd dat voor het op niveau brengen en houden het noodzakelijk is dat de bedragen jaarlijks geïndexeerd worden. Dit geldt zowel voor de investeringen als voor de exploitatiebudgetten.

Voor het onderdeel bruggen wordt de GWW index van het deelgebied 4213 gehanteerd.

Voor 2019 betekent dit een indexering van 2,6%.

Planning 2020

Regulier en correctief onderhoud (voorlopige opzet)	Bedrag
Conservering bruggen (val)	21.000
Conservering/richten brugleuningen	20.000
Schoonmaken bruggen	37.500
Onderhoud beschoeiing bij landhoofd	41.000
Betonreparaties en reparaties houten dekken	11.000
Slijtlagen op val	30.000
Onderhoudscontracten draaibare bruggen	6.100
Onderhoud en ad hoc storings draaibare bruggen	10.200
Totaal	176.800

Investeringsplanning 2020

Voor 2020 moet de raad voor de uitvoering van de nota Midden-Drenthe op de goede weg voor het beleid onderhoud wegen en bruggen de volgende geïndexeerde bedragen (+2,4%) beschikbaar stellen.

Vervangingen bruggen en kunstwerken.	597.239
Fietsbrug naast Halerbrug	
Brug Westerborkerveld	
Duiker Mr JB Kanweg	
Renovatie bruggen (groot onderhoud)	20.000
Fietsbrug Hart van Drenthe	

Riolering

Kerncijfers

Opbouw stelsel	Aantal
Vrijverval riolering:	
• gemengd rioolstelsel	167 km
• droogweer afvoer (DWA)	41 km
• regenwater afvoer (RWA)	51 km
Persleidingen:	
• kernen	15 km
• buitengebied	220 km
Verzamelleiding buitengebied	51 km

	Aantal
Gemalen	48 stuks
Randvoorzieningen	13 stuks
Pompunits	768 stuks
IBA's	125 stuks
Ongezuiverde lozingen	18 stuks
Heffingseenheden	14.650 stuks

Ambities voor dit begrotingsjaar

Op grond van de Wet milieubeheer rust op de gemeente de zorgplicht voor een doelmatige inzameling en transport van stedelijk afvalwater dat vrijkomt binnen haar grondgebied (Afvalwater zorgplicht). In de Waterwet is geregeld dat de gemeente de zorgplicht heeft voor de doelmatige inzameling en transport van afvloeiend hemelwater (Hemelwater zorgplicht). Verder is in de Waterwet geregeld dat de gemeente maatregelen moet treffen om structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming te voorkomen of te beperken voor zover doelmatig (Grondwater zorgplicht).

Om aan de zorgplichten te voldoen zijn diverse voorzieningen (systemen) aangelegd. De gemeente dient de voorzieningen adequaat te beheren voor zover de gemeente beheerder is. Hoe de gemeente de voorzieningen beheert en financiert legt zij vast in het Watertakenplan (2016-2021). Het opstellen van het watertakenplan is binnen de regionale samenwerking Fluvius gedaan. Het doel is om de stijging van de kosten te beperken, de kwaliteit te verbeteren en de kwetsbaarheid te verminderen.

In 2021 loopt het Watertakenplan af. In 2020 zullen gaan beginnen met de voorbereidingen van een nieuw plan. De focus zal met name gericht zijn op klimaat adaptieve maatregelen (uitvoeringsplan). In 2020 voeren we eerst de risicodialoog met stakeholders, bewoners en bedrijven naar aanleiding van de stresstesten. Verder gaan we bezig met het bepalen van de strategie en een uitvoeringsplan.

Financieel overzicht

De exploitatielasten voortvloeiend uit het Watertakenplan worden gedekt uit de rioolheffing.

Uitgangspunt bij vaststelling van de rioolheffing is dat zij kostendekkend moet zijn.

Budgetten (bedragen x € 1.000)	Besteed 2018	Raming 2019	Raming 2020
Bedrag voor onderhoud (excl. BTW)	714	1.006	928
Bedrag voor investeringen (excl. BTW)	485	3.210	750

Het budget voor investeringen 2019 is inclusief nog niet bestede kredieten uit voorgaande jaren.

Planning 2020

Er wordt ingezet op het vervangen en afkoppelen op diverse locaties in combinatie met andere werkzaamheden. Naast de reguliere onderhoudswerkzaamheden vindt nog een aantal incidentele werkzaamheden plaats.

Investeringsen		Bedrag
•	Afkoppelen:	350.000
	Oosteinde en Westeinde Westerbork	
•	Vervangen:	350.000
	Oosteinde en Westeinde Westerbork	
•	Vervanging pompen en gemalen:	50.000
	Vervangen telemetrie systeem van de kleine gemalen	
Exploitatie (incidenteel)		
•	Geen	

Openbaar groen

Kerncijfers

omschrijving	aantal
Landschappelijk groen: lengte bermen buiten bebouwde kom	536 km.
Groen in de bebouwde kommen: openbaar groen	180 ha.

Ambities voor dit begrotingsjaar

De ambities voor het begrotingsjaar 2020 zijn vooral het uitvoering geven aan het nieuwe beleid. Daarbij is er bijzondere aandacht voor natuurvriendelijk groen, bomenbeleid en plaagsoorten. De kaders voor het onderhoud van het openbaar groen zijn vastgelegd in het Landschapsbeleidsplan (buiten bebouwde kom) en Groenbeleidsplan (binnen bebouwde kom).

Landschapsbeleidsplan

In het Landschapsbeleidsplan staat de gemeentelijke visie op het landschap in het buitengebied. Doel is onder meer om de verschillende landschapstypen te versterken. Voor het beheer van bermen, bomen, sloten, houtwallen en singels zijn richtlijnen aangegeven.

Groenbeleidsplan

Het Groenbeleidsplan bevat een overkoepelende visie voor het groen binnen de bebouwde kommen. Groenstructuren, functies, beheermethoden en werkwijzen worden in hoofdlijnen aangegeven. Het groenbeleidsplan is in maart 2016 vastgesteld door de raad.

Groenonderhoud

Het areaal groen en bomen is opgenomen in een geautomatiseerd beheerprogramma. Het groenonderhoud voor de hele gemeente wordt uitbesteed op basis van een beeldbestek. In dit bestek wordt de gewenste kwaliteit omschreven en wordt per m² afgerekend. Stark (opvolger van Alescon) voert de meeste werkzaamheden uit. De bomeninspecties worden binnen de bebouwde kom in eigen beheer uitgevoerd en in het buitengebied uitbesteed. Ook specifieke werkzaamheden zoals de bestrijding van de eikenprocessierups wordt uitbesteed..

Plaagsoorten

Er bestaan diverse plaagsoorten die hinder op kunnen leveren zoals reuzenberenklauw, japanse duizend knoop, jacobskruid en eikenprocessierupsen. Door veranderde wetgeving moeten wij met sommige invasieve soorten invasieve voorkomen dat zij zich uitbreiden. Er komen geregeld vragen hoe wij hiermee omgaan. Om een duidelijk antwoord te kunnen geven gaan wij daar beleid voor opstellen.

De eikenprocessierups is de laatste jaren snel toegenomen. De kosten en inzet van de monitoring, beheersing en afhandeling van meldingen zijn de afgelopen jaren snel opgelopen. Het huidige beleid op het gebied van eikenprocessierupsen sluit niet meer aan bij de actuele situatie.

Financieel overzicht

Budgetten (bedragen x € 1.000)	Besteed 2018	Raming 2019	Raming 2020
Bedrag voor onderhoud	2.559	2.528	2.783
Bestedingsplan *)	8	172	340

Het betreft hier de kosten van onderhoud bermen en wegbeplanting, onderhoud landschap en bossen, onderhoud plantsoenen en wandelpaden en kerntaken groenvoorziening.

*) De lasten bestedingsplan hebben voor 2019 betrekking op de uitvoering van het groenplan Westerbork.

Planning 2020

De belangrijkste activiteiten zijn groenonderhoud (o.a. grasmaaien, onkruidbeheersing, snoeien en boominspecties).

Openbare verlichting

Kerncijfers

Jaar	Aantal lichtmasten:	Aantal armaturen (excl. LED)	waarvan met LED-verlichting	Elektriciteitsverbruik per jaar:
2012				1.096.000kWh
2013	7.779	*	49	1.092.784kWh
2014	7.779	*	734	1.055.606kWh
2015	7.822	*	822	1.008.688kWh
2016	7.822	*	1.306	**1.130.073kWh
2017	8.075	8.197	1.600	972.662kWh
2018	8.140	8.268	1.775	976.351kWh

* Het aantal armaturen verschilt van het aantal masten (dubbele armaturen, grondspots e.d.).
Het

aantal armaturen is maatgevend voor het stroomverbruik. Het totaal aantal lampen bedraagt 8.557 stuks, er zijn een behoorlijk aantal armaturen waar dubbele lampen in zitten.

** In 2016 is er een behoorlijke toename in stroomverbruik geweest.

Vervangingswaarde: € 8 miljoen

Ambities voor het begrotingsjaar

Het beleidsplan Verduurzaming openbare verlichting is in 2013 opnieuw vastgesteld (geactualiseerd). Bij verduurzaming van de verlichting is er aandacht voor de volgende aspecten:

- Gelijkmatigheid van de verlichting
- Verlichtingssterkte
- Energiebesparing
- Lichthinder, lichtvervuiling en duisternis en materialisatie

Binnen bestaande budgetten is ruimte voor de uitvoering deze maatregelen.

Financieel overzicht

Budget (bedragen x € 1.000)	Besteed 2018	Raming 2019	Raming 2020
Exploitatiebudget voor onderhoud	256	283	306
Uitvoering beleidsplan	42	50	50

Planning 2020

In de planperiode 2013 tot 2023 zijn de volgende werkzaamheden opgenomen:

- Vervangen van circa 250 armaturen
- Armaturen statisch dimmen (doorlopend na vervanging)
- Verwijderen van kom indicatie-verlichting

Speelvoorzieningen

Kerncijfers

Speelvoorzieningen	Aantal
Speelplaatsen:	138 stuks
• waarvan schoolpleinen	15 stuks
Speeltoestellen:	811 stuks
• waarvan op schoolpleinen	177 stuks
• waarvan op begraafplaatsen	1 stuks
Aantal overeenkomsten speeltuinen (excl. schoolpleinen)	105
Aantal organisaties speeltuinen	74

Ambities voor het begrotingsjaar

Beleidsplan Spelen 2011-2020

In 2011 is het beleidsplan voor de speelvoorzieningen in Midden-Drenthe 2011-2020 vastgesteld. Gestreefd wordt naar een verbetering van de spreiding van de speelvoorzieningen, waarbij gekeken wordt naar het aantal kinderen in een buurt of dorp en hun leeftijd. Het beleid is gericht op het stimuleren van de lichamelijke en sociale ontwikkeling van kinderen. Daarnaast willen we ook de betrokkenheid van bewoners bij hun buurt en het omzien naar elkaar stimuleren. Alle gegevens van kinderen en speelvoorzieningen zijn geactualiseerd, zodat we met actuele gegevens kunnen blijven streven naar hetgeen we in het beleidsplan hebben vastgesteld.

Bewonersparticipatie

De realisatie van speelvoorzieningen in buurten en dorpen vindt in Midden-Drenthe in principe slechts plaats wanneer vrijwilligers bereid zijn het dagelijkse beheer en het klein onderhoud van de speelvoorziening op zich te nemen. Groot onderhoud, vervangingen en veiligheidsinspecties worden gedaan door de gemeente. Afspraken hierover zijn vastgelegd in een overeenkomst. Het Speeltuinoverleg Midden-Drenthe behartigt de belangen van de speeltuinvolwassenen. De vrijwilligers ontvangen een bijdrage voor beheer, onderhoud en activiteiten. De bijdrage is mede afhankelijk van het aantal toestellen.

Schoolpleinen

In 2014 zijn overeenkomsten gesloten met Kits Primair en COG Drenthe. Alle schoolpleinen bij de reguliere basisscholen zijn openbaar toegankelijk en vallen onder het speelvoorzieningenbeleid. Er zijn afspraken gemaakt over onder meer aansprakelijkheid, aantal toestellen en onderhoud.

Veiligheid

Op speelvoorzieningen is het Warenwetsbesluit attractie- en speeltoestellen van toepassing. Op grond van dit besluit is de beheerder verplicht de toestellen goed te onderhouden. In een logboek moeten per toestel gegevens over onderhoud, inspecties, vervanging onderdelen, reparaties en ongevallen worden bijgehouden.

Financieel overzicht

Budget (bedragen x € 1.000)	Besteed 2018	Raming 2019	Raming 2020
Bedrag voor onderhoud en reparatie zandbakken en speeltoestellen	209	187	185
Bestedingsplan	0	0	0

Planning 2020

Het budget wordt besteed aan onderhoud en vervanging van de speeltoestellen, ondergronden en zandbakken door de gemeente, en een subsidie aan de speeltuinverenigingen. Daarbij wordt kritisch gekeken naar vervanging door het vastgestelde beleidsplan en de daarin vastgestelde normen aan te houden.

Gemeentelijke gebouwen

Het betreft hier het regulier onderhoud aan de gemeentelijke gebouwen.

De financiële middelen die hier jaarlijks voor nodig zijn, worden betaald uit de bestemmingsreserve Onderhoud gebouwen.

Voor enkele categorieën gebouwen gelden naast het onderhoudsbeleid enkele aanvullende / afwijkende regels.

Sportaccommodaties

In de gemeente bestaat tussen de sportaccommodaties verschil in exploitatie en beheer. Naast de accommodaties die de gemeente exploiteert zijn er de (deels) verzelfstandigde accommodaties. Laatstgenoemde categorie ontvangt van de gemeente een bijdrage in de exploitatiekosten. De bijdragen worden jaarlijks geïndexeerd op basis van een vooraf afgesproken set van indexcijfers. Voor 2020 bedraagt de index 5,1%.

Exploitatiebedragen (bedragen x € 1.000)	2020
Sportcomplex Hooghalen	39
Sportcomplex Noord-West Beilen	58
Sportcomplex Wijster	49
Korfbalaccommodatie Beilen	12
Tennisbanen Beilen	11
Tennisbanen Smilde	12
Tennisbanen Westerbork	10
Sportcomplex Smilde	9

Dorpshuizen

Op 27 mei 2004 heeft de raad de koersnotitie Dorpshuizen Midden-Drenthe vastgesteld. De koersnotitie bevat onder meer de volgende afspraken:

- Klein en preventief onderhoud komt voor rekening van het bestuur van het dorpshuis
- Groot onderhoud wordt uitgevoerd en georganiseerd door de besturen van de dorpshuizen.
De kosten komen voor rekening van de gemeente.

Bij gecombineerde dorpshuizen, dus bijvoorbeeld in combinatie met een school, vindt een verrekening plaats. De financiële dekking vindt plaats via de reserve Onderhoud gebouwen.

- De gemeente levert een bijdrage van maximaal 50%, tot een maximum van € 100.000,00 in de verbouwkosten voor functionele aanpassingen (50%-regeling). De financiële dekking moet dan plaatsvinden vanuit de bestedingsruimte.

Aula's

De gemeente is eigenaar van de aula's in Westerbork en Smilde. Het beheer en het klein onderhoud van deze aula's is in handen van de betreffende aulaverenigingen. Het eigendom, het beheer en het onderhoud van de aula in Beilen is en blijft in handen van de stichting.

Voor het groot onderhoud van de aula's geldt de regeling zoals die voor de dorpshuizen geldt (koersnotitie Dorpshuizen Midden-Drenthe). De vereniging / stichting zorgt er in overleg met de gemeente voor dat het groot onderhoud wordt georganiseerd en uitgevoerd. De kosten zijn voor rekening van de gemeente. Financiële dekking van het groot onderhoud vindt plaats via de reserve Onderhoud gebouwen.

Planning 2020

Het onderhoud aan gebouwen vindt plaats op basis van de betreffende geactualiseerde jaarschijf uit het meerjarenonderhoudsprogramma (O-prognose).

Jaarlijks wordt een bedrag aan de reserve Onderhoud gebouwen toegevoegd (2020: € 529.185). Dit bedrag is een jaargemiddelde gebaseerd op het meerjarenonderhoudsprogramma en bedoeld om fluctuaties in de exploitatie te voorkomen. De werkelijke lasten in een jaar worden onttrokken aan deze reserve (2020: € 650.765).

Per saldo leidt dit in 2020 tot een onttrekking aan de reserve van € 121.580.

Verloop bestemmingsreserve onderhoud gebouwen 2020 (Bedragen x € 1.000)				
	Saldo 1-1-2020	Toevoeging	Onttrekking	Saldo 31-12-2020
Bestemmingsreserve	528	0	128	400

Het geraamde bedrag van € 650.765 voor onderhoud wordt over de volgende groepsindeling verdeeld:

Onderdeel	Gepland onderhoudsbedrag (x € 1.000)
Sportcomplexen	22
Sporthallen	179
Gymlokalen	46
Zwembaden	122
Dorpshuizen	57
Woningen	20
Baaruhuisjes	9
Aula's	5
Brandweerkazernes	29
Gemeentehuis	90
Multifunctionele accommodaties	42
Werkplaatsen	29

Diversen	1
Totaal	651

Bedrijfsmiddelen

Om de bedrijfsvoering van de organisatie zo optimaal te kunnen uitvoeren moeten de benodigde bedrijfsmiddelen goed functioneren. Op dit te garanderen beschikt de gemeente over een geactualiseerde meerjarig vervangingsschema. Hierbij gaat het om de vervanging van materieel voor wegen en groen, automatisering, facilitair en materiaal voor sport- en welzijnsaccommodaties. De uit deze investeringen voortvloeiende kapitaallasten worden onttrokken aan de bestemmingsreserve vervangingsinvesteringen. Vanuit de exploitatie wordt jaarlijks een bedrag toegevoegd aan de bestemmingsreserve.

Als een vervangingsinvestering voldoet aan één van de volgende eisen wordt deze niet geactiveerd maar direct volledig afgeschreven:

- Een aanschafprijs van € 15.000 of minder;
- Een levensduur die korter is dan 4 jaar;
- Een jaarlijkse vervanging van hetzelfde materieel.

Verloop bestemmingsreserve vervangingsinvesteringen 2019 (Bedragen x € 1.000)				
	Saldo 1-1-2020	Toevoeging	Onttrekking	Saldo 31-12-2019
Bestemmingsreserve	905	680	767*	818

* De onttrekking bestaat uit de kapitaallasten van voorgaande jaren en de lasten van de vervangingen van 2020 die niet worden geactiveerd maar direct ten laste van de bestemmingsreserve komen.

Uit te voeren werken in 2020

Het geraamde investeringsbedrag voor 2020, inclusief niet te verrekenen btw, bedraagt afgerond € 1.132.000:

	(x € 1.000)
Materieel buitendienst (auto's, berm-, weg- en rioolonderhoud)	636
Materiaal zwembaden, gymlokalen en sporthallen	52
Automatisering en facilitair	444

Financiering (Treasury)

Jaarlijks wordt zowel in de begroting als in de jaarrekening een paragraaf financiering opgesteld met als doel het treasurybeleid van de gemeente in beeld te brengen. In de begroting komen de concrete beleidsplannen aan de orde, terwijl in het jaarverslag de realisatie van de het beleid wordt beschreven.

De gemeentelijke treasuryfunctie omvat het financieren van gemeentelijk beleid (de programma's) en het uitzetten van geldmiddelen die niet direct nodig zijn. Dit laatste is echter achterhaald door de invoering van het schatkistbankieren in 2014. Al onze overtollige middelen moeten we dagelijks naar het Rijk afstorten. We krijgen het weer terug zodra we het weer nodig zijn.

Meer specifiek houdt dit in:

- het tijdig aantrekken van voldoende financiële middelen om de programma's uit te kunnen voeren (beschikbaarheid);
- het beheersen van de risico's verbonden aan de treasuryfunctie (risico minimalisatie);
- het zoveel mogelijk beperken van de rentekosten (renteoptimalisatie);
- het beperken van de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities (kosten minimalisatie).

Beleidskader

De Wet Fido geeft voorschriften met betrekking tot het aantrekken van geldleningen, het uitzetten van middelen en het verstrekken van garanties. Van belang hierbij is dat deze activiteiten geschieden in het kader van het uitoefenen van de publieke taak.

Het kader van het financieringsbeleid is vastgelegd in de 'Financiële verordening gemeente Midden-Drenthe ex artikel 212 Gemeentewet' van 15 december 2016. Met de verordening stelt de raad op hoofdlijnen de spelregels voor het financiële beleid, de financiële organisatie en het financiële beheer vast. In artikel 14 wordt de financieringsfunctie behandeld. Dit zijn de uitvoeringsregels van het treasury beleid. Hierin is opgenomen dat in principe geen geldleningen worden verstrekt. Het verstrekken van geldleningen kan slechts geschieden nadat de gemeenteraad hierover is gehoord. Aan het verstrekken van leningen en garanties worden nadere voorwaarden verbonden.

Marktontwikkeling en rentevisie

Bepalend voor de ontwikkelingen van de korte rente is het monetaire beleid van de Europese Centrale Bank (ECB). Het belangrijkste doel dat de ECB nastreeft is prijsstabiliteit, hetgeen zich vertaalt in een jaarlijkse inflatie voor de Eurozone van maximaal 2%. Op 16 maart 2016 verlaagde de ECB de herfinancieringsrente voor het laatst naar 0%. Dit betekent dat banken gratis geld kunnen lenen bij de centrale bank. De depositorente, de vergoeding die banken krijgen om bij de ECB geld te stallen, staat op -0,4%.

Hiernaast koopt de ECB obligaties op om de kredietverlening van de banken aan bedrijven te stimuleren. Een negatieve depositorente stimuleert de banken om geld uit te lenen.

De lange rente (20 jaar) is in juli 2019 ongeveer 0,57%. We hebben voor het laatst op 1 november 2017 een langlopende geldlening afgesloten van € 2,75 miljoen voor 20 jaar tegen een rente van 1,29%. Dit betreft projectfinanciering van het aanleggen van een glasvezelnetwerk in de buitengebieden. Op dit moment (juli 2019) hebben we een kasgeldlening afgesloten van € 8 miljoen. Dit is ongeveer een miljoen boven onze kasgeldlimiet. We zullen dus in de loop van het jaar een langlopende geldlening moeten aantrekken. In maart/april 2020 begint de bouw van de nieuwe VOS-school en er wordt een zonnepanelenpark gebouwd aan de Leemdijk. Voor deze projecten moeten we langlopende geldleningen aantrekken.

Verwachte liquiditeits ontwikkeling

Voor de begroting van 2020 is berekend dat er een tekort aan financieringsmiddelen is van € 48 miljoen. Dit bedrag komt tot stand door het totaal van de verwachte boekwaarden per 1 januari 2020 te verminderen met de boekwaarde van de langlopende geldleningen en de verwachte boekwaarde van de reserves en voorzieningen op 1 januari 2020.

Onze kasgeldlimiet bedraagt € 7 miljoen en omdat de korte rente goedkoper is dan de lange rente, zullen we de kasgeldlimiet volledig benutten.

Na aftrek van de kasgeldlimiet van € 7 miljoen resteert een tekort van € 41 miljoen. Deze raming is erop gebaseerd dat alle geplande investeringen zijn uitgevoerd. In de praktijk is dit niet het geval. Op het moment van schrijven van deze begroting is er ook nog voor € 40 miljoen aan geplande investeringen aanwezig. Dit betreft onder andere de bouw van een school voor voortgezet onderwijs in Beilen en het aanleggen van zonnepanelenpark aan de Leemdijk.

In de begroting 2020 gaan we er vanuit dat een kasgeldlening 0% kost (1 maand) en een eventuele langlopende geldlening 1,5%. Het omslagpercentage bedraagt 2,5%. In 2018 was dit 3%.

Hieronder is het renteschema toegevoegd, waarmee inzicht wordt gegeven in de rentelasten externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening.

Renteschema t.b.v. de paragraaf Financiering		
a de externe rentelasten over de korte en lange financiering		€ 1.665.020
b de externe rentebaten	-/-	€ -
Saldo rentelasten en rentebaten		€ 1.665.020
c1 De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	€ 205.298	
c2 De rente van de projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	€ 105.128	
	€ 310.426	€ -310.426
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		€ 1.354.594
d1 Rente over eigen vermogen		€ 781.685
d2 Rente over voorzieningen		€ -
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		€ 2.136.279
e De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/-	€ 2.370.376
f Renteresultaat op het taakveld Treasury		€ 234.097

Het renteresultaat is ontstaan door de afronding van het omslagpercentage naar 2,5%. Dit bedrag geeft de extra ruimte weer voor het aangaan van eventuele geldleningen of de ruimte als de rente van nog aan te trekken geldleningen hoger is dan verwacht.

Risicopositie

De langlopende leningenportefeuille heeft op 1 januari 2019 een schuldrestant van ongeveer € 35 miljoen. De gemiddelde rente op de leningenportefeuille bedraagt 3,6%. De BNG Bank is de grootste geldverstrekker.

De onderstaande tabel geeft het verwachte verloop voor 2019-2022 van de renterisiconorm.

Stap	Variabelen renterisiconorm	2019	2020	2021	2022
(1)	Renteherzieningen	0	0	0	0
(2)	Aflossingen	3.352	3.498	3475	3480
(3)	Renterisico (1+2)	3.352	3.498	3475	3480
(4)	Renterisiconorm	16.374	16.374	16.374	16.374
(5a) = 4>3	Ruimte onder renterisiconorm	13.022	12.876	12.899	12.894
(5b) = 3>4	Overschrijding renterisiconorm				
	Berekening renterisiconorm				
	Begrotingstotaal jaar T	81.758			
(4a)	Percentage	20			
(4b)	Regeling				
	Renterisiconorm jaar T	16.352			
(4)	= 4a*4b/100				

Het begrote lastentotaal voor 2020 bedraagt € 81,7 miljoen waarmee de renterisiconorm op € 16,4 miljoen uitkomt (20% van € 81,7 miljoen).

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet geeft de toelaatbare omvang van de netto vlottende schuld aan en dient derhalve om het renterisico op de korte termijn te beheersen. Juist voor de korte termijn geldt dat de renterisico's aanzienlijk kunnen zijn, vanwege mogelijke fluctuaties op de geldmarkt.

Onder de vlottende schuld vallen alle financieringen met een rente typische looptijd korter dan 1 jaar. De limiet bedraagt een bij ministeriële regeling vastgesteld percentage van de begrote gemeentelijke uitgaven. Voor 2020 is de kasgeldlimiet bepaald op 8,5% van het uitgaventotaal van de begroting 2020.

Het begrotingstotaal 2020 bedraagt € 81,9 miljoen waarmee de kasgeldlimiet uitkomt op € 6,9 miljoen. Iedere drie maanden wordt de stand van de netto vlottende schuld van de gemeente getoetst aan de kasgeldlimiet. De tabel geeft voor 2020 een wisselend beeld van het verloop van het liquiditeitssaldo. Het betreft een raming, maar als er langer dan 3 kwartalen een overschrijding van de kasgeldlimiet ontstaat, zal er een langlopende geldlening worden afgesloten.

De onderstaande tabel geeft voor 2020 het verwachte verloop van de netto vlottende schuld en of overschot aan kasmiddelen afgezet tegen de kasgeldlimiet.

Stappen	(1) Vlottende schuld	(2) Vlottende middelen	(3) Netto vlottend (+) of overschot middelen(-)
(1) - (2) = (3)			
Ultimo kwartaal 1	19.000	17.000	-2.000
Ultimo kwartaal 2	18.000	24.000	6.000
Ultimo kwartaal 3	23.000	21.000	-2.000
Ultimo kwartaal 4	19.000	17.000	-2.000
(4) gemiddelde van (3)			-
Stappen (5-9)	Variabelen		Bedragen
(5)	kasgeldlimiet (KGL)		6.844
(6a) = (5>4)	ruimte onder de KGL		6.844
(6b) = (4>5)	overschrijding van de KGL		
Berekening kasgeldlimiet (5)			
(7)	Begrotingstotaal		81.758
(8)	Percentage regeling		8,50%
(5) = (7) x (8) / 100	kasgeldlimiet		6.949

Bedrijfsvoering

Bedrijfsvoering in een gemeentelijke organisatie kan worden omschreven als de sturing en beheersing van bedrijfsprocessen om de in de programma's gestelde beleidsdoelstellingen te realiseren. Deze doelen zijn ontleend aan zowel de aan de gemeente opgedragen (wettelijke) taken als het door de gemeenteraad vastgestelde beleid.

Bedrijfsvoering betreft zowel de primaire processen als de ondersteunende processen. Deze paragraaf beperkt zich tot de ondersteunende processen.

Taakveld overhead en verdeling apparaatskosten

Om de raad meer inzicht te geven in de totale kosten van de overhead voor de gehele organisatie en meer zeggenschap over die kosten te geven, is in het BBV bepaald dat in de begroting een apart overzicht opgenomen wordt van de overheadkosten.

Onder overhead vallen alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Ondersteunende taken zijn niet direct dienstbaar aan de externe klant of het externe product. Wanneer deze ondersteunende taken worden uitbesteed, behoren de uitbestedingskosten bedrijfsvoering tot de overhead.

Door deze definitie te gebruiken kan een eenduidig inzicht worden gegeven in de kosten die direct zijn toe te rekenen aan bepaalde taakvelden. Bijvoorbeeld de personeelskosten van de medewerkers van een bepaalde afdeling, rente en afschrijvingslasten en andere kosten die direct verband houden met het betreffende taakveld.

De kosten van overhead worden verantwoord onder het programma Bestuur en ondersteuning.

Organisatieontwikkeling

"We zijn een gemeente die past bij deze tijd. Inwoners, ondernemers en organisaties gaan dat merken. Onze medewerkers veranderen mee. Want zij zijn het visitekaartje van onze gemeente." Dit citaat uit het coalitieakkoord typeert de organisatie die we willen en moeten zijn.

Als organisatie zitten we midden in een ontwikkelingstraject om een duurzaam fitte organisatie te worden. Hiervoor is in de begroting ook geld beschikbaar gesteld. Dit traject is in het voorjaar van 2019 gestart door de interim gemeentesecretaris en zal worden voortgezet door de nieuwe gemeentesecretaris/algemeen directeur die in het najaar van 2019 wordt aangesteld.

De organisatiestructuur is gewijzigd. De directie bestaat uit twee personen en er zijn geen afdelingshoofden. De directie wordt ondersteund door de concerncontroller, de directiesecretaris en de HR-adviseur. Het centrale management van de organisatie wordt uitgevoerd door elf teamleiders. Doelstelling is dat alle sleutelposities goed bezet zijn.

Personeelsbeleid

Binden en boeien zijn de speerpunten voor het HR-beleid in 2020.

Allereerst is er aandacht voor de huidige medewerkers. Centraal daarbij blijft de focus op hun ontwikkeling. Zij moeten de ambitie van de organisatie waar maken, zij maken het verschil. Het wordt hierbij steeds belangrijker om verder te kijken dan de dag van vandaag. Daarom werken we verder aan strategische personeelsplanning en aan een nieuwe systematiek voor het voeren van ontwikkelgesprekken.

Daarnaast is er meer aandacht voor veiligheid, gezondheid en welzijn. De in 2019 aangesteld Arbo adviseur voert regie op de aan te stellen preventiemedewerkers en aan de uitvoering van de Risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E).

Ten tweede zien we dat de arbeidsmarkt verandert. De economie trekt aan waardoor werkgevers meer behoefte hebben aan goed gekwalificeerd personeel. Dit personeel is schaars en kan kiezen uit meerdere banen. Willen we ook in de (nabije) toekomst talenten uit de markt kunnen werven, dan is het noodzakelijk om een aantrekkelijke werkgever te blijven. We gaan in 2020 op zoek naar de mogelijkheden om dit te realiseren.

Op 1 januari 2020 vindt de inwerkingtreding van de wet normalisatie rechtspositie ambtenaren plaats. De implementatie heeft al plaatsgevonden. In 2020 zullen nog de nodige inspanning van de advies afdeling vragen. Met name verouderd beleid wat opgenomen is in het personeelshandboek zal up to date worden gemaakt zodat dit passend is bij de visie van de gemeente Midden Drenthe.

Financiën en controlling

In het uitvoeringsprogramma 2018-2022 zijn plannen gemaakt voor de hele bestuursperiode. De plannen voor 2020 zijn in de perspectiefnota 2020 actueel gemaakt en verwerkt in deze begroting.

De inkomsten die de gemeente van het Rijk krijgt, staan onder druk. Dat komt vooral omdat het Rijk minder uitgeeft dan verwacht. Daardoor krijgen gemeenten ook minder geld. We hebben veel ambitie en willen binnen de beschikbare middelen zoveel mogelijk bereiken. We kiezen er daarom voor eerst te investeren, in de verwachting dat de opbrengsten later zullen volgen. Voor een aantal grote onderwerpen zoals het sociaal domein en de organisatieontwikkeling is daarom vooral incidenteel geld beschikbaar gesteld.

Gedurende de bestuursperiode zullen we monitoren wat de behaalde resultaten zijn en of de doelen zoals beschreven in de programma's worden bereikt. Dat vraagt van ons dat we in control zijn. Als we plannen maken, beloften doen, geld uitgeven, dan willen we achteraf ook weten hoe het is gegaan.

Communicatie

Communicatiemiddelen = maatwerk

Uitgangspunt bij al onze communicatie is dat we blijven aansluiten bij de samenleving. We gaan de mogelijkheden voor de aanschaf van een professionele media monitoring tool verkennen. Deze tool helpt de organisatie om beter te kunnen inspelen en anticiperen op ontwikkelingen in de buitenwereld.

Communicatie is altijd maatwerk. We hebben veel verschillende middelen tot onze beschikking: De gemeenteberichten in de Krant van Midden-Drenthe, de website, social media en traditionele media, informatiebijeenkomsten, brieven, mail, folders, magazines, free publicity, perscontacten, persoonlijk contact. Communicatie zet voor elk onderwerp en elke doelgroep de juiste mix van middelen in. Een communicatieadviseur gaat zich komend jaar specifiek bezighouden met interne communicatie, om de organisatie ontwikkeling te ondersteunen.

Participatie

In het uitvoeringsprogramma is aangegeven dat participatie belangrijk is. Dit moet wel worden gedaan binnen de bestaande middelen en formatie. De vakafdeling en communicatie maken samen, per onderwerp/project, de afweging of en in welke mate we participatie inzetten.

Samen met de organisatie gaan we daar de komende tijd ervaring mee opdoen en leren hoe het moet. Voor jongerenparticipatie hebben we in het afgelopen jaar met Welzijn, raadsleden én jongeren geëxperimenteerd. Dat heeft geleid tot het boekje 'jouw mening telt'. In 2020 gaan we aan de slag met jongerenparticipatie. Ook daarvoor geldt dat we steeds maatwerk leveren in de middelen die we daarvoor inzetten.

Website en social media

Digitale media worden steeds belangrijker. Dat betekent dat we onze website blijven ontwikkelen. Hetzelfde geldt voor social media. Met dat laatste willen we in 2020 meer aan de slag door inzet van korte filmpjes, veel beeldmateriaal en uitbreiding van aparte social media kanalen voor grote projecten zoals de Culturele gemeente.

Projecten

In 2020 zijn er verschillende projecten waar communicatie en/of participatie voor moet worden ingezet.

- Afval(scheiding)
- Lieveingerveld
- Bouw school voor voortgezet onderwijs
- Duurzaamheidsvisie
- Omgevingswet en Omgevingsvisie
- WelWoZo
- Culturele gemeente
- Jeugdbeleid

Juridische zaken

Advisering

Zwaartepunt in deze taak is juridische advisering aan bestuur en organisatie, zowel op publiekrechtelijk als privaatrechtelijk terrein. Dit betreft gevraagde advisering en ook advisering vanuit een proactieve rol. In 2020 wordt o.a. door middel van de uitkomsten van een legal audit ingezet op het verstevigen van de positie van de juridisch adviseurs om meer grip te krijgen op - en het voorkomen van - eventuele juridische risico's.

Bezwarencommissie

Het secretariaat van de Commissie bezwaarschriften is een belangrijke taak inclusief de voorbereiding op de advisering door de commissie aan het gemeentebestuur.

In 2017 zijn in totaal 110 bezwaarschriften ontvangen.

In 2018 zijn 92 bezwaarschriften ontvangen. Van deze bezwaarschriften waren er 58 op het terrein van het sociaal domein (voornamelijk Participatiewet).

In 2019 zijn tot 10 juli 83 bezwaarschriften ingediend. Dit is al een ruime stijging ten opzichte van het aantal op 10 juli 2018 (53 bezwaarschriften). Eind 2019, begin 2020 zal het bezwaarproces in kaart worden gebracht en waar mogelijk efficiënter en klantvriendelijker ingericht worden.

Beroepszaken

Ook advisering van het gemeentebestuur over beroepszaken aanhangig bij een rechtbank, de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State en Centrale Raad van Beroep is een onderdeel van het werk bij juridische zaken.

Informatievoorziening

We leven in een informatiesamenleving, waarin we de beschikking hebben over veel informatie en waarin we steeds meer mogelijkheden hebben om zaken digitaal te regelen. Ook bij de overheid zien we steeds meer veranderingen optreden als gevolg van digitalisering.

Dienstverlening en bedrijfsvoering

Voor de dienstverlening en bedrijfsvoering is een goed functionerende informatievoorziening van groot belang. Veel van onze gemeentelijke processen worden uitgevoerd door gedigitaliseerde informatiesystemen. Informatievoorziening is daarmee niet meer alleen een ondersteunend proces, maar is inmiddels een onmisbare schakel in onze bedrijfsvoering geworden. Digitalisering biedt mogelijkheden om processen efficiënter in te richten, maar ook om data in te zetten voor bijvoorbeeld beleidsontwikkeling. Ook voor onze dienstverlening biedt het kansen om deze verder door te ontwikkelen en te verbeteren. We onderzoeken de mogelijkheden en verliezen daarbij ook onze minder digivaardige inwoners niet uit het oog.

Landelijke ontwikkelingen en wetgeving

Onze informatievoorziening is voor een belangrijk deel onderhevig aan landelijke ontwikkelingen als de Digitale agenda 2020, Samen organiseren en de Gemeenschappelijke Gemeentelijke Infrastructuur en wetgeving als de wet Digitale Overheid, de Wet Open Overheid, de wet Digitale Toegankelijkheid en de Omgevingswet. Verdere digitalisering van de overheid is in deze wetgeving de

rode draad. We volgen deze ontwikkelingen en wetgeving en spelen hier op in door deze op een passende manier naar onze eigen gemeentelijke praktijk en ambities te vertalen.

Informatiebeveiliging en privacy

We werken als gemeente digitaal en zaakgericht. Daarnaast wordt van ons gevraagd dat we transparant zijn, bijvoorbeeld doordat inwoners en bedrijven toegang hebben tot hun eigen dossiers en door gegevensuitwisseling in het kader van integrale samenwerking (bv. In het sociaal domein). Inwoners en bedrijven moeten er op kunnen vertrouwen dat hun informatie bij ons in veilige handen is. Dit vraagt om continue waakzaamheid met betrekking tot informatieveiligheid en privacy. We werken voortdurend aan de borging en verbetering van de informatieveiligheid en nemen maatregelen met betrekking tot de continuïteit, organisatie en infrastructuur. Dit heeft hoge prioriteit.

Een goede basis informatievoorziening

Alle acties die wij uitvoeren op het gebied van informatisering en automatisering zijn er op gericht een informatievoorziening te creëren die veilig, efficiënt, toegankelijk, bij de tijd is en waarmee we kwalitatief goede (digitale) dienstverlening kunnen bieden. Daarnaast werken we aan een omgeving die goed te beheren is. Kortom: een goede basis.

Vanuit een goede basis bouwen we verder aan informatievoorziening die inwoners, bedrijven, instellingen en onze medewerkers goed kunnen gebruiken en die hen goede ondersteuning biedt.

We werken hier op een planmatige wijze aan. Belangrijke onderwerpen voor het komende jaar zijn:

- Het bieden van toekomstgerichte en betrouwbare digitale dienstverlening;
- Veilige, stabiele en kwalitatieve informatievoorziening: uitvoering van beveiligingsaudits en een kwaliteitssysteem waarin processen rondom informatievoorziening en –veiligheid gebundeld zijn van DigiD tot archief tot basisregistraties tot geo-informatie;
- Datagedreven werken ontwikkelen ten behoeve en management- en sturingsinformatie, maar ook voor beleidsvorming;
- Optimaliseren van processen en systemen ten behoeve van efficiënt, integraal en samenwerken;
- Digitaal en zaakgericht werken herijken;
- Digitaal Stelsel Omgevingwet (DSO) implementeren;
- Duurzame toegankelijkheid van het (digitale) archief, het geheugen van onze gemeente;
- Ontwikkeling van het stelsel van basisregistraties door het verbeteren van de kwaliteit door verdere opbouw en de koppeling van wettelijk verplichte basisregistraties;
- Modernisering werkplekken om beter aan te sluiten bij hedendaagse werkwijzen;

Inkoop

We zien het belang van rechtmatige en doelmatige inkoop voor de gemeente groeien. De professionaliteit van de inkooporganisatie neemt toe. Er blijft echter continu ruimte voor verbetering. De inkoopfunctie is decentraal ingericht, dit vraagt om blijvende bewustwording van alle medewerkers in onze organisatie. Dit doen we door ons te houden aan een gestructureerde inkoopcyclus.

Naast rechtmatigheid en doelmatigheid focussen we ons ook op aandachtsgebieden zoals: maatschappelijk verantwoord inkopen, lokaal en MKB-vriendelijk aanbesteden en de invulling van Social Return (on Investment) bij aanbestedingstrajecten.

Huisvesting en facilitair

Onze gehele gemeentelijke organisatie wordt voorzien van facilitaire ondersteuning, technisch gebouwenbeheer en advies. Praktisch betekent dit goede huisvesting, facilitaire dienstverlening en service gericht gebouwenbeheer. Er wordt op dusdanige wijze huisvesting, beheer en facilitaire ondersteuning geboden zodat de medewerkers van de gemeente erop kunnen vertrouwen dat zij hun werk optimaal kunnen uitvoeren. Hiermee worden de medewerkers op dit gebied ontzorgd zodat zij zich binnen de organisatie bezig kunnen houden met het primaire proces.

Gebruikers en bezoekers van onze panden ervaren onze dienstbaarheid en gastvrijheid. Gastvrij betekent 'het gevoel geven welkom te zijn' en is een belangrijk uitgangspunt.

In 2020 ligt de focus op onze gemeentelijke panden en het (duurzaam) technisch gebouwenbeheer. Hiervoor ontwikkelen we gebouwenbeleid waarin we beschrijven hoe we omgaan met onze gemeentelijke panden en hoe we onze verantwoordelijkheid nemen op onder andere het gebied van duurzaamheid. Hierbij hebben we de ambitie om ons maatschappelijk vastgoed energieneutraal te laten zijn in 2040.

Daarnaast kijken we met een scherpe blik naar onze huisvesting. Sluit deze (nog) aan bij de gemeente die past bij deze tijd en de organisatieontwikkeling waarin we blijven(d) willen aansluiten bij de steeds veranderende samenleving.

Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn partijen waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft.

De gemeenteraad heeft een kaderstellende en controlerende taak op de kernvraag of de doelstellingen van de verbonden partijen nog steeds overeenkomen met de doelstellingen van de gemeente en of de doelstellingen van de gemeente via de verbonden partijen gerealiseerd worden. Daarnaast is inzicht gewenst in het budgettaire beslag en de financiële risico's die de gemeente met verbonden partijen kan lopen.

In de raadsvergadering van 8 juni 2017 is een nieuwe nota Verbonden partijen - De raad in positie - vastgesteld.

De gemeenteraad wil meer kunnen sturen op de gemeenschappelijke regelingen waar we in meedoen. De informatiepositie van de raad wordt sterker. De kern van de maatregelen ligt bij de behandeling van de jaarlijkse stukken van de gemeenschappelijke regelingen. Die behandeling krijgt meer inhoud. Dat gebeurt onder andere doordat het college laat zien wat de gemeenschappelijke regeling bijdraagt aan onze gemeentelijke doelen. Ook brengt het college in beeld waarop de raad kan sturen.

Afgesproken is dat in elke bestuursperiode onze deelname aan alle verbonden partijen wordt geëvalueerd, zodat de nota Verbonden partijen actueel blijft.

Gemeenschappelijke regelingen

Gemeentelijke Gezondheidsdienst Drenthe (GGD)

Algemeen		
Statutaire naam	GGD Drenthe	
Vestigingsplaats	Assen	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling	
Missie/doelstellingen/activiteiten	De GGD Drenthe bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid van de inwoners van de twaalf Drentse gemeenten.	
Openbaar belang	Samenwerkingsverband tussen alle twaalf Drentse gemeenten om de (publieke) gezondheid van de inwoners van de twaalf Drentse gemeenten te bewaken, beschermen en bevorderen.	
Geraamde verandering in het belang	Nee	
Programma	Volksgezondheid en milieu	
Taakveld	Volksgezondheid	
Financieel		
Geraamd eigen vermogen	2019	€ 2.422.000
	2020	€ 2.422.000
Geraamd vreemd vermogen	2019	€1.889.000
	2020	€ 2.369.000
Geraamde resultaat	2020	€ 0
Ontwikkelingen		
Beleidsvoornemens/ontwikkelingen	In de raadvergadering van 28 maart 2019 heeft de raad de kaderbrief 2020 behandeld. Er zijn zienswijzen ingediend met betrekking tot de onderbouwing van de risico's omtrent Veilig Thuis Drenthe en de loon- en prijsontwikkeling. De beleidsbegroting is in juli 2019 door het AB vastgesteld.	
Risico's	Het risicobeleid, de risico's en de weerstandscapaciteit van de GGD staan beschreven in de risicoparagraaf van de Beleidsbegroting 2020 van de GGD.	

De kosten die de GGD in rekening brengt aan de Drentse gemeenten is gebaseerd op het aantal inwoners. Voor de gemeente Midden Drenthe komt dit neer op een bedrag van € 327.344 voor 2020. De bijdrage voor de integrale Jeugdgezondheidszorg is met ingang van 2019 gebaseerd op een bedrag per jeugdige (0-18). Onze bijdrage voor 2020 bedraagt € 797.423. Daarnaast betalen we een bijdrage aan huisvesting voor de consultatiebureaus. Deze bedraagt in 2020 € 68.695. Het bovenstaande wordt verantwoord op het programma Volksgezondheid en milieu en het taakveld Volksgezondheid.

Werkvoorzieningsschap Alescon

Werkvoorzieningsschap Alescon		
Algemeen		
Statutaire naam	Werkvoorzieningsschap Alescon (i.l.).	
Vestigingsplaats	Hoogeveen	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling	
Missie/doelstellingen/activiteiten	De GR Alescon is per 1 januari 2019 opgeheven. De werkzaamheden voor de gemeenten De Wolden, Hoogeveen en Midden-Drenthe zijn overgegaan naar de GR STARK. De afwikkeling is overgedragen aan de directeur van STARK.	
Openbaar belang	N.v.t.	
Geraamde verandering in het belang		
Programma	Sociaal domein	
Taakveld	Begeleide participatie	
Financieel		
Geraamd eigen vermogen	n.v.t.	
Geraamd vreemd vermogen		
Geraamde resultaat		
Ontwikkelingen		
Beleidsvoornemens/ontwikkelingen	De GR Alescon is per 1 januari 2019 opgeheven.	
Risico's	Nagekomen baten en lasten van Alescon, vanaf 01 januari 2019, zullen worden verdeeld op basis van de aja-stand SW op 31 december 2018 per gemeente.	

Veiligheidsregio Drenthe (VRD)

Sinds 2014 zijn de veiligheidstaken ondergebracht bij de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Drenthe (VRD). De bijdrage aan de VRD wordt uitgedrukt in een basisbijdrage (brandweezorg) en een inwonersbijdrage.

Algemeen		
Statutaire naam	Veiligheidsregio Drenthe	
Vestigingsplaats	Assen	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling	
Missie/doelstellingen/activiteiten	De VRD hanteert de volgende missielijnen: • Het optreden bij calamiteiten en crises. • Het vergroten van de bewustwording bij inwoners, bedrijven en instellingen over fysieke veiligheid. • De VRD is onderdeel van de samenleving. • De VRD is een vitale en flexibele organisatie.	
Openbaar belang	Samenwerkingsverband tussen alle twaalf Drentse gemeenten ter ondersteuning van de gemeentelijke taken op het gebied van brandweer, crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening.	
Geraamde verandering in het belang	Nee	
Programma	Veiligheid	
Taakveld	Crisisbeheersing en brandweer	
Financieel		
Geraamd eigen vermogen	2019	€ 1.237.000
	2020	€ 1.125.000
Geraamd vreemd vermogen	2019	€ 25.318.000
	2020	€ 31.066.000
Geraamde resultaat	2020	€ 0
Ontwikkelingen		
Beleidsvoornemens/ontwikkelingen	In de raadvergadering van 28 maart 2019 heeft de raad de kaderbrief 2020 behandeld. De bevindingen zijn via een brief aan de VRD meegedeeld.	
Risico's	Geen directe risico's.	

De begrote bijdrage aan de Veiligheidsregio Drenthe voor 2020 bedraagt € 1.774.774.

Transitie naar nieuw model brandweezorg

De brandweezorg staat voor een forse uitdaging, omdat het huidige organisatiemodel van de brandweer met de inzet van vrijwilligers op de langere termijn tegen de grenzen van het eigen stelsel aanloopt. Door de strengere eisen en regels aan de vrijwilligers en de veranderingen in de samenleving wordt het moeilijker om geschikte vrijwilligers te vinden en te binden. Als de brandweer op dezelfde voet verder gaat dan wordt de brandweezorg steeds duurder.

In de bijeenkomsten met het bestuur en gemeenteraden in de afgelopen periode zijn deze ontwikkelingen een belangrijk onderwerp van gesprek. De VRD prioriteert haar opgave om tot een andere wijze van brandweezorg te komen die nodig is om de hulpverlening aan de inwoners goed en financieel verantwoord te kunnen blijven organiseren. Uitgangspunt hierin is het behoud van vrijwilligheid bij de Drentse brandweerkorpsen en het tonen van lef om buiten bestaande en landelijke kaders te denken. Voor deze opgave hebben de gemeenten in extra financiële middelen beschikbaar gesteld.

De samenwerking van crisisbeheersing in Drenthe

Naast de 'klassieke' rampen en crises, dienen er zich een andere type crisis aan. Een type waarbij er sprake is van een andere duur, andere dynamiek en waarbij andere partijen en organisaties nodig zijn om die te bestrijden en beheersen. Om in de snel veranderende samenleving risico's te blijven signaleren en voorbereid te zijn om op te treden bij rampen en crises, is een crisisorganisatie nodig die net zo flexibel en wendbaar is als de verschillende vormen waarin verstoringen of bedreigingen op ons af komen. In 2020 zijn de veranderingen in de crisisorganisatie doorgevoerd naar aanleiding van de evaluatie in 2018. Een crisis wordt niet door één partij opgelost maar door een efficiënt samenwerkend netwerk van organisaties.

Landelijke ontwikkelingen

Er zijn een aantal landelijke ontwikkelingen. Zo treedt in 2020 een wetswijziging in werking die regelt dat in Nederland op 10 locaties een meldkamer wordt gevestigd en dat deze meldkamers meer op elkaar zijn aangesloten en werken vanuit één beheersorganisatie. Ook is de VRD zich aan het voorbereiden op de Omgevingswet en de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren.

Recreatieschap Drenthe

Algemeen		
Statutaire naam	Recreatieschap Drenthe	
Vestigingsplaats	Diever	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling	
Missie/doelstellingen/activiteiten	Het Recreatieschap heeft voor de Drentse gemeenten een stimulerende, initiërende en voorwaardenscheppende rol op het gebied van recreatie en toerisme. Naast planontwikkeling adviseert het Recreatieschap de gemeenten gevraagd en ongevraagd over zaken welke van belang zijn voor recreatie en toerisme.	
Openbaar belang	Samenwerkingsverband tussen alle twaalf Drentse gemeenten en één Friese gemeente.	
Geraamde verandering in het belang		
Programma	Economie	
Taakveld	Economische promotie	
Financieel		
Geraamd eigen vermogen	2019	€ 672.236
	2020	€ 679.384
Geraamd vreemd vermogen	2019	€ 1.222.424
	2020	€ 1.222.424
Geraamde resultaat	2020	€ 0
Ontwikkelingen		
Beleidsvoornemens/ontwikkelingen	In de begroting 2020 staat een eenmalige bijdrage van totaal € 25.000,00 voor een mogelijke verhuizing. Het Recreatieschap Drenthe heeft een schriftelijke reactie ontvangen van de gemeenteraad Midden-Drenthe met de boodschap dat de begroting 2020 geen aanleiding geeft om een zienswijze in te dienen.	
Risico's	Geen risico's van grote materiële betekenis.	

De begroting van het Recreatieschap is inhoudelijk behandeld in de raadsvergadering van 27 juni 2019. De gemeenteraad heeft besloten kennis te nemen van de jaarstukken 2018, in te stemmen met de conceptbegroting 2020 (inclusief meerjarenraming t/m 2022) en geen zienswijze in te dienen.

Begroting 2020

Het vertrekpunt voor 2020 is de programmabegroting 2019. Uitgaande van de huidige taken van het Recreatieschap Drenthe hoeven er (behalve voor het opvangen van de stijging van de kosten als gevolg van indexaties) geen extra financiële middelen beschikbaar worden gesteld.

In de begroting 2020 staat een eenmalige extra bijdrage van totaal € 25.000,00 voor een mogelijke verhuizing. Het bestuur van het Recreatieschap Drenthe maakt in de loop van 2019/2020 een beslissing over de huisvesting.

Bijdrage Midden-Drenthe

De jaarlijkse bijdrage bestaat uit een bijdrage voor de exploitatiekosten en een bijdrage voor het fonds Recreatie en Toerisme. Voor Midden-Drenthe ziet er als volgt uit:

- bijdrage Recreatieschap 2019	€ 101.513,00
- bijdrage Recreatieschap 2020	€ 106.351,00

De afwijking 2020 heeft te maken met de eenmalige huisvestingskosten. Voor het overige wijkt het nauwelijks af van de opgenomen bedragen in onze meerjarenbegroting. Met behulp van bovenstaande middelen kan het Recreatieschap Drenthe de geformuleerde taken en daaraan gekoppelde ambities ten uitvoer brengen.

Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUD)

Sinds 2014 zijn de milieutaken ondergebracht bij de gemeenschappelijke regeling Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUD). De bijdrage aan de RUD wordt hoofdzakelijk bepaald door de omvang en samenstelling van het bedrijvenbestand van de gemeente.

Statutaire naam	Gemeenschappelijke Regeling RUD Drenthe	
Vestigingsplaats	Assen en Emmen	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling	
Missie/doelstellingen/activiteiten	De RUD Drenthe is opgericht ter behartiging van de belangen van de deelnemers (gemeenten en provincie Drenthe) op het gebied van de uitvoering van taken van vergunningverlening, toezicht en handhaving van de milieuvoorschriften krachtens de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en van overige milieuwet- en regelgeving, alsook voor de milieuidvisering (o.a. geluid, lucht en externe veiligheid).	
Openbaar belang	Samenwerkingsverband tussen alle twaalf Drentse gemeenten en de provincie Drenthe op het gebied van milieu.Voor alle 13 deelnemende partijen voert de RUD het milieubrede takenpakket uit.	
Geraamde verandering in het belang	Nee	
Programma	Volksgezondheid en milieu	
Taakveld	Milieubeheer	
Financieel		
Geraamd eigen vermogen	2019	€ 62.000
	2020	€ 72.000
Geraamd vreemd vermogen	2019	€ 2.060.000
	2020	€ 2.575.000
Geraamde resultaat	2020	€ 10.000
Ontwikkelingen		
Beleidsvoornemens/ontwikkelingen	In de raadvergadering van 28 maart 2019 heeft de raad de kaderbrief 2020 behandeld. De bevindingen zijn via een brief aan de RUD meegedeeld.	
Risico's	Met de ingezette maatregelen wordt sterk ingezet op het in control krijgen van de organisatie. De verwachting is dat de resultaten daarvan in 2019 nog beter merkbaar zullen zijn. Niet alleen door beter zicht op de productie en financiën met betrouwbare tussentijdse rapportages. Maar vooral ook door meer zicht en grip op de kwaliteit en effectiviteit van de productie. Niet in de laatste plaats door de in 2019 uit te voeren evaluatie van de Drentse Maat.	

De bijdrage voor 2020 bedraagt € 1.101.2467 (programma Volksgezondheid en milieu).

Ontwikkelprogramma

Na de pas op de plaats in 2018 is een geactualiseerd Ontwikkelprogramma opgesteld. Daarbij is gekozen voor een overzichtelijk, onderling samenhangend pakket aan maatregelen dat toegevoegde waarde heeft op de (taakuitvoering van de) organisatie. Centraal staat daarbij het voornemen om versneld toe te werken naar risicogericht toezicht en effect- en outcomegericht werken. Daarmee komt de RUD samen met de deelnemers tot een risico- en milieubewust afwegingskader om de uitvoering van de taken te programmeren op basis van risico-inschatting en milieurendement.

Omgevingswet

Een tweede belangrijk traject is de invoering van de Omgevingswet. Daarmee bereidt de RUD zich voor op het nieuwe stelsel waarbinnen de milieu- en bodemtaken met ingang van 2021 moeten worden opgepakt in nauwe samenhang met alle ketenpartners.

Investeringsbudget

In afwijking van de Kaderbrief 2020 is er voor gekozen geen apart investeringsbudget aan te vragen maar zoveel mogelijk dekking te zoeken in bestaande middelen. Voor de begroting 2020 is er voor gekozen de in de Kaderbrief 2020 aangekondigde verlenging van de 5% incidentele extra bijdrage in te zetten ter dekking van de investeringskosten.

Risico op extra noodzakelijke deelnemersbijdrage

Het voorstel om de investeringskosten niet als extra bijdrage te vragen maar zoveel mogelijk eerder al van de deelnemers ontvangen bijdragen in te zetten, is gebaseerd op de inbreng in 2018 door de deelnemers (via zienswijzen van raden/staten en in het algemeen bestuur). Met de keuze om de investeringskosten zoveel mogelijk uit eigen middelen te dekken is bewust gekozen voor een groter risico op extra noodzakelijke deelnemersbijdrages om de risico's in de bedrijfsvoering financieel af te dekken, zoals meerkosten voor inhuur vanwege ziekteverzuim of frictiekosten die niet meer ten laste van de reserves kunnen worden gebracht.

Publiek vervoer

Naam: Publiek vervoer		
Algemeen		
Statutaire naam	Samenwerkingsorganisatie Publiek Vervoer Groningen Drenthe	
Vestigingsplaats	Assen	
Rechtsvorm	(art. 2) Bedrijfsvoeringsorganisatie met rechtspersoonlijkheid	
Missie/doelstellingen/activiteiten	Ondersteunende activiteiten voor deelnemende partijen: - contractmanagement; - inkoop- en aanbestedingstrajecten - advisering over beleidsontwikkeling - ondersteuning taken bedrijfsvoering	
Openbaar belang	(art. 3) Ondersteuning van de deelnemers bij het uitvoeren van de vervoersovereenkomsten die door de deelnemers zijn gesloten en de advisering bij de doorontwikkeling van vervoer in het gebied van de deelnemers.	
Geraamde verandering in het belang	Nee	
Programma	taakveld maatwerkvoorzieningen (WMO)	
Financieel		
Geraamd eigen vermogen	1-1-2019	€ 0
	31-12-2019	€ 0
Geraamd vreemd vermogen	1-1-2019	€ 0
	31-12-2019	€ 0
Geraamde resultaat	2018	€0
Ontwikkelingen		
Beleidsvoornemens/ontwikkelingen	n.v.t.	

De begroting 2020-2023 is in juli 2019 door het bestuur vastgesteld. De bijdrage voor onze gemeente bedraagt in 2020 € 19.528.

Stark

Naam: Stark		
Algemeen		
Statutaire naam	Stark	
Vestigingsplaats	Hoogeveen	
Rechtsvorm	Bedrijfsvoeringsorganisatie	
Missie/doelstellingen/activiteiten	- het bevorderen of uitvoeren van activiteiten welke gericht zijn op het creëren, bevorderen of in stand houden van werkgelegenheid voor natuurlijke personen die een afstand hebben tot de reguliere arbeidsmarkt; - natuurlijke personen, ongeacht de soort uitkering en/of wettelijke basis, door middel van persoonlijke begeleiding en ondersteuning (job coaching), te laten re-integreren op de reguliere arbeidsmarkt, alles in de ruimste zin des woord; - natuurlijke personen te laten participeren in de maatschappij, onder meer door arbeidsmatige dagbesteding.	
Openbaar belang	Uitvoering van de Wsw en onderdelen van de Participatiewet.	
Geraamde verandering in het belang	Nee	
Programma	Programma Sociaal Domein / taakveld Begeleide participatie	
Financieel		
Geraamd eigen vermogen	1-1-2019	€ 2.137.000
	31-12-2019	€ 830.000
Geraamd vreemd vermogen	1-1-2020	€ 830.000
	31-12-2020	€ 138.000
Geraamde resultaat	2020	€ 0
Ontwikkelingen		
Beleidsvoornemens/ontwikkelingen	Nee	

De bijdrage van deelnemende gemeenten in het exploitatietekort bedraagt maximaal € 2.000.000.
Het restant tekort komt ten laste van de algemene reserve.

Vennootschappen en coöperaties

Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Algemeen		
Statutaire naam	Bank Nederlandse Gemeenten (BNG Bank)	
Vestigingsplaats	Den Haag	
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap (NV)	
Missie/doelstellingen/activiteiten	De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijke belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de inwoner. De strategie van de bank is gericht op het behouden van substantiële marktaandelen in het Nederlands maatschappelijk domein en het handhaven van een excellente kredietwaardigheid. Daarnaast streeft zij naar een redelijk rendement voor haar aandeelhouders. De BNG biedt financiële diensten op maat, zoals kredietverlening, betalingsverkeer en advisering. Daarnaast neemt zij deel aan projecten in de vorm van publiek private samenwerking.	
Openbaar belang	Diverse overheden en instellingen die werk doen op het gebied van het maatschappelijke belang.	
Geraamde verandering in het belang	Nee	
Programma	Bestuur en ondersteuning	
Taakveld	Treasury	
Financieel		
Eigen vermogen	1-1-2018*	€ 4.687 miljoen
	31-12-2018*	€ 4.991 miljoen
Vreemd vermogen	1-1-2018*	€ 135.185 miljoen
	31-12-2018*	€ 132.518 miljoen
Resultaat	2018*	€ 337 miljoen na belastingen
Aandelen bezit	nominaal € 1 per aandeel	Aantal aandelen: 60.138
Dividend gemeente	2019 (over 2018)	€ 171.393
Geraamd dividend gemeente	2020 (over 2019)	€ 171.393
* De bank geeft uit strategische overwegingen geen verwachtingen af voor de komende jaren.		De dividenduitkering is over 2018 verhoogd van 37,5% naar 50% van de beschikbare winst na belasting.
Ontwikkelingen		
Beleidsvoornemens/ontwikkelingen	Geen	

BNG Bank, gevestigd te Den Haag, is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijke belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG Bank bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de inwoner. Aandeelhouders van

de bank zijn uitsluitend overheden. De staat is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap.

Eind 2010 heeft het Comité voor Banktoezicht nieuwe richtlijnen uitgevaardigd (Basel III-akkoord) met betrekking tot kapitaal- en liquiditeitseisen. Inmiddels zijn deze richtlijnen uitgewerkt in Europese verordeningen en richtlijnen (CRD IV). Voor de BNG Bank is vooral het voornemen om de leverage ratio vanaf 2018 op minimaal 3% vast te stellen van belang.

De leverage ratio is het balanstotaal van het uitgeleende geld van een bank, ten opzichte van het eigen vermogen. Als een bank 1 euro eigen vermogen heeft en 30 euro uitleent, is de leverage ratio 3 procent.

Om deze ratio te verhogen is besloten de dividenduitkering te halveren, namelijk 25% van de netto winst. Dit was 50%. In werkelijkheid is de ratio eind 2017 uitgekomen op 3,5%. Deze positieve ontwikkeling is aanleiding voor de BNG Bank om de dividenduitkering over 2017 weer te verhogen van 25% naar 37,5%.

Over 2018 is de leverage ratio van de bank ten opzichte van ultimo 2017 met 0,3 procentpunt toegenomen tot 3,8%. De bank voldoet daarmee ruimschoots aan de interne en externe eisen aan het eigen vermogen.

Deze positieve ontwikkeling is aanleiding voor de BNG Bank om de pay-out te verhogen van 37,5% naar 50%.

Op het programma Bestuur en ondersteuning wordt het dividend verantwoord.

Enexis

Algemeen		
Statutaire naam	Enexis	
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch	
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap (NV)	
Missie/doelstellingen/activiteiten		
Openbaar belang	Altijd en overal in het voorzieningengebied van Enexis kunnen beschikken over energie, tegen aanvaardbare aansluit- en transporttarieven.	
Geraamde verandering in het belang	Nee	
Programma	Bestuur en ondersteuning	
Taakveld	Treasury	
Financieel		
Geraamd eigen vermogen	1-1-2019	€ 4.024 miljoen
	31-12-2019	€ 4.024 miljoen
Geraamd vreemd vermogen	1-1-2019	€ 3.699 miljoen
	31-12-2019	Hiervan is geen reële inschatting te maken.
Geraamde resultaat	2019	€ 200 miljoen
Aandelen bezit	Nominaal € 1 per aandeel	Aantal: 206.779
Dividend gemeente	2019 (over 2018)	€ 168.597
Geraamde dividend gemeente	2020 (over 2019)	€ 142.815
Ontwikkelingen		
Beleidsvoornemens/ontwikkelingen	Geen	

Enexis beheert het energienetwerk in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland voor de aansluiting van ongeveer 2,7 miljoen huishoudens, bedrijven en overheden. De netbeheerderstaak is een publiek belang, wettelijk geregeld met o.a. toezicht vanuit de Autoriteit Consument & Markt.

De vennootschap heeft ten doel het realiseren van een duurzame energievoorziening door adequate dienstverlening en netwerken en door regie te nemen in innovatieve oplossingen. Dit om de energietransitie te versnellen én excellent netbeheer uit te voeren.

Deze doelen worden gerealiseerd op basis van de volgende strategieën:

- Netwerk en dienstverlening tijdig gereed voor veranderingen in de energiewereld
- Betrouwbare energievoorziening
- Excellente dienstverlening: hoge klanttevredenheid en verlaging kosten
- Samen met lokale partners Nederlandse klimaatdoelen realiseren
- Innovatieve, schaalbare oplossingen om de energietransitie te versnellen

Financiële risico's

Enexis is financieel gezond. Enexis heeft de Standard & Poor's (S&P) rating A+ (stable outlook) en bij Moody's Aa3 (stable outlook).

Het risico voor de aandeelhouders is gering omdat Enexis opereert in een gereguleerde (energie)markt, onder toezicht van de Energiekamer. Daarnaast is het risico gering in relatie tot de (intrinsieke) waarde van Enexis Holding N.V.

Wettelijk is minimaal 40% eigen vermogen vereist. Enexis heeft op dit moment meer dan 50% eigen vermogen. Gecombineerd met de achtergestelde status van de 'Vordering op Enexis vennootschap' die loopt tot september 2019, levert dit een laag risico op voor de aandeelhouders van Enexis Holding N.V.

Een aanvullend risico is het achterblijven van de geraamde dividendinkomsten. Het risico is echter gematigd met een overeengekomen streefwaarde van € 100 miljoen voor het jaarlijkse dividend.

Op het programma Bestuur en ondersteuning wordt het dividend verantwoord.

Waterleidingmaatschappij Drenthe (WMD)

Algemeen		
Statutaire naam	Waterleidingmaatschappij Drenthe (WMD)	
Vestigingsplaats	Assen	
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap	
Missie/doelstellingen/activiteiten	Het leveren van drinkwater aan de Drentse gemeenten.	
Openbaar belang	Samenwerkingsverband tussen elf Drentse gemeenten (m.u.v. de gemeente Meppel) om drinkwater te leveren aan ca. 450.000 inwoners van elf Drentse gemeenten met 196.708 aansluitingen.	
Geraamde verandering in het belang	Nee	
Programma	Bestuur en ondersteuning	
Taakveld	Treasury	
Financieel		
Eigen vermogen	1-1-2018	€ 45 miljoen
	31-12-2018	€ 34 miljoen
Vreemd vermogen	1-1-2018	€ 130 miljoen
	31-12-2018	€ 130 miljoen
Resultaat	2018	-€4,2 miljoen
Aandelen bezit	Nominaal € 50 per aandeel	Aantal: 73
Dividend gemeente	2019	-
Verwacht dividend gemeente	2020	-
Ontwikkelingen		
Beleidsvoornemens/ontwikkelingen	WMD is een nieuwe koers ingeslagen. Gericht op verdere ontwikkeling naar een vertrouwde organisatie die zorgt voor goed Drents drinkwater, nu en in de toekomst. WMD heeft daarom het beleid op een aantal punten bijgesteld. ▪ WMD richt zich 100% op de kerntaak: het continue leveren van betrouwbaar, betaalbaar en veilig drinkwater. ▪ WMD zet zich maximaal in voor de bescherming van de kwaliteit van het grondwater. ▪ Niet drinkwater activiteiten worden afgebouwd. ▪ Er worden geen nieuwe niet-drinkwateractiviteiten meer ontwikkeld.	

De WMD, gevestigd te Assen, levert drinkwater aan ca. 450.000 inwoners van elf Drentse gemeenten met 196.708 aansluitingen. Het dividend wordt achteraf uitbetaald.

Op het programma Bestuur en ondersteuning wordt het dividend verantwoord.

Stichtingen en verenigingen

Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)

Belangenbehartiging van alle gemeenten bij andere overheden, gevestigd te Den Haag. Tweede Kamer, Kabinet en maatschappelijke organisaties zijn belangrijke gesprekspartners.

Dienstverlening: advisering aan alle leden over actuele ontwikkelingen (pro actief) en advisering aan individuele leden (op verzoek).

De platformfunctie wordt uitgeoefend via de VNG-commissies, provinciale afdelingen, congressen, studiedagen en ledenraadplegingen.

De contributie aan de VNG wordt begroot op het programma Bestuur en ondersteuning.

Vereniging van Drentse Gemeenten (VDG)

De Vereniging Drentse Gemeenten (VDG), gevestigd te Emmen, behartigt de belangen van de twaalf Drentse gemeenten bij andere overheden.

De contributie is begroot op het programma Bestuur en ondersteuning.

P10

De P10 is het samenwerkingsverband van de zeventien grootste plattelandsgemeenten van Nederland. Deze gemeenten delen kennis en trekken gezamenlijk op om de gedeelde belangen onder de aandacht te brengen.

De bijdrage voor de P10 bedraagt € 5.500 en wordt geraamd op het programma Bestuur en ondersteuning.

Overige verbonden partijen

Bedrijvencentrum Ossebroeken VOF

Bedrijvencentrum Ossebroeken V.O.F.		
Algemeen		
Statutaire naam	Bedrijvencentrum Ossebroeken V.O.F.	
Vestigingsplaats	Beilen	
Rechtsvorm	Vennootschap onder firma	
Missie/doelstellingen/activiteiten	De vennootschap heeft ten doel: 1. het voor rekening van de vennoten exploiteren van het Bedrijvencentrum Ossebroeken, overeenkomstig het door de gemeenteraad van Midden-Drenthe bij besluit van 24 juni 1999 vastgestelde bestemmingsplan Ossebroeken en al hetgeen daartoe noodzakelijk en/of wenselijk wordt geacht, evenals de verkoop van grond/gronden in het bedrijvencentrum; 2. het verrichten van al hetgeen met vorenstaande verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin.	
Openbaar belang	Samenwerkingsverband tussen de gemeente Midden-Drenthe en Exploitatiemaatschappij Bedrijventerrein Ossebroeken b.v.	
Geraamde verandering in het belang	niet van toepassing	
Programma	Economie	
Taakveld	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	
Financieel		
Geraamd eigen vermogen	1-1-2018	€ -/- 16.767
	31-12-2018	€ 11.146
Geraamd vreemd vermogen	1-1-2018	€ 299.113
	31-12-2018	€ 42.045
Geraamde resultaat	2018	€ 287.913
Aantal nog te verkopen m²	1-1-2018	12.513 m2
De jaarlijkse netto-winst, welke zal worden vastgesteld naar goed koopmansgebruik, zal tussen de vennoten gelijkelijk worden verdeeld, terwijl ook een in enig boekjaar geleden verlies gelijkelijk door hen zal worden gedragen.		
Winst aandeel gemeente	2017	p.m.
Winst aandeel gemeente	2018	€ 130.000
Ontwikkelingen		
Beleidsvoornemens/ontwikkelingen	De formele looptijd is al verstreken. Alleen zijn alle gronden nog niet verkocht. De looptijd is derhalve verlengd.	
Risico's	Nihil. Naast het afwikkelen van het vreemd vermogen zijn er nauwelijks nog kosten.	

Op het programma Economie worden de (winst)uitkeringen verantwoord.

Zonnepark Leemdijk B.V.

Zonnepark Leemdijk B.V.		
Naam: Zonnepark Leemdijk B.V.		
Algemeen		
Statutaire naam	Zonnepark Leemdijk B.V	
Vestigingsplaats	Beilen	
Rechtsvorm	Vennootschap: de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid	
Missie/doelstellingen/activiteiten	Het doel van de vennootschap is: a. het ontwikkelen en exploiteren van een zonnepark ten einde energie op te werken en te verkopen; b. de netto opbrengst toevoegen aan een duurzaamheidsfonds waarmee duurzame plannen in de gemeente worden bekostigd.	
Openbaar belang	Het exploiteren van een zonnepanelenpark waarbij de netto opbrengst weer ten gunste van de burgers komt.	
Geraamde verandering in het belang	Nee	
Programma	Economie	
Taakveld	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	
Financieel		
Geraamd eigen vermogen	1-1-2019	€ 0
	31-12-2019	
Geraamd vreemd vermogen	1-1-2019	€ 0
	31-12-2019	
Geraamde resultaat	2019	€ 0
Ontwikkelingen		
Beleidsvoornemens/ontwikkelingen	De planning is om eind 2019 aan te besteden, in 2020 het park aan te leggen en in 2021 wordt het park operationeel.	

Grondbeleid

Nota Grondbeleid Midden-Drenthe 2016-2020

Op 27 oktober 2016 is de nota Grondbeleid Midden-Drenthe 2016-2020 vastgesteld door de gemeenteraad.

Grond is het fundament voor ontwikkeling van ruimtelijke plannen. Grondbeleid is altijd volop in beweging en er gebeurt veel in het ruimtelijke-fysieke domein. De afgelopen jaren is er veel veranderd maar de hoofddoelstelling van het grondbeleid verandert nagenoeg niet:

“Grondbeleid ondersteunt de ontwikkeling van de gemeente zowel in uitleggebieden als herontwikkeling in en van bestaande structuren”.

De missie is om direct dan wel indirect met inzet van financiële en juridische instrumenten bij te dragen aan een evenwichtige ontwikkeling van de gemeente Midden-Drenthe waarbij ruimte is voor doelgroepenbeleid.

In 2020 wordt het grondbeleid herzien.

Grondprijzen

Op 3 april 2017 heeft de gemeenteraad de grondprijzen voor het laatst voor woningbouwkavels en bedrijventerreinen vastgesteld. In vergelijking met omliggende gemeenten hanteert de gemeente Midden-Drenthe redelijke prijzen. Door de ontwikkelingen op de woningmarkt zijn de bouwkosten voor nieuwbouw flink gestegen. Ook de uitgifteprijzen worden in 2020 herzien.

Ontwikkelingen

Uitgangspunt

Wij willen door middel van grondbeleid zorgen voor een gezonde bouwgrondexploitatie waarmee we inspelen op de markt, de doelstellingen van ruimtelijk beleid mogelijk maken, voldoen aan wet- en regelgeving en waarbij sprake is van een toekomstbestendig beleid.

Wet- en regelgeving

Een belangrijk onderdeel voor de actualisatie van de bouwgrondexploitatie zijn de regels van de commissie Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Voor de bouwgrondexploitaties worden notities uitgebracht waarin stellige uitspraken zijn opgenomen. Zodra nieuwe regelgeving van kracht is, wordt deze geïmplementeerd.

Het pakket aan maatregelen dat vanaf 2016 voor de grondexploitatie van kracht is geworden zorgt er in zijn algemeenheid voor dat voldoende rekening wordt gehouden met het voorzichtigheidsbeginsel en dat risico's beter kunnen worden beheerst. De volgende maatregelen zijn in het wijzigingsbesluit en de Notitie Grondexploitaties opgenomen:

- aanscherping van de definitie van grondexploitatie: eliminatie investeringen, lasten en te treffen voorzieningen die (te) ver verwijderd zijn van de feitelijke productie van bouwgrond;

- beperking van de looptijd tot 10 jaar. Als de looptijd toch langer dan 10 jaar is dan wordt na 10 jaar geen loon- en prijsontwikkelingen meer meegenomen;
- kostentoerekening conform WRO/BRO;
- jaarlijkse herziening/actualisatie van de grondexploitatie(begroting);
- verbod op het toerekenen van rente over het eigen vermogen.

Verder is bepaald dat vanaf 2017 tussentijds winst moet worden genomen bij lopende exploitaties op basis van de methode percentage of completion (Poc-methode). Deze methodiek sluit aan bij het bedrijfsleven waarbij rekening is gehouden met de bijzondere kenmerken van de gemeentelijke grondexploitaties. De methode is eenvoudig toepasbaar en kan eenduidig worden gehanteerd.

In juli 2019 is de notitie Grondbeleid in begroting en jaarstukken gepubliceerd. Daarbij zijn niet alleen de bestaande notities over grondexploitatie en faciliterend grondbeleid aangevuld en geactualiseerd, maar zijn ook hoofdstukken toegevoegd over het belang van het grondbeleid voor raadsleden en over de paragraaf grondbeleid en de overige paragrafen. Hiermee wordt specifiek ingegaan op de informatiebehoefte voor de raad.

Vennootschapsbelasting

Sinds 1 januari 2016 valt de gemeente onder de vennootschapsbelasting. Dit houdt in dat een fiscaal resultaat bepaald moet worden. Over de gerealiseerde winst moet vennootschapsbelasting betaald worden.

Hierbij nemen wij in acht dat de BBV-regels per definitie niet gelijk zijn aan de fiscale regels.

In de 2e helft van 2019 heeft de gemeente met de belastingdienst een Vaststellingsovereenkomst in het kader van vooroverleg Midden Drenthe afgesloten. Hierin is de fiscale openingsbalans voor het bepalen van de te betalen VPB vastgelegd.

Risico's

Het BBV heeft als spelregel opgenomen dat de gronden gesplitst moeten worden in BIE-complexen (bouwgrond in exploitatie) en nog niet in exploitatie genomen gronden. Voor de BIE-complexen heeft de raad de grondexploitatie vastgesteld. Deze vallen onder de rubriek Voorraad gronden. Dit geldt niet voor de niet in exploitatie gronden. Deze gronden vallen onder de rubriek Materiële vaste activa.

BIE-complexen

De BIE-complexen hebben te maken met o.a. rente, kostenstijgingen en vertraging in de verkoop van de kavels. Dit kan leiden tot een lager eindresultaat maar hoeft niet meteen tot een verlies te leiden. Bij de complexen waar al een voorziening is ingesteld, of het resultaat nagenoeg nihil is, leidt dit tot een financieel risico.

Het saldo van de voorziening bouwgrond bedraagt circa € 153.000. Bij de overige plannen is nog een winst potentie aanwezig van circa € 1,5 miljoen.

De verkoop van woningbouw kavels is de afgelopen jaren toegenomen. Het realiseren van de feitelijke verkoop neemt echter meer tijd in beslag doordat financiers ter zekerheidsstelling een verleende omgevingsvergunning eisen, soms zelfs een onherroepelijke vergunning.

De conclusie is dat de risico's in de BIE-complexen zeer gering zijn.

MVA

De boekwaarde van de Materiële Vaste Activa mag niet hoger zijn dan de marktwaarde.

Voor de strategische gronden = de oude nog niet in exploitatie genomen gronden heeft het BBV een uitzondering gemaakt. Deze gronden mogen tot en met 31 december 2019 een hogere boekwaarde hebben dan de marktwaarde. Uiterlijk 31 december 2019 moeten wij de toets doen op de marktwaarde van deze gronden tegen de geldende bestemming op het moment van de marktwaardetoets. Wordt daarbij een duurzame waardevermindering vastgesteld, dan moet dat uiterlijk 31 december 2019 leiden tot een afwaardering van de boekwaarde.

Naast de voorgestelde maatregelen in 2018 kan de gemeente hier nog groot risico lopen. In 2019 zullen hiervoor de nodige maatregelen worden genomen om dit te voorkomen. Zo is voor Ossebroeken II in 2019 een bestemmingsplan in procedure gebracht. Mogelijke financiële gevolgen zullen worden verwerkt op het moment dat deze worden geconstateerd.

Het zelfde geldt voor de verspreide gronden met boekwaarden. Hier moet ook jaarlijks de marktwaarde toets plaatsvinden. Ook hier leidt een lagere marktwaarde tot een afwaardering van de boekwaarde.

Verlies en winstneming

Verliezen worden genomen als uit de kostprijsberekening blijkt dat een plan een negatief eindresultaat verwacht.

Winst wordt genomen in overeenstemming met de regels van het BBV: de POC methode. Zoals aangegeven in de nota Bouwgrondexploitatie 2015 worden positieve resultaten of winstnemingen toegevoegd aan het weerstandsvermogen bouwgrondexploitatie.

In 2018 is € 712.000 toegevoegd en is € 1.087.000 onttrokken aan de reserve Weerstandsvermogen bouwgrondexploitatie en kon het saldo van onze voorziening bouwgrond met € 12.000 worden verlaagd.

Voor 2019 en 2020 zijn geen winstneming of verliesneming begroot.

Eventuele negatieve effecten van de strategische gronden (MVA) = de oude nog niet in exploitatie genomen gronden (NIEGG) die niet vallen onder de herziene overgangsregeling zullen worden verwerkt in de jaarrekening 2019.

Op 1 januari 2019 heeft de bouwgrond de volgende saldo's in de voorziening en reserve.

- Voorziening € 153.000
- Weerstandsvermogen bouwgrond € 1.532.000

Financiële positie

Met ingang van 1 januari 2016 zijn alleen de boekwaarden van de BIE (Bouwgrond In Exploitatie) nog onderdeel van de totale bouwgrondexploitatie van Midden-Drenthe. Op grond van de regels van het

BBV zijn de gegevens van de bouwgrond geactualiseerd. De BIE-complexen bevatten per 31-12-2018 een winstpotentie van circa € 1,5 miljoen.

De overige gronden vallen nu onder de Materiële Vaste Activa (MVA) en zijn onder te verdelen in twee categorieën:

1. Strategische gronden: gronden zonder vaste bestemming die geen onderdeel zijn van een transformatieproces .
2. Overige gronden en terreinen: gronden die een vaste bestemming hebben en geen onderdeel zijn van een transformatieproces:

De op 1 januari 2016 nog niet in exploitatie genomen gronden (de NIEGG's) nemen een aparte positie in binnen de begroting. Formeel horen ze niet meer bij de bouwgrondexploitatie. Maar omdat er een overgangsregeling geldt voor gronden die van NIEGG naar MVA gaan, blijft er voor deze gronden een verbinding met de bouwgrondexploitatie. Dit houdt in dat de gronden tot 2020 voor de huidige boekwaarde mogen worden gewaardeerd, met als doel de gronden in deze periode in ontwikkeling te nemen.

In juli 2019 is de commissie BBV met een nieuwe notitie "Grondbeleid in begroting en jaarstukken" gekomen. Hierin wordt een aanvulling gegeven op de overgangsregeling.

Onder andere is in deze notitie een oplossing aangegeven voor gronden, die zijn verworven en waarvoor nog geen bestemmingswijziging is doorgevoerd en uiterlijk per 31 december 2019 moeten worden afgewaardeerd die grotendeels kan worden teruggedraaid zodra tot de bestemming van bouwgrond wordt besloten. Dit leidt met name bij de gebiedsontwikkeling voor bijvoorbeeld een grootschalige woningbouwopgave tot ongewenste effecten, zoals grote fluctuaties in de waardering van deze gronden, en als gevolg daarvan het resultaat en de financiële positie van een gemeente. Om deze ongewenste effecten tegen te gaan mag voor deze gronden onder de volgende cumulatieve voorwaarden voor wat betreft de toepassing van artikel 65 BBV uitgegaan worden van de toekomstige bestemming in plaats van de geldende bestemming:

- de gronden moeten deel uitmaken van een door de gemeenteraad vastgestelde visie of masterplan voor (een) concrete en binnen afzienbare tijd te starten grondexploitatie(s), waarin de gebiedsontwikkeling van totaalplan naar deelgrondexploitaties is vastgelegd;
- de gebiedsontwikkeling mag niet zodanig conflicteren met de uitkomst van de inventarisatie van bedreigingen die de ontwikkeling in de weg kunnen staan, bijvoorbeeld op het gebied van milieu of bereikbaarheid;
- de visie / het masterplan mag niet strijdig zijn met beleid van de provincie en/of rijk;
- er is een betrokkenheid bij de gebiedsontwikkeling van provincie of rijksoverheid;
- het mag alleen gaan om gebiedsontwikkeling voor de bouw van woningen en niet voor bedrijfsterreinen;
- periodiek (minimaal eens in de 2 jaar) worden de gronden getaxeerd tegen de waarde volgens de toekomstige woningbouwbestemming, met inachtneming van de inherente onzekerheden van de ontwikkelmogelijkheden.

Voor onze gemeente vallen de gronden voor de toekomstige plannen Hoofdstraat 34 en Lindelaar hieronder.

Het toekomstige plan Ossebroeken niet omdat het hier gaat om een bedrijventerrein.
Bovengenoemde regeling geldt niet voor een bedrijventerrein.

Meerjarig verloop boekwaarden BIE's

In onderstaande tabel wordt de verwachte boekwaarde tot en met 2024 van de BIE-complexen aangegeven. De basis hiervoor zijn de dynamische grondexploitatiebegrotingen.

In de tabel is rekening gehouden met de genomen besluiten zoals die verwerkt zijn in de jaarrekening 2018.

Verwachte boekwaarde (bedragen x € 1.000)

Stand per 1 januari	2019	2020	2021	2022	2023	2024
BIE:						
- woningbouw	9.217	8.021	5.976	3.600	1.622	508
- bedrijventerrein	878	349	346	263	105	0
Totaal	10.095	8.370	6.322	3.863	1.727	508

Subsidies

Midden-Drenthe hanteert een regisserende rol in haar subsidiebeleid (Algemene subsidieverordening gemeente Midden-Drenthe 2012). De doelstelling van het subsidiebeleid is een efficiënte inzet van de middelen in relatie tot het realiseren van de gemeentelijke beleidsdoelen. Uit oogpunt van deregulering is hierbij gekozen voor eenvoudige regelgeving.

In de begroting 2020 is afgerond voor € 5.014.000 aan subsidies begroot.

Omschrijving	Werkelijk 2018	Begroting 2019 incl. bijstellingen	Begroting 2020
Stichting Welzijnswerk Midden-Drenthe	3.209.154	3.285.666	3.350.858
bijdrage Prov. Bibliotheekcentrale Assen	565.247	580.749	598.645
lasten integraal Kindscentrum	363.455	373.455	373.455
cultuuronderwijs scholen	97.616	100.000	100.000
sociaal raadvrouw	96.143	98.656	99.987
ontwikkeling TIP	35.870	93.233	93.233
st. vluchtelingenwerk	87.924	62.988	62.988
subsidie gemeentelijke sportverenigingen	40.843	47.439	47.439
subsidie Herinneringscentrum kamp Westerbork	2.042	2.042	42.042
subsidiering cultuurprojecten	35.026	35.000	35.000
overig sociaal cultureel werk	15.877	22.139	22.139
subsidie muziekverenigingen	17.658	22.041	22.041
zelfbeheer grote projecten dorpenoverleg	22.220	20.421	20.421
zelfbeheer dorpenoverleg	15.294	17.500	17.500
bijdrage aan buurtverenigingen	11.118	13.000	13.000
subsidie schaapskuddes	10.723	10.739	10.739
bijdrage meldpunt discriminatie Drenthe	8.955	8.500	8.500
voedselbank	6.500	3.600	8.300
subsidie WMO raad	6.750	6.750	6.750
subsidie museum voor papierknipkunst	5.850	5.850	5.850
subsidie culturele activiteiten	11.426	5.497	5.497
bijdrage bureau slachtofferhulp	4.816	4.842	4.842
subsidie VNN	4.810	4.842	4.842
subsidie st. Zomeractiviteiten Westerbork	4.334	4.334	4.334
bijdrage Zuid-Molukse gemeenschap Bovensmilde	4.073	4.073	4.073
korpsen en korengala	3.841	3.715	3.715
subsidie stichting Podia	3.500	-	3.500
incidentele subs. sportactiviteiten	3.971	3.050	3.050
subsidie wereldwinkel Westerbork	2.982	2.982	2.982
subsidie st. adviesraad minimabeleid	2.942	2.942	2.942
subsidie tel. hulpdienst "tegen haar wil"	2.856	2.880	2.880
bijdrage Stichting Paardrijden Gehandicapten	2.858	2.858	2.858

Koningsdag	959	2.700	2.700
subsidie stichting Kunst4daagse	2.600	2.600	2.600
subsidie Culturele Raad Smilde	2.500	2.500	2.500
jeugdcultuurfonds	-	2.000	2.000
bijdrage Rode Kruis	-	1.955	1.955
subsidie Stichting Beleef Beilen	1.905	1.905	1.905
bijdrage veteranendag	1.870	1.881	1.881
subsidie schoolsportdagen	1.285	1.853	1.853
bijdrage Humanitas thuisadministratie	1.500	1.500	1.500
subsidie scouting	1.413	1.500	1.500
uitvoering vrijwilligersbeleid	-	1.500	1.500
subsidie eenmalige activiteiten	1.500	1.495	1.495
startbijdrage inrichting nieuw terrein	-	1.200	1.200
subsidie Huus van de Taol	1.125	1.125	1.125
bijdrage busdiensten	1.226	1.103	1.103
subsidie zangverenigingen	454	911	911
subsidie st. Welzijn Doven	800	800	800
subsidie st. Openluchtspel Westerbork	641	641	641
subsidie St. Gehandicapten platform	-	600	600
vandalismepreventie oud en nieuw	800	400	400
bijdrage SBB fietspad Hooghalen/Smilde	-	150	150
subsidie st. Het Drents Landschap	-	45	45
subsidie Drempelteam ouderen veiliger op weg	-801	-	-
	4.726.451	4.882.147	5.014.766

Toelichting

De subsidie is in 2020 afgerond met € 133.000 gestegen ten opzichte van 2019. Deze stijging wordt veroorzaakt door de jaarlijkse aanpassing aan de indexering uit de meicirculaire of op grond van begrotingsinstructies voor de indexering van de loon- en prijsstijgingen. Daarnaast is er vanuit het uitvoeringsprogramma een structurele verhoging van de subsidie toegekend aan het Herinneringscentrum Westerbork.

Transities

Per 1 januari 2015 is de gemeente verantwoordelijk voor de taken die voortvloeien uit de Participatiewet, de Jeugdwet en de (nieuwe) Wet maatschappelijke ondersteuning. Deze taken zijn overgeheveld vanuit het Rijk (Transities / decentralisatie). Deze paragraaf beoogt meer inzicht te verschaffen in de financiën rondom de 3 transities.

De (beleids)inhoudelijke informatie over deze taken staat opgenomen in de volgende taakvelden:

- Inkomensregelingen (Wtcg)
- Begeleide participatie
- Arbeidsparticipatie
- Wijkteams
- Maatwerkdienstverlening 18-
- Geëscaleerde zorg 18-
- Maatwerkvoorzieningen (wmo)
- Maatwerkdienstverlening 18+
- Volksgezondheid

Gemeentelijk beleid

In de begroting 2015 heeft de gemeenteraad een aantal uitgangspunten voor de financiën van het sociaal domein geformuleerd. Deze uitgangspunten zijn geformuleerd vanuit de gedachte dat het een aantal jaren kost om de structurele inkomsten en uitgaven goed in beeld en in balans te krijgen en dus reëel te kunnen ramen. Daarnaast was sprake van een periode van (gemeentelijke) bezuinigingen. Een belangrijk uitgangspunt in dit kader was 'een zachte landing van de transities', zodat inwoners niet de dupe worden van (structurele) bezuinigingen.

Het financiële beleidskader voor de transities in het sociaal domein is als volgt:

- er is sprake van een ruime benadering van de transities.;
- de rijksbudgetten zijn taakstellend (budgettair neutraal);
- een beroep op de Conjunctuurreserve wordt niet uitgesloten.

Enkele (recente) ontwikkelingen leiden ertoe dat in de begroting 2020 gekozen is om het uitgangspunt van budgetneutraliteit los te laten en over te gaan tot een reële uitgavengerichte raming:

1. De mix van beschikbare ervaringscijfers, het beleid, de verwachte ontwikkelingen en afgesloten contracten maakt reëel ramen steeds beter mogelijk;
2. Het overgrote deel van de rijksbijdrage voor het sociaal domein wordt als algemene uitkering verstrekt en maakt hiermee onderdeel uit van de trap-op-trap-af systematiek. De omvang van en de mutaties in dit deel is op den duur niet meer goed te volgen.
3. In de meicirculaire 2019 worden de loon- en prijsontwikkelingen in het sociaal domein nog afzonderlijk gecompenseerd en ontvangen gemeenten een extra jeugdhulpbudget voor de oplopende tekorten in de jeugdzorg. Hier tegenover staat echter een fors negatieve ontwikkeling van het accres en een nadeel op het BTW compensatiefonds. Per saldo is op termijn sprake van een negatief effect.

Indien het uitgangspunt van budget neutraliteit zou worden voortgezet, leidt dit tot een meerjarig tekort op de begroting. De in de begroting 2020 opgenomen budgetten binnen het sociaal domein zijn dan ook reëel geraamd. De prijs- en volumecompensatie uit de algemene uitkering is ingezet voor zover dit nodig is op basis van de reële, verwachte uitgaven in het sociaal domein.

Reëel ramen	2020	2021	2022	2023
<i>Effect reëel ramen:</i>				
mutatie uitgaven Wmo HH	€ 105.320-	€ 115.325-	€ 106.150-	€ 86.353-
mutatie uitgaven Wmo voorzieningen	€ 361.540	€ 367.249	€ 374.076	€ 381.693
mutatie uitgaven Wmo begeleiding	€ 491.623	€ 563.002	€ 625.362	€ 681.814
mutatie uitgaven Jeugd	€ 1.112.372-	€ 1.149.790-	€ 1.188.155-	€ 1.201.968-
mutatie P-wet	€ -	€ -	€ -	€ -
<i>totaal mutaties (uitgavengericht):</i>	€ 364.530-	€ 334.864-	€ 294.867-	€ 224.815-

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de budgetten in het sociaal domein in 2020 voor een bedrag van afgerond € 365.000 zijn verhoogd. Naar verwachting nemen vooral de uitgaven jeugdzorg toe.

Financiële begroting

Samenvatting financiële begroting

Het betreft een sluitende begroting met budgetruimte voor de uitvoering van diverse programma's en speerpunten van beleid.

De financiële en vermogenspositie van het begrotingsjaar en van de drie daarop volgende jaren vloeien voort uit een samenhang van bestaande en nieuwe activiteiten, van de mogelijkheden deze te kunnen bekostigen en om risico's op te kunnen vangen.

Het stellen van kaders, de structurele dan wel incidentele aard van de baten en lasten, de reservepositie, de financieringsstructuur en de belastingen zijn beeldbepalende elementen voor een gezonde financiële positie.

a. Begrotingspositie 2020			
Structurele bestedingsruimte			0
Saldo begroting			524
Totale bestedingsruimte			524
b. Financiële uitkomst 2021 t/m 2023			
	Saldo begroting	Totaal	
2021	238	238	
2022	-195	-195	
2023	69	69	
c. Reservepositie 1 januari 2020			
Algemene reserves			4.549
Bestemmingsreserves			21.920
Voorzieningen			4.150
Totaal reserves en voorzieningen			30.619
d. Structurele weerstandscapaciteit			2.048
e. Financieringsstructuur (1 januari 2020)			
Boekwaarde investeringen			109.549
Reserves/Voorzieningen	30.619		
Geldleningen en waarborgsommen	31.712		
			62.331
Financieringstekort			47.218
f. Rekeningresultaat			
* € 1.000.	2016	2017	2018
	3.939	2.765	1.912

(Beleids)kaders begroting

In het uitvoeringsprogramma "Naoberkracht Midden in Drenthe" zijn plannen voor de hele bestuursperiode opgenomen. Voor elk volgend begrotingsjaar worden de plannen weer actueel gemaakt in de Perspectiefnota en de begroting van dat betreffende jaar.

De basis voor de begroting 2020 is gelegd in de raadsvergadering van 7 maart 2019 voor het uitvoeringsprogramma en 4 juli 2019 voor de Perspectiefnota 2020. In de Perspectiefnota geeft het college inzicht in de financiën, de ontwikkelingen en de wensen voor 2020. De raad heeft de Perspectiefnota besproken en heeft zijn wensen voor de begroting 2020 aan het college meegegeven.

Incidentele baten en lasten

In €

Programma	Incidentele baten en lasten	2020		2021		2022		2023	
		lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten
Bestuur en ondersteuning	Mutaties reserves	2.106.350	1.970.972	1.145.588	814.624	1.100.980	665.451	1.111.596	599.628
	Verkiezingen	-		52.600		55.600		128.800	
	Onderuitputting bested.plan tbv incidenteel	-1.025.800							
	Pilot inzet sociale media	20.000							
Economie	Boomhut Battle	25.000							
	Middenveldtentoonstelling	-						20.000	
	Bijdrage actieprogramma Vitale vakantieparken	21.085							
	Evenemententerrein Smilde	35.000							
	Alleen regels die nodig zijn	32.000							
	Subsidies en samenwerking	40.000							
	(School)gebouwen (beleid)	160.000							
Onderwijs									
	Vergroenen A.M Sorghstraat te Smilde	7.000							
Sport, cultuur en recreatie	Gebiedsvisie De Haven Beilen	340.000							
	Bijdrage Leader Zuid-West Drenthe tot en met 2020.	20.000							

Sociaal domein									
Volkshuisvesting en milieu	Beleid voor duurzaamheid, energie en klimaat	150.000							
	Beleid klimaatadaptatie	80.000							
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	Asbestvrije daken	10.974		10.974		10.788		6.138	
	Bijdrage agenda Veenkoloniën	5.000							
	Visie plan Smilde	100.000							
	Visie plan Hooghalen	40.000							
	Woningen/gebouwen	2.400							
Totaal		2.169.009	1.970.972	1.209.162	814.624	1.167.368	665.451	1.266.534	599.628

Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Voor een goed inzicht van de in de begroting 2020 opgenomen arbeidskosten gerelateerde verplichtingen is in onderstaande tabel het totaaloverzicht van deze kosten opgenomen.

(bedragen x € 1.000)

Soort verplichting	Voorziening	Exploitatielast
Uitkering ex wethouders		48
Outplacement		329
Salariskosten uit voorziening		47
Voorziening APPA	61	
APPA-verzekering		115
Totaal	61	539

Overzichten

In onderstaande tabellen staan na de geprognosticeerde balans, de boekwaarden van de investeringen, de stand van de geldleningen en de stand van de reserves en voorzieningen per 31 december 2018.

Balans

De meerjarenraming bevat, naast een raming van de financiële gevolgen voor de drie jaren volgend op het begrotingsjaar en de baten en lasten van het bestaande en nieuwe beleid in de programma's voor die jaren, ook een geprognosticeerde begin- en eindbalans.

Door het opnemen van een geprognosticeerde balans krijgt de raad meer inzicht in de ontwikkeling van onder meer investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en de financieringsbehoefte.

Geprognosticeerde balans per 31-12(x €1.000)

Activa

(in duizenden euro's)	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Vaste activa						
Immateriële vaste activa						
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	935	1.203	1.133	1.063	993	923
Materiële vaste activa						
Investeringen met een economisch nut	35.210	52.290	51.945	49.860	47.775	45.690
Investeringen met een economisch nut	18.650	21.233	20.528	19.822	19.116	18.410
Investeringen met een maatschappelijk nut	12.373	17.968	18.669	17.445	16.221	14.997
Financiële vaste activa						
Leningen aan:						
- woningbouwcorporaties	1.597	1.506	1.410	1.309	1.204	1.095
- deelnemingen	144	144	144	144	144	144
Overige langlopende leningen	4.852	4.526	4.387	4.248	4.109	3.970
Totaal vaste activa	73.761	98.870	98.216	93.891	89.562	85.229

Vlottende activa**Vorraden**

Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	10.526	10.679	10.679	10.679	10.679	10.679
---	--------	--------	--------	--------	--------	--------

Kortlopende vorderingen

Vorderingen op openbare lichamen	6.002
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	1.824
Overige vorderingen	2.689

Liquide middelen

Banksaldi	711
-----------	-----

Overlopende activa

Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen	34
---	----

Totaal vlottende activa	21.786	10.679	10.679	10.679	10.679	10.679
--------------------------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Totaal activa	95.547	109.549	108.895	104.570	100.241	95.908
----------------------	---------------	----------------	----------------	----------------	----------------	---------------

Toelichting op de materiële vaste activa

In 2019 wordt er rekening mee gehouden dat een nieuwe school voor het voortgezet onderwijs wordt gebouwd en de investeringen die voortvloeien uit het uitvoeringsprogramma "Naoberkracht Midden in Drenthe". Daardoor stijgen de boekwaarden de eerste jaren en dalen daarna door de jaarlijkse afschrijvingen.

Toelichting op de financiële vaste activa

Geen bijzonderheden.

Toelichting op de vlottende activa, voorraden onderhanden werk, bouwgrond in exploitatie

De bedragen zijn overeenkomstig de boekwaarden van de bouwgronden in exploitatie (BIE's). De nog niet in exploitatie genomen gronden zijn strategische gronden en vallen onder de investeringen met economisch nut.

Passiva

(in duizenden euro's)	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Vaste passiva						
Eigen vermogen						
Algemene reserve	4.924	4.549	4.549	4.549	4.549	4.549
Bestemmingsreserves	29.377	21.920	21.706	21.706	21.706	21.706
Het gerealiseerde resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening	1.912	0	0	0	0	0
Voorzieningen						
voorzieningen en verplichtingen	3.174	4.150	4.864	4.864	4.864	4.864
Langlopende schulden						
Onderhandse leningen van:						
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	35.198	53.323	52.169	47.844	43.515	39.182
Waarborgsommen	7	7	7	7	7	7
Totaal vaste passiva	74.592	83.949	83.295	78.970	74.641	70.308
Vlottende passiva						
Kortlopende schulden						
Overige kasgeldleningen	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Overige schulden	10.043	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000
Overlopende passiva						
De van EU, Rijk en provincies ontvangen voorschotbedragen	886	500	500	500	500	500
Overige vooruitontvangen bedragen	26	100	100	100	100	100
Totaal vlottende passiva	20.955	25.600	25.600	25.600	25.600	25.600
Totaal passiva	95.547	109.549	108.895	104.570	100.241	95.908

Toelichting reserves.

Voor het realiseren van het uitvoeringsprogramma "Naoberkracht Midden in Drenthe" wordt in 2019 en volgende jaren een fors beroep op de reserves gedaan.

Investeringsen

(Bedragen x € 1.000)

Boekwaarden investeringen	1-1-2020	31-12-2020
Vaste activa:		
Immateriële vaste activa	1.203	1.133
Activa in eigendom van derden.	1.203	1.133
Materiële vaste activa	91.491	91.142
Investeringsen met een economisch nut.	52.290	51.945
Investeringsen met een economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven.	21.233	20.528
Investeringsen met een maatschappelijk nut.	17.968	18.669
Financiële vaste activa	6.176	5.941
Deelnemingsen	144	144
Leningens aan woningbouwcorporaties	1.506	1.410
Overige langlopende geldleningsen	4.526	4.387
Voorraden	10.679	10.679
Onderhanden werk, bouwgronden in exploitatie	10.679	10.679
Totaal	109.549	108.895

Geldleningsen en waarborgsommen

(Bedragen x € 1.000)

Geldleningsen	Bedrag
Stand per 1-1-2020	31.712
Bij: op te nemen 2020	0
Af: aflossingsen 2020	-3.498
Stand per 31-12-2020	28.214

Waarborgsommen	Bedrag
Stand per 1-1-2020	7
Bij: op te nemen 2020	0
Af: aflossingsen 2020	0
Stand per 31-12-2020	7

Reserves en voorzieningen

Omschrijving	Saldo op 1 januari 2020	Vermeerderingen		Verminderings beschikkingen en bijdragen	Saldo op 31 december 2020
		wegens bijboeking van rente	Overige		
Algemene reserves:					
Algemeen Weerstandsvermogen	3.017.096				3.017.096
Weerstandsvermogen bouwgrondexploitatie	1.532.184				1.532.184
Rekeningresultaat	0				
Totaal algemene reserves	4.549.280	0	0	0	4.549.280
Bestemmingsreserves:					
Egalisatiereserves:					
Egalisatie tarief afvalstoffenheffing	535.893			74.956	460.937
Totaal egalisatiereserves	535.893	0	0	74.956	460.937
Overige bestemmingsreserves:					
Algemene bestemmingsreserve	2.374.582			763.980	1.610.602
Openbare Verlichting	0				0
Dienstverleningsprogramma	51.750				51.750
Jeugdgezondheidszorg BDU CJG	346.954			47.000	299.954
Gezondheidszorg v.m. gemeente Beilen	48.002	1.240			49.242
Conjunctuurreserve	2.578.772			422.000	2.156.772
Waterplan	95.000			95.000	0
Algemene reserve Breedband	2.921.372		64.845		2.986.217
Reserve dekking kapitaallasten overig	2.221.245			103.566	2.117.679
Reserve Wegen en bruggen	8.499.829		1.359.658	205.869	9.653.618
Onderhoud gebouwen	302.439			129.580	172.859
Reserve riolering	817.659				817.659
Vervangingsinvesteringen	1.125.744		680.607	477.957	1.328.394
Totaal overige bestemmingsreserves	21.383.348	1.240	2.105.110	2.244.952	21.244.746
Voorzieningen					
Voorziening APPA-pensioenen	1.371.101		540.000	102.369	1.808.732
Voorziening voormalig personeel	45.009			8.246	36.763
Voorziening riolering	2.602.244		1.097.479	750.000	2.949.723
Voorziening APPA-wachtgelden	40.178			4.772	35.406
Voorziening loonkosten	91.621			58.750	32.871
Totaal voorzieningen	4.150.153	0	1.637.479	924.137	4.863.495
TOTAAL-GENERAAL	30.618.674	1.240	3.742.589	3.244.045	31.118.458

Financieringsstructuur

Financieringsstructuur per 1-1-2019 (bedragen x € 1.000)	Bedrag	Bedrag
Boekwaarde investeringen		109.549
Reserves en voorzieningen	30.619	
Geldleningen en waarborgsommen	31.719	
		62.338
Financieringstekort		47.211

EMU saldo / Wet hof

Omschrijving	x € 1000,- 2019	x € 1000,- 2020	x € 1000,- 2021
1. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	426	660	569
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	25.526	-419	-4.085
3. Mutatie voorzieningen	1.000	-24	713
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	153	0	0
5. Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	0
Berekend EMU-saldo	-24.253	1.055	5.367

Uitgangspunten meerjarenraming

Uitgangspunten begroting 2020 tot en met 2023

De basis wordt gevormd door de begroting 2019 inclusief mutaties voorjaarsnota.

Ontwikkelingen lasten (stijgingspercentage)

	Omschrijving	2020	2021	2022	2023
•	Effecten salarissen:				
	Loonontwikkeling	3,00%	3,00%	3,00%	3,00%
	Sociale lasten werkgever	0,50%	0,50%	0,50%	0,50%
•	Uitgangspunt voor de toe te passen rentepercentages:				
	Aantrekken lang geld	1,50%	1,50%	1,50%	1,50%
	Aantrekken kort geld	0,00%	0,00%	0,25%	0,50%
	Bespaarde rente	2,65%	2,89%	2,92%	2,95%
	Rente nieuwe investeringen	2,50%	2,50%	2,50%	2,50%
	Rente bouwgrond	1,91%	2,05%	2,03%	2,05%
	Renteomslag	2,50%	2,50%	2,50%	2,50%
•	Gemeenschappelijke regelingen en grote gesubsidieerde instellingen				
	gemiddelde jaarlijkse verhoging	3,00%	3,00%	3,00%	3,00%
	Tenzij de GR of de gesubsidieerde instelling zelf met een meerjarenbegroting komt. Dan wordt deze aangehouden.				
•	De verwachte prijsontwikkeling van de niet direct te beïnvloeden tarieven van derden worden opgenomen:				
	Dit betreft onder andere: meerjarige contracten, vervangingsinvesteringen, onderhoud gebouwen, materieel, stroom, gas, water, olie, benzine, premies voor verzekeringen, waterschapslasten en belastingen en heffingen.				
•	Het kabinet heeft ook aangekondigd dat de btw-sportvrijstelling met ingang van 2019 zal worden gewijzigd. De wijziging van de sportvrijstelling heeft gevolgen voor de aftrek van btw voor onze sportaccommodaties en zwembaden. Wij hebben diverse sportproducten. Deze aanpassing heeft forse gevolgen voor onze lasten. Hiertegenover staat dat wij ook geen btw meer hoeven af te dragen op onze baten. Toegezegd is dat wij deze meerkosten kunnen declareren. De betreffende budgetten zullen verhoogd worden met de btw en wij zullen een stelpost opnemen om deze meerkosten te kunnen declareren.				
•	De btw-sportvrijstelling is met ingang van 2019 gewijzigd. De wijziging van de sportvrijstelling heeft gevolgen voor de aftrek van btw voor onze sportaccommodaties en zwembaden. Wij hebben diverse sportproducten. Deze aanpassing heeft forse gevolgen voor onze lasten. Hiertegenover staat dat wij ook geen btw meer hoeven af te dragen op onze baten. Toegezegd is dat wij deze meerkosten kunnen declareren. De betreffende budgetten zullen verhoogd worden met de btw en wij zullen een stelpost opnemen om deze meerkosten te kunnen declareren. Of het uiteindelijk budgettaire neutraal uitpakt is nog niet te overzien.				

Ontwikkelingen baten (stijgingspercentage)

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
• Gemeentelijke belastingen				
OZB voor 2019	1,40%	2,00%	2,00%	2,00%
Forensen	1,40%	2,00%	2,00%	2,00%
• Toeristenbelasting wordt berekend door aantal overnachtingen keer € 1,30. Het tarief per overnachting blijft ongewijzigd.				
• Het tarief voor de afvalstoffenheffing is gebaseerd op een volledige kostendekking inclusief het verdisconteren van de kwijtschelding.				
• Het kostendekkend tarief van de rioolheffing wordt vastgesteld vanuit het Watertakenplan inclusief het verdisconteren van de kwijtschelding.				
• Kostendekkende leges voor de omgevingsvergunning.				
• Kostendekkende leges Lijkbezorgingsrechten voor de door te berekenen kosten.				
• Overige belastingen en leges	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%

(Meerjarig)begrotingsresultaat

In de onderstaande tabel staat de meerjarige prognose (periode 2020 tot en met 2023) voor de onvoorziene uitgaven.

Bestedingsruimte (basis)	2020	2021	2022	2023
Onvoorziene uitgaven	25	25	25	25

Meerjarenraming 2020-2023

In de perspectiefnota hebben wij u een voorlopig meerjarig resultaat gepresenteerd. Op grond van de laatste geactualiseerde cijfers ontstaat het volgende meerjarig resultaat.

	2020	2021	2022	2023
Bestedingsruimte	0	0	0	0
Aanwezige ruimte in de begroting	524	238	-195	69
Totaal beschikbaar	524	238	-195	69

Hierbij is rekening gehouden met de effecten van het voorgestelde bestedingswensen zoals opgenomen in het uitvoeringsprogramma "Naoberkracht Midden in Drenthe" en de perspectiefnota.

Financieel toezicht

Van de provincie ontvingen wij Drenthe het Gemeenschappelijk financieel toezichtkader (GTK 2020) en de Begrotingscirculaire 2020-2023 voor gemeenten. Het GTK is een uitwerking van het wettelijk kader (artikel 203 van de Gemeentewet) voor het financieel toezicht op decentrale overheden.

Naast het GTK informeren zij ons jaarlijks, door middel van de begrotingscirculaire, over speerpunten rondom de besluitvorming over de beoordeling van de eerstkomende (meerjaren)begroting. Voor het financieel toezicht in 2019 voor de begroting 2020 van de gemeenten zijn dit onder andere het realistisch ramen en de ontwikkelingen van de budgetten in het sociaal domein.

Een belangrijke wijziging ten opzichte van het vorige GTK is dat de toezichthouders gaan werken met een uniforme toetspuntenlijst. Op basis van een aantal uniforme toetspunten kan de toezichthouder snel vaststellen of een gemeente voor het komende jaar onder repressief (regulier) toezicht kan worden geplaatst en/of eventueel nader onderzoek nodig is. Met deze werkwijze is een eerste aanzet gedaan om het toezicht transparanter te maken en meer risicogericht en proportioneel.

Het uitgangspunt is dat gemeente in aanmerking komt voor het repressief toezicht. Daarbij voldoen wij aan:

- De (meerjaren) begroting 2020-2023 dient naar het oordeel van Gedeputeerde Staten structureel en reëel in evenwicht te zijn. Dit checken zij met behulp van een toetspuntenlijst.
- De vastgestelde jaarrekening 2018 en de begroting 2020 moeten tijdig, respectievelijk vóór 15 juli en 15 november 2019, aan Gedeputeerde Staten zijn ingezonden.

Het centraal uitgangspunt in het financieel toezicht van de provincie is dat er een structureel en reëel evenwicht is in de (meerjaren)begroting.

Als structurele lasten gedekt zijn door structurele baten is er sprake van structureel evenwicht. Dit geldt per jaarschijf. Hiervoor is het van belang dat uit de begroting duidelijk blijkt welke geraamde baten en lasten structureel van aard zijn en welke incidenteel. Het overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten en van de beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves zijn hierbij van groot belang.

Het reëel evenwicht houdt in dat de ramingen volledig, realistisch en haalbaar zijn.

Bepalen van het structureel en reëel evenwicht

Bij het toetsen door de provincie spelen de volgende onderwerpen een rol:

- De inkomsten uit de algemene uitkering uit het gemeentefonds.
- Incidentele baten en lasten
- Bezuinigingen, ombuigingen en taakstellingen die in de begroting en/of meerjarenraming zijn opgenomen worden beoordeeld op hardheid en haalbaarheid (realiteit van de ramingen).
- Taakstellingen verbonden partijen.
- Inzicht in onderhoud kapitaalgoederen.
- Bezuinigingen op onderhoud kapitaalgoederen.
- Grondexploitaties.
- Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Jaarlijks voor 1 januari van het betreffende jaar besluit de provincie op onze gemeente onder repressie of preventief toezicht valt. Tot op heden vielen wij onder repressief toezicht. We hebben ook geen signalen dat dit voor 2020 anders zal gaan worden.

Meerjarenbegroting 2020 - 2023

Bestuur en ondersteuning	2020		2021		2022		2023	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Bestuur	1.640.793	0	1.679.485	0	1.719.085	0	1.760.067	0
Burgerzaken	919.646	-354.398	1.007.935	-377.060	1.013.314	-321.173	1.082.668	-253.927
Beheer overige gebouwen en gronden	175.128	-94.887	175.202	-94.887	175.279	-94.887	175.359	-94.887
Ondersteuning organisatie	8.755.392	-97.660	8.901.406	-97.660	9.029.512	-97.660	9.300.222	-97.660
Treasury	-197.415	-1.230.392	-226.921	-1.297.221	-207.477	-1.300.588	-262.014	-1.305.121
OZB woningen	409.533	-3.563.000	422.994	-3.634.000	436.926	-3.706.420	451.346	-3.780.288
OZB niet-woningen	171.509	-2.765.200	177.147	-2.820.400	182.983	-2.876.704	189.023	-2.934.134
Algemene uitkering en overige uitkeringen								
Gemeentefonds	0	-49.642.413	0	-50.525.206	0	-51.477.073	0	-52.825.230
Overige baten en lasten	-1.267.925	-15.000	-59.643	-15.000	-60.489	-15.000	-61.370	-15.000
Mutaties reserves	2.106.350	-2.045.928	1.145.588	-733.467	1.100.980	-861.624	1.111.596	-712.451
Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal Bestuur en ondersteuning	12.713.011	-59.808.878	13.223.193	-59.594.901	13.390.113	-60.751.129	13.746.897	-62.018.698
Veiligheid	2020		2021		2022		2023	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Crisisbeheersing en Brandweer	1.885.889	0	1.982.068	0	2.041.564	0	1.991.660	0
Openbare orde en Veiligheid	345.373	-12.985	351.904	-13.019	359.027	-13.094	366.401	-13.169
Totaal Veiligheid	2.231.262	-12.985	2.333.972	-13.019	2.400.591	-13.094	2.358.061	-13.169

Verkeer, vervoer en waterstaat	2020		2021		2022		2023	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Verkeer, wegen en water	5.353.362	-128.054	5.426.816	-128.764	5.475.605	-128.764	5.517.337	-128.764
Totaal Verkeer, vervoer en waterstaat	5.353.362	-128.054	5.426.816	-128.764	5.475.605	-128.764	5.517.337	-128.764
Economie	2020		2021		2022		2023	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	127.763	-127.763	192.095	-192.095	25.363	-25.363	172.769	-172.769
Bedrijfsloket en -regelingen	190.912	-62.220	193.189	-63.476	195.576	-30.575	218.080	-30.575
Economische promotie	685.685	-1.171.818	520.375	-1.176.170	497.196	-1.180.604	507.242	-1.185.130
Totaal Economie	1.004.360	-1.361.801	905.659	-1.431.741	718.135	-1.236.542	898.091	-1.388.474
Onderwijs	2020		2021		2022		2023	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Onderwijshuisvesting	2.149.075	-48.835	2.044.571	-48.835	2.119.827	-48.835	2.103.860	-48.835
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.336.414	-94.109	1.356.862	-94.109	1.365.473	-94.109	1.374.437	-94.109
Totaal Onderwijs	3.485.489	-142.944	3.401.433	-142.944	3.485.300	-142.944	3.478.297	-142.944
Sport, cultuur en recreatie	2020		2021		2022		2023	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Sportbeleid en activering	365.799	-1	365.616	-1	365.443	-1	365.280	-1
Sportaccommodaties	2.990.315	-708.123	2.932.247	-719.997	3.177.246	-730.811	3.103.565	-738.513
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	204.693	0	205.130	0	205.582	0	206.052	0
Musea	127.799	0	129.695	0	131.885	0	133.786	0
Media	596.591	-1.794	608.698	-1.794	621.420	-1.794	633.402	-1.794
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.320.597	-3.200	3.045.238	-3.200	3.191.592	-3.200	3.327.821	-3.200
Totaal Sport, cultuur en recreatie	7.605.794	-713.118	7.286.624	-724.992	7.693.168	-735.806	7.769.906	-743.508

Sociaal domein	2020		2021		2022		2023	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Samenkracht en burgerparticipatie	3.280.109	-4.422	3.305.808	-4.422	3.471.737	-4.422	3.471.992	-4.422
Wijkteams	584.041	0	596.717	0	609.549	0	617.873	0
Inkomensregelingen	9.772.337	-7.578.493	9.768.677	-7.578.493	9.801.687	-7.578.493	9.835.853	-7.578.493
Begeleide participatie	435.753	0	436.395	0	437.060	0	437.748	0
Arbeidsparticipatie	1.127.589	0	1.122.817	0	1.153.099	0	1.170.793	0
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.424.422	-12.500	1.459.964	-12.500	1.495.208	-12.500	1.530.693	-12.500
Maatwerkdienstverlening 18+	8.108.563	-350.000	8.294.384	-350.000	8.463.595	-350.000	8.624.930	-350.000
Maatwerkdienstverlening 18-	8.314.913	0	8.512.424	0	8.687.016	0	8.851.602	0
Geëscaleerde zorg 18-	512.328	0	524.972	0	536.530	0	547.665	0
Totaal Sociaal domein	33.560.055	-7.945.415	34.022.158	-7.945.415	34.655.481	-7.945.415	35.089.149	-7.945.415
Volksgezondheid en milieu	2020		2021		2022		2023	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Volksgezondheid	1.486.405	0	1.527.361	0	1.533.421	0	1.566.181	0
Riolering	3.218.031	-3.941.268	3.104.613	-3.941.268	3.098.860	-3.941.268	3.086.462	-3.941.268
Afval	2.949.118	-3.847.477	2.924.503	-3.903.650	2.961.257	-3.951.443	2.998.980	-4.008.112
Milieubeheer	1.677.699	0	1.525.825	0	1.571.516	0	1.621.332	0
Begraafplaatsen	682.297	-400.011	717.194	-400.011	690.211	-400.011	696.868	-400.011
Totaal Volksgezondheid en milieu	10.013.550	-8.188.756	9.799.496	-8.244.929	9.855.265	-8.292.722	9.969.823	-8.349.391

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	2020		2021		2022		2023	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Ruimtelijke Ordening	805.472	0	618.454	0	792.242	0	795.304	0
Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	3.035.643	-3.035.643	2.365.253	-2.365.253	2.703.282	-2.703.282	1.291.924	-1.291.924
Wonen en bouwen	1.949.728	-944.164	1.924.676	-953.579	1.938.224	-962.863	2.010.728	-972.202
Totaal Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	5.790.843	-3.979.807	4.908.383	-3.318.832	5.433.748	-3.666.145	4.097.956	-2.264.126
Totaal generaal	81.757.726	-82.281.758	81.307.734	-81.545.537	83.107.406	-82.912.561	82.925.517	-82.994.489

Jaar:	2020		2021		2022		2023	
Saldo begroting	524.032		237.803		-194.845		68.972	

